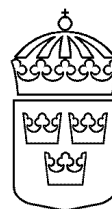

Riksdagens protokoll 1997/98:30

Onsdagen den 19 november

Protokoll
1997/98:30

Kl. 9.00 – 18.04
19.00 – 22.29

1 § Meddelande om särskild debatt

Talmannen meddelade att särskild debatt om SÄPO:s register m.m. skulle anordnas *torsdagen den 20 november kl. 10.00*.

2 § Meddelande om frågestunden

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 20 november kl. 14.00* skulle utrikesminister Lena Hjelm-Wallén ersättas av kulturminister Marita Ulvskog.

3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att bordläggningsplenum skulle äga rum *fredagen den 21 november kl. 12.00* och att arbetsplenum denna dag utgick.

4 § Meddelande om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1997/98:73

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:73 av Dan Ericsson (kd) om narkotikasituationen i Norrköping.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november 1997.

Skälet till dröjsmålet är deltagande i konferens.

Stockholm den 10 november 1997

Margot Wallström

Enligt uppdrag

Helena Starup

Expeditionschef

*Fel! Okänt
växelargument.*

5 § Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Indien

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU11
Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Indien (prop. 1997/98:30)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

6 § Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Kazakstan m.m.

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU12
Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Kazakstan m.m. (prop. 1997/98:32)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om votering

Talmannen meddelade att finansutskottets betänkanden FiU1 och FiU11 skulle avgöras i ett sammanhang torsdagen den 20 december.

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

7 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU1
Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna (prop. 1997/98:1 delvis)

Övergripande frågor

Anf. 1 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! På den socialdemokratiska valupptakten i måndags deklarerade Göran Persson att krisen är över. Ändå saknar var femte invånare i Sverige i arbetsför ålder arbete. Och om man jämför situationen i oktober i år med hur den var i mars 1996, när Göran Persson tillträdde som statsminister, har antalet sysselsatta minskat med 101 000 personer.

Att den öppna arbetslösheten har minskat under de senaste månaderna beror därför inte på att nya arbeten har vuxit fram. Det är en följd av att arbetslösa i utbildning inte räknas med i statistiken och att åtgärder som syftar till en förtida avveckling av arbetskraft har inletts.

Under ett år har antalet sysselsatta minskat med 74 000 personer. Genom dessa åtgärder har samtidigt arbetskraften minskat med 115 000 personer. Läger man samman detta så minskade den öppna arbetslösheten trots att jobben i själva verket är färre.

Regeringen har således grundligt misslyckats när det gäller den uppgift som man själv har betecknat som den viktigaste. I regeringsförklaringen hösten 1994 beskrev socialdemokraterna effekterna av en fortsatt hög arbetslöshet:

”Arbetslösheten skär som en kniv genom det svenska välfärdssamhället. Alla drabbas av arbetslösheten, inte bara de arbetslösa. För massarbetslösheten förfäste kommer välfärden att undermineras.”

Det är lika sant i dag som det var 1994. Regeringens misslyckande är ett svek mot de tusentals och åter tusentals människor som har fastnat i en alltmer långvarig arbetslöshet. Det är också ett svek mot alla hushåll som måste bära kostnaderna av den höga arbetslösheten och den vikande sysselsättningen.

Att sysselsättningen minskar innebär att färre måste försörja fler. I Sverige måste varje förvärvsarbetande också försörja nästan två ytterligare personer. Bidragsberoendet blir större och skatterna högre. Att sysselsättningen minskar innebär att grunden för välbärande och trygghet urholkas.

Om man översätter i siffror vad detta betyder för hushållen kan man gå till de beräkningar som redovisas av Göran Persson och av Riksbanken. Dessa visar att den minskning av sysselsättningen som vi har sett sedan Göran Persson blev statsminister och Erik Åsbrink blev finansminister motsvarar ett bortfall av produktionen som är värt 40 miljarder kronor – ett ofattbart stort belopp. Omsatt per hushåll innebär detta i genomsnitt 10 000 kr per hushåll.

När färre arbetar blir också utrymmet för offentliga åtaganden mindre. När så socialdemokratiska politiker i stat, kommuner och landsting inte förmår att prioritera kärnuppgifterna blir resultatet de brister som vi nu ser i sjukvården och i äldreomsorgen. Skolan får sämre förutsättningar att ge goda kunskaper och rättstryggheten försvagas.

Regeringen tvingas i budgetpropositionen erkänna vad denna oförmåga att prioritera har inneburit:

”Under perioden 1992–1994 var det främst antalet sysselsatta inom förvaltning som minskade, men under senare år är det framför allt antalet sysselsatta inom vård och omsorg som minskat.”

Där står det svart på vitt. Under de borgerliga åren minskade administration och byråkrati, men nu när socialdemokraterna regerar har vårdande personal friställts. Ansvar för denna utveckling vilar tungt på arkitekterna bakom regeringens politik:

- Det är Göran Persson och Erik Åsbrink som har valt fel väg att sanera statsfinanserna.
- Det är Göran Persson och Erik Åsbrink som har höjt skatterna på arbete för låg- och medelinkomsttagare så att det har blivit dyrare att anställa och svårare att leva på sin egen lön.

- Det är Göran Persson och Erik Åsbrink som har höjt skatterna och försämrat villkoren för företagande och investeringar.
- Det är Göran Persson och Erik Åsbrink som har återreglerat arbetsmarknaden och gjort det svårare att anställa.
- Det är Göran Persson och Erik Åsbrink som avvecklar kärnkraften i förtid och skapar osäkerhet om vår framtida energiförsörjning.

Priset för denna politik får betalas av de många som har blivit och förblivit arbetslösa och av hushållen som får behålla allt mindre av sina arbetsinkomster efter skatt. På samma sätt fick de betala priset för miss-tagen under 80-talet när Göran Persson och Erik Åsbrink förra gången fanns i Regeringskansliet. Då ledde politiken till inflation, minskad konkurrenskraft, överhettning och en spekulations ekonomi utan like. Följden av det socialdemokratiska 80-talet blev därför industrikris, bankkris, arbetslöshetskris och statsfinanskris.

Det är en sak att regeringen nu tvingas inse att statsfinanserna måste saneras, en annan sak att kunna genomföra det utan att jobben hotas och tillväxten försvagas. Hade den borgerliga regeringens politik fullföljts hade saneringen av statsfinanserna kunnat kombineras med den positiva utveckling på arbetsmarknaden som inleddes 1994 och som höll i sig fram till början av 1996.

Fru talman! Tre viktiga uppgifter måste enligt oss moderater prioriteras under de närmaste åren:

Det gäller till att börja med att skapa förutsättningar för så många nya jobb i företagen runt om i Sverige att arbetslösheten kan elimineras som samhällsproblem. Det innebär att ingen skall behöva känna oro för att hamna i en situation där det inte finns något nytt jobb om det gamla försvinner.

Det andra är att göra det möjligt för hushållen att normalt kunna leva på sin egen lön.

Det tredje är att återställa förtroendet för att stat och kommun klarar sina grundläggande åtaganden när det gäller vård, omsorg, undervisning och rättstrygghet, för att ge några exempel.

För att kunna skapa förutsättningar för nya arbeten krävs först och främst insikt om att det är i företagen som jobben måste växa fram. Det innebär att det är de människor som driver och finansierar dagens och morgondagens företag som avgör om det skall växa fram tillräckligt många nya jobb. Det gör det inte genom dubbelbeskattning och överbeskattning och genom regleringar och krånglighet. Det gör det heller inte med dagens höga beskattning av arbete. Också regeringen borde inse att om höga skatter på tobak och alkohol leder till lägre försäljning, så leder hög skatt på arbete till färre jobb.

Det krävs därför i stället att riksdagen tar bort dubbla skatter och extra skatter på företagande. Det krävs lägre skatt på arbete och det krävs färre regleringar, så att det blir lättare att anställa.

Den skattechock som Socialdemokraterna håller på att genomföra försvagar den sociala tryggheten. Den barnbidragshöjning som man föreslår för nästa år urholkas direkt genom att egenavgifterna fortsätter att höjas 1998.

Vi moderater ser det i stället som en moralisk förpliktelse att göra det möjligt för människor att leva på sina egna arbetsinkomster. Det går inte att ersätta tryggheten i att ha kontroll över sin egen ekonomi med osäkra

politiska löften. De som gavs om pensionerna visade sig ju inte hålla. Därför har det nu träffats en stor uppgörelse som förhoppningsvis ger ett mer hållbart system. Men att det blev nödvändigt att reformera pensions-systemet visar hur bräckliga sådana omfattande offentliga åtaganden blir och hur utlämnade människor blir åt att givna löften hålls.

Att man skall kunna leva på sin lön är därför ett minst lika viktigt motiv för att sänka skatten på arbetsinkomster som att skapa goda förutsättningar för nya jobb. Vi moderater föreslår att egenavgifterna sänks och att staten tar över kostnader från kommunerna så att kommunalskatten, som drabbar låg- och medelinkomsttagare hårdast, kan sänkas i motsvarande mån. Vi föreslår att grundavdraget höjs och att ett särskilt grundavdrag för barn på 10 000 kr införs vid den kommunala beskattningen. Till detta kommer att skatten på boende måste sänkas. Vi föreslår att drygt en tredjedel av fastighetsskatten tas bort under de kommande tre åren.

Dessa skattesänkningar måste finansieras genom att de offentliga utgifterna minskas, men inte genom att offentliga insatser tas bort där de bäst behövs. Vi har tidigare avvisat, och vi avvisar fortfarande, regeringens besparingar på handikappade och änkor, liksom tankarna på att minska pensionen för föräldralösa barn. De besparingar som vi föreslår för att finansiera skattesänkningarna är mindre bidrag och mindre subventioner för dem som får de lägre skatterna, dvs. en växling mellan lägre skatt, lägre bidrag och lägre subventioner.

Den politik som vi förordar kommer i sig att leda till att sysselsättningen ökar, vilket ger utrymme för mer skattesänkningar. Ett sådant utrymme kan emellertid inte intecknas i förväg.

Ytterligare en viktig uppgift är att se till att de nödvändiga offentliga åtagandena kan fullföljas. Sverige tar ut världens högsta skatter av sina medborgare för att finansiera världens största offentliga sektor. Tre femtedelar av våra totala resurser tas i anspråk av den offentliga sektorn. Att socialdemokratiska politiker trots detta inte förmår att ge skattebetalarna valuta för sina skattepengar är ett lika stort misslyckande som deras oförmåga att skapa förutsättningar för tillräckligt många nya jobb.

- Vi ser hur köerna i sjukvården nu åter tillåts växa fram sedan den vårdgaranti som den borgerliga regeringen införde avskaffades.
- Vi ser hur äldreomsorgen i många fall inte förmår att uppfylla de krav som måste kunna ställas på kvalitet och värdighet.
- Vi ser hur skolans förmåga att ge våra barn goda kunskaper inte räcker till.
- Vi ser hur förtroendet för rättsväsendet minskar och rättstryggheten urholkas.

Lösningen är inte ännu högre skatter och ännu större offentliga utgifter. Hade det varit så hade Sverige inte haft några problem eftersom vi redan har världens högsta skatter. Det som i stället krävs är politiker som förmår hushålla med skattebetalarnas pengar och prioritera kärnuppgifterna. Det är oavvisliga krav att alla skall kunna erbjudas en god sjukvård utan köer samt kvalitet och värdighet i äldreomsorgen och att målet för skolan måste vara att bli Europas bästa. Vidare är det självklart att rättstryggheten skall återställas.

Fru talman! Regeringen berömmar sig av att ha fullföljt den sanering av statsfinanserna som inleddes av den borgerliga regeringen, men till skillnad från då har det skett på ett sätt som har försvagat möjligheterna

*Fel! Okänt
växelargument.*

för tillväxt och nya jobb. Det har huvudsakligen varit fråga om skattehöjningar. När man lägger samman alla de beslut som har påverkat statens finanser sedan regeringsskiftet blir nettot budgetförstärkningar på drygt 90 miljarder kronor. Av detta belopp utgör nästan 70 miljarder skattehöjningar på främst arbete och företagande. Det gör att möjligheterna till långsiktigt hållbar balans i de offentliga finanserna kan ifrågasättas. De senaste åren har de förbättrats oväntat snabbt, eftersom baserna för uttag av företagsskatter och konsumtionsskatter har vuxit snabbare än beräknat. Det påminner emellertid om den konjunkturkänslighet som följer av stora offentliga utgifter och höga skatter.

Göran Persson försökte för någon vecka sedan göra gällande att de offentliga finanserna inte längre är känsliga för konjunktursvängningar. Det motsägs emellertid inte bara av de senaste årens erfarenheter utan också av beräkningar av bl.a. OECD och inhemska ekonomer. Vi riskerar alltså att det uppkommer nya underskott i en lågkonjunktur. Även från denna utgångspunkt finns det anledning att sträva efter lägre offentliga utgifter och lägre skatter.

Den ekonomiska politiken bör dessutom inriktas på att så snabbt som möjligt pressa tillbaka statsskuldkvoten till 60 %. Detta mål bör uppnås senast år 2002. Med den moderata budgetpolitiken ger statens finanser de närmaste åren överskott som innebär att statsskulden amorteras snabbare än med regeringens politik. Det bästa sättet att minska statsskulden som andel av ekonomin är emellertid att skapa förutsättningar för högre tillväxt. Det skulle motverkas av regeringens ambition att uppnå permanenta överskott.

Det finns anledning att kritisera regeringen för det sätt på vilket man har hanterat budgetprocessen. När statsinkomsterna har utvecklats bättre än förutsett har de offentliga utgifterna tillåtits öka så mycket att de stora budgeteringsmarginalerna har urholkats så gott som helt. Det strider mot tankarna i den nya budgetprocessen. Dessa budgetmarginaler bör därför slopas så att regeringen förhindras att utan nya riksdagsbeslut låta de samlade offentliga utgifterna expandera utöver vad som följer av de angivna ramarna för utgiftsområdena.

Regeringens budgetproposition bekräftar dess misslyckande. Som framgår också av finansutskottets betänkande räknar man med att den totala arbetslösheten, trots alla åtgärder för att minska den, inte kommer att ha minskat ens en tiondels procent från det första till det sista året i denna mandatperiod. Det framgår dessutom, liksom av tidigare ekonomiska propositioner, att regeringen inte förmår att ta itu med de grundläggande orsakerna till våra problem. Ett exempel är att man avstår från att förbättra möjligheterna för en fungerande lönebildning genom bättre balans på arbetsmarknaden, trots att man slår fast att lönebildningen har en avgörande betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Ett annat är att man, trots den höga arbetslösheten, inte gör något åt den ökade oron för flaskhalsar och överhettning.

Fru talman! Sverige kan bättre. Med den inriktning av politiken som förordas av oss moderater, Folkpartiet och Kristdemokraterna stärks förutsättningarna för nya arbeten, högre tillväxt och därmed också för ökat välbefinnande och större trygghet.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 28.

Fru talman! Den som är arbetslös är inte fri. De senaste decenniernas ekonomiska politik har givit ett resultat som bäst kan sammanfattas med de orden: Den som är arbetslös är inte fri.

Världen har genomgått väldigt stora förändringar. Det handlar om globalisering och informationsteknikrevolution. Allting har blivit rörligt. Utbildningskraven har ökat. Miljöengagemanget har ökat. Kommunismen har fallit, och Nelson Mandela har blivit president i Sydafrika. Sverige har blivit medlem i EU.

Men i Sverige har denna dynamiska verklighet i huvudsak mötts med krishantering. När jag ser tillbaka på 12 år i riksdag och regering handlar det väldigt mycket om krishantering. Sverige har nästan hela tiden legat på efterkälken. Nu borde vi verkligen ta krafttag så att vi kommer steget före. Omvärlden har utvecklats, men vi har lyckats väldigt dåligt med att använda de möjligheter som har skapats. Västståndet för enskilda människor har ju ökat mindre i Sverige än i de flesta andra länder. Vi har blivit relativt sett fattigare. För 25 år sedan var vi nästan rikast i världen. Nu ligger vi under genomsnittet för utvecklade industriländer.

Detta ser man både i fråga om jobben och i fråga om välfärden. Det antal människor som i dag, hösten 1997, har ett arbete är rekordlitet. Antalet människor som har en lön att leva på är i dag 74 000 mindre än för ett år sedan och 64 000 mindre än vid regeringsskiftet 1994. Det är dessutom mindre än varje tidigare år ända tillbaka till 1974. Man får gå tillbaka ända till Olof Palmes regering i början av 70-talet för att finna så dåliga sysselsättningssiffror som i dag. När jag berättar om det på högskolor och gymnasier – jag var på Mitthögskolan i Sundsvall i måndags – blir ungdomarna förfärade. Det symboliserar ju nästan stenåldern för dem. De var inte ens födda då.

Dessa ungdomar är inte heller imponerade av det som erbjuds i dag; sådan här bokstavsysselsättning – ALU, API, AMU, OTA, OSA och allt vad det heter. Vad de vill ha stavas j-o-b-b: *jobb*.

När så få människor som i dag har en lön att leva på, fungerar inte heller den svenska välfärden. Skattebasen gröps ur. Pengarna går åt till akassa och socialbidrag när de bättre skulle behövas för vården, omsorgen och skolan. Gamla människor vågar inte lita på att pensionen eller äldreomsorgen fungerar. Barnen får inga skolböcker, och katastrofalt många lämnar skolan med underkända kunskaper.

Detta är ett enormt misslyckande. Den som är arbetslös är inte fri.

Hur har det då blivit så? Ingen har ju önskat det. Jag tror att en grundläggande orsak är brister i verklighetssynen. Alldeles för många har tittat på verkligheten med skyggglappar. Alldeles för många har inte velat se de dynamiska förändringarna i omvärlden. Man har inte velat se att de ekonomiska förutsättningarna har förändrats i grunden och att detta ställer nya krav – men också skapar väldigt många nya möjligheter.

Under 70-talet höjde vi i Sverige både skatter och offentliga utgifter i rasande takt. Mängder av arbetsmarknadsregleringar infördes – allt i bästa välmening, men helt i otakt med omvärlden. Under 80-talet fick vi nya devalveringar och en våldsam inflationsekonomi med uppblåsta fastighetsvärden, låneexpansion utan like och spekulationsbubblor. Dåvarande regeringar brydde sig inte om att omvärlden hade gått över till låginflationspolitik, utan Sverige fortsatte med pris- och lönespiraler,

*Fel! Okänt
växelargument.*

osäkerhet om energi, osäkerhet om relationerna till EG. Resultatet blev ganska dåligt. Investeringar och jobb flyttade utomlands, och människor fick ingen välstandsökning.

I slutet av 80-talet kom sedan kriserna slag i slag. Våren 1989 var det kris. Våren 1990 var det både ekonomisk kris och regeringskris. Hösten 1990 var det ny kris. Många minns förmodligen Stig Malms berömda uttalande om den socialdemokratiska riksdagsgruppen som "skällade råttor". När jag tillträdde som finansminister hösten 1991 var ekonomin i fritt fall. 3 500 arbeten försvann varje vecka, vecka ut och vecka in. Hösten 1992 var det dags igen med akut krishantering och kronförsvar, och i dag för exakt fem år sedan tvingades Riksbanken överge den fasta kronkursen.

Den borgerliga regeringen fick på sitt bord att hantera flera kriser. Det var budgetkris, finanskris och sysselsättningskris. Det var ett mycket rejält tilltaget städbeting. Vi avvärjde finanskrisen. Vi påbörjade saneringen av budgeten under aktivt motstånd från den socialdemokratiska oppositionen. Av 90 miljarder i budgetförstärkningar sade Socialdemokraterna då nej till 60 miljarder. De bedrev i övrigt en våldsam överbudspolitik med fördubblade infrastrukturprogram och ofinansierade skattesänkningar. Vi lyckade bäst med jobben. Det fria fallet hejdades. Vid regeringsskiftet 1994 hade arbetsmarknaden vänt, så att nya arbeten tillkom i ganska snabb takt. 2 000 nya arbeten tillkom vecka för vecka, vecka ut och vecka in.

Budgetsaneringen har fortsatt. Det hade ju varit nödvändigt för varje regering. Men tyvärr har den fortsatt på ett sätt som har förstört arbetsmarknaden och företagens expansionsmöjligheter. Det är en socialdemokratisk myt att budgetsanering bara kan ske på exakt det sätt som de har gjort det på. I själva verket finns det mängder av kombinationer av skatter och utgifter som ger samma saldoeffekt. Det är faktiskt inte särskilt svårt att sanera budgeten genom att höja skatter. Men det bygger på att man inte förstår, eller inte bryr sig om, de negativa effekterna av detta på företagsklimatet och därmed på jobben, skattebasen och välfärden. Det svåra är att sanera budgeten och samtidigt skapa bra företagsklimat och nya arbeten. Där har tyvärr Socialdemokraterna misslyckats.

Nu kan man läsa – i statsministerns nya bok eller i dagens betänkande från finansutskottet – att regeringen och Centern anser att krishantering är över. Ekonomin är fixad. Nu väntar sju feta år. För mig är det obegripligt och ganska hemskt att någon kan påstå att ekonomin är i ordning när mer än en halv miljon människor saknar arbete, saknar en lön att leva på. Arbetsmarknaden är en central del av ekonomin, och obalansen på arbetsmarknaden är en varböld i samhället. Den här bölden riskerar att spricka, och ut kan välla ett oliberalt samhälle med sociala konflikter, missbruk, kriminalitet och främlingsfientlighet, ett samhälle där samhällskittet har stelnat och spruckit, och där misstron ökar mellan förtroendevalda och medborgare.

Fru talman! Under dessa år av krishantering har förvisso många reformer genomförts. Det handlar om viktiga strukturella reformer: skattereformen, EU-medlemskapet, delar av socialförsäkringarna, pensionsreformen, längre mandatperiod och ny budgetprocess. Nu är det också på gång med självständig riksbank. Det är slående att ingen av dessa struk-

turreformer har initierats av Socialdemokraterna. Ingen av dessa reformer har initierats av Socialdemokraterna.

Skattereformen drevs fram efter årtal av tjat från främst Folkpartiet men också andra. Beslutet att ansöka om EU-medlemskap tillkom som en oplanerad bisats i ett krispaket hösten 1990 – också det efter flera års agitation från Folkpartiet. Överdrifterna i 80-talets socialförsäkringar påtalades länge av alla de borgerliga partierna innan något skedde. Bristerna i ATP och behovet av en pensionsreform har uppmärksammats av de borgerliga partierna under lång tid. För Folkpartiets del kan man gå ända tillbaka till min pappas tid på 50-talet. Arbetsmarknadsreglerna ändrades ju en aning av den borgerliga regeringen under våldsamma protester från Socialdemokraterna. I fråga om mandatperioden hade partierna länge blockerat varandra. Den nya budgetprocessen var Socialdemokraterna skäligen ointresserade av ända tills de kom i regeringsställning. Den snabbaste omsvängningen gäller förmodligen Riksbankens självständighet. Där tog det ”bara” fyra år för lappkastet.

Inte nog med att ingen av dessa viktiga reformer har initierats av Socialdemokraterna. När möjlighet har erbjudits har instinkten lett dem att ta ett par steg tillbaka. Så verkar det vara även i dag. Instinkten – eller möjligen de socialdemokratiska värderingarna – leder inte fortsatt framåt utan bakåt.

Det är tydligast när det gäller skattereformen med ny marginalsatt på över 50 % och återinförd bristande likformighet genom dubbelbeskattning av risksparande – för att inte tala om det pinsamma hattandet med förmögenhetsskatten. Regleringarna på arbetsmarknaden återinförde man så snabbt som möjligt. Bristen på förankring av EU-medlemskapet leder i dag till total passivitet och till en ganska förskräckande brist på demokratiskt ledarskap i fråga om fortsättningen, nämligen valutasamarbetet EMU.

Instinkten att backa, eller om man så vill oförmågan att göra upp med gamla myter, syns också tydligt i pensionsreformen. Ännu tre år – *tre år* – efter riksdagens principbeslut, har inget ytterligare skett. Det är tydligen väldigt få socialdemokrater som vågar ifrågasätta myten om ATP:s förträfflighet.

Fru talman! Jag har läst det som olika ledande socialdemokrater har skrivit om sju feta år. Jag skulle vara mycket försiktig med att utlova sju feta år om jag vore Jan Bergqvist eller Erik Åsbrink. För det första är svensk ekonomi i dag långt ifrån i gott skick. För det andra sker det i vår omvärld, inte minst i Sydostasien, en utveckling som kan bli rejält oroande. Den svenska ekonomin är ganska skör. Våra offentliga finanser är mycket konjunktur känsliga. De går upp och ned som en jojo med aktiviteten i ekonomin. Och massarbetslöshet har vi ju redan. Vi borde nu använda den uppgång som vi just nu ser till skyndsamma strukturreformer. Det kan ju gå sämre – kanske riktigt illa – i Asien, och världens ekonomier är i dag så sammanlänkade att det med nödvändighet skulle få ganska dystra återverkningar här hemma.

De strukturella bristerna i Sverige i dag syns allra tydligast på arbetsmarknaden och i skattepolitiken. Det är alltså där som behovet är störst av skyndsamma reformer och förbättringar. Jag har redan nämnt den historiskt dåliga utvecklingen av jobben. Nu gläder sig regeringen åt att antalet nya lediga platser ökar. Det må vi alla göra. Det är roligt. Men de

Prot. 1997/98:30
19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

*Fel! Okänt
växelargument.*

lediga platserna är tyvärr klart färre nu än vad de var så sent som under 1994. Och det tycks också bli allt svårare att tillsätta även detta mindre antal lediga platser. Antalet lediga platser som kvarstår och som inte har blivit tillsatta ökar. Under t.ex. 1994 motsvarade de lediga platser som man inte kunde tillsätta 35–40 % av de nya platser som så att säga drop-pade in. Nu har antalet lediga platser som man inte klarar av att tillsätta ökat till 55–60 %. Vid ett givet antal lediga platser lyckas man i dag allt sämre att para ihop de nya jobben med arbetssökande, detta trots att vi under hela 90-talet, även den regering som jag var med i, har spenderat ca 30 miljarder kronor om året av skattebetalarnas pengar på olika arbetsmarknadspolitiska insatser för ungefär 200 000 människor varje år. Det finns också andra tecken på flaskhalsar och brist på kompetent personal som bekräftar denna bild av en allt sämre fungerande arbetsmarknad, trots att arbetslösheten är 11–12 %.

Lönebildningen är ett annat sorgebarn, där ingenting har gjorts för att undanröja problemen. Det gäller inte bara den genomsnittliga löneökningstakten, som många nu uppmärksammar, utan det gäller lika mycket utvecklingen av de relativa lönerna för olika människor och olika yrkesgrupperingar. Det kommer att behövas ganska omfattande strukturella ingrepp för att skapa den flexibilitet på arbetsmarknaden och i lönebildningen som är nödvändig i en dynamisk och internationaliserad ekonomi. Inte minst för att de utbildningsinsatser som görs skall ge resultat krävs det att utbildning lönar sig. Då måste både löner och skatter premiera utbildningsinsatser. Så sker tyvärr ännu inte.

Skattepolitiken är ytterligare ett sorgebarn. Under de senaste åren har utvecklingen faktiskt gått i alldeles fel riktning, med höjda skatter på nästan allting. Varje förslag till sänkt skatt har mötts med ogillande under mantrat: Nej till ofinansierade skattesänkningar.

Jag minns för egen del en ordentligt ofinansierad skattesänkning. Året var 1993, och den nyblivne ekonomiske talesmannen Göran Persson lade fram förslag om 25 miljarder kronor i ofinansierad sänkt mervärdesskatt, trots att vi hade ett riktigt rejält underskott redan från början. Det är ju mycket bra att man nu tar avstånd från den egna oppositionspolitiken, men det är faktiskt både möjligt och riktigt att sänka skatter om man samtidigt sänker utgifter. Folkpartiet föreslår just detta – sänkt skatt på arbete med nästan 30 miljarder kronor för nästa år finansierade med minskade utgifter med samma belopp. Någonstans i bakhuvudet på finansutskottets ordförande finns det tydligen en misstanke om att detta är en både riktig och klok politik, eftersom man ägnar så stort utrymme åt att misstänkliggöra finansieringen. T.ex. anser finansutskottets ordförande, som deltog i skattereformen, att det numera är helt omöjligt att växla mellan sänkt inkomstskatt och höjda försäkringspremier till akassan på ungefär 10 miljarder kronor, trots att han själv har varit med om att genomföra en skattereform som innebar höjningar och sänkningar av skatter på ungefär 100 miljarder kronor på samma tid. Den egna för-mågan måste ha minskat dramatiskt under de gångna åren.

Skattepolitiken framöver måste användas för att stödja en jobbskapande politik. Det betyder sänkt skatt på arbete, särskilt i tjänstesektorn, där många jobb kan tillkomma. Där vill Folkpartiet sänka arbetsgivaravgifterna riktigt rejält. Under senare tid har EU börjat diskutera en försiktig öppning för lägre moms på vissa tjänster. Det borde verkligen anam-

mas och drivas med kraft av den svenska regeringen. Men Erik Åsbrink säger i vanligt ordning: Vi får se. Jag förstår egentligen inte varför Erik Åsbrink prompt skall vara med i detta nya Euro-X-rådet, när hans policy i de flesta ekonomiska sammanhang tycks vara just ett mera passivt vänta och se. Jag noterar att socialminister Margot Wallström är mer öppen för lägre skatt på vissa tjänster för pensionärer. Erik Åsbrink borde därför ta ett kort samtal med henne.

Fru talman! I mina optimistiska stunder tror jag att Erik Åsbrink, kanske t.o.m. Jan Bergqvist, gärna skulle vilja sänka någon liten skatt. Erik Åsbrink vet nog precis lika väl som jag att nästan varenda enskild skatt har snedvridande effekter. Då är det helt obegripligt att påstå att summan av alla dessa snedvridande skatter inte skulle vara snedvridande. Summan måste ju vara mycket mer snedvridande. Men regeringen har svårt att finna en finansiering. Jag tror faktiskt inte att man numera kommer någon vart genom att höja en skatt och sänka en annan. Den vägen är i allt väsentligt uttömd. Det är också uppenbart att regeringen har kommit till vägs ände i fråga om utgiftsminskningar som den själv kan komma på.

Jag har därför ett förslag. Tillsätt en stor utgiftsutredning som skall gå igenom vad den offentliga sektorn skall ägna sig åt. Man kan gå igenom allt som ombesörjs med offentliga utgifter i dag och ställa tre frågor: Skall detta problem lösas genom offentliga insatser? Ja eller nej. Skall det skattefinansieras? Ja eller nej. Skall det i så fall vara offentlig produktion? Ja eller nej. Varje gång en sådan fråga besvaras med nej får man en ingång till minskade offentliga insatser. En fjärde fråga skulle kunna vara om dagens s.k. socialförsäkringar skall vara skattefinansierade fördelningssystem eller riktiga försäkringar. Vi i Folkpartiet har lagt fram förslag på socialförsäkringsområdet som med fördel kan ingå som underlag för en sådan större utgiftsutredning där ett inslag är riktiga försäkringar.

Jag skall erkänna, fru talman, att jag ångrar att jag inte själv tillsatte en sådan utredning när jag var finansminister. Om Erik Åsbrink nu tar chansen och gör det snabbt kan han förutom att göra något bra faktiskt också vederlägga mitt påstående att Socialdemokraterna aldrig tar några initiativ till viktiga strukturförändringar. Jag bjuder på det. Om han inte vågar eller inte vill blir det väl en kommande borgerlig regering som får ta detta initiativ också. Men jag tycker att Erik Åsbrink skall ta chansen.

Till sist: Det har förvisso hänt väldigt mycket positivt också, även på arbetsmarknaden. Det växer ju fram mängder av nya arbetsformer, nya kontraktsformer, och människor tar i allt högre grad egna initiativ. Det sker i viss mån vid sidan av regelsystemen där många hittar nya former för att gå runt dessa. Det är viktigt att de politiska spelreglerna, de politiska lagarna, i framtiden inte bromsar en sådan utveckling utan i stället övergår till att sätta mer rimliga ramar.

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt och tacka finansministern och mina kamrater i finansutskottet för väldigt många trevliga och stimulerande, och ibland litet heta, debatter här i kammaren. Jag hoppas på att få tillfälle att avlyssna en spännande debatt också framöver.

Jag måste säga att jag känner ett visst vemod när jag tänker på att det här är den sista finansdebatten som jag får stå här i riksdagens talarstol. Det har varit en för mig väldigt stimulerande, spännande och trevlig tid. Tack skall ni ha!

(Applåder)

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 3 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Anne Wibble, det har inte alltid varit roligt. Jag uppskattar dig mycket mera som människa än jag uppskattar den politik som du står för. Skillnaden är, vill jag säga, mycket stor.

Det, tror jag, viktigaste förslaget i dagens budgetdebatt handlar om 282 miljoner kronor till barn som går i skolor i särskilt utsatta områden. Jag har läst de flerpartimotioner som har skrivits om barnens rättigheter. I en sådan motion upptäckte jag ett antal ganska förfärande sifferuppgifter. I genomsnitt begår 5 barn under 15 år självmord. Om jag minns rätt är det mer än 50 barn mellan 15 och 19 år som begår självmord. Bland pojkar är det 4 % som har försökt begå självmord. Motsvarande siffra för flickor är 9 %.

Jag kom att tänka på min faster som häromåret fyllde 90 år. Efter ett långt liv som lärare tyckte hon sig ha kunnat se vilka barn – hon talade om de osynliga barnen – som senare i livet skulle fara illa. Det kunde man se mycket tidigt, redan i första klass.

När jag går runt i min hemstad, som jag tror är en av Sveriges mest segregerade städer, upplever jag de mycket stora skillnaderna på olika skolor. Föräldrarnas inkomster är i vissa stadsdelar mer än dubbelt så höga som inkomsterna för föräldrar i andra stadsdelar. Det är mycket stora skillnader när det gäller det antal barn som kommer från hem med sociala problem och andelen invandrare och flyktingar, med de problem som det då självklart handlar om. Jag tänker på undervisningen i svenska, hemspråk osv.

Jag påstår inte att det finns ett enkelt samband mellan detta med självmord och ekonomiska problem. Det handlar om betydligt djupare problem. Det är inte lätt att hitta de barn som behöver mera stöd; det påstår jag inte. Däremot påstår jag att det faktiskt också handlar om pengar. Trots den vårddebatt som vi har haft – vården är naturligtvis en oerhört viktig fråga – påstår jag att det är barnen och grundskolan som är allra viktigast. Det gäller att vi kan förse detta område med mera pengar.

Jag tror att man kan tala om två huvudvägar när det gäller den ekonomiska politiken och politiken allmänt.

Den ena vägen, som jag vill stå för, handlar väldigt mycket om just barnen och framtiden. Vi som står för den vägen vill bygga om det här samhället så att det blir ett kretsloppssamhälle. Det handlar också om jämlikhet. Det här är kanske de allra viktigaste kännetecknen.

Den andra vägen upplever jag i hög grad som uppgivenhetens väg. Man säger: För att det här samhället skall kunna konkurrera med andra nationer, för att våra företag skall kunna konkurrera med andra, måste vi låta de starka – både barnen och de vuxna – få ökade resurser och sänkta skatter så att de får ett starkare utrymme för utveckling och skapande. Då tvingas också de svaga att anpassa sig till detta och acceptera lägre löner, sämre arbetsförhållanden och en lägre grad när det gäller fackliga rättigheter.

På kort sikt är säkert den andra vägen bättre, åtminstone materiellt, för kanske två tredjedelar av befolkningen, ja, kanske för en ännu större del av befolkningen. Men på lång sikt är den här vägen, hävdar jag, mot ännu större klasskillnader en dålig väg också för den stora majoritet av dem som har det relativt gott ställt i vårt samhälle.

I morgon möts regeringscheferna i Luxemburg. Också där kommer man att diskutera två vägar. I en alldeles utmärkt liten skrift som LO har gett ut talas det om två vägar. Man talar om investeringsvägen och om sparvägen – vänsterns väg och högerns väg. Ibland riktas det anklagelser mot oss i Vänstern – vi skulle vara nationellt inskränkta i vår EU-kritik. Men vi anser att vi är en del av den mycket starka rörelse som nu finns runt om i Europa och som kräver just investeringsvägen, alltså samarbete mot arbetslösheten.

Det stora problemet med LO:s lilla skrift, liksom bland er i denna kammare, som talar för investeringsvägen, att det nu är sysselsättningen som gäller, är att man inte riktigt tycks ha förstått att den ekonomiska och monetära unionen faktiskt i stora stycken innebär motsatsen. Det är inskrivet i reglerna för den nya centralbanken att den här typen av aktiv efterfrågestyrande ekonomisk politik inte får föras.

Bo Lundgren företräder EMU-vägen, sparvägen, i dagens debatt. I morse läste jag den moderata partimotionen och hittade då en passus som jag väldigt gärna skulle vilja få förklarad av Bo Lundgren. Man uttrycker en rädsla för att arbetslösheten faller under 6 %. Man hävdar nämligen att 6 % öppen arbetslöshet är något som ekonomerna brukar kalla för jämviktsarbetslöshet. I den moderata motionen utmålas de stora faror som skulle finnas om vi kom under 6 % arbetslöshet. Detta är ett uttryck just för det tänkande som präglar EMU. Bo Lundgren är en god pedagog, så jag förutsätter att han kan förklara vad moderaterna egentligen menar här – jag ser att Bo Lundgren har anmält sig på talarlistan. Tala också gärna om vad Carl Bildt egentligen menade när han talade om en folkomröstning om EMU 1999. Har ni backat? Vad menar ni egentligen? Det har varit ganska så dunkelt på senare tid.

Finansminister Erik Åsbrink vill gärna betala av på statsskulden. Med en viss inflationstakt, kanske ett par procent, har vi ju automatiskt en nedskrivning av statsskulden. Men finansministern är inte nöjd med det. Han vill ha rejäla avbetalningar på statsskulden. Det vill också vi. Det kan jag försäkra. Det är utmärkt bra om vi kan få ned statsskulden. Däremot säger i vi i vår motion att sysselsättningen måste gå före. Vi måste först se till att arbetslösheten kommer ned i minst 4 %, helst lägre, innan vi börjar med de rejäla betalningarna.

Nu skriver utskottsmajoriteten – och jag antar att också finansministern håller med om det – att Vänsterpartiets linje är vägen bakåt. Men ni hade ju framtidskongressen. Var det inte så ni kallade er partikongress? Det som hände på den partikongressen var att er partistyrelse hade föreslagit formuleringar om målet att betala av på statsskulden som stod för sig själv. Kongressen beslöt mot partistyrrelsens vilja att införa just exakt de formuleringar som också Vänsterpartiet har i sin motion, nämligen att sysselsättningen är ett överordnat mål. Det är ingenting annat som vi har gjort.

Menar ni att framtidskongressen plötsligt blev en bakåtkongress i och med att den fattade det beslutet? Jag kom att tänka på kommunstyrelsens ordförande i Göteborg, Göran Johansson, som någon gång självkritiskt sade: Vi går med röven före in i framtiden. Är det vad ni menar? Vad menar ni egentligen? Bara för att vi gör precis som er s-kongress beslutade menar ni att vi går bakåt. Det är för mig ganska svårbegripligt.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag läste i någon samtalsuppteckning att Erik Åsbrink vände sig kraftfullt mot arbetstidsförkortning som ett medel att få ned arbetslösheten. Jag känner väl till de ekonomiska analyser om vad som händer om man sänker arbetstiden utan att göra någonting annat och alla de konsekvenser som det får för företag och kommuner. Jag känner väl till de analyserna.

Jag undrar om Erik Åsbrink över huvud taget har försökt att sätta sig in i de förslag och skrifter som exempelvis vi i Vänsterpartiet har där vi diskuterar möjligheten att genom ekonomisk politik göra det mer lönsamt att nyanställa i stället för att ha dessa enorma övertidsuttag som i dag slår alla rekord.

Varför kan Erik Åsbrink inte ge sig in i en seriös debatt om hur vi med hjälp av olika former av ekonomiska styrmedel skall göra det lönsamt för företag, kommuner och samhället att flytta arbetstid? Det handlar inte om att arbeta totalt mindre, utan det handlar snarare om att arbeta totalt mer, men att omfördela arbetstiden.

Fördelningspolitiken är för oss en hjärtefråga. Vi har fortfarande mycket svårt att förstå hur vi kan ha råd att sänka inkomstskatten med ungefär 5 000 kr för exempelvis alla oss som sitter i den här salen. Alla som tjänar över 300 000 kr får en skattesänkning i och med den mildrade värnskatten. Samtidigt höjs egenavgiften. Det är en omfördelning åt fel håll.

Så kommer den eviga frågan: Har vi makt nog och klarar vi i den stora internationella globala ekonomin med det väldiga kasinohjulet som snurrar allt fortare att föra någon annorlunda typ av ekonomisk politik? Jag får ofta den frågan. Kan vi höja skatten för de riktigt rika? Kan vi behålla förmögenhetsskatten i den allt snabbare kasinoekonomin?

Jag medger gärna att det inte är någon alldeles enkel fråga att reda ut. Ändå visar alltfler internationella studier av olika ekonomier något som kan sammanfattas på ett mycket enkelt sätt: Jämlikhet och demokrati är samhällsekoniskt lönsamt och effektivt. De ekonomier som åstadkommer rimligare klassklyftor och mer jämlikhet går i genomsnitt bättre.

Till sist skall jag bara göra en liten notering med anledning av Göran Perssons lilla bok, som jag inte har läst färdigt än. Jag fastnade på den sida där det stod att man hade börjat tala med Centerpartiet redan nyåret 1994–1995. Ni har tidigare sagt att det var vi som inte orkade med det vänstersamarbete som då fanns på hösten. Jag skulle gärna vilja höra Jan Bergqvist, Erik Åsbrink eller Per-Ola Eriksson säga någonting om detta. Vad var det egentligen som hände? Finns inte förutsättningar för att vi gemensamt skall driva en fördelningspolitik, en rättvisepolitik och gå den investeringsväg som jag har talat om här tidigare?
(Applåder)

Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Vi strävar mot en betydligt lägre arbetslöshet än 6 %. Men vår rädsla är betingad av det sätt på vilket svensk ekonomi fungerar. Regleringar och stelheter kan göra att vi får överhettning, flaskhalsar, risk för inflation och därmed en sämre förutsättning för en framtida ekonomisk utveckling. Det är alltså inte en ambition att hålla uppe arbetslösheten, utan en ambition att minska arbetslösheten utan att inflationen tar fart. Det skall ske genom att anpassa ekonomin så att den förmår att skapa nya jobb utan inflation.

När det gäller frågan om EMU och folkomröstning eller inte ser vi moderater att riksdagen nu i höst bör fatta beslut om att Sverige skall delta i det första steget. Så blir det inte, bl.a. därför att socialdemokraterna inte vet vad de vill. Det vi har resonerat om med utgångspunkt från de tankar på valhandlingar som finns är att i samband med Europaparlamentsvalet 1999 lösa de blockeringar som finns bl.a. hos Socialdemokraterna.

Egentligen tänkte jag begära ordet för att något kommentera det som Johan Lönnroth tog upp om barnen situation. Den otrygghet som barn känner är en följd av den otrygghet som familjerna känner. Man måste då resonera kring vad man kan göra för att hantera situationen och stärka familjen.

Är Johan Lönnroth beredd att exempelvis ge föräldrarna rätten att välja barnomsorg och också den ekonomiska möjligheten att stanna hemma när barnen är små, om det nu är så att de själva vill det? Är Johan Lönnroth beredd att sänka skatten rejält för låginkomsttagare och medelinkomsttagare, som ju drabbas hårt av de höga skatterna och tvingas jobba så mycket att de kanske inte har tid för barnen?

Anf. 5 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag glömde faktiskt mitt yrkande. Jag skall passa på att nu i repliken yrka bifall till reservationerna 2, 6, 24 och 30.

Sedan kan jag inte riktigt tycka att Bo Lundgren lyckades förklara rädslan för att vi skulle få en arbetslöshet lägre än 6 %. Det är ett tänkande som alltmör har brett ut sig bland högerekonomer. Mycket länge hade vi på gränsen till full sysselsättning i detta samhälle. Menar Bo Lundgren på allvar att det inte längre är möjligt att komma ned under 6 %? Ni måste ha den industriella reservarmén som trycker på och är inflationspressare. Är det vad Bo Lundgren menar?

Jag förstod ännu mindre vad Bo Lundgren sade om EMU-folkomröstningen. Står ni fast vid att det skall vara en folkomröstning 1999, eller står ni inte fast vid det? Ja eller nej? Det är ganska enkelt att svara på.

Till sist vill jag tala om barnen. Vi vänsterpartister säger inte i största allmänhet att alla barn skall ha det bättre och att barnfamiljerna är de som har alla problemen. Det är i stor utsträckning en klassfråga. Barn har det väldigt olika i detta samhälle. Självfallet finns det också barn i familjer som är rika som har det svårt. Jag säger inte att det inte är så, men det är till mycket stor del en klassfråga.

De förslag som ni lägger fram t.ex. om att gå över till ett avdragssystem – det Bo Lundgren säger när han talar om att stärka familjen – handlar om att stärka dem som redan är starka. De rikaste får större skattesänkningar. De fattiga får nästan inte del av det alls. Dessutom tar ni ifrån barnen deras starkaste värn – skolan, omsorgen och vården – som vi finansierar solidariskt genom skatter. Det drar ni ned på.

Anf. 6 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag tala om barnen. Det starkaste värdet för barnen är naturligtvis trygga föräldrar och starka familjer. Johan Lönnroth måste läsa dåligt. Vi moderater föreslår att man inför ett grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen. När inkomsten

**Fel! Okänt
växelargument.**

inte räcker till går det ut en negativ skatt. Det innebär att den enda skillnaden mellan inkomstagare är att den som bor i en kommun med hög kommunalskatt får större netto av barnavdraget, medan den som bor i en kommun med lägre skatt får ett mindre netto, vilket också är en positiv effekt.

Det gäller alltså att på detta vis – genom vårt grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen – stärka familjernas ekonomi, men det är också så mycket annat som behövs. Vi behöver stärka familjerna i andra avseenden, se till att man har tid med barnen och se till att man kan välja barnomsorg. Där förefaller Vänsterpartiet stå kvar vid de gamla kollektiva lösningarna. Jag tror att vi måste se till att föräldrarna får en mycket större möjlighet att verkligen vara föräldrar. Det är den största trygghet vi kan ge barnen.

Vi är inte oroliga för att fler får jobb. Johan Lönnroth förefaller missförstå detta med avsikt. Det jag säger är att vi är rädda för att det mot bakgrund av den stela ekonomin kan bli inflation, vilket är negativt för de framtida jobben, om vi inte rättar till stelheten. Vår politik innebär att vi skall rätta till stelheterna, avreglera ekonomin och skapa förutsättningar för så många nya jobb att ingen behöver känna rädsla för att bli långtidsarbetslös. Man skall alltid veta att det finns ett nytt jobb och att det inte leder till inflation, därför att ekonomin fungerar bättre.

Under 50- och 60-talet hade vi färre regleringar. Då fungerade det bättre. Under 70- och 80-talet fick vi inflation, och det hade förödande verkningar. Dit tror jag att varken Johan Lönnroth eller jag vill tillbaka.

Anf. 7 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag har inte missförstått Bo Lundgren med avsikt. Jag tror att jag förstår resonemanget på ett ungefär. Låg arbetslöshet eller full sysselsättning betyder mera makt för de arbetande och mindre makt för de rika – för kapitalägarna. Därför har högern alltid varit ängslig för en alltför full sysselsättning. Det är det som fortfarande präglar ert tänkande.

Ni vill lösa problemen genom att försvaga arbetsrätten, sänka minimilönerna och se till att makten koncentreras i ännu större utsträckning på de redan starka. Det är er lösning. Det är därför som ni också är rädda för en alltför låg arbetslöshet.

Till sist vill jag tala om barnen. Det som Bo Lundgren kallar för de kollektiva lösningarna – jag antar att han talar om den kommunala barnomsorgen – har varit en helt avgörande faktor bakom kvinnors frihet och rättighet att vara ute på arbetsmarknaden. Tillväxten i den offentliga sektorn, där framför allt kvinnor arbetar, har byggt på den solidaritet som vi alla har visat genom att finansiera en god barnomsorg med hög kvalitet. Det ni talar om – valfrihet och att stärka familjen – handlar om att de redan starka skall ha det ännu bättre.

Anf. 8 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Under denna höst har vi än en gång blivit påmind om att miljöproblemen inte är lösta. Detta blir faktiskt första gången som ordet miljö nämns i denna debatt. Det är intressant. När kor började dö på Hallandsåsen i somras uppdagades att det statliga Banverket hade låtit pumpa in hundratals ton av giftigt tätningsmedel i tunnelbygget genom

åsen. Det visade sig att tätningsmedlet sedan gammalt var känt för sina miljö- och hälsorisker. Det hade testats och förkastats i andra sammanhang i Sverige, men varken Banverket eller tunnelbyggaren Skanska hade kollat upp det. De hade blint förlitat sig på påståenden från försäljare på kemiföretaget – ett franskt i detta fall – om att tätningsmedlet är ofarligt och harmlöst. Det visade sig också att tillsynsmyndigheterna, dvs. kommunen, Länsstyrelsen och Naturvårdsverket, inte heller hade kollat upp någonting av detta. Man hade inte kontrollerat och inte agerat förrän den dag då korna började dö.

Denna miljökatastrof blev startskottet för en närmare syning av det svenska miljöarbetet. Då upptäckte journalisterna och olika fristående debattörer det som vi från Miljöpartiet påpekat gång på gång bl.a. i ekonomiska debatter under många års tid, nämligen att nedskärningarna på svensk miljövard har varit och planeras bli mycket stora. Naturvårdsverket har skurits bort med en fjärdedel. Länsstyrelsernas miljöenheter skärs ned med en tredjedel. Kommunernas miljökontor skärs ned i samma omfattning. Förtvivlade tjänstemän på länsstyrelser har uttalat att det är helt omöjligt för dem att utöva en aktiv tillsyn. Man tvingas helt och hållet att förlita sig på att företagen kontrollerar sig själva och har tillsyn över sig själva. Miljöforskare har protesterat i upprop och gjort utspel mot neddragningarna, men möter en vägg av oförståelse hos de politiska makthavarna.

Fru talman! Den budget som vi nu skall behandla innebär fortsatta nedskärningar på miljöområdet på punkt efter punkt på alla nivåer. Denna budget innebär att tillsyn och kontroll försvagas ytterligare. Den innebär att kunskapsuppbyggnaden bromsas. Den innebär att sedan länge planerade åtgärder för en bättre miljö än en gång läggs åt sidan. Den innebär att de flesta miljömål som riksdagen har beslutat om och som regeringen i internationella avtal har förbundit sig att följa inte kommer att kunna förverkligas. Det innebär att den mycket beska kritik som både Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer riktat mot bristerna i miljöarbetet i det närmaste helt nonchaleras.

Vi i Miljöpartiet accepterar inte dessa vettlösa nedskärningar. Utgifterna för miljöarbetet i den statliga budgeten är i själva verket en av de allra minsta posterna, men skall alltså drabbas av de allra största procentuella nedskärningarna.

Det är också märkligt att Centerpartiet, som ibland försöker kalla sig för ett grönt parti, ställer upp på en sådan politik. Det är för oss i Miljöpartiet obegripligt att en regering som ändå lärt sig tala vackert om miljön och som faktiskt gjort en del bra utspel när det gäller att stödja Agenda-21-arbetet i kommunerna osv. nedlåter sig till att slakta stora delar av det grundläggande miljöskyddet.

Vi i Miljöpartiet kräver i stället ökade satsningar på miljöskydd, på miljöforskning, på miljösanering, på skydd av hotad natur och framför allt på långsiktiga investeringar för att bygga bort miljöproblemen i framtiden.

Fru talman! För de flesta är miljön ett marginellt problem. Att ingen hittills i debatten har nämnt ordet visar vilken betydelse man tillmäter miljön i den ekonomiska politiken. Det är ett marginalproblem, det är ett restproblem som man fixar vid sidan om och som man helst inte skall bråka om och som man helst inte skall politisera.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi hörde i den speciella debatt om Hallandsåsen som vi hade här i riksdagen för någon vecka sedan hur alla partier utom Miljöpartiet och möjligen Vänsterpartiet försökte få det till att det inte var någon partiskiljande fråga. Man sade: Vi är överens. Men nej, vi är inte överens med er andra om att man skall skära ned på det här sättet.

Vi i Miljöpartiet håller inte med om att den ekonomiska politik som nu förs är bra för miljön och därmed bra för ekonomin på lång sikt. Ekonomi är nämligen miljö på lång sikt. Med en förstörd miljö, vilken ekonomi har vi då? Med förstörda naturresurser, vilken ekonomi har vi då? Med en ständigt ökande miljöskuld, vilken ekonomi har våra barn och barnbarn då?

Fru talman! Den växande miljöskulden är ett uttryck för ett ekonomiskt systemfel. Miljöskulden växer, enligt en statlig utredning från 1992, med minst 7 miljarder per år. Ingenting har hänt sedan dess som tyder på att utvecklingen skulle ha brutits. Nedskränningar på miljöområdet gör det tvärtom troligt att miljöskulden växer ännu snabbare i dag. Den ekonomiska tillväxten tar nu åter fart, och ekonomin växer i de traditionella beräkningarna och beskrivningarna. Men om man justerar nationalräkenskaperna för de växande miljöproblemen får vi en annan bild.

Stockholms internationella miljöinstitut publicerade 1996 en rapport om den svenska miljöjusterade bruttonationalprodukten. Man gjorde på samma sätt som man gjort för sex andra OECD-länder. Det är en internationellt ganska vedertagen metod, inte perfekt men ändå väldigt intressant i det här sammanhanget. Man har tittat på utvecklingen i Sverige från 1950 till 1992 och då justerat BNP-siffran med vad det kostar i form av miljöskuld att man släpper ut avfall, luftföroreningar och vattenföroreningar, dvs. att man förbrukar naturresurser i högre takt än vad de återvinns.

Studien visar att vi i Sverige inte har haft någon ekonomisk tillväxt sedan ungefär 1980. Sedan dess har faktiskt den ekonomiska kakan i själva verket krympt, om vi tar hänsyn till miljöeffekterna. Vi har alltså enligt den här rapporten mindre att röra oss med i dag än vi hade 1980, om vi tar hänsyn till miljöeffekterna.

Vi i Miljöpartiet har upprepade gånger visat på den här negativa utvecklingen och begärt att regering och riksdag åtminstone skall göra en seriös analys av den ekonomiska utvecklingen också ur ett miljöperspektiv. Vi har i det sammanhanget varit väldigt mycket av en ensam röst i öknen. Miljö är ju inte ekonomi för de flesta i den här kammaren.

Det gäller den borgerliga oppositionen i minst lika hög grad. Lyssna på Bo Lundgrens anförande i dag! Vad hade han att säga om det faktum att ungefär en tredjedel av naturresurserna på den här planeten är utplånade? Ingenting! Det problemet finns inte. Han säger ingenting om det faktum att alla analyser som gjorts av miljöskuld, miljöjusterad BNP och liknande för svensk del visar på ökade problem och ökade kostnader i framtiden, att vi i framtiden kommer att ha mindre att röra oss med.

I det här sammanhanget är det alltså ingen större skillnad mellan de två blocken, och det är ju ett gigantiskt problem för svensk ekonomi i framtiden. Det betyder att det finns en förkrossande majoritet för en fortsatt urgröning av den ekonomiska basen, nämligen miljön.

Fru talman! Det är ett grundläggande strukturfel i svensk ekonomi att miljöskulden tillåts växa. Detta illustreras av skattesystemets utformning.

Vi har en väldigt låg skatt på ändliga naturresurser, på energiresurser och på utsläpp och avfall som skadar miljön och medför miljökostnader. Samtidigt har vi skyhöga skatter på arbete. Sedan förvånas man över att det blir arbetslöshet! Det borde man inte bli förvånad över. Skattesystemets utformning innebär att det i regel är kortsiktigt lönsamt att slösa med energi, förbruka ändliga naturresurser och släppa ut avfall och miljö- och hälsoskadliga produkter.

En första åtgärd borde vara att successivt växla lägre skatter på arbete mot högre skatter på miljö och energi. Vi i Miljöpartiet föreslår en sådan skatteväxling. Vi har lagt fram ett konkret, väl genomarbetat förslag. Vi har drivit fram att man skall utreda detta, och utredningen var färdig tidigare i år. Men regeringen gör ingenting.

Om man genomför en skatteväxling innebär det inte bara att det blir dyrare att fördärva miljön, att man styr bort investeringar som förstör vår gemensamma naturresurser, som förstör miljö och orsakar miljökostnader. Det innebär också att arbetskraften blir billigare, och det innebär i sin tur att tjänstenäringsgrannar gynnas, i både offentlig och privat sektor. Det medför att fler jobb skapas, och vi kommer in i en positiv ekonomisk spiral. I nästa debattrunda, om skattepolitiken, kommer vi att gå in mer på just den frågan.

Fru talman! Massarbetslösheten har bitit sig fast i Sverige. Den socialdemokratiska regeringens löfte att avskaffa massarbetslösheten har inte kunnat uppfyllas med den politik som regeringen för. Vi vet vad den borgerliga oppositionen åstadkom under förra mandatperioden. Det är bara att konstatera att de står handfallna.

Regeringen hoppas på att högkonjunkturen skall ta fart, att den sedan skall bli permanent och att den höga tillväxten skall ge fler jobb än vad vi erfarenhetsmässigt vet att den gjort tidigare under 90-talet. Det här är förhoppningar som med allra största sannolikhet kommer på skam. Det är ett räknestycke som är bedrägligt. Det finns ingen anledning att tro att det kommer att kunna gå på det sättet. Självfallet kommer konjunkturen att svänga nedåt igen efter ett eller två år. Inte kan man räkna med att den fastnar på den högsta nivån. I och med den fortsatta tekniska utvecklingen, globaliseringen, den ökade konkurrensen, osv. ger tillväxt inte heller på samma sätt jobb.

Då kommer den logiska slutsatsen, nämligen att man för att få ned arbetslösheten också måste sänka arbetstiden, samtidigt som man sänker arbetskraftskostnaden genom att sänka skatten på arbete. Eftersom produktivitetens utvecklingen, effektiviteten, ökar så bra att vi får större ekonomisk nytta för varje insatt arbetstimme, kommer fler att bli arbetslösa om vi som arbetar fortsätter att arbeta lika många timmar, såvida man inte har en oerhört hög ekonomisk tillväxt, vilket naturligtvis är orealistiskt att förvänta sig.

För att få ned arbetslösheten till hälften föreslår vi i Miljöpartiet att skatten på arbete sänks, samtidigt som arbetstiden förkortas till 35 timmar per vecka. Det skulle ge minst 200 000 nya jobb till sekelskiftet. Den nuvarande 40-timmarsveckan har vi haft i mer än 15 års tid, trots att produktivitet och effektivitet har ökat i både näringsliv och offentlig sektor under hela den tiden.

Arbetslösheten skapar snabbt ökande sociala klyftor. Den ökar utslagningen av ungdomar och invandrare. Den slår hårt mot barnfamiljerna

*Fel! Okänt
växelargument.*

och barnen. Den ökar de ekonomiska klyftorna i samhället. Den leder till ökade sociala problem, där inte minst just barnen kommer i kläm.

Men denna massarbetslöshet är ingen naturnödvändighet. Den är skapad av en felaktig ekonomisk politik. Den är skapad av att några av oss skall jobba väldigt mycket och betala höga skatter, medan några av oss inte skall jobba alls utan leva på bidrag. Det är en underlig fördelning man har skapat. Den är en omvänd fördelningspolitik att bita sig fast vid 40-timmarsveckan, och det gör att vissa inte alls får delta i produktionen utan skall vara helt beroende av bidrag, medan andra skall jobba desto mer och betala höga skatter.

Det är egentligen en ganska obegriplig politik. Men det är faktiskt den som Socialdemokraterna står för i dag. Och vad jag förstår är det också till stor del den som den borgerliga oppositionen står för. Ni vill ju inte heller sänka arbetstiden, säger ni. Ni tror att 40-timmarsveckan är en naturlag.

Fru talman! Saneringen av de offentliga finanserna har varit nödvändig för att vända en katastrofal utveckling med enorma budgetunderskott och exploderande statsskuld. Det har också varit nödvändigt att göra denna sanering fort för att minimera skadorna på svensk ekonomi. Proportionen mellan skattehöjningar och besparingar har också i stort sett varit riktig, tycker vi. Men särskilt besparingarna borde ha gjorts anorlunda när det gäller fördelningen, och det är hög tid att justera det nu.

Jag har redan tagit upp det galna i besparingarna på miljösidan. Men dessutom har kommuner och landsting drabbats oerhört hårt av besparingspolitiken, främst genom att man har undandragit deras skatteunderlag. Nu har regeringen backat och börjat återföra en del, men än så länge är det ett nollsummespel. Vi anser att ytterligare minst 3 miljarder borde återföras till kommuner och landsting redan nästa år. Det bör ökas till 5–6 miljarder år 1999 och uppemot 7 miljarder år 2000. Vi har ett sådant förslag i dagens betänkande. Det är ett minimikrav för att vi skall kunna klara äldreomsorgen, vården och grundskolan i framtiden. Det är kommunerna som står för kärnan i välståndet, och den skall prioriteras – också när vi sparar.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom alla de reservationer vi har lagt till dagens betänkande, men jag vill särskilt yrka bifall till reservationerna 3, 7, 25 och 31.

(Applåder)

Anf. 9 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Jag har två kommentarer till Roy Ottossons anförande.

Det är alltid förargligt när folk skriver sina tal före debatten och sedan inte lyssnar och kollar vad som sades. Roy Ottosson sade flera gånger att ingen före honom hade nämnt ordet miljö. Detta är faktiskt inte sant. Jag är rätt säker på att Johan Lönnroth gjorde det, och jag gjorde det själv i min inledning. Jag råkar nämligen tro, med stort eftertryck, att ökat miljöengagemang är en av de drivkrafter som har vuxit fram under de senaste decennierna som är väldigt viktiga för den dynamiska ekonomiska utveckling vi möter i framtiden. Därför bör detta inte få stå oemotsagt.

Jag noterade dessutom att Roy Ottosson inte sade särskilt mycket om energipolitiken i Sverige, och det kan jag gott förstå. Den är ju direkt skadlig från miljösynpunkt, så den passar inte in där. Som den bedrivs i

dag, med Miljöpartiets goda minne, medverkar den faktiskt till ökade koldioxidutsläpp och därmed försämrad inverkan på klimat och liknande.

Roy Ottosson och Miljöpartiet har också en väldigt egenartad syn på detta med tillväxt och arbete. Man utgår från att vi i Sverige är dummare än vi någonsin har varit tidigare och dummare än människor i andra delar av världen. Vi klarar nämligen inte att organisera vår ekonomi så att fler arbeten kan tillkomma. Det är en väldigt pessimistisk uppfattning och lyckligtvis, menar jag, helt falsk. Vi behöver inte ransonera arbeten i Sverige, utan vi kan organisera saker så att fler arbeten tillkommer.

För oss i Folkpartiet är en viktig del i detta att inte hålla på och lagstifta så mycket om arbetstiden. Låt människor avtala vad de vill! Folk vill litet olika saker. Lagstiftning skall inte vara ett universalmedel.

Det skulle vara intressant att höra varför Roy Ottosson har denna pessimistiska syn på människors förmåga.

Anf. 10 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att svenskar är dummare än andra. Jag har heller inte påstått att någon är dum. Däremot hävdar jag att man är fast i vissa idéer i den ekonomiska politiken som gör att man blir blind för både möjligheter och problem.

Jag har försökt tillföra miljödimensionen till den här ekonomiska debatten. Jag hade inte skrivit i mitt tal att ni andra inte tog upp miljön, utan jag lyssnade på er. Om jag nu missade att Anne Wibble i förbigående nämnde miljö i sitt anförande måste jag ha lyssnat slarvigt, och det ber jag om ursäkt för. Det måste ha gått litet fort. Det utgjorde ingen större del av det som Anne Wibble tog upp. Att miljöskuldsproblematiken skulle vara ett uttryck för strukturfel i ekonomin tog Anne Wibble och Folkpartiet definitivt inte upp. Jag har aldrig hört er ta upp det på det sättet tidigare heller.

Än på arbetstiden tycker självklart vi också att man skall avtala fritt om denna. Vi ser ju att den sänks avtalsvägen hos de grupper som har starkast förhandlingsposition. Men då är problemet att de grupper på arbetsmarknaden som har svagast förhandlingsposition ligger kvar på 40 timmar. Ofta är det lågt betalda kvinnor det handlar om. Det här gör att vi skapar ökad ojämlikhet. Det kan hända att Folkpartiet och Anne Wibble tycker att det är okej. Vi tycker inte att det är okej. Vi tycker att det skall finnas en botten för vad man kan acceptera. Att sätta 35 timmar i stället för 40 timmar i nuvarande lagstiftning och låta arbetsmarknaden hantera detta på normalt sätt innebär ju inte att det blir svårt att differentiera lönerna på andra sätt. Det blir en dispositiv lagstiftning precis som i dag.

Jag kan bara konstatera att Anne Wibble måste räkna hem antingen väldigt mycket lägre löner för dem som har sämst betalt eller en mycket, mycket hög ekonomisk tillväxt för att klara arbetslösheten. Annars går inte ekvationen ihop.

Anf. 11 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Jag noterar att Roy Ottosson fortfarande inte säger ett ord om den stora boven i miljödramat i Sverige, nämligen energipolitiken. Det tror jag är mycket klokt av honom. Den är nämligen i dag väldigt dålig och väldigt skadlig från miljösynpunkt.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sedan har vi detta med arbetstid. Det Roy Ottosson säger låter väldigt konstigt. Han säger att han tror människor om att kunna bestämma saker och ting i avtal och liknande, men han vill inte tillåta människor i Sverige att i avtal bestämma över sin egen arbetstid. Han vill ha en lagstiftning som skall ransonera arbeten. Det finns väl en del som tycker att det låter bra att dela på jobben, men när man börja tala om att dela på lönen blir aversionen väldigt mycket starkare. Förfärligt många människor, inte minst kvinnor, har i dag väldigt svårt att få pengarna att räcka till. De vill inte alls ha lägre lön. De vill ha mer lön. De vill jobba fler timmar. Roy Ottosson vill uppenbarligen förbjuda dem att göra detta.

Det är också en väldigt konstig syn på hur saker och ting fungerar, både i privata företag och i offentlig verksamhet, att tro att människor på något sätt är som utbytbara kuggar. Om alla människor drar ned några procent på sin arbetstid skulle man kunna summera de överblivna procenten, och så blir det nya jobb litet varstans. Människor *är* inte utbytbara kuggar! Olika människor har olika kompetens, olika förmåga och olika kunskaper. De svarar för olika delar i verksamheten. Därför tycker jag att lagstiftningsvägen blir väldigt konstig.

Jag tror att arbetstidsfrågan är en välfärdsfråga. Man får ta ut kommande produktivitetsökning i arbetstidsförkortning – om man vill. Inget skall vara påtvingat.

För att Roy Ottosson litet mer konkret skall få kött på benen i fråga om att det faktiskt går vill jag rekommendera läsning av telefonkatalogen. En tio år gammal kan med fördel jämföras med årets utgåva. Då skall Roy Ottosson finna hur många nya arbeten det finns i årets utgåva som inte en kotte hade kommit på idén att tänka ut för tio år sedan och som inte fanns då.

Anf. 12 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Vill alltså Folkpartiet och Anne Wibble ta bort de nuvarande 40 timmarna i lagstiftningen, om det nu är så hemskt att ha timantal i lagstiftningen? Det blir ju på något sätt kontentan av det här.

Vi delar på kostnaden för arbetslösheten. Arbetslösheten beror faktiskt också på produktivitetsökningen. Vi behöver helt enkelt arbeta mindre för att få samma ekonomiska nytta eller t.o.m. större ekonomisk nytta. Vi har en tillväxt som allt mindre genererar nya jobb – eller ny arbetstid, skulle man kunna säga. Vi måste ju dela på kostnaderna, därför blir frågan: Vore det inte vettigt att i stället för höga skatter dela mer på arbetstiden?

Naturligtvis skall inte detta drivas in absurdum, så att det får en massa konstiga negativa effekter, men som idé för bekämpandet av massarbetslösheten. I dag är vi på väg att få ett B-lag som är bidragsberoende. Såvitt jag förstår av Anne Wibbles politik kommer vi att få ett B-lag som har mycket låga löner. En sådan utveckling vill vi inte acceptera från Miljöpartiets sida.

Något vill jag också säga om energipolitiken. Man kan inte lösa de långsiktiga miljöproblemen om man inte vågar sig på energipolitiken. Vi kan inte acceptera en fullkomligt livsfarlig kraftkälla, kärnkraften, som redan inneburit en våldsam nedsmutsning med radioaktiva miljögifter i vår miljö. Vi har 7 000–8 000 sjöar i landet som i praktiken är svartlistade på grund av radioaktiv nedsmutsning. Vi har fortfarande problem

med viltkött och liknande av samma skäl. Detta beror på att det kom ut någon enstaka procent från en enda reaktor på hundra mils avstånd.

Vi bygger ju upp ett avfallslager som kommer att leda till långsiktiga miljöproblem vare sig vi vill eller inte. Vi har naturligtvis redan i dag tillåtna utsläpp från den här hanteringen. Det byggs sakta men säkert upp ökad förorening av radioaktiva miljögifter. Skall vi acceptera detta? Nej, kärnkraften skall avvecklas. Den leder ju också till mycket stora olycksrisker. Det är en del av den politik vi föreslår på miljöområdet.

Det viktiga är – det borde Anne Wibble kunna hålla med om – att förändra prisrelationerna så att det som är miljöfarligt och innebär utnyttjande av ändliga råvaror, som t.ex. oljeprodukter men också kärnkraft, successivt blir dyrare i förhållande till t.ex. arbetskraft. Det kan man åstadkomma med en skatteväxling för miljön. Det borde ni från Folkpartiet faktiskt kunna ställa upp på, tycker jag. Ni har ju visat stort intresse för att använda ekonomiska styrmedel tidigare i historien. Men jag upplever numera att ni faktiskt motarbetar det.

Anf. 13 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Anne Wibble för en verkligt noggrann genomgång av den verkliga bakgrunden till Sveriges långsiktiga och allvarliga ekonomiska problem. Det är mycket sällan vi får höra en sådan från den här talarstolen.

Men jag vill också tacka Anne för ett mycket givande samarbete under sex år, både i den förra regeringen och i opposition. Det har varit lika givande i båda de rollerna. Jag beklagar att detta av allt att döma är Annes sista finansdebatt, i alla fall för ett tag framöver.

För att återgå till dagens ämne, fru talman, tar kristdemokraternas budgetalternativ först och främst sikte på att stoppa den vanvård som pågår av gamla och sjuka och att möta de snabbt växande behoven av vård och omsorg med en värdighetsgaranti inom äldre vården. Vi kommer aldrig att acceptera den undernäring som sju av tio äldre utsätts för på de kommunala sjukhemmen i dag. Därför avsätter vi 4 500 miljoner, dvs. 4,5 miljarder, utöver regeringens förslag till just kommunsektorn. Därför är det också en huvuduppgift att skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt med nya, växande företag för att åstadkomma nya jobb. Sedan vill vi också genomföra en ny familjepolitik som ger föräldrarna möjlighet att få mer tid med barnen och se till att pensionärer och andra som drabbats mest av regeringens nedskärningar kompenseras på ett rimligt sätt.

Detta, fru talman, innebär att vi har mycket allvarlig kritik mot regeringens politik och budgetalternativ på ett antal punkter.

Det gäller först och främst att massarbetslösheten kommer att bestå på grund av den fortsatt dåliga lönebildningen och de allvarliga flaskhalsproblem som möter näringslivet redan vid dagens mycket höga arbetslöshet.

Allt tal om skördetid, feta år och vändpunkter kan aldrig överskylda det faktum att regeringen har misslyckats med sin viktigaste uppgift. För nog är det ett formidabelt misslyckande som regeringens politik nu står inför när Riksbanken börjar tala om höjda styrräntor för att kyla av ekonomin när det råder något som måste betecknas som massarbetslöshet. Tyder inte detta på allvarliga strukturproblem, Erik Åsbrink?

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Är det inte också ett underkännande av regeringens politik, Erik Åsbrink, att det, trots dagens massarbetslöshet, i 18 av landets 24 län råder stor brist på yrkesarbetare som montörer, svetsare, verktygsmakare och andra nyckelgrupper? Men för att få ned statistiken över den öppna arbetslösheten tvingar regeringen AMS till kvantitet, billiga ofta meningslösa åtgärder, i stället för den kvalitativa yrkesutbildning som industrin, de arbetslösa och landet behöver.

Vi är också mycket kritiska till att regeringen fortsätter att helt blunda för Sveriges långsiktiga tillväxtproblem, som ju är det verkliga hotet mot möjligheten att försörja sig och kunna få en värdig vård i framtiden. Antalet mycket gamla, alltså personer över 85 år, kommer enligt HSU 2000 att öka med 37 % under de kommande 15 åren.

Men regeringen har redan blåst faran över och talar nu om skördetider och feta år i stället för att erkänna och ta tag i de strukturella problemen som är roten till massarbetslösheten och som också är roten till den undernäring som sju av tio gamla drabbas av på kommunala sjukhem i Sverige 1997. Varför gör regeringen ingenting åt Sveriges långsiktiga strukturerproblem, Erik Åsbrink?

Trots EU:s högsta skattetryck kan inte medborgarna i Sverige i dag – uppenbarligen på goda grunder – lita på att få den vård, omsorg och service som man behöver. Därför protesterar vi också mot en saneringspolitik och en fördelningspolitik som lett fram till den här vanvården av gamla och sjuka. Jag tycker inte att landets finansminister kan frita sig från ansvaret för eller ens skylla på tidigare regeringar för att sju av tio åldringar på kommunala sjukhem enligt Socialstyrelsen i dag lider av undernäring.

Samtidigt som antalet äldre ökar har resurserna ute i kommuner och landsting dramatiskt skurits ned. Vanvården av gamla och sjuka blir nu alltmer uppenbar för alla. Men, fru talman, en nation visar om den är en kulturnation genom sitt sätt att behandla barn och gamla. Det är i omhändertagandet av de svaga som ett land dokumenterar om det är en kulturnation och ett välfärdssamhälle, inte i högtidstal på partikongresser eller i riksdagens talarstol. Jag måste fråga Erik Åsbrink: Hur prioriterar ni egentligen resurserna i ett land med EU:s högsta skattetryck när denna vanvård uppenbarligen är mycket utbredd på kommunernas i egen regi bedrivna sjukhem?

Fru talman! Vi oroar oss också över det urholkade rättsmedvetandet, den svarta sektorn som omsätter över 70 miljarder, den växande vardagsbrottsligheten, fusket med bidragssystem, samtidigt som rättsstaten har nedrustats och bantats ned till närmast bara skinn och ben.

Slutligen i genomgången av vår kritik mot regeringens politik, fru talman, är det unikt för ett västerländskt land vilken liten roll familjen som institution spelar i socialdemokraternas politik. Statsministern nämnde över huvud taget inte ordet familj när han läste upp regeringsdeklarationen här i kammaren för ungefär två månader sedan. Varför räknar inte heller regeringen någonstans i budgeten med familjen som samhällets viktiga byggsten? Hade inte det varit naturligt för att den ekonomiska utvecklingen långsiktigt skall bli positiv?

Fru talman! Vi kristdemokrater menar att det nu är dags att öka förutsättningarna för mer personligt ansvarstagande, att uppmuntra arbete, sparande och företagande. Vi tror att Sverige har alla förutsättningar att

med en ny politik gå in i en ny era av lägre arbetslöshet, där medborgarna kan få en lön att leva på, tryggare familjer, bättre vård, omsorg och skola, samtidigt som de mest utsatta grupperna upprättas efter de senaste årens sneda fördelningspolitik. Men då måste de här djupgående orsakerna till 25 år av försämrad utvecklingskraft i Sveriges ekonomi erkännas och åtgärdas. Men här saknar regeringen uppenbarligen såväl en ideologi som en strategi. Den proposition som vi behandlar i betänkandet är den åtonde proposition som regeringen har lagt fram på riksdagens bord utan några som helst ansatser till att erkänna och åtgärda de långsiktiga strukturproblemen.

Därför anser vi att det behövs en kombination av såväl långsiktigt strukturella åtgärder som en tillväxtpolitik för nya jobb och en reformerad arbetsmarknadspolitik. Våra åtgärder är inriktade på att öka sysselsättningen. Vi tror inte på statistikpolitiken. Vi är så gammaldags att vi tror att det behövs fler och inte färre som arbetar och har en lön att leva på.

Då måste vi göra det lättare att starta och driva företag. Därför måste företagandet avbyråkratiseras. Sverige måste få en modern arbetsrätt som är bättre anpassad till de mindre företagens situation. Vi måste också sänka trösklarna in till arbetsmarknaden. Lönebildningen måste reformeras. Den måste bättre ta hänsyn till kompetens och kunnande. Kompetensutveckling måste löna sig.

Vi kristdemokrater vill också driva en tillväxtpolitik för nya jobb där företagsfientliga regler, som den fortsatt förtida inbetalningen av moms, avskaffas. Vi vill återinföra riskkapitalavdraget och förbättra särskilt småföretagens möjligheter att utvecklas.

Hushållssparandet måste uppmuntras, inte betraktas som ett politiskt problem som skall åtgärdas och bekämpas. Skattereglerna måste ändras så att de inte missgynnar produktiva investeringar i förhållande till riskfritt sparande. De skattekilor som motverkar expansion inom tjänstesektorn måste väl nu äntligen kunna sänkas. Varför skall de arbetslösa i Sverige behöva vänta längre på att tjänstemarknaden öppnar sig? Det är konstigt att regeringen börjar vakna upp först när EU-kommissionen börjar driva på. Jag håller med Anne Wibble om att regeringen aldrig tar några egna initiativ utan alltid tvingas av någon yttre kraft, som gör att man kan skylla på att man ändrar sig. Nu har ni chansen, Erik Åsbrink.

Detta är också viktigt för att göra den svarta hushållssektorn vit. När tänker regeringen ta bort de ideologiska skygglapparna mot den privata tjänstemarknaden så att tiotusentals nya jobb kan skapas och livskvaliteten förbättras för pensionärer och barnfamiljer? Stöder Erik Åsbrink Margot Wallströms mera vidsynta och positiva hållning till den privata tjänstesektorn, som innebär att både barnfamiljer och pensionärer kan få en förbättrad livskvalitet samtidigt som arbetslösheten sjunker?

Fru talman! Det behövs helt enkelt en ny skattereform, en förändring av det svenska skattesystemet, så att det lönar sig att utbilda sig, att starta och driva "vita" företag och att arbeta.

Denna tillväxtpolitik är vårt alternativ till regeringens uppgivna statistikpolitik, där arbetskraften pensioneras, generationsväxlas och sätts i allehanda kortsiktiga AMS-åtgärder. Om regeringen inte överger sin statistikpolitik och satsar på ett nytt och bättre företagsklimat är risken stor att Sverige, med EU:s högsta skattetryck, kommer att fortsätta att få

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

***Fel! Okänt
växelargument.***

en allt sämre välfärd, med växande vårdköer och fortsatt vanvård av gamla och långvarigt sjuka.

Därför satsar vi kristdemokrater, utöver strukturella reformer, ungefär 30 miljarder kronor mer än regeringen brutto för långsiktig tillväxt och företagande. Vi sänker skattenivån med 26,7 miljarder nästa år och ungefär 27 miljarder år 1999 och 2000 jämfört med regeringens förslag.

Fru talman! Vår allvarligaste kritik gäller alltså att sju av tio åldringar lider av undernäring på de kommunala sjukhemmen, enligt Socialstyrelsen, trots EU:s högsta skattetryck. Dessa hederskvinnor och hedersmän kan naturligtvis inte vänta på att Sverige får en högre tillväxt. De behöver resurser nu! Varje individ har rätt att bemötas värdigt, och därför kräver vi kristdemokrater en värdighetsgaranti.

Vi måste också restaurera rättssamhället, och där prioriterar vi kampen mot vardagsbrotten genom att Polisen får 200 miljoner kronor mer än vad regeringen satsar. Totalt satsar vi 430 miljoner kronor mer på rättsväsendet, 100 miljoner kronor mer på Tullen och 200 miljoner kronor mer på effektivare skatteindrivning och bekämpning av ekobrott.

Kristdemokraterna vill också, som jag sade, se en helt ny familjepolitik, där föräldrarna själva får bestämma hur de skall ta hand om sina egna barn. För att öka rättvisan mellan olika barnfamiljer och samtidigt ge större valfrihet och flexibilitet inför vi återigen ett beskattat vårdnadsbidrag på 3 640 kr per barn och månad. Samtidigt gör vi en skattesänkning på ungefär 14 miljarder kronor för alla i normala inkomstlagen genom att sänka egenavgifterna i sjukförsäkringen med 2 %.

Vi vill också rätta till regeringens i övrigt sneda fördelningspolitik genom att höja alla pensioner och återställa den 2-procentiga nedsättningen av basbeloppet från krisuppgörelsen 1992 samtidigt som pensionstillskottet höjs med 200 kr per månad och inkomstprövningen av änkepensionen slopas helt.

Fru talman! Finansministern! Vi kristdemokrater har finansierat våra reformer till sista öret. Utöver kostnadsbesparingar på ungefär 28 miljarder vardera året ökar vi statens inkomster med ytterligare 26 miljarder 1998 genom att sälja ut statlig egendom och därigenom minska räntebördan och amortera på statsskulden. Sammantaget innebär vår politik att statens lånebehov nästa år helt elimineras och att amorteringen av statskulden kan inledas nästa år.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 32, även om jag naturligtvis står bakom samtliga kristdemokraternas reservationer till betänkandet.

Anf. 14 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! När vi socialdemokrater tänker på hur Sverige skall gestalta sig i framtiden vill vi gärna tänka på vårt land som ett gemensamt hem, ett folkhem, där rättfärdigheten skall bo och där varje invånare har lika värde. I det hemmet finns glädje och livslust, drömmar och förhoppningar. Där finns utrymme för den enskilde att ta vara på sina egna förutsättningar, ta egna initiativ, växa och utvecklas. Barnen får en bra uppväxt med mycket lek, mycket trygghet och en förstklassig skola. Den äldre generationen kan leva ett rikt och aktivt liv. Det finns vård och omsorg för alla som behöver. I folkhemmet står dörrarna öppna för ge-

menskap och solidaritet, även för flyktingar och invandrare. Och visst är familjen viktig, Mats Odell.

För oss socialdemokrater är drömmen om folkhemmet stark och levande. Vi känner att denna dröm faktiskt ligger inom räckhåll för människans möjligheter – det goda samhället med arbete, rättvisa och välfärd, det gemensamma hemmet, där svenska folket kan leva ett tryggt och gott liv högt upp i åldrarna.

Men en sak vet vi av bitter erfarenhet, och det är att vi själva måste klara av att betala vad det kostar att bygga och bo i vårt gemensamma hem. Vill vi värna välfärden måste vi betala den med egna pengar och inte med lånade pengar. Vårt gemensamma hem får aldrig mer intecknas till långt över skorstenen, aldrig mer pantskrivas i främmande penningpals. Därför förstår jag inte dem som talar om överbeskattning, när vi nu undan för undan skall betala av på den stora svenska statsskulden. Lånar man pengar, skall man väl någon gång betala tillbaka dem!

Visst är det tacksamt att angripa skatterna. Det förstår vi när vi hör Bo Lundgren. Våra skatter skall verkligen inte vara högre än nödvändigt. Vi skall alltid försöka göra skatterna så effektiva, så raka och rättvisa som möjligt. Men ibland måste man säga det självklara: Skatter tas inte ut för att göra livet surt för medborgarna. Skatten är ett pris som vi får betala för att kunna leva i ett humant och civiliserat samhälle. Med skatter kan vi finansiera välfärden. Med skatter kan vi se till att vi betalar för den på ett rättvist och solidariskt sätt.

Mot Socialdemokraternas syn på framtiden står framför allt Moderaterna. Moderaterna vill att välfärdsstaten skall ge vika. Ja, så står det faktiskt i den moderata programskriften. ”Välfärdsstaten skall ge vika.” I stället skall det bli marknadslösningar. Skatterna skall sänkas och ersättas med avgifter och privata försäkringspremier. I frihetens namn skall kommunerna vingklippas. I frihetens namn skall landstingen avlövas och på sikt avskaffas. Kommunerna görs om till en sorts mäklare på Moderaternas välfärdsmarknad.

Visst är marknaden ett viktigt instrument. Vi socialdemokrater tycker att marknaden är en bra tjänare men en dålig herre. Vi skall betjäna oss av marknadsekonomin, men vi skall inte skifta över till ett marknadssamhälle där marknadstänkandet får prägla det mesta. Marknaden tar inget socialt ansvar. Marknaden erkänner inte vare sig rättvisa eller solidaritet. Vi socialdemokrater vill vidga frihetens gränser och öka friheten för alla människor. Just därför säger vi nej till en politik som gynnar fåtalets frihet att ta för sig på andras bekostnad.

Medan övriga partier undan för undan vill öka resurserna till det allmänna, är det tvärtom med Moderaterna. Inte nog med att de i utgångsläget lägger sig på en låg nivå med brutala nedskärningar, sedan går deras utvecklingsbana utför. Det verkligt uppseendeväckande är ju den stora klyfta som finns redan i dag mellan Folkpartiet och Kristdemokraterna å ena sidan och Moderaterna å den andra. Den klyftan kommer att vidgas för varje år som går. Det blir ett allt större gap mellan partierna.

Då vill jag fråga Anne Wibble och Mats Odell: Varför vill ni gå i armkrok med detta rätt extrema högerparti? Varför har ni så litet kritik att framföra mot det stora sociala experiment som Moderaterna vill genomföra? Jag hörde inte ett enda kritiskt ord från Anne Wibble eller Mats Odell mot Moderaternas systemskifte.

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

I manifestet *Land för hoppfulla*, med Bo Lundgren som medförfattare, står det svart på vitt att Moderaterna vill bryta upp välfärdsstaten. Är ni inte det minsta oroad över de sociala konsekvenserna av Moderaternas systemskifte?

Med Moderaternas program kommer klyftorna att öka på ett sådant sätt att vi kan få allvarliga spänningar och motsättningar i det svenska samhället. Men för all del: Även om man ser på det miniprogram som Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna har skrivit ihop, handlar det ju om sänkta skatter för höginkomsttagare och kapitalägare, långsammare takt för kunskapslyftet, sämre anställningsskydd, snabb utförsäkring från a-kassan och dessutom en mångdubbling av avgiften till a-kassan.

Mats Odell hade en formulering där han kritiserade fördelningspolitiken. Jag undrar vilken fördelning det hade varit i dag i Sverige om Mats Odell hade fått fortsätta ihop med Moderaterna.

Jag vill ställa några frågor till er om avgiften till a-kassan. Anne Wibbe talade om en växling på 10 miljarder. Men verkligheten är ju inte sådan att man får en höjning av a-kassan och sedan går till skattemyndigheten och begär att få tillbaka pengarna. Det är inte så det fungerar. Därför vill jag ha besked från er: Med hur många hundra kronor i månaden kommer avgiften för den vanlige a-kassemedlemmen att höjas? Är det 100 kr mer i månaden? Är det 200 kr mer i månaden? Eller är det en ännu större summa? Det är rimligt att ni ger besked.

Ni har alltså försökt att samla er till en allians och skriva gemensamma reservationer i finansutskottet. Ni hade en presskonferens där ni presenterade det hela som en stor samling kring stora saker. Men man kan konstatera att ingen av er predikade för denna allians. Ni talade var och en för sig. Frågan är hur mycket alliansen är värd.

En sak vet vi säkert. Om det motstridiga och spretiga innehållet i alliansens politik skulle läggas till grund för en ny regeringspolitik, då skulle räntorna stiga, kronan sjunka och staten riskera ett nytt svart hål i botten på kassakistan.

Se på den centrala frågan om statsbidragen till kommunerna. Där splittras alliansen på tre helt olika linjer. Folkpartiet säger att det är bra att kommunerna får mer pengar och tillstyrker i stort regeringens förslag. Kristdemokraterna säger att regeringens förslag inte är bra nog och att statsbidragen måste ökas ännu mera. Men Moderaterna säger att regeringen föreslår alldeles för mycket pengar.

Låt oss också se på den mörka baksidan av Moderaternas glittrande skattesänkningar. Visst kan skattesänkningar på 80 miljarder verka frestande på avstånd. Men när vi granskar det hela närmare, ser vi att i skuggan av skattesänkningarna ökar klyftorna. Visst låter det bra med att i Moderaternas Sverige kan du leva på din lön. Men tänk på den ensamstående trebarnsmamman. Är Bo Lundgrens vänner bland arbetsgivarna beredda att höja hennes lön så mycket att hon klarar sig utan barnbidrag, utan studiebidrag, utan bostadsbidrag och utan en hygglig ersättning när hon blir sjuk eller arbetslös?

Tänk på att skatter och bidrag inte bara utjämnar mellan olika inkomstgrupper. De innebär också en utjämning i tiden, så att vi får lättare att klara just de skeden i livet då vi möter särskilda ekonomiska påfrest-

ningar, t.ex. när vi får barn, när vi blir sjuka, när vi blir gamla eller när vi blir arbetslösa.

Hur mycket ni än talar om sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare, så blir det i alla fall de som förlorar mest på att man rustar ned solidariteten och den gemensamma sektorn. Men även höginkomsttagare kan gå miste om den samhörighet som kan utvecklas i ett gott välfärds-samhälle. Det skall vi inte heller glömma.

När jag i dag yrkar bifall till finansutskottets förslag så gör jag det i vetskapen om att vi åter går mot balans och överskott i statens affärer. För bara tre år sedan var läget dramatiskt annorlunda. Svensk ekonomi hade kört djupt ned i diket. Tyvärr blev det inte bara bucklor på budgeten, utan hela vår ekonomi var svårt skadad. Att dra upp ekonomin ur diket var tungt. Räntorna var blytung, och ovanpå det lade sig det som var allra tyngst att bära – en massiv misstro mot Sveriges ekonomiska och politiska förmåga. Det var en misstro som frodades fritt både utomlands och här hemma.

Jag kommer ihåg som om det var i går hur ledamöter i denna kam-mare dömde ut den nya socialdemokratiska regeringen på förhand och sade till oss socialdemokrater att vi inte klarar att baxa bort underskotten och att banta statsskulden. Jag skall inte dra fram allt som ni sade, och inte heller göra för stor sak av att ni hade fel. Sveriges ekonomi var verk-ligen illa tilltygad efter dikeskörningen. En uppgivenhet och en pessim-ism fanns i stora kretsar i vårt land efter Sveriges värsta ekonomiska kris sedan början av 30-talet. Den ekonomiska kollapsen var också en kollaps för den optimism och den framtidstro som behövs för att man skall kunna gå vidare framåt.

Mycket mer än så hade jag inte tänkt ägna mig åt historieskrivningen. Men när jag hör Bo Lundgren och Anne Wibble tala historia häpnar jag. När nu Anne Wibble skall ägna sig åt annan verksamhet är jag i varje fall tacksam över att det inte är som historielärare i den svenska skolan. Ni glömmer t.ex. att regeringen våren 1994 tappade greppet om ekonomin. Räntorna steg, och chefen för ett stort svenskt försäkringsbolag förkla-rade att han och hans företag inte längre hade någon tilltro till svensk ekonomi. Nu skulle man bojkotta köp av svenska obligationer – man trodde inte på svensk ekonomi längre. Anne Wibble beskrev situationen som att när den nya regeringen kom till befann sig svensk ekonomi i fritt fall. Men tänk efter litet, Anne Wibble! Hur stämmer detta med det som stod i den nya borgerliga regeringens finansplaner och prognoser för och bedömningar av budgetunderskottet, arbetslösheten och den ekonomiska utvecklingen för 1992–1993? Det var något helt annat som stod i dessa bedömningar än det oerhörda ras som sedan inträffade 1992–1993. Att beskriva det som att den borgerliga regeringen var ett hjälplöst offer för en tidigare dålig politik och sedan redde upp det hela är att vända saker upp och ned.

Jag vill också erinra om Carl Bildt, som under våren 1992 i stort sett friskförklarade det svenska bankväsendet. Han sade att det var bra; att det fanns några problem med den statliga banken men att det i övrigt verkade hyggligt.

Hur som helst går vi nu in i ett nytt skede i politiken. Vi har det värsta bakom oss, en hygglig tillväxt framför oss och en knäck på arbetslösheten i sikte. En viktig skillnad är att vi nu har en grundläggande och stabil

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

ordning och reda i ekonomin vilket gör att vi med en helt annan kraft än tidigare kan bekämpa arbetslösheten.

Arbetslösheten är vårt största problem. Men nu ökar antalet jobb. Antalet långtidsarbetslösa minskar. Antalet arbetslösa ungdomar minskar. Den totala arbetslösheten minskar. Den öppna arbetslösheten minskar. Vi skall klara att halvera den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000 och sedan gå vidare mot full sysselsättning.

Sedan augusti har den öppna arbetslösheten minskat med ungefär 120 000 personer. Det är riktigt att en del av den minskningen beror på den kraftiga satsningen på utbildning. Men jag tycker att det är oerhört trist att höra Mats Odell orera om statistikpolitik och försöka framställa det som att man manipulerar siffrorna för att få statistiska resultat. Satsar vi på utbildning får den enskilde bättre chans att växa och bättre chans att få ett bra jobb. Därför behövs kunskapslyftet. Det behövs för framtiden och för framtidens jobb. Var hamnar vi om svenska folket inte får utveckla sitt kunnande och sin kompetens?

När man har hört en del av den tidigare debatten kan man ibland få intrycket av att det går sämre och sämre för Sverige. Men i verkligheten är det precis tvärtom. Sverige har nu åter tillväxt. Den sker främst i den privata sektorn. Alltför nya företag startas. Konkurserna minskar kraftigt. Företagsklimatet är klart bättre nu än under något år tidigare på 90-talet. Vi förbättrar villkoren för företagen undan för undan med utbildning, internationellt konkurrenskraftiga företagsskatter, stöd till forskning och utveckling och stöd till export och marknadsföring. De som var morgonpigga kanske hörde Morgonekot, där man jämförde Sveriges företagsklimat med andra länders. Det visade en god bild av vårt företagsklimat.

Att vård, omsorg och skola nu kan förbättras är efterlängtat. Handen på hjärtat – inte var det många som under förra året trodde att vi under fyraårsperioden 1997–2000 skulle kunna satsa 40 miljarder kronor mer på detta? Det blir 4 miljarder mer i år, 8 miljarder mer nästa år, 12 miljarder mer 1999 och 16 miljarder mer 2000. Det är oerhört mycket pengar. Men vad kan vara viktigare än en bra äldreomsorg, en bra sjukvård, en bra barnomsorg och en bra skola?

Det är också glädjande att vi kan höja barnbidraget från januari. Barnfamiljerna har verkligen fått känna av kristiderna. Att vi kan höja bostadstillägget för pensionärerna känns också skönt, och likaså att vi kan gå pensionsärsorganisationerna till mötes med att tidigare lägga utbetalningen av pensionen.

Om man till detta lägger höjningen till 80 % av a-kassan, sjukersättningen och föräldrapenningen börjar man förstå varför Sverige har lyckats få en rättvisare fördelning på sitt konsolideringsprogram än andra länder som också har varit tvingade att genomföra besparingsprogram.

Allteftersom det fyraåriga konsolideringsprogrammet har förts vidare framåt har varje ny fördelningsstudie visat bättre resultat. Den studie som redovisas i budgetpropositionen innebär att den femtedel som har högst standard bidrar med 43 % av de 126 miljarderna. Den femtedel som har lägst standard bidrar med 11 %. De rika har inte bara fått bidra mer i antal kronor. Den tiondel av hushållen som har de högsta inkomsterna har fått bidra med en klart högre andel av sin inkomst än andra grupper. I internationell jämförelse är detta helt unikt till Sveriges fördel. Det gynn-

samma resultatet beror i hög grad på de hårt kritiserade skattehöjningar som vi ansett vara nödvändiga att genomföra.

Därmed inte alls sagt att vi skall slå oss till ro med att Sverige har en jämnare inkomstfördelning än andra länder. Men verkligheten är att när vi mötte ett budgetunderskott som var så gigantiskt att det krävdes nedskärningar på i stort sett alla områden försökte vi se till att de som har det bäst ställt fick bära den tyngsta bördan. Trots det har det ofrånkomligen blivit kännbara uppoffringar för vanliga löntagare. Det är därför vi socialdemokrater bestämt motsätter oss att löntagarnas uppoffringar under de svåra år som vi har bakom oss används för att finansiera skattelättnader för höginkomsttagare under de goda år som nu ligger framför oss.

Johan Lönnroth talade om att gå bakåt osv. Han tycker att vi i finansutskottet gör för stor sak av de i hans tycke små utgiftsökningar som Vänsterpartiet unnar sig. Men det gäller ju inte bara siffrornas storlek utan också vad siffrorna står för. Det är t.ex. olämpligt att utforma en vinstbeskattning så att bolag som har en mycket låg vinst per anställd systematiskt kan få betala högre procentuell skatt än bolag som har mycket hög vinst per anställd. Det hjälper inte att man är på rätt väg, Johan Lönnroth, om man går åt fel håll.

Roy Ottosson talar väl om kortare arbetstid. Många människor kan säkert ha glädje av en kortare arbetsdag. Det tror jag. Men tyvärr är Miljöpartiets kalkyler helt orealistiska. Roy Ottosson talade själv, i annat sammanhang, om ett räknestycke som är bedrägligt. Jag tror inte alls att det finns någon ond avsikt i era beräkningar, men det finns tyvärr inget stöd för era förhoppningar om att det skulle bli ett så strålande ekonomiskt resultat om vi hastigt, kraftigt och centralt lagstiftar ned tiden för arbete i Sverige.

Jag kan hålla med att det är avgörande för framtiden att vi steg för steg går bort från det gamla avloppssamhället till det nya kretsloppssamhället. Det handlar om människors rätt till välfärd och trygghet och att vi samtidigt är varsamma med jordens resurser och de ekologiska systemen.

Herr talman! Välfärd skapas av folk i arbete. Utan arbete ingen välfärd. Utan välfärd ingen rättvisa. Solidaritet är att leva sig in i andra människors villkor och att visa omsorg och omtanke om varandra. Vi socialdemokrater vill att solidariteten skall vara Sveriges väg att möta framtiden. Det är så vi kan bygga ett gott samhälle för en gemensam framtid.

Anf. 15 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Sverige har världens högsta skatter, men vi har inte världens bästa välfärd. Bara det konstaterandet visar att Jan Bergqvist har fel. I sitt anförande flydde han verkligheten, och det förstår jag. Den innebär att en miljon människor saknar arbete. Den innebär att 74 000 färre hade arbete i oktober i år än för ett år sedan. Det är detta som räknas, Jan Bergqvist. Det är hur sysselsättningen utvecklas som räknas. Kan Jan Bergqvist förneka det jag, Anne Wibble och andra har sagt i debatten, nämligen att sysselsättningen förra månaden var 74 000 personer lägre än för ett år sedan?

Trots att vi har världens största offentliga sektor finns det upprörande brister när det gäller vård, omsorg och utbildning. Det beror på systemet, på att de socialdemokratiska politiker som har ansvaret i regering, kommuner och landsting inte förmår klara uppgiften att se till att vård, om-

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

sorg och utbildning fungerar på ett bra sätt. Låt mig påminna om att det är nu köerna växer fram igen. Under vår tid, trots vidriga ekonomiska omständigheter efter det vidlyftiga 80-talet, införde vi en vårdgaranti och bantade av sjukvårdsköerna. Handlingarna talar. Verkligheten talar.

Sedan får Jan Bergqvist med osanning. Vi moderater föreslår ett grundavdrag för barn utöver barnbidraget. Vi föreslår att en ensamstående trebarnsmamma och alla andra inkomsttagare får väsentligt lägre egenavgifter och lägre kommunalskatt. Vi vet att lägre skatter ger större trygghet och bättre förutsättningar för jobb. Det kan kombineras, och man kan koncentrera sig på att ge medborgarna valuta för skattepengarna genom en bra vård, en bra omsorg och en bra utbildning.

Anf. 16 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag får verkligen inte med osanning. Jag vill uppmana Bo Lundgren att läsa i protokollet vad jag sade om trebarnsmamman. Där kommer han att finna att jag kan stå för precis allt det jag sade.

Sedan vill jag gärna säga att det är riktigt att oktobersiffran för sysselsättningen är svag. Det finns anledning att uppmärksamma det även om jag inte är säker på att man skall lyfta fram enstaka månadssiffror på det här sättet och göra stor sak av dem. När vi närmar oss valrörelsen är det inte säkert att ni är beredda att diskutera hur sysselsättningen utvecklas månad för månad. Det finns anledning att uppmärksamma siffran men inte dra för långtgående slutsatser av den. I stort sett kan vi se att vi nu har helt andra möjligheter att klara av våra problem med arbetslösheten än vi har haft tidigare.

Skatterna är höga, och enligt min mening är de högre än de borde vara på grund av att Bo Lundgren medverkade till ofinansierade skattesänkningar fr.o.m. 1992. Dessa skattesänkningar får vi i dag betala dyrt med ränta på ränta. Om vi inte hade haft dessa skattesänkningar hade vi kunnat ha en lägre nivå på skatten.

Jag vill också erinra om att när Bo Lundgren satt i Finansdepartementet slog Sveriges offentliga utgifter världsrekord, 73 % av vår samlade ekonomi. Det säger sig självt att det inte går att fortsätta så. Det är inte hållbart, speciellt inte om detta finansieras med stora lån på hundratals miljarder kronor. Förklaringen är att för att kunna reda upp detta har vi inte bara fått skära ned på utgifterna utan vi har både fått höja skatter och begränsa utgifter.

Anf. 17 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det är bara en vecka sedan Kjell-Olof Feldt, som var ansvarig för 80-talspolitiken som socialdemokratisk finansminister, sade att han borde ha avgått redan 1985 eftersom det gick så illa. Det var det vi ärvde. Vi hade gärna önskat att vi hade kunnat sänka skatterna. Thomas Östros skriver i debattartiklar att vi sänkte skatterna med 2–3 miljarder. Det är inte någonting som orsakar de ras i statsfinanserna som 80-talet förde med sig.

Det är bra att Jan Bergqvist nu medger att sysselsättningen är svag, för att använda hans uttryck. 74 000 färre människor i jobb i oktober i år än för ett år sedan. Är det litet svagt? Vi har dessutom tappat hundratusentals jobb sedan 80-talet. Det gör ju att situationen är väsentligt mycket

värre. Sysselsättning ger välstånd. Sysselsättning är basen för allt det vi måste göra gemensamt. Den är nyckeln till en positiv framtid. Ni har ingenting att säga om hur sysselsättningen skall förbättras. Den har gått bakåt.

Den offentliga sektorn är stor i Sverige. Tycker inte Jan Bergqvist att det är både pinsamt och svagt att ni socialdemokrater – ni har ju ansvaret för problemen i vård, omsorg och skola – inte kan klara de grundläggande uppgifterna inom ramen för de offentliga finanserna och den offentliga sektorn, som är så stor? Det handlar om att se till att vi får värdighet och kvalitet i äldreomsorgen, inga köer i sjukvården och en fungerande skola. Det har vi råd till. Det borde ni kunna klara.

Anf. 18 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Äldreomsorgen är en viktig fråga. Det är därför som vi nu ökar resurserna till kommunerna. Under den period som jag beskrev lägger vi till 40 miljarder kronor ytterligare. Det är självklart att de resurser man har till förfogande har betydelse. Då är det intressant att konstatera att Bo Lundgren inte vill vara med och ge så mycket pengar till den här verksamheten. Det är mycket troligt att man kommer att få större problem med moderaternas politik.

Sedan tar Bo Lundgren till brösttoner när han talar om sysselsättningen. Då kan jag faktiskt inte låta bli att erinra om att mellan 1991 och 1994 föll sysselsättningen med 451 000 personer.

Bo Lundgren framställde sig här som en präktig svångremspolitiker som står med den skarpslipade kniven och skär ned i statens utgifter. Men i praktiken är han ju en de lösa hängslenas budgetpolitiker. Jag glömmer inte vad Bo Lundgren sade i den förra debatten, som vi hade för ett år sedan. Han sade: ”Om det är statsskuldsräntorna som är problemet så finns inte det problemet. Det är bara att sänka skatterna!”

Så talar den obotfärdige.

Anf. 19 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Först några korta synpunkter på Jan Bergqvists historie-skrivning. Det handlade om valrörelsen och om att de då framlagda s-förslagen för att ordna till budgeten inte skulle räcka. Ja, detta sade jag, och det var korrekt. Det har ni själva bevisat genom att därefter lägga fram en mängd nya förslag, vilket krävdes för att det skulle räcka. Det har dessutom inte riktigt räckt ännu.

Sedan till det här om fritt fall hösten 1991. Det är alldeles korrekt, Jan Bergqvist, att vi trodde att det skulle gå snabbare att städa upp än vad det gjorde. Men det beror på att det tillkom valutaturbulens i omvärlden. Jag skulle som lärdom av detta vilja komma med ett litet varningens ord. Lova inte sju feta år framöver! Det är ganska oroligt i Sydostasien för närvarande. Men därför dröjde det till mitten eller slutet av 1993 innan vi fick riktig fart på arbetsmarknaden och nya jobb.

Jag känner att det kanske inte skulle vara så dumt att vara historielärare. Jag har aldrig trott att jag skall försöka mig på att bli mattelärare. Men jag måste säga att Jan Bergqvists matematik kan jag ändå klara av att slå. Han räknar ju som en riktig kratta!

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Han räknar ut att under fyra år skall kommuner och landsting få 40 miljarder sammanlagt – precis exakt de pengarna, inte ett öre mer. Om man räknar över åtta år blir det över 100 miljarder. Varför inte räkna över åtta år då, eller över femton år? Precis exakt de pengarna ger ju mera för varje år som en sådan här sak ackumuleras. Det är fullständigt missvisande att beskriva det som 40 miljarder. Det är 4 miljarder om året.

Sedan till arbetsmarknaden. Den som är arbetslös är inte fri. Det står faktiskt i dagens betänkande att den största fördelningspolitiska orättvisan är mellan den som har arbete och den som inte har arbete. Men Jan Bergqvist ger sig till att säga att företagsklimatet är bra. Det är ju dåligt när massor av människor inte får arbete. I bästa fall blir facit av denna mandatperiod på fyra år noll – plus minus noll i nya jobb. Det är ett starkt misslyckande!

Anf. 20 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Företagsklimatet är i år bättre än det har varit något år tidigare på 1990-talet. Det är ett faktum. Dessutom utvecklas det och blir bättre och bättre. Antalet nya företag växer, konkurserna sjunker och vi ser en positiv utveckling. Det var synd att inte Anne Wibbles lyssnade på Morgonekot. Där hade den saken ytterligare bekräftats.

Vad gäller min matematiska förmåga tror jag att jag i varje fall kan plussa. Svårare ekvationer kan kanske vara besvärliga, men plussa kan jag. Förra året räknade vi med att anslagen till kommunerna skulle vara oförändrade. Det är vad de flesta räknade med. Sedan dess har vi gjort en kraftsamling och genomfört besparingar, och vi har lyckats mobilisera 4 miljarder extra i år, 8 miljarder extra nästa år, 12 miljarder extra 1999 och 16 miljarder extra år 2000. Om jag lägger ihop det här får jag det nog till den summan i alla fall.

När det gäller Anne Wibbles historia vill jag erinra om att Anne Wibble gick ut väldigt kraftfullt. Hon fick frågan: Kan budgetunderskottet komma att bli större än 70 miljarder? Hon förnekade bestämt att detta skulle kunna inträffa i sinnevärlden. Men det var precis det som hände.

Anf. 21 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Jan Bergqvist har fortfarande ingenting att säga om framtiden. Han upprepar med en papegojas envishet att företagsklimatet är bra. Men ser man sig om ute i verkligheten är det en halv miljon människor som inte får arbete och ytterligare många människor som är för-tidspensionerade trots att de hellre skulle vilja ha ett arbete. Vi har också alla dessa människor som finns i bokstavssysselsättningar – API, ALU, AMU, OTA och OSA – som ingenting hellre vill än att ta ett arbete. Det kan ju inte vara sant att Jan Bergqvist är nöjd med företagsklimatet eftersom resultatet är dåligt. Det måste vara uppskrivet någonstans att så skall man säga.

Det vore, tycker jag, något mera konstruktivt – om man skall leva upp till den stolta ambitionen som faktiskt finns här och var i betänkandet att den största fördelningspolitiska orättvisan är mellan den som har arbete och den som saknar arbete – om man lade ned någon möda på att förklara hur vi på politiskt sätt skall kunna skapa bättre förutsättningar för fler människor att få en lön att leva på, att få ett eget arbete.

När det gäller nya företag har det skett en dramatisk minskning ungefär mellan 1994 och början av 1995. Sedan dess har förändringen varit i stort sett noll. Det var en liten minskning 1996 och en liten ökning 1997. Men i det stora hela skedde den stora förändringen av antalet företag i början av s-perioden, och då minskade antalet företag. Jämfört med vad vi skulle behöva i svensk ekonomi, en dramatisk ökning av antalet företag, är detta ett katastrofalt misslyckande. Det är det som leder till att så få människor har arbete.

När Jan Bergqvist ser över de prognoser som betänkandet innehåller kan han konstatera att om det går som det står där kommer facit för den här mandatperioden i antalet arbeten att bli plus minus noll. Noll i nya arbeten under fyra år, Jan Bergqvist! Det är ju jättedåligt! Jan Bergqvist borde faktiskt vara orolig över att politiken snabbt måste läggas om.

Anf. 22 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag hade gärna fortsatt dialogen med Anne Wibble om den ekonomiska politiken. Men nu är det faktiskt dags för mig att framföra ett stort tack från finansutskottet till en mycket kunnig och engagerad ledamot, nämligen just Anne Wibble.

Som man har anledning att förvänta sig har Anne varit mycket aktiv på våra utskottsmöten. Våra diskussioner har hon ständigt fördjupat, förfinat och förlängt på ett sätt som varit både konstruktivt och nyttigt för utskottet. Det har berikat våra betänkanden, och det har berikat vårt tänkande. Vi har fått respekt för Anne Wibbles kunskapstörst, kunnskap och beredskap att ständigt tränga in i svåra frågor och att ständigt satsa mycket tid och kraft i arbetet med att försöka påverka samhällsutvecklingen i liberal riktning. Som politisk motståndare har jag förvisso ofta hamnat i konfrontation med Anne Wibble. Dagens debatt är väl ett sådant exempel. Men under årens lopp har det också blivit många tillfällen till samarbete i god svensk demokratisk anda.

Jag lyckönskar Industriförbundet att till sig ha knutit en person som är så full av energi och engagemang, en person som själv säger att hon älskar att jobba och som dessutom säger: Det finns inget bättre än framtiden.

Industriförbundet har på ett bra sätt tagit initiativ till ett samarbete med staten för att ge arbetslösa IT-utbildning. I budgeten satsar vi också över 1 miljard kronor på detta utmärkta program som kan få stor betydelse för framtiden. Vi räknar med att Anne Wibble kommer att se till att Industriförbundet även i fortsättningen kommer att samarbeta konstruktivt med staten för att utveckla både industri och samhälle.

Jag vill också passa på att hälsa Anne välkommen till finansutskottets luciakaffe, som äger rum tolv dagar efter det att hon har lämnat riksdagen. Jag ber även att få önska Anne och hennes familj allt gott för framtiden.

Anf. 23 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jag vill ge ett litet bidrag till den matematiklektion vi hörde nyss. Tyvärr kommer antalet anställda i kommuner och landsting år 2000 att vara färre än 1996. Det handlar alltså om att de får tillbaka en del av de pengar som tidigare tagits ifrån dem.

Jan Bergqvist! Våra samlade skatteförslag på företagsområdet innebär att vi flyttar skattebördan från flitiga företagare till lata kapitalister. Jag förstår inte varifrån Jan Bergqvist får uppfattningen att vi skulle lägga fram skatteförslag som får en felaktig fördelningseffekt.

Jag vill också referera till Sören Wibe, känd socialdemokratisk EU-parlamentariker. Han sade för ett tag sedan så här:

Realt sett är det ett överskott på 50–60 miljarder som regeringen syftar till. En sådan indragning av efterfrågan gör det omöjligt att dra ned på arbetslösheten på det sätt regeringen vill.

Sören Wibe var en av dem som på s-kongressen fick igenom förändringen av partistyrelsens förslag när det gällde budgetpolitiken. Man förde in att det i och för sig är bra med skuldsanering men att denna måste underordnas sysselsättningsmålen. Det är exakt det som Vänsterpartiet gör i sin motion men som ni dömer ut som en väg bakåt.

Frågan är, Jan Bergqvist, om såväl Sören Wibe som den socialdemokratiska partikongressen – den s.k. framtidskongressen – och Vänsterpartiet i och med detta har anträtt vägen bakåt.

Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Det har aldrig varit meningen att budgetmålen skulle tolkas med stark automatik. Det har uppstått en debatt där man har varit rädd för att det här skulle fungera som en konstig automatisk rättfälla som slår till utan hänsyn till den faktiska utvecklingen.

Ett företag som kämpar med sin överlevnad, som har många anställda och som ger en förhållandevis låg vinst per anställd kommer enligt Vänsterpartiets förslag systematiskt att procentuellt få betala mycket mer i skatt per anställd än vad det lilla mer vinstgivande företaget får göra. Jag tror inte att detta i längden är en bra ordning. Jag tycker faktiskt att ni borde fundera på om ni inte har kommit alldeles snett i detta sammanhang.

Anf. 25 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jan Bergqvist kan inte rycka ut enskildheter när det gäller skattepolitiken. Vi lägger fram ett antal samlade skatteförslag såväl på företagsskatte- som på inkomstskatteområdet vilka t.ex. innebär att vi sänker egenavgifterna. Små företag med låga vinster gynnas sammantaget av våra skatteföretag. Vinstrika exportföretag med stora övertvinster kommer att få en skärpt beskattning. Det är den samlade effekten.

Frågan till er kvarstår: Hur kan ni sänka skatten för höginkomsttagare med 5 000 kr samtidigt som ni höjer egenavgifterna, vilket ger den samlade effekten att låginkomsttagaren får skärpt skatt och höginkomsttagaren får lindrad skatt? Det går inte ihop.

Vad sedan gäller avvägningen i budgetpolitiken undrar jag, Jan Bergqvist, vad debatten på den socialdemokratiska partikongressen handlade om. Jag vet inte om Jan Bergqvist tillhörde dem som stödde det ursprungliga partistyrelsesförslaget och som var emot det som kongressen sedan beslöt, nämligen att skuldsaneringen skulle underordnas sysselsättningsmålen.

Vi är överens om att det alltid måste göras en avvägning. Vi har gjort en något annorlunda avvägning. Vi har tryckt mera på sysselsättningen

och något mindre på behovet av att amortera på statsskulden. Jag kan dock fortfarande inte förstå hur ni kan påstå att den väg som den socialdemokratiska partikongressen stakade ut och som är den väg som Vänsterpartiet redan tidigare har förordat är en väg bakåt, samtidigt som ni kallar er egen kongress en framtidskongress.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är verkligen stor skillnad mellan den socialdemokratiska partikongressens beslut och det program som Vänsterpartiet nu har reserverat sig för i finansutskottet. Jag tycker visst att man kan peka på hur ni utformar skatteförslag på ett sätt som principiellt och praktiskt är olämpligt. Det är inte så att ert progressiva vinstskattesystem enbart skulle gälla de rika exportföretagen med stora vinster per anställd utan det gäller också medelstora företag och relativt stora företag som kämpar för sin överlevnad och som har förhållandevis låg vinst per anställd. De skulle systematiskt få betala en högre skatt per anställd än vad mycket vinstgivande företag får göra per anställd.

Jag tycker att det är principiellt fel att ge sig in på den typen av företagsbeskattning. Jag menar faktiskt att ni skall fortsätta att fundera på om ni har kommit rätt här.

Anf. 27 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! I mitt inledningsanförande tryckte jag väldigt hårt på det faktum att man dramatiskt drar ned på miljöområdet och att man inte tar hänsyn till den ökning som vi har av miljöskulden i Sverige. Dessutom lyfte jag fram den betydande kritik som kommit från Riksrevisionsverket, Riksdagens revisorer m.fl. mot hur staten sköter miljöpolitiken. Man uppfyller inte de miljömål som riksdagen har slagit fast.

När jag gjorde detta insåg jag naturligtvis att jag riskerade att hamna i en ökenvandring. Ingen vill diskutera det här. Jag fick ett litet bemötande från Anne Wibble, men det var det minsta möjliga. Jan Bergqvist, socialdemokraterna, har gått förbi det med tystnad. Tystnad är ordet, och Hallandsåsen består.

Jag tycker att detta är sorgligt. Det är ett systemfel i svensk ekonomi att man systematiskt ökar miljöskulden och systematiskt tömmer de ändliga naturresurserna. Detta är inte hållbart, varken ekonomiskt eller på något annat sätt. Jag tycker att det finns skäl för socialdemokratin att tänka litet mer, att inte bara lära sig en och annan vacker fras utan också lägga fram en politik som leder till en minskad miljöskuld.

Jan Bergqvist talade vackert om solidaritet. Det får mig att tänka på å ena sidan neddragningarna på biståndet och å andra sidan de i stort sett motsvarande anslagen till militären. Om Sverige skulle ha minskat försvarsutgifterna i samma grad som resten av Europa sedan järnridån föll skulle vi ha haft ungefär 10 miljarder till att röra oss med. Det överstiger vida vad som skulle ha behövts för att bibehålla enprocentsmålet. Det skulle inte ens kosta hälften av det beloppet.

Var finns solidariteten? Er politik innebär faktiskt att ni satsar på militären och drar ned på biståndet.

Anf. 28 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Nej, vår politik innebär verkligen inte det som Roy Ottosson beskriver. Verkligheten är den att vi har haft en ekonomisk kollaps och att statens ekonomi har körts i diket. Vi har försökt att reda upp detta, och underskotten har varit så gigantiska att vi har fått göra nedskärningar på de flesta håll.

Även biståndet har påverkats av de besparingar som har varit nödvändiga. Jag tror faktiskt att om vi hade sagt att vi skall ta ännu mera pengar från arbetslöshetsbekämpning och sociala ändamål för att upprätthålla biståndet med ytterligare ett antal miljarder, hade det funnits risk för att det starka folkliga stöd som finns för biståndet hade försvagats och för att en olycklig debatt hade kunnat uppstå.

Vi har sett till att även biståndet har fått påverkas av den allmänt dåliga ekonomiska situationen, och det gäller för övrigt även för miljömyndigheterna. Orsaken till att miljömyndigheterna har fått spara har naturligtvis varit att det överallt har varit trångt om pengar. Nu ökar biståndet dock, och vi kan också börja öka dess andel. I den fortsatta planeringen ligger att även andelen i förhållande till nationalprodukten skall öka.

Man kan ha önskemål om att det skall gå snabbare, men jag vill ändå understryka att Miljöpartiets ekonomiska kalkyler bygger på att en mycket drastisk arbetstidsförkortning skulle ge utomordentligt strålande ekonomiska resultat. Det skall då ge er pengar till miljösatningar, bistånd osv. Men ser man på verkligheten har ni tyvärr inte de pengarna.

Nu satsar vi. Miljöbalken kommer att innebära ett lyft för miljöpolitiken. Vi satsar på det hållbara Sverige. Vi satsar på ett stort investeringsprogram för uthållig energi. Vi skall se till att ställa om Sverige så att vi får ett alltmer hållbart Sverige.

Anf. 29 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Först måste jag nog be Jan Bergqvist att läsa på bättre när det gäller Miljöpartiets förslag till arbetstidsförkortning. Det står ingenstans att det ger en massa pengar. Det är en fullständig missuppfattning. Däremot föreslår vi att man samtidigt skall sänka skatten på arbete rejält för att få en effekt på sysselsättningen. Vi tror alltså inte att enbart en arbetstidsförkortning skulle ge en ökad sysselsättning. Det skulle tvärtom kunna innebära ökade problem på det området.

Jag inbjuder gärna socialdemokraterna och Jan Bergqvist till en närmare diskussion om hur man kan genomföra det här. Men det finns ingenting i vårt förslag som säger att arbetstidsförkortningen i sig ger en massa pengar som man kan fördela på annat.

Den biståndsökning som vi föreslår finansierar vi genom att dra ned just på de militära satsningarna i Sverige, som i runda slängar ligger på 40 miljarder om året. I resten av Europa har man dragit ned med ungefär 25 % sedan järnridån föll, men i Sverige ligger vi kvar på 40 miljarder. Ta bort 25 % till militären under några år! Vi behöver inte längre denna omfattande satsning på militären i Sverige. Då har ni pengar till biståndet och till miljön. Skyll inte på arbetstidsförkortningen som vi föreslår för att ni själva har så dålig politik i fråga om miljösatningar!

Varför skall miljömyndigheterna spara mycket mer än alla andra i procent räknat? Varför skall en av de allra minsta delarna i de statliga utgifterna spara mest procentuellt sett, vilket är fallet med just miljön? Ni

bedriver en miljöfientlig politik när ni fördelar besparingarna på det sättet.

Prot. 1997/98:30
19 november

Anf. 30 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! För det första är det inte så att miljön har fått spara mer än andra.

För det andra har vi genomfört ett besparingsprogram för försvaret. Vi har trots stora protester lagt ned ett antal regementen runt om i landet. Det har inte passerat obemärkt. Om den säkerhetspolitiska utvecklingen fortsätter att vara gynnsam finns det förutsättningar för att undan för undan begränsa de pengar som går till det militära försvaret.

Det var synd att Roy Ottosson inte hade möjlighet att vara med på sammanträdet då vi justerade utskottets betänkande. Då diskuterade vi just Miljöpartiets arbetstidsförkortning och de ekonomiska konsekvenserna. Miljöpartiet har inte räknat med de kostnader som kommer att uppstå i praktiken. Ert budgetalternativ ser därför mycket ljusare ut än det skulle vara i praktiken. Det finns nog ingen ond vilja bakom detta, Roy Ottosson, men det är tyvärr så att ni faktiskt inte har de pengar ni vill dela ut till olika ändamål.

Anf. 31 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jan Bergqvist drömmer om folkhemmet. Visst kan man drömma om att alla har jobb, om att alla får en bra vård och omsorg och om att flyktingar har en trygg fristad. Men man undrar nästan var Jan Bergqvist har befunnit sig under senare tid.

Vi har här påvisat att sysselsättningen faktiskt sjunker i Sverige. Har inte Jan Bergqvist noterat att sju av tio åldringar på de kommunala sjukhemmen i dag lider av undernäring? Visst kan man drömma om att alla har en bra vård och omsorg! Har inte Jan Bergqvist hört talas om jakten på flyktingarna, om den irakiske läkare som flytt ur landet och vars fru har fått missfall? Visst kan man drömma om en trygg fristad, men det gäller också att gå från ord till handling! Man måste också se till de strukturella problem som ligger bakom att Sverige i dag inte klarar dessa uppgifter.

Jan Bergqvist har inte nämnt ett ord i sitt anförande om att han erkänner att det finns strukturella problem. Det skulle vara intressant att höra om Jan Bergqvist kunde svara på någon av de frågor som jag och andra i oppositionen har ställt till majoriteten och regeringen. I stället har han kommit med ett batteri av frågor till oppositionen. Det blir tids nog tid för Jan Bergqvist att få svar på de frågorna, men nu bör han ta på sig rollen som finansutskottets ordförande och som ledare för regeringens representanter här och svara på de här frågorna.

Anf. 32 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag håller med Mats Odell om att det viktiga är att gå från ord till handling. Jag erinrar mig vad som hände när kristdemokraterna gick ut i valrörelsen 1991 och talade om att det minsann skulle bli resurser till sjukvården och att man skulle rätta till brister i äldreomsorgen och ge den stora möjligheter. Men så gick de ihop med moderaterna, och det blev i själva verket mindre resurser till dessa viktiga saker.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Visst är det viktigt att man går från ord till handling. Vi har en mycket svår tid ekonomiskt bakom oss. Därför känns det nu så skönt att vi faktiskt kan satsa mer resurser på vård, omsorg och skola. Det behövs. Jag noterar att ni kristdemokrater har en annan uppfattning än moderaterna. Ändå skriver ni ihop er om ett minimiprogram och går i armkrok med moderaterna.

Jag vet inte om jag ställde så många frågor. Jag har inte fått svar på någon av dem. En konkret fråga ställde jag: Med hur många hundra kronor kommer a-kasseavgiften att höjas för en vanlig a-kassemedlem? Den frågan skall ni kunna svara på.

Jo, det finns strukturella problem i Sverige, men vi ser nog inte problemen på riktigt samma sätt. Jag tycker t.ex. inte att den beskrivning och analys ni gör av arbetsmarknaden är riktig. Däremot är det viktigt att vi kan fortsätta att utveckla lönebildningen. Den har tidigare varit ett problem, men nu ser vi tecken på att arbetsmarknadens parter tar tag i detta och försöker göra det bättre. Det är mycket viktigt för framtiden att vi får en väl fungerande lönebildning. På det området har vi haft ett klart strukturellt problem som det är viktigt att rätta till.

Anf. 33 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jan Bergqvist erinrade sig valrörelsen 1991. Jag vill då påminna honom om att vår regering, med Carl Bildt som statsminister, införde den handikappreform som ni nu håller på att rusta ned. Det finns alltså inte alls en sådan svartvit bild som Jan Bergqvist försöker utmåla.

Vi talar om 16 miljarder i tillskott till kommuner och landsting. Det skulle vara intressant att veta hur mycket det blir netto som kommunerna och landstingen får behålla under denna mandatperiod fram till år 2000, när ni med andra handen tagit tillbaka pengar genom egenavgiftshöjningarna. Enligt Kommunförbundet försvinner där 15 miljarder kronor. Andra övervältringar beräknas i runda tal bli 1 miljard.

Stämmer det, Jan Bergqvist, att ni i praktiken genom er politik har försvagat kommunernas ekonomi med ca 16 miljarder under denna period och att ni nu ger tillbaka i stort sett samma belopp? Stämmer det att ni i bästa fall är tillbaka där kommunerna och landstingen var när vår regering lämnade över? Då var det ju så fruktansvärt och hemskt, enligt vad Jan Bergqvist alldeles nyss sade.

Varje inkomsttagare kommer att vinna på den avgiftsväxling som kristdemokraterna föreslår. Det blir en tvåprocentig sänkning av egenavgiften i sjukförsäkringen – som är grovt överfinansierad – mot en höjning av egenfinansieringen i a-kassan. Första året, 1998, blir det naturligtvis en ökning, men redan andra året, 1999, kommer det att innebära en kraftig förbättring enbart med dessa två åtgärder.

Anf. 34 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag har väldigt svårt att förstå varför kristdemokraterna inte kan svara på denna enkla fråga: Med hur många hundra kronor kommer avgiften att öka för en vanlig a-kassemedlem? Varför kan ni inte ge ett konkret svar på frågan? Vet ni inte svaret? Eller varför svarar ni inte på den?

Svaret på Mats Odells fråga om pengarna till kommunerna är: Nej, det är fråga om nettoökningar för kommunerna. De får alltså nya resurser som innebär att de kan förbättra kvaliteten på omsorgen, vården och skolan, och det är efterlängtat.

Mats Odell säger att Bildts regering genomförde handikappreformen. Det är riktigt i den meningen att ett sådant beslut fattades, men ni finansierade ju inte reformen. Den har visat stora underskott. Nu har vi socialdemokrater tagit över och finansierat en handikappreform som omfattar fler än vad som avsågs från början. Kostnaderna för varje handikappad är också större. Ni genomförde alltså handikappreformen, men det är vi som har finansierat den och sett till att den har förverkligats.

Sedan talade Mats Odell väl om regeringen Bildt. Det får han gärna göra. Jag har inget emot det. Men problemet är ju att kristdemokraterna går ut så oerhört kraftfullt och talar om vård och omsorg. Samtidigt vet vi att moderaterna vill dra ned på resurserna till den gemensamma vården. Om det skulle gå så illa att ni får bilda regering, vad händer då? Vad var det som hände på det här området 1991?

Jag tycker Mats Odell i politiken väldigt mycket liknar den trafikfarlige bilisten som kom till vägförslutningen. Han blinkande till vänster, men sedan svängde han till höger.

Anf. 35 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Sverige står inför nya möjligheter!

För första gången på 30 år kan vi se an en konjunkturuppgång utan att den har föregåtts av devalveringar eller expansion i den offentliga sektorn. Dessutom har vi låga räntor och låg inflation. Ekonomin växer och arbetslösheten minskar, även om arbetslösheten alltså är på en för hög nivå.

Varje vecka under de senaste månaderna har den öppna arbetslösheten sjunkit mycket kraftigt. Förra veckan minskade arbetslösheten med 6 000 personer. Sedan första veckan i augusti har arbetslösheten minskat med 207 000 personer. Vecka 31 registrerade AMS 489 000 personer som öppet arbetslösa och vecka 46 var det 282 000 personer.

Särskilt markant är den minskade arbetslösheten bland kvinnorna. Den har halverats på några månader. Lika glädjande är att antalet arbetslösa ungdomar minskar. Förra veckan redovisade AMS den lägsta ungdomsarbetslösheten sedan årsskiftet 1994–1995.

Antalet lediga platser är i dag väsentligt högre än vid motsvarande tid under de två senaste åren.

Budgetunderskottet är på väg att raderas ut, likaså statens lånebehov.

Vid halvårsskiftet 1994 bedömdes det statliga lånebehovet till ca 230 miljarder kronor. Det antydde – milt uttryckt – att fyrklöverregeringens arbete med att sanera Sveriges ekonomi inte var klart. Sverige lånade till var tredje krona i statens budget, till var tredje krona för försvaret, till barnbidragen och till polisen – ja, till var tredje utgiftskrona helt enkelt. Att se det ohållbara i en sådan situation var inte svårt. Nu har det statliga lånebehovet nära nog eliminerats. Det blir 3–4 miljarder kronor i år, enligt Riksgäldens senaste prognos.

Nu är också budgetunderskottet snart ett minne blott. Jag lyssnade mycket intresserat på Anne Wibbles inledningsanförande. Det var inte många ord om att budgetunderskottet är borta, ånej. Däremot blickade

Prot. 1997/98:30

19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

*Fel! Okänt
växelargument.*

hon mycket långt tillbaka. Sedan avslutade Anne Wibble med att hon ville att det skulle tillsättas en utredning för att kostnaderna skulle kunna sänkas. Den utredningen har vi ju under de senaste åren genomfört genom att vi har skridit till verket med konkreta beslut.

Räntorna har halverats. För två och ett halvt år sedan var den femåriga räntan drygt 11 %. I dag är den knappt 6 %. Det betyder mångmiljardbelopp i vinst för näringslivet, för villaägare och för alla låntagare. Lägre räntor innebär också att produktiva investeringar blir mer lönsamma i förhållande till riskfria placeringar i räntebärande papper. Det är inte minst viktigt för näringslivet och för möjligheterna att åstadkomma tillväxt och ökad sysselsättning.

Statsskulden som andel av BNP minskar.

För bara några år sedan var Sverige illa ute. Centerpartiet valde då att fortsätta det ekonomiska restaureringsarbete som inletts av fyrpartiregeringen, men nu i samarbete med den socialdemokratiska regeringen. Centerpartiet har hållit en rak kurs under hela 90-talet.

Sverige behövde samling, samarbete och stabilitet för att komma ur krisen. Sverige fick samling, samarbete och stabilitet.

Med facit i hand är det uppenbart vad handlingskraftiga majoriteter kan betyda för ett lands parlament. Det nära samarbetet mellan Centern och Socialdemokraterna under de senaste åren är en innovation i svensk parlamentarism som sannolikt kommer att bedömas banbrytande när historieböckerna för 1990-talet skall skrivas.

Jag begär inte i dag att moderater och folktoparter skall orka med att erkänna att de hade fel i sitt svartmålande våren 1995. Men om de inte tror på vad jag säger eller på vad Erik Åsbrink och Jan Bergqvist säger, borde de väl tro på oberoende bedömare som riksbankschefen, som den ansedda tidningen Financial Times eller som marknadsaktörer på Wall Street. Alla ger de saneringen av statens finanser högsta betyg.

Sverige gick in i 1990-talet med finanskris, ökande obalans i statsfinanserna, höga räntor, hög inflation och stigande arbetslöshet. Sverige ser ut att kunna lämna 1990-talet med sunda finanser, budgetöverskott, låg inflation, låga räntor och minskande arbetslöshet.

Alla problem är förstås inte lösta. Arbetslösheten är fortfarande för hög. Och vid det kommande årsskiftet uppgår statsskulden till i storleksordningen ca 1 450 miljarder kronor. Det motsvarar ca 170 000 kronor per svensk. Bara räntorna på denna skuld uppgår till 12 500 kronor per svensk, ung såväl som gammal. Detta är inte tillfredsställande. En av de viktigaste uppgifterna för de närmaste åren måste vara att börja betala av på denna skuld. Det minskar också vår sårbarhet.

Det är för mig obegripligt att vissa partier vill springa ifrån notan och skjuta amorteringen av statsskulden på framtiden. Våra barn och ungdomar har rätt att kräva att vi i den här generationen står för de kostnader som vi åsamkat landet i form av statsskuld. Därför behövs det ett överskott i statens finanser, som vi har fastställt till 2 % över en konjunkturcykel. Jag är också beredd att vidta andra kraftfulla åtgärder för att radikalt pressa tillbaka statsskulden och därmed också räntekostnaderna, som är den enskilt största utgiftsposten i statens budget.

Det har talats och kommer att talas mycket om behovet av sänkta skatter i den här debatten. Det har jag inget emot. Sverige behöver en skattereform inför sekelskiftet.

Skatten för låg- och medelinkomsttagarna måste sänkas. Dessutom vill vi från Centern också sänka fastighetsskatten och förändra fastighets-taxeringen. Det är bra att finansutskottet så tydligt markerar behovet av en reformering av fastighetstaxeringen, vilket görs i anledning av Centerns motion.

Vi vill gå vidare med sänkta arbetsgivaravgifter. Förmögenhetsskatten bör på sikt fasas ut ur det svenska skattesystemet. Det är inte rätt att de rikaste skall slippa förmögenhetsskatt, medan de som har betalat av sitt hus under 30 år skall beskattas för detta. Vi vill också lindra beskattningen för fåmansföretagen och fortsätta på den väg som vi hittills anträtt. Vi gör bedömningen att detta kan finansieras under nästa valperiod.

Samtidigt säger vi från Centerpartiets sida nej till skattesänkningar som omöjliggör avbetalning på statsskulden eller som rent av leder till nya budgetunderskott. Vi tänker inte ägna oss åt att räkna hem s.k. dynamiska effekter förrän de har inträffat.

Ett av huvudmotiven för att sänka skatterna på arbete och företagande är att skapa ökad sysselsättning i framför allt det privata näringslivet. Men vi tänker inte medverka till ofinansierade skattesänkningar som urholkar statsfinanserna med högre räntor och försvagad kronkurs som följd. Skattesänkningarna skall finansieras.

Herr talman! Vårdfrågorna har kommit att stå i fokus den senaste tiden, och det är i och för sig bra. När omsorgen om gamla och sjuka visar brister är det nödvändigt att kunna tillföra nya pengar till kommunerna. Barnen på dagis och i skolorna måste också värnas. Vi behöver en bra skola, och läraryrket behöver uppvärderas. Det är motivet till att Centerpartiet vill medverka till att ge mer pengar till kommuner och landsting.

I en gemensam reservation från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna kallas detta "ett klassiskt misstag". Då vill jag fråga företrädarna för dessa partier: Varför är det ett misstag att ge ökad resurser så att de sjuka kan få en god vård? Varför kallas det ett misstag att ge äldre en omsorg på ålderns höst? Varför är det ett misstag att ge barnen en bra skola? Anser ni att det är för mycket lärare i skolan? Är det för många som tar hand om vår viktigaste resurs – barnen?

Jag hörde Mats Odell tala i sitt inledningsanförande om behovet av vård, men samtidigt säger han i en reservation att det är ett misstag att satsa på kommuner och landsting.

Politik handlar om prioriteringar. Av partiernas olika budgetalternativ framgår med all önskvärd tydlighet vilka prioriteringar de olika partierna gör.

Moderata samlingspartiet t.ex. väljer att öka anslagen till försvaret med 1 miljard nästa år, 2 miljarder 1999 och 3 miljarder år 2000. Samtidigt föreslår samma parti en mindre ram för ekonomisk trygghet vid sjukdom och mindre resurser till kommunerna. Kanoner, kulor och krut tycks vara viktigare än vård och omsorg. Är fler generaler i fält, Bo Lundgren, viktigare än fler vårdbiträden på ett sjukhem?

När andra talar mer eller mindre om decentralisering och den lokala nivåns ansvar föreslår Moderaterna att skolan skall förstatligas genom en nationell skolpeng.

Barnfamiljerna har de senaste åren drabbats hårt av arbetslösheten och självfallet också känt av den ekonomiska åtstramningen, som har varit nödvändig för att få ordning på finanserna. När det nu finns förut-

Prot. 1997/98:30
19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

*Fel! Okänt
växelargument.*

sättningar att höja barnbidragen och studiebidragen är det rätt att göra det liksom att också återinföra flerbarnstillägget. Jag tycker att det är glädjande att vi 1998 kan skapa utrymme för dessa åtgärder.

Nästa år tidigareläggs också utbildningssatsningar som Centerpartiet och regeringen har varit överens om. Satsningen på vuxenutbildningen och på högskolorna runt om i landet är investeringar för framtiden. Den kvalificerade yrkesutbildningen byggs ut. Det innebär att industrins behov av arbetskraft kan mötas. Vi skall också slå vakt om allas möjligheter till kunskap och kompetens. I Sverige skall alla få chansen till utbildning. Ingen skall stängas ute.

I den budget som riksdagen snart skall fastställa ramarna för, vilken Centerpartiet har medverkat till att få fram, finns flera andra viktiga åtgärder som det finns skäl att peka på. Det handlar om

- att sjuklöneperioden halveras så att fler företag vågar nyanställa,
- att reseavdraget kan höjas från 13 till 15 kr så att det kan löna sig att ta arbeten som ligger en bit från hemmet, vilket ökar flexibiliteten på arbetsmarknaden,
- att ROT-avdraget förlängs, vilket underlättar det kärva läget på bygg-arbetsmarknaden och
- att bostadsbidragen för våra gamla kan höjas.

Vid årsskiftet sänks ju också arbetsgivaravgifterna och skattereglerna för fåmansbolagen förbättras. Skattebefrielse kommer att ges till produktion av biobaserade och miljövänliga drivmedel. Det innebär att Sverige kan gå före i arbetet för att reducera hoten mot vår gemensamma miljö. Centern vill fortsätta att utveckla kretsloppssamhället som kan värna miljön och dessutom skapa nya jobb.

I en gemensam reservation från Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna vill man att riksdagen skall avvisa energiöverenskommelsen mellan Centern, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Jag misstänker att det är en linje som dessa partier kommer att driva och gå till val på. Därför finns det skäl att ställa några frågor till dessa tre partier: Om väljarna i 1998 års val ger Centern, Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna majoritet här i riksdagen, är det då er avsikt att inleda nästa mandatperiod med att riva upp energiuppgörelsen? Är det rätt att inleda en ny mandatperiod med återställare? Varför vill ni inte vara med och kretsloppsanpassa energisystemet, som vi nu medverkar till?

Herr talman! Jag har pekat på flera positiva åtgärder i budgeten för 1998 och inför framtiden, men jag vill också passa på att peka på en del risker.

Lönebildningen fungerar inte bra i Sverige. Det måste till en större disciplin i framtiden för att inte lönebildningen skall bidra till att arbetslösheten kommer att ligga kvar på en för hög nivå. Det är nödvändigt också för att förtroendet för arbetsmarknadens parter skall finnas kvar. Riksdagen har förstås ett övergripande ansvar, men det primära ansvaret har arbetsmarknadens parter.

Över huvud taget är flexibiliteten på den svenska arbetsmarknaden något för liten. Centern har under denna valperiod medverkat till att reformera arbetsrätten och till att öka kvaliteten i arbetsmarknadspolitik. Det är rätt väg, men ytterligare åtgärder kan behöva vidtas.

Med budgeten för 1998 kan Sverige för första gången under 1990-talet redovisa balans i statens finanser. Åren därefter bedöms det finnas

ett betydande överskott. Snart tre års intensivt och förtroendefullt samarbete mellan Centerpartiet och regeringen har gett resultat.

Många frågar sig nu vad som händer. Innebär den nu slutförda budgetsaneringen att de två folkrörelsepartierna övergår till konfrontation och politiskt käbbel? Jag har mött frågan tidigare, och den kan komma att resas också inför valet. Nej, herr talman, enligt min mening behövs fortsatt samarbete kring viktiga frågor för att skapa långsiktig stabilitet och kontinuitet i politiken. Centerpartiet skall sakligt pröva regeringens olika förslag, och vi skall göra det i en anda av konstruktivitet och i hela folkets intresse. Det finns alla skäl för oss att söka efter det som förenar i stället för att prioritera det som skiljer.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i finansutskottets betänkande i dess helhet.

Anf. 36 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det är intressant att Per-Ola Eriksson vill inleda regeringförhandlingar, men vi får väl avvakta till efter valet, tycker jag.

Per-Ola Eriksson har naturligtvis rätt i att det var nödvändigt att fullfölja den budgetsanering som vi inledde under den borgerliga fyrpartiregeringen, men den kritik som har riktats gäller ju inte *att* budgetsaneringen har genomförts utan *hur* den har genomförts. Av de 90 miljarder som det rör sig om har ungefär tre fjärdedelar varit skattehöjningar på arbete, företagande och investeringar. Det har lett till att arbetslösheten har legat kvar, och ligger kvar, på en hög nivå. Den har vissa tider ökat.

Det är bekymmersamt att våra farhågor sedan en tid tillbaka nu bekräftas. Per-Ola Eriksson talar om att den öppna arbetslösheten minskar men säger inte ett ord om det som vi fick dra ur Jan Bergqvist, som medgav att sysselsättningen på ett år har minskat med 74 000 personer. Det är ju det som avgör standardutvecklingen, välståndsutvecklingen och förutsättningarna för den offentliga sektorn. Det är där bristerna ligger. Budgeten har sanerats på fel sätt. Det har lett till en bestående hög arbetslöshet, till att sysselsättningen minskar och att grunden för välstånd och trygghet har urholkats.

När det sedan gäller de kommunala finanserna och kommunernas möjligheter disponerar kommunerna och landstingen i Sverige 425–430 miljarder kronor nästa år, varav 330 miljarder går till olika verksamheter.

Det finns alltså resurser för att inom ramen ge förutsättningar för bra vård, bra omsorg om både äldre och barn och en bra skola. De resurserna finns redan. Det är ju nu, när Socialdemokraterna sitter i regering, som vi ser svagheter och brister. Men det skall inte döljas genom att skattebetalarna får ge mer pengar, utan vi skall ha en bättre effektivitet i hanteringen av skattepengarna.

Anf. 37 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga till Bo Lundgren att jag tycker att han skall svara på de frågor jag ställde om prioriteringarna. Varför är det så viktigt att prioritera mer pengar till försvaret när man i andra sammanhang talar om att vi behöver värna en god vård? Det haltar ordentligt, tycker jag, från Bo Lundgrens sida.

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag vill ställa några frågor till Bo Lundgren: Varför kritiserar Bo Lundgren att Centerpartiet tar ansvar för de ofinansierade utgifter som fyrtipartiregeringen lämnade efter sig? Vi har ju haft en del utgifter under denna mandatperiod som faktiskt härrör från tider som har gått. Varför vill inte Bo Lundgren att vi tar ansvar för budgetens *båda* sidor – både för utgifterna och för inkomsterna? Han själv och Moderaterna orkar ju inte. De vill stå vid sidan av och titta på. Bo Lundgren borde i stället vara glad och tycka att det är bra att någon annan gör det som egentligen borde göras. Då kan ju Bo Lundgren fortsätta att prata utan att ta ansvar för helheten och därmed också utan sammanhang.

Sedan är det en myt som Bo Lundgren sprider att vi har försämrat och att vi har gjort för litet för näringslivet osv. Vi har sänkt skatter för småföretag. Vi har sänkt arbetsgivaravgifter. Vi har medverkat till att förbättra riskkapitaltillförseln. Bl.a. har vi inrättat den sjätte AP-fonden vars uppgift också är att stärka riskkapitalet till de mindre och medelstora företagen. Men den vill Moderaterna nu vara med och avskaffa. Det tycker jag inte är rätt. Sedan bidrar också lägre räntor och låg inflation till att väsentligt förbättra näringslivets villkor.

Se helheten, Bo Lundgren! Det är den som gör att Sverige står starkt för att möta framtiden.

Anf. 38 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Vi kritiserar Centerpartiet för att de har ställt upp på en politik som gör att sysselsättningen i oktober i år är lägre än den har varit någon gång sedan 1974. Vi har tappat jobb som skulle ha kunnat ge oss större välbefinnande och bättre trygghet. Det är det vi kritiserar.

Skatterna har höjts för företag. Skatterna har höjts på arbete. De fortsätter att höjas nästa år, när egenavgifterna höjs med ytterligare en procentenhet. Att först införa dubbelbeskattningen och därefter lindra den är ingen nettoskattesänkning. Det är en skattehöjning, Per-Ola Eriksson.

Det är där problemet ligger. Det gäller att skapa en ekonomi där vi har balans i de offentliga finanserna men där också ekonomin skapar förmåga att generera de nya jobb som måste växa fram i företagen men som inte växer fram i tillräcklig omfattning.

Sedan kan man inte jämföra äpplen och päron. Försvaret och vården kan inte jämföras och ställas mot varandra. Då kan jag lika gärna fråga Per-Ola Eriksson: Varför minskar ni inte anslaget till försvaret med 2 miljarder och lägger pengarna på något annat ändamål, exempelvis miljön? Varför gör ni inte det? Det är två olika saker som bedöms var och en på sitt håll. Det väsentliga att diskutera är att vi nu i Sverige har uppenbara, oacceptabla brister i vård och omsorg trots att vi har världens största offentliga sektor och trots att låg- och medelinkomsttagare betalar världens högsta skatter.

Det är oansvarigt av Socialdemokraterna, och möjligen också av Centern, att medverka till att vi inte får valuta för våra skattepengar. Trots att vi har världens högsta skatter att betala har vi inte världens bästa välfärd. Där ligger problemet. Menar verkligen Per-Ola Eriksson att det inte är möjligt för kommunpolitikerna att utnyttja resurserna, de stora resurser de har, bättre än att gamla människor svälter?

Anf. 39 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på den fråga jag ställde till Bo Lundgren om energipolitiken. Moderaterna tvingas till slut att svara på den frågan. Det här är inga regeringsförhandlingar, men det är bra om vi vet hur läget ser ut på den politiska fronten inför stundande val. Avser Moderata samlingspartiet, om det skulle vara så att de fyra icke-socialistiska partierna är i majoritet nästa höst, att inleda den hösten med att göra återställare och riva upp det energipolitiska beslut som är brett förankrat här i riksdagen? Svara på den frågan någon gång! Om inte Bo Lundgren vill, kan han överlåta svaret på någon annan.

Nu ser vi hur läget på arbetsmarknaden förbättras. Antalet arbetslösa minskar. Fler får jobb, och villkoren för näringslivet förbättras. Detta sker tack vare en rad åtgärder som har vidtagits de senaste åren, och inte minst tack vare Centerpartiets insatser. Saneringen av statsfinanserna gör ju att räntorna har sjunkit. Vi sänker arbetsgivaravgifterna vid årsskiftet med fem procentenheter på en lönesumma upp till 850 000 kr. Det har störst betydelse för de små företagen, för egenföretagarna och för nyföretagandet.

Vi har en lindring i dubbelbeskattningen med tyngdpunkt på onoterade bolag. Vi har en flexibel arbetsrätt som ger möjlighet till visstidsanställning. Vi har återinfört kvittningsrätten. Vi har lättnader i beskattningen av fåmansbolagen. Jag har pekat på ytterligare åtgärder som behöver vidtas.

Vi har slopat förmögenhetsskatten på företagarens arbetande kapital inom det egna företaget. Vi har slopat dubbelbeskattningen för ekonomiska föreningar. Vi minskar byråkratin i samband med skatteuppbörd osv. Det här är åtgärder som sammantaget verkat positivt för att Sverige nu skall kunna möta framtiden utifrån en helt annan styrkeposition än när vi gick in i 90-talet.

Anf. 40 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Jag skall först be att få yrka bifall till reservationerna 1 och 29. Det har jag glömt att göra tidigare. Jag hade faktiskt inte tänkt kommentera större delen av Per-Ola Erikssons inlägg eftersom jag av erfarenhet vet att han med samma goda humör kan beskriva och argumentera för precis motsatt ståndpunkt om så skulle behövas. Det jag vill kommentera är hans ord om mitt förslag om en utgiftsutredning. Han sade på något sätt att vi redan har gjort det under de här åren på 90-talet, men det är faktiskt inte alls sant. Då kan han inte ha förstått vad jag beskrev, och därför skall jag beskriva det en gång till.

Det som har skett har nämligen varit att man under de senaste tre åren har dragit ned på några utgifter, ungefär 60 miljarder, och sedan har man lagt på en del andra utgifter, 59 miljarder. Det blev en nettobesparing på en miljard. Sedan ligger det kvar en massa skatteökningar.

Det jag har föreslagit är något helt annat, som jag menar att man behöver om man konstruktivt skall kunna använda skatter och utgifter som en del i en jobbskapande politik. Jag talar om en stor utredning som går igenom de offentliga insatserna på område efter område och ställer tre frågor. Den första frågan lyder: Är detta ett problem som skall lösas med hjälp av offentliga insatser – ja eller nej? Den andra frågan lyder: Skall detta i så fall vara skattefinansierat – ja eller nej? Den tredje frågan lyder:

Prot. 1997/98:30
19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

Bör det vara offentlig produktion – ja eller nej? Varje gång man svarar nej på en sådan fråga får man en öppning för minskade offentliga utgifter.

Som jag nämnde i mitt inledningsanförande kan man med fördel också se över det som i dag kallas för socialförsäkringssystem men som i praktiken inte är detta, utan som är några andra mer blandartade saker. Man kan fundera över om man, som vi i Folkpartiet, vill att det *skall* vara riktiga försäkringssystem eller om man vill att det skall vara något annat. Också där finns en betydande ingång till förändringar som möjliggör mindre utgifter, lägre skatter, fler arbeten och bättre välfärd.

Anf. 41 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag till Anne Wibble säga att man inte behöver göra en utredning för att se om utgifterna är nödvändiga. Varje gång man lägger fram budgetförslag skall man ju se om utgifterna är nödvändiga, vare sig man gör det i oppositionsställning eller i regeringsställning. Varje år prövar man om utgifterna behövs. Man får ställa följande frågor. Är denna utgift nödvändig? Finns det skäl att någon annan kanske tar på sig den, eller kan man helt enkelt avvara en utgift för staten, eller för kommunerna eller för landstingen? Det är ju ett arbete i en löpande process. Inte skall man efter en budgetsanering tillsätta en utredning för att se över utgifterna.

Anne Wibble, vi från Centerpartiet har hållit en rak kurs sedan början av 90-talet och ända fram till i dag. Vi har gått in för att sanera de offentliga finanserna. Vi har minskat utgifterna, vilket har lett till att staten i dag står starkare för att möta framtiden. Detta har också gett resultat. Vi har lägre räntor, och omvärldens förtroende har ökat markant jämfört med hur det var för några år sedan.

Jag vill till sist ställa en fråga som Anne Wibble inte har svarat på. Anne Wibble skriver i en reservation tillsammans med Bo Lundgren och Mats Odell att det är ett drastiskt misstag som Centern och Socialdemokraterna nu gör när vi satsar på kommunerna. Samtidigt säger Anne Wibble att det är bra med vård och omsorg. Anne Wibble, var det inte ett misstag av ett liberalt parti att säga att det är ett misstag att satsa på vård och omsorg? Det var väl en liten plump i Anne Wibbles protokoll så här i slutet?

Anf. 42 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Det som Centerpartiet tillsammans med Socialdemokraterna nu håller på att göra är att återupprepa Socialdemokraternas klassiska misstag att öka de offentliga satsningarna utan att samtidigt försäkra sig om att den privata sektorn, företagsamheten, skattebasen, växer i tillfredsställande takt. Ni genomför en del påslag som vi från Folkpartiet har efterlängtat, det skall jag erkänna. Vi ser nämligen de akuta problemen inom sjukvården och äldreomsorgen som så allvarliga. Men ni gör ju ingenting. Ni underlåter ju att samtidigt stärka basen för en fortsatt stabil finansiering för detta. Det har i stället Folkpartiet föreslagit, och det finns väl beskrivet i våra reservationer och motioner.

Jag skall återgå till talet om utgifter. När Per-Ola Eriksson säger att man har genomfört något slags principförändringar av utgifterna under de senaste åren blir jag mer än lovligt häpen. Vad är det som har skett? Jo,

man har sänkt barnbidragen, och man har höjt barnbidragen. Man har sänkt flerbarnstilläggen, och man har höjt flerbarnstilläggen. Man har gett minskade förutsättningar för kommunerna, och man har gett ökade statsbidrag. Man har sänkt a-kasseersättningen, och man har höjt a-kasseersättningen. Man har ökat företagens kostnader för sjuklön, och sedan minskat kostnaderna igen. Är det några principer? Det som jag efterlyser är en principiell diskussion som skall ge någon sorts hållfast inramning för framtiden, så att både människor och företag vet vad de skall kunna lita på framöver. Nu vågar ju inte en människa lita på de nuvarande reglerna, eftersom de kan ändras igen. Om Åsbrinks prognoser om löneökningstakten inte slår in, skall reglerna då ändras igen om nio månader, efter valet eller när det kan bli? Per-Ola Eriksson har inte riktigt förstått vikten av principer i fråga om politiska prioriteringar.

Anf. 43 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Det kunde vara spännande att ha en lång debatt med Anne Wibble i slutet av denna budgetdebatt. Men vi kanske får ha den debatten i ett annat sammanhang. Låt mig bara säga att vi, som jag redovisade i min replik till Bo Lundgren, har medverkat till sänkta skatter för att förbättra näringslivets konkurrenskraft. När det nu också finns ett överskott i statens finanser skall vi värna om dem som har haft det tungt under de senaste åren. Dit hör barnfamiljerna och de arbetslösa. Det är därför riktigt att satsa på dem liksom på vård och omsorg.

Herr talman! Till slut vill jag rikta ett tack till Anne Wibble när hon nu deltar i en finansdebatt för sista gången innan hon övergår till ett nytt och förhoppningsvis spännande jobb på Industriförbundet. Jag hade förmanen att under den förra mandatperioden vara ordförande i finansutskottet. Anne Wibble var då finansminister. Det var trevligt att samarbeta med henne. Det var tuffa tider. Vi har fortsatt att hålla den politiska debatten levande. Vi har inte alltid varit överens under denna mandatperiod, vilket det senaste replikskiftet visade, men det har inte hindrat oss från att föra en saklig, intressant och spännande debatt. Sedan finns det en sida hos Anne Wibble som kanske inte alltid har framkommit och varit känd. Bakom det djupa politiska allvaret och engagemanget för ekonomi och politik finns det också en stor portion humor och glädje och närhet till skratt som vi i olika sammanhang har fått uppleva. Tack Anne Wibble från mig personligen och från Centerpartiet för en fin arbetsinsats under den politiska gärningen.

Anf. 44 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! I denna jovialiska anda skall jag överraska Per-Ola Eriksson med att svara på de två frågor som han ställde. Han undrar varför vi skriver att det är ett misstag att ge sjuka vård. Det har vi naturligtvis aldrig skrivit. Det som vi skriver är att det är ett misstag att gå på Perssondoktrinen, dvs. att man inte kan sanera statens finanser samtidigt som man bedriver en tillväxtpolitik. Däri ligger misstaget som Anne Wibble har beskrivit.

Frågan till Per-Ola Eriksson blir: Har det inte varit ett misstag att den saneringspolitik som regeringen, med Centerns hjälp, har bedrivit har lett

fram till att sjuka faktiskt inte får den vård som de behöver? Det är det som vi kritiserar i detta sammanhang.

Den andra frågan var: Är det rätt att inleda en ny mandatperiod med återställare och att riva upp energiöverenskommelsen? Låt oss ta det litet lugnt, Per-Ola Eriksson, och se hur det går. Hur har ni tänkt att finansiera de miljarder som jag antar att Sydkrafts aktieägare vill ha för att ni skall stänga av och snabbavveckla Barsebäck 1 och 2 framöver? Det tycker jag är mycket viktigt att reda ut. Det verkar som om detta inte kostar något. Jag vill ställa en fråga till Per-Ola Eriksson. Vi har en knapp resurssituation. Vad är då viktigast, att snabbavveckla Barsebäck eller att se till att de gamla och de sjuka slipper att bli undernärda på de kommunala sjukhemmen? Det som skall snabbavvecklas är enligt min uppfattning inte Barsebäck utan vanvården av gamla och sjuka, vilket i dag sker i fråga om sju av tio äldre på de kommunala sjukhemmen.

Anf. 45 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Mycket skall man lyssna till i en politisk debatt i riksdagens kammare. Här står generalen för linje 3 Mats Odell och säger att vi ägnar oss åt att snabbavveckla Barsebäck. Mats Odell var ju med i linje 3, där han ville ha en snabbare avveckling av kärnkraften än den vi nu ser. Är det att snabbavveckla Barsebäck och kärnkraften när det har gått 17 år sedan folkomröstningen om kärnkraft? Det måste finnas något rim och reson i Mats Odells orerande. Det verkar som om han bara talar rakt ut i luften utan att tänka på sammanhanget, sambanden och innehållet i det han säger. Följande fråga måste nu ställas till Kristdemokraterna: Har Kristdemokraterna gett upp sin gamla energipolitik? Skall kärnkraften inte längre avvecklas? Vill Kristdemokraterna nu behålla och utveckla kärnkraften och låsa fast oss i ett miljöskadligt energisystem och inte se möjligheterna att kretsloppsanpassa energisystemet, skapa nya jobb inom bioenergin, osv? De möjligheterna gör ju att Sverige kan utvecklas. Man möter inte framtiden, Mats Odell, med gamla betongfundament. Man möter framtiden med att satsa på det nya. Om Mats Odell går tillbaka litet grand till de anföranden som han höll i början av 80-talet i energidebatterna, då kanske han skulle påminna sig om vad han då stod för. Eller har Mats Odell gjort helt om i energipolitiken och därför nu för Moderaternas talan?

Anf. 46 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Det är svårt att finna ord inför en sådan verklighetsflykt som Per-Ola Eriksson ägnar sig åt. Låt mig upplysa om vad linje 3 stod för. Det var att all kärnkraft skulle vara avvecklad år 1990. Jag tycker att Per-Ola Eriksson står närmare dem som i så fall skall förklara varför dessa aggregat fortfarande går.

Jag skall tala om för Per-Ola Eriksson vad dagens verklighet handlar om. Gå ut till de gamla som svälter på våra kommunala sjukhem och tala om för dem att det inte finns några pengar, eftersom vi skall använda dessa pengar för att snabbavveckla Barsebäck.

Hur många miljarder kronor har ni satt av i budgeten? Var finns förhandlingsresultatet, som vi inte ser utan som är dolt bland de olika beloppen? Varför svälter folk på sjukhemmen? Är det viktigare att snabbav-

veckla Barsebäck än att snabbavveckla vanvården på de svenska sjukhemmen? Svara på det, Per-Ola Eriksson! Inga fler retoriska undanflykter, tack!

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 47 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Inledningsvis ställde jag till Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna en fråga om det energipolitiska beslutet. Ni talar i en gemensam reservation om att riva upp det energipolitiska beslutet. Nu har ni en chans att svara på följande fråga: Skall vi inleda nästa mandatperiod med att möta framtiden baklänges, dvs. börja med återställare? Det är en utomordentligt viktig fråga.

För att klara en bra vård av de äldre och av de sjuka samt en bra skola för våra barn medverkar vi till att kommuner och landsting tillförs ökade resurser. Detta är möjligt tack vare att vi nu har sanerade statsfinanser. Det skulle inte ha varit möjligt för ett antal år sedan, då vi hade obalans i vår ekonomi. Vi har alltså medverkat här. Jag tycker att Mats Odell tar litet väl stora ord i sin mun en dag som denna, när riksdagen snart skall fatta beslut om kraftfulla resurstillskott till kommunerna och landstingen för att värna vården, omsorgen och skolan. Mats Odell har inte rätt till ytterligare replik, men jag tycker nog att Mats Odell vid ett senare tillfälle borde revidera sina anföranden så att de något mera hänger ihop med sanning och verklighet.

Anf. 48 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten särskilt mycket mera. Per-Ola Eriksson och Centern står ju bakom regeringens förslag. Ändå kan man ibland fundera över Centerns politik när det gäller ekonomin. Ansluter ni er verkligen till den beskrivning som ges både i propositionen och i betänkandet, nämligen att den högkonjunktur som vi nu upplever är på väg och som vi alla naturligtvis gläder oss åt kommer att bestå tre år i sträck? Det är ju kalkylen. Det är alltså förutsättningen för att räkna hem en mängd positiva effekter senare. Eller ställer ni bara upp på nästa års budget så att säga? Ställer ni alltså upp på den kalkyl som visar på en bestående hög tillväxt på omkring 3 % under tre år framåt?

I mitt huvudanförande tog jag upp prioriteringen vad gäller utgifterna. Vi har ju, tyvärr, fått se ganska dramatiska neddragningar på miljöområdet. Tycker ni i Centern verkligen likadant, eller är det här något som ni har tvingats till i samband med svåra kompromisser? Hur skulle ni alltså egentligen ha velat fördela det hela?

Anf. 49 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Roy Ottosson, mycket tyder på att konjunkturutvecklingen för 1998 blir bättre än vad man räknar med i det här betänkandet, som baseras på den budgetproposition vars utarbetande vi har medverkat till. Mycket talar för att det under de därpå följande åren blir en mycket positiv utveckling. Det är inte en bedömning som bara Centerpartiet gör, utan det är en bedömning som många i vårt samhälle gör. Det gäller då banker, prognosinstitut av skilda slag och näringslivets organisationer. Det är bara att lyssna på företagen, som ger en för framtiden mycket positiv bild.

Sedan vill jag säga några ord om miljöfrågorna. Roy Ottosson, man kan inte bedöma miljöpolitiken enbart utifrån anslag på Miljödepartementets område. Beakta också att MISTRA har tillförts mycket stora resurser för miljöforskning. Vidare har vi anslagit pengar, kretsloppsmiljarden, som nu används till väldigt fina miljösatser. Genom Östersjöfonden, som också omfattar 1 miljard kronor, satsar vi på miljöområdet. Programmet för det hållbara Sverige omfattar 5,4 miljarder kronor under de närmaste åren. Dessutom har vi resurserna för en omställning av energisystemet så att vi kan börja kretsloppsanpassa energisystemet. Vi har även fullt ut utnyttjat miljöstödet till jordbruket. Detta är också en viktig miljöåtgärd. En bit som ibland kanske kommer bort i debatten är satsningen på etanolproduktion, på biobränslebaserade drivmedel. Även det är en ordentlig och kraftfull satsning på miljöpolitiken.

Det finns också enskilda budgetanslag på miljöområdet. I motioner har vi markerat att vi där har en annan syn, men det är detaljer. Här rör det sig om de stora miljöbelopp som satsas för att stärka miljöarbetet.

Anf. 50 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att Centern gör samma glamorösa bedömning av den ekonomiska utvecklingen, nämligen den att högkonjunkturen kommer att bestå i minst tre år.

Uppenbarligen är man nöjd med prioriteringen vad gäller de olika anslagen och statens utgifter. Per-Ola Eriksson har ju kraftfullt försvarat detta. Jag ser att han accepterar neddragningen av tillsynen på miljöområdet. Det gör att länsstyrelserna många gånger inte längre bedriver någon aktiv tillsyn. Den kraftiga försvagningen av Naturvårdsverket är tydligen helt okej för Centerns del.

Kritik har kommit från Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer mot att man bl.a. på grund av alltför små resurser på miljöområdet inte klarar av att uppfylla miljömålen. Detta är tydligen okej.

Jag inbjuder gärna Per-Ola Eriksson och Centern att räkna på alla miljöanslagen i budgeten. Ta hänsyn till helheten! Ni kommer då att upptäcka att det totalt sett faktiskt handlar om neddragningar, vilket jag verkligen beklagar.

Anf. 51 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Om framtiden vet man, som bekant, inte så mycket. Man kan bara hoppas att det blir en positiv utveckling och att vi inte skall behöva möta problem. Det är ju alltid osäkert. Men just därför att man aldrig vet svaren är det viktigt att ha en buffert, en marginal. Vi arbetar på att skapa överskott i statens finanser just för att kunna möta de krav som framtiden ställer.

Man skall vara optimistisk, och det finns skäl att vara det i dag. Vi har ju nu i konungariket Sverige en starkare ekonomi än vi hade för några år sedan.

När det gäller miljöarbetet tycker jag att det finns skäl att alltid vara beredd till ökade resurser för miljöprövning, övervakning osv. Diskussionerna om t.ex. händelsen på Hallandsåsen visar på det.

Inom kort kommer riksdagen, hoppas jag, att få en miljöbalk presenterad för sig. Vi får se vad den innehåller. Centerpartiet kommer att noga

studera dess innehåll och att lägga fram förslag. Vi kommer där att visa att Centerpartiet i miljöarbetet inte står i lä för Miljöpartiet.

Prot. 1997/98:30
19 november

Anf. 52 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Riksdagen skall inom kort fatta beslut om inriktningen av den ekonomiska politiken i stort och om utgiftsramar och inkomster i statsbudgeten för 1998. Det sker på grundval av det betänkande som finansutskottet har presenterat.

Jag vill ta tillfället i akt och tacka finansutskottet, dess ordförande Jan Bergqvist och övriga ledamöter, för ett väl utfört arbete och ett gott samarbete under den gångna hösten.

Det budgetförslag som riksdagen skall ta ställning till innebär att de samlade offentliga finanserna 1998 är i balans. Det är en enastående budgetsanering som har genomförts. På några få år har Sverige gått från en situation med det största, eller möjligen näst största, budgetunderskottet bland alla industriländer till att vara ett av få länder som inte har något underskott över huvud taget. Det är både internationellt och historiskt en unik utveckling.

Det har varit smärtsamt men nödvändigt. Det har gått fort, och det har varit bra. Visst hade vi kunnat genomföra budgetsaneringen i långsammare takt. Men det hade inneburit att vi haft flera år framför oss med fortsatta nedskärningar och skattehöjningar. Då hade den framtidsinriktade debatten behövt handla om hur vi skulle fördela försämringarna. Med en framgångsrik budgetsanering beslutad och till allra största delen genomförd kan debatten nu i stället handla om hur vi skall fördela förbättringarna, skapa ökade resurser och använda dem på bästa sätt. Jag är övertygad om att de flesta människor föredrar att tänkandet och diskussionen inriktas på dessa frågor.

Nu när år 1997 närmar sig sitt slut stiger spänningen i många europeiska länder om huruvida det skall vara möjligt att pressa ned det offentliga sparandeunderskottet till högst 3,0 % av BNP. Oavsett hur utfallssiffrorna blir, och de blir klara en bit in på nästa år, vet vi att det har skett en kraftfull konvergens och att praktiskt taget alla länder har lyckats att nedbringa sina underskott väsentligt.

När jag presenterade budgetpropositionen i september var det min och regeringens bedömning att underskottet i Sverige i år skulle bli 1,9 % av BNP, dvs. hamna en bra bit under 3 %. Nu när ytterligare två månader har gått kan jag konstatera att underskottet med stor sannolikhet blir ännu mindre. På grund av att utgifterna tycks bli lägre än tidigare beräknat kommer underskottet i år att bli högst 1,5 %, eventuellt ytterligare något mindre. Detta motsvarar på en fyraårsperiod en budgetförstärkning med ungefär 180 miljarder kronor. Även skuldkvoten ser ut att bli lägre än tidigare beräknat genom att gå ned till inemot 75 % av BNP i slutet av detta år.

Det finns de som hävdar att budgetpolitiken bara är ett uttryck för ett trist och snävt kamrerstänkande och att budgetsaneringen står i vägen för en kraftfull politik för tillväxt och sysselsättning. Vare sig de tankarna kommer från höger eller vänster är det min bestämda uppfattning att de är felaktiga och bygger på ett föråldrat synsätt. Det är precis tvärtom.

Den framgångsrika budgetsaneringen är en absolut nödvändig förutsättning för just tillväxt och sysselsättning. Det är genom budgetsanering-

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

en som det har varit möjligt att halvera räntenivån sedan 1994 och att minska ränteskillnaden till Tyskland till en bråkdel av vad den var för några år sedan. Det är genom budgetsaneringen som vi får allt större trovärdighet när det gäller våra möjligheter att varaktigt hålla nere pris- och kostnadsökningar som så ofta förr har bringat fördärv i vårt land genom att slå ut arbetsplatser och företag. Det är genom budgetsaneringen som vi är på väg att återskapa självförtroende och framtidstro i vårt samhälle och därmed bädja för den konjunkturuppgång som blir allt starkare och tydligare.

Vi ser det på exporten som fortsätter att gå starkt efter flera års uppgång, och detta trots att kronan har stärkts. Även nu när importen börjar ta fart – och det beror i sin tur på att hemmamarknaden blir allt starkare – kommer exporten att hålla jämna steg. Det innebär att överskottet i bytesbalansen inte bara vidmakthålls utan t.o.m. växer. Vi amorterar successivt på utlandsskulden, och det stärker förtroendet för Sverige i omvärlden.

Vi ser det också på hemmamarknaden, som efter flera års svag utveckling nu äntligen börjar ta fart. Ett uttryck för detta är att den privata konsumtionen och omsättningen i detaljhandeln ökar i god takt. Även investeringarna, som dämpades något i år, ser ut att återuppta en god tillväxt 1998 och därefter. Det är viktigt, eftersom det är först när både exporten och hemmamarknaden expanderar som vi kan få en ordentlig draghjälp på arbetsmarknaden.

Utvecklingen på arbetsmarknaden har av allt att döma vänt uppåt sedan i somras. Arbetslösheten minskar, och det i en snabbare takt än vad regeringen själv förutspådde i budgetpropositionen. Det är glädjande att minskningen av ungdomsarbetslösheten ser ut att bli särskilt stor. Varslen har minskat, och antalet nyanmällda lediga platser har ökat. Även sysselsättningen har ökat sedan i somras med undantag för den siffra som redovisats för oktober månad.

Jag tycker inte att man skall dra några förhastade slutsatser av siffran för en enstaka månad, särskilt inte som det var ett stort bortfall i statistiken. Andra siffror för oktober, t.ex. den mycket kraftiga ökningen i detaljhandeln, pekar snarast i motsatt riktning. Vi har i själva verket mycket starka belägg för att industrikonjunkturen går uppåt på bred front och att särskilt den privata sysselsättningen kommer att öka. Den offentliga sektorn ligger något senare i tidsförloppet, men även här tyder det mesta på att den långa perioden med stora neddragningar nu närmar sig sitt slut och att vi i stället kan få en uppgång framöver.

Ibland påstås det att den kraftiga nedgången av arbetslösheten skulle bero på att regeringen genom allehanda manipulationer plockar bort människor från arbetsmarknaden för att frisera siffrorna. Vi har i dag hört ordet statistikpolitik. Vad är sanningen bakom de påståendena? Bortsett från några starkt begränsade och tillfälliga insatser – förtida pensioneringar av långtidsarbetslösa och den s.k. generationsväxlingen – handlar det i allt väsentligt om att bereda flera människor möjligheter att förkovra sig, att utbilda sig och att utveckla sin kompetens.

Vi genomför nu den största utbildningssatsning som gjorts i Sverige i modern tid. Vi bygger ut den högre utbildningen kraftigt. Vi ger genom kunskapslyftet ett mycket stort antal människor – och flertalet är kvinnor – möjligheter att skaffa sig en bättre utbildning än den de fick i sin ungdom. Vi förstärker den kvalificerade yrkesutbildningen. Vi inför en mo-

der läringsutbildning. Det kostar mycket pengar. Men det är väl använda pengar, och det är åtgärder som är fullt finansierade. Genom utbildningssatsningen stärker flera hundratusen människor sin kompetens och får bättre möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden i framtiden. Sverige som nation vinner på detta.

När jag hör de hånfulla tillmälena från höger om att detta bara skulle vara att fiffla med statistiken – statistikpolitik – eller ett s.k. ansiktslyft, som är den tarvliga liknelse som används på vissa håll, kan jag inte annat än utbrista i en förhoppning: Låt inte högerkrafterna få kommandot över sysselsättnings- och utbildningspolitiken! Låt inte de bestämma som anser att utbildning och förkovran skall vara förbehållna ett privilegierat fåtal såsom det var förr i tiden i vårt samhälle när Högern styrde!

Nu har sysselsättningsfrågorna även fått en större uppmärksamhet inom EU. Det är glädjande att så är fallet, och det visar att ett långvarigt och tålmodigt arbete lönar sig. Arbetslösheten är Europas största problem. Inte mindre än 18 miljoner människor går arbetslösa. När Sverige för några år sedan började driva kravet på att tillföra fördraget en särskild sysselsättningsavdelning var vi till en början ganska ensamma. Till sist blev uppslutningen så stor att ett beslut om detta kunde fattas vid toppmötet i Amsterdam i somras.

I morgon börjar det extra toppmöte i Luxemburg som i sin helhet skall ägnas åt sysselsättningsfrågorna. Det är viktigt att mötet blir en framgång och att det kommer ut konkreta resultat och åtaganden från mötet. Sverige är ett av de länder som driver på för att så skall bli fallet. Det får inte bara bli ord och textmassor utan också någonting därutöver som visar att sysselsättningsfrågorna verkligen ges hög prioritet. Vad som har diskuterats inför toppmötet är bl.a. att öka insatserna genom den europeiska investeringsbanken för investeringar på olika områden, och det gäller att öka insatserna på riskkapitalområdet. Det är också viktigt att länderna kan lära mera av varandra genom att sprida goda exempel på framgångsrika åtgärder på sysselsättningsområdet.

Av särskilt stor betydelse är att på en europeisk nivå kunna formulera mål för sysselsättningspolitiken, särskilt vad gäller åtgärder riktade mot långtidsarbetslösa och ungdomsarbetslösa och att sätta fler arbetslösa i utbildning. Vår erfarenhet visar att konkreta mål, kombinerade med en tidtabell, har fungerat utmärkt både när det gäller budgetsanering och i fråga om inflationsbekämpning. Sådana mål, om de är rätt formulerade, får ett stort genomslag i debatt och opinionsbildning. De sätter en press på en själv och på andra. Därför verkar Sverige för att de målen skall bli så tydliga och konkreta som möjligt.

Samtidigt gäller det naturligtvis att ha realistiska förväntningar på vad som kan åstadkommas genom ett toppmöte. Det utgör inte i sig lösningen på Europas arbetslöshetsproblem. Ansvaret för sysselsättningspolitiken kommer även i framtiden att huvudsakligen ligga på nationell nivå. Det är så vi vill ha det. Det är viktigt att dessa frågor får en större uppmärksamhet än hittills på den europeiska nivån. Det är även betydelsefullt av det skälet att det kan skapa en mer positiv syn på europeiskt samarbete och de möjligheter som det ger både för vårt land och för andra länder.

Herr talman! Genom den framgångsrika budgetsaneringen har det varit möjligt att avsätta mer pengar till vården, omsorgen om barn och äldre och skolan. Redan under andra halvåret 1997 har fyra friska miljarder

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

tillförts kommuner och landsting. 1998 blir tillskottet 8 miljarder. 1999 blir det 12 miljarder. År 2000 tillskjuter vi totalt 16 miljarder kronor. Pengarna tillförs i form av generella statsbidrag utan några detaljregleringar. Det bygger på förtroendet att landets kommunalpolitiker i allmänhet bäst kan bedöma hur pengarna skall användas, men vi tillfogar den bestämda uppmaningen att pengarna skall gå till att förbättra kvaliteten i vården, i omsorgen om barn och äldre och i skolan. Genom dessa insatser blir det möjligt att hejda personalneddragningarna och i vissa fall – kanske särskilt de kommande åren – nyanställa personal.

Det är ingen konst att i ord få en bred uppslutning kring dessa insatser. Det har vi också märkt i kammaren i dag. Ingen vill gå ut offentligt och plädera mot åtgärder för att höja kvaliteten i vården, omsorgen och skolan. Tvärtom är det frestande för en del att begära ännu större insatser. Då får vi inte glömma vad som är en absolut nödvändig förutsättning för de insatser som görs, dvs. att vi har lyckats genomföra den omfattande budgetsaneringen. Pengarna till vården, omsorgen och skolan skaffas inte fram genom lån på de utländska kapitalmarknaderna, utan det är hederligt intjänade inkomster. Bland de partier som nu tävlar om att i ord visa välvilja gentemot vården, omsorgen och skolan finns det flera som inte orkade medverka i att skapa de nödvändiga förutsättningarna för att vi skulle kunna finansiera konkreta förbättringar.

Men det är inte nog med det. Det går inte att på en och samma gång utlova stora förbättringar i vården, omsorgen och skolan och stora skattesänkningar. Här måste man göra ett val. Stora offentliga åtaganden för att tillförsäkra alla människor i vårt land en god standard på dessa centrala områden kräver motsvarande stora skatteinkomster. Rundhanta löften om sänkta skatter innebär å andra sidan mindre resurser till vården, omsorgen och skolan.

Detta krav att bekänna färg riktar sig inte bara till Moderaterna, där man förvisso kan misstänka att skattesänkningarna har den högsta prioriteten. Kravet riktar sig lika mycket till de partier – Folkpartiet och Kristdemokraterna – som mera ivrigt än Moderaterna talar om vikten av en god vård och omsorg, men som samtidigt säger sig vilja regera tillsammans med Moderaterna och som rimligtvis måste tillgodose åtminstone en del av skattesänkningsskraven för att man skall kunna komma överens.

Att tala om vikten av en god vård, omsorg och skola är inte särskilt svårt. Mera krävande och i grunden avgörande är om man har förmågan att skaffa fram de erforderliga resurserna även om det sker till priset av att vissa andra hjärtefrågor – t.ex. skattesänkningar – får träda i bakgrunden.

Jag vill inte heller rekommendera att vi på nytt tillgriper upplåning och skuldsättning. När jag är ute i landet och talar om vikten av att minska skuldsättningen, dvs. att amortera statsskulden, möter jag nästan alltid ett mycket starkt gensvar. Det är kanske allra starkast bland våra ungdomar, för det är de som får betala de skulder som vi andra lämnar efter oss. De och de flesta andra människor förstår att en skola, en vård eller en omsorg som bygger på lånade pengar inte är mycket värd och inte är beständig. Låt det vara en lärdom som bygger på hårdhanta erfarenheter. Vi skall ha en bra skola, en bra vård och en bra omsorg om barn och äldre. Den skall vara solidariskt finansierad med riktiga hederligt intjänade pengar. Då och endast då blir välfärden robust och hållbar.

Herr talman! Ibland får jag höra att vi socialdemokrater kanske är bra på budgetsanering men att vi inte skulle klara av att genomföra de strukturreformer som får ekonomin att fungera bättre och som leder till högre tillväxt och sysselsättning. Den mer aggressiva varianten på det temat – vi har hört det också i dag – är att den budgetsanering som vi har genomfört skulle ha skett med helt felaktiga metoder så att tillväxt och sysselsättning i själva verket skulle ha försämrats. Detta är ett egendomligt påstående med tanke på att vi nu, när vi i det närmaste har genomfört budgetsaneringen, uppenbarligen står inför en period med högre tillväxt och stigande sysselsättning. Jag är övertygad om att budgetsaneringen i sig skapar goda förutsättningar just för detta, därför att den har möjliggjort lägre räntor, låg inflation och ökande framtidsstro. Jag menar också att den avvägning som vi har gjort mellan utgiftsnedskärningar och skattehöjningar var absolut nödvändig för att få en rimlig fördelning av bördorna mellan olika grupper i samhället. Att enbart förlita sig på utgiftsnedskärningar hade ofrånkomligen lett till ökade inkomstklyftor och till att kvinnor hade drabbats mycket hårdare än män.

Det är inte heller så att vi socialdemokrater saknar förmåga att genomföra s.k. strukturreformer. Vi har genomfört många under årens lopp. Jag har själv varit med om att avveckla prisregleringar, kreditregleringar och valutaregleringar. Jag har varit med om att tillsammans med bl.a. Anne Wibble genomföra århundradets skattereform. Jag har varit med om att ansöka om medlemskap i EU. Andra viktiga strukturreformer har varit att förlänga mandatperioden till fyra år, att i grunden reformera den statliga budgetprocessen, att ge Riksbanken en ökad självständighet och därmed stärka förtroendet för penningpolitiken och att utforma ett nytt pensionssystem. Vi har reformerat de olika socialförsäkringssystemen. Vi har förnyat den offentliga sektorn, påbörjat den största utbildningssatsningen i modern tid och avreglerat telemarknaden. Vi har gjort mycket annat.

En del av dessa reformer bygger på uppgörelser med andra partier. Det har varit bra, eftersom de då fått en fastare förankring. Det kommer naturligtvis att bli flera sådana förändringar i framtiden. Men det finns också strukturförändringar som vi socialdemokrater inte vill medverka till. Vi vill inte försämrade tryggheten och skyddet för löntagarna. Vi vill inte medverka till ökade klyftor i samhället. Nyliberala lösningar må ha sina förespråkare, men de kommer inte att få stöd utan tvärtom bekämpas av svensk socialdemokrati.

Jag vill nämna två åtgärder som kan bli aktuella inom överskådlig tid. Det ena gäller frågan om vi skall kunna införa en lägre moms på vissa tjänster för att stimulera sysselsättningen. Det är inte möjligt för närvarande på grund av gällande EU-regler. Nu diskuterar vi den frågan inom EU. Sverige är – det kan jag försäkra – ett av de länder som stöder tanken på att öppna för en sådan möjlighet inom EU:s ram. Om det blir möjligt får sedan varje land självt bestämma om det vill sänka momsen på vissa tjänster.

Jag menar att vi skall vara beredd att göra det, förutsatt att vi kan uppfylla vissa villkor. Vi skall vara övertygade om att åtgärden har en positiv sysselsättningseffekt. Vi skall ha en ansvarsfull finansiering. Vi skall undvika onödigt krångel, och vi skall förhindra skatteundandragande.

Ett system med en differentierad moms på vissa tjänster är inte oproblemiskt, men jag menar att vi skall visa en öppen attityd när vi söker efter nya åtgärder för att stimulera sysselsättningen. Jag har helt och hållet samma uppfattning som både Margot Wallström och Thomas Östros i denna fråga.

Den andra åtgärd som jag vill nämna innebär att vi bör reformera AP-fonden, dess organisation och placeringsregler. AP-fonden bör spela en viktig roll också i framtiden, även om en betydande del av det framtida pensionssparandet kommer att ske genom det nya premiereservsystemet. Men AP-fondens konstruktion bygger till stor del på tankar från 50-talet, och den behöver moderniseras.

Det finns skäl, menar jag, att dela upp den nuvarande fonden i ett begränsat antal självständiga fonder, som skall agera oberoende av varandra och som skall ha som mål att långsiktigt åstadkomma en så bra avkastning som möjligt. För att det skall vara möjligt bör de nya fonderna få betydligt friare placeringsregler, som påminner om dem som redan gäller för andra placerare på kapitalmarknaden. Härigenom kan vi få en bättre förräntning på kapitalet jämfört med vad som är möjligt i dag. Jag planerar att inom kort presentera en departementspromemoria med förslag enligt dessa riktlinjer. Den skall ut på remiss, och sedan blir det under våren 1998 aktuellt med proposition och riksdagsbeslut.

Herr talman! Samarbetet mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet om den ekonomiska politiken har ånyo manifesterats under denna höst och i arbetet med budgeten för nästa år. Det samarbetet har varit till stort gagn för vårt land. Det är ett gemensamt ansvarstagande, som har skapat en stabilitet och en styrka i vår ekonomi som få människor för bara några år sedan trodde skulle vara möjligt att uppnå, i varje fall så snabbt som faktiskt har skett. Det är min starka förhoppning att denna samförståndsanda och detta samarbete kan vidmakthållas också framöver. Det glädde mig att höra Per-Ola Eriksson uttrycka samma tankar inför framtiden. Det bådär gott inför framtiden.

När det darrar till på aktiemarknaden, när länder i andra delar av världen får ekonomiska och finansiella problem, kan det få återverkningar också på den svenska ekonomin. Det är en typ av händelser som i allmänhet är svåra eller omöjliga att förutse och som vi aldrig helt kan avskärma oss från. Samtidigt finns det ingen anledning att drabbas av panik på grund av sådana händelser. Vad som har hänt fram till denna dag får mycket begränsade effekter på den svenska ekonomin. Konjunkturuppgången fortsätter, och det mesta talar för en långvarig och robust tillväxt och sysselsättningsökning under de kommande åren.

Det lugn och den tillförsikt som jag känner inför framtiden är i hög grad avhängig den avgörande sanering av de offentliga finanserna och av den svenska ekonomin som har genomförts de senaste åren. Om de senaste veckornas internationella händelser hade inträffat för tre år sedan hade jag varit betydligt oroligare för återverkningarna på den svenska ekonomin. Det här visar hur viktigt det är att ha ordning och reda i finanserna, hur viktigt det är att minska sårbarheten och att skapa förtroende och handlingsfrihet.

Den ekonomiska politikens huvuduppgifter under de kommande åren måste vara att ytterligare stimulera till en robust tillväxt och ökad sysselsättning, att bygga ett bättre och tryggare samhälle för alla människor i

vårt land, att skapa förutsättningar för att människor skall vilja förkovra sig, vilja satsa, vilja skapa och förnya. Då blir framtiden någonting lockande, något som människor vill utforska och vara delaktiga i.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 53 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis bra att statens finanser nu går mot balans. Erik Åsbrink säger att det fanns vissa partier som inte "orkade med" detta. Jag vill då påminna om att Kristdemokraternas, och såvitt jag vet också Folkpartiets och Moderaternas, budgetsaldon hela tiden har varit starkare än regeringens. Vi hade erbjudit ytterligare saneringsåtgärder, om regeringen hade önskat det.

Det vi har kritiserat är det sätt på vilket budgetsaneringen har skett, så att sysselsättningen sjunker, gamla och sjuka vanvårdas på våra sjukhem och vi nu har dessa flaskhalsproblem i industrin, med följden att man inte får tag på nyckelmedarbetare såsom svetsare och montörer.

När riksbankschefen vid denna höga arbetslöshet börjar tala om behovet av att höja styrräntan kommer jag, herr talman, att tänka på den lilla bil som vi i TV har sett volta. Det är naturligtvis ingen bra reklam för tillverkaren att en bil välter i 60 km i timmen. Litet av samma katastrofscenariot står faktiskt regeringen inför när riksbankschefen tvingas treva efter handbromsen redan vid denna massarbetslöshet. Det är naturligtvis ett klart underkännande. Det visar att det finns strukturproblem, att jämviktsarbetslösheten är alldeles för hög och att regeringen faktiskt ignorerar detta.

Statistikpolitik, Erik Åsbrink, innebär inte att fiffla med statistik, utan det innebär att tvinga AMS till en volymhysteri av ofta meningslösa åtgärder. AMS-chefen Bosse Ringholm säger själv att han inte har råd att utbilda den yrkesarbetskraft som industrin och landet i dag ropar efter. Där är statistikpolitiken. Där är offret på statistikpolitikens altare. När tänker ni ändra på detta, Erik Åsbrink?

Anf. 54 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag konstaterar att Mats Odell och Kristdemokraterna går emot kunskapslyftet och beskriver den kraftiga utbyggnaden av högskolor och universitet som orealistisk. Ni vill bromsa, och ni vill hålla igen. Med den här i grunden djupt reaktionära terminologin hamnar ni tyvärr även i denna fråga i samma fälla som Moderaterna. Ni talar om statistikpolitik och fifflar med siffrorna, när det handlar om mycket omfattande åtgärder för att stärka människors kompetens och deras möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden, något som är bra för individer och bra för vårt land. Jag beklagar djupt att Kristdemokraterna inte ens i den frågan kan distansera sig från Moderaterna.

Att Kristdemokraterna skulle vara så oerhört framgångsrika när det gäller att sanera statsfinanserna är ju inte precis något som stämmer med den faktiska utvecklingen. Ni var ju under den borgerliga regeringsperioden med om att skapa dessa gigantiska underskott. Om ni har en sådan förmåga som Mats Odell nu talar om, varför såg vi då inget prov på detta under de år då ni faktiskt hade möjlighet att utöva ett inflytande på regeringspolitiken? Det var ju ni som skapade de här oerhörda underskotten. I det saneringsarbete som sedan har bedrivits har ni inte medverkat näm-

värt. Tvärtom får vi ständigt höra – även så i dag – att alla möjliga åtgärder är felaktiga och olyckliga. I stort sett allt som Mats Odell har talat om, både i sitt anförande och i sin replik, handlar om löften åt olika grupper om ökade utgifter och sänkta skatter. Den här saneringen får man höra väldigt litet tal om. Det är inte Kristdemokraternas starka sida, det är alldeles uppenbart.

Anf. 55 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jag skall försöka bortse från att finansministern drog helt felaktiga slutsatser. Jag sade inte ett ord om kunskapslyftet. Vad jag gjorde var att ställa frågan om det är rimligt att AMS i dag inte har råd att utbilda arbetslösa till sådana yrken som efterfrågas, på områden inom industrin där vi i dag har uppenbara flaskhalsproblem. Det var min enkla fråga.

Finansministern har i dag hållit nästan exakt samma anförande som vid de tidigare finansdebatterna. Jag har därför redan förberett mig. Jag har här en kopia av s. 59 i utskottets betänkande – jag vet inte om finansministern kan se den från sin bänk i kammaren. Den visar utvecklingen av den offentliga sektorns finanser. Kurvan börjar vika nedåt år 1989. Vid valet 1991 är kurvan halvvägs ned mot botten. Nedgången började alltså långt tidigare, Erik Åsbrink. Vid valet 1994 var den offentliga sektorns finanser halvvägs upp till den punkt där kurvan i dag befinner sig. Jag tycker därför att Erik Åsbrink borde lyssna litet mer på Anne Wibble för att få en mer komplett historieskrivning.

Kristdemokraternas saneringsalternativ har enligt utskottets kansli och majoritet ett starkare budgetsaldo än regeringens. Så enkelt är det, Erik Åsbrink. Samtidigt klarar vi av en annan fördelningspolitik och att ge bättre villkor för att starta, driva och utveckla företag i Sverige i dag.

Anf. 56 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag tror att Mats Odell tar på sig en övermäktig uppgift om han försöker hävda att det var under den borgerliga regeringstiden som budgetsaneringen genomfördes och att problemen skulle ha uppstått och förvärrats under den socialdemokratiska tiden. Det står alldeles uppenbart i strid med varje iakttagelse som kan göras.

Det är ett faktum att när den borgerliga regeringen lämnade över 1994 hade vi ett gigantiskt budgetunderskott. Detta visade sig också i reaktionerna på marknaden, bl.a. i form av räntor som var ungefär dubbelt så höga som de är i dag. Mats Odell oroar sig för att räntan kan justeras något upp eller ned i takt med att konjunkturen förändras. Detta är dock ingenting jämfört med hur läget var för tre år sedan, när den slutliga domen fälldes över den borgerliga finanspolitiken, när räntorna stack i höjden och när det var tal om köpbojkott mot svenska statspapper. Det är sanningen om de här åren.

Anf. 57 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Jag nämnde i mitt inledningsanförande det för mig ganska slående faktumet att inga av de viktigare strukturreformer som Sverige har genomfört under de senaste decennierna har initierats av Socialdemokraterna. Det där var tydligen väldigt känsligt, ty Erik Ås-

brink eldade på våldeliga när han förklarade att han minsann hade varit med om både den ena och den andra reformen. Javisst, det har jag aldrig förnekat. Socialdemokraterna har dragits fram till att delta i och ibland varit ganska duktiga på att genomföra reformer, inte minst skattereformen. Men problemet har varit att ni aldrig har tagit egna initiativ. Det har alltid varit Folkpartiet och andra partier som har fått dra fram er till att genomföra någonting. Jag hoppas att det skall bli bättre framöver.

Sedan måste jag få fråga Erik Åsbrink om detta med politiska prioriteringar. Jan Bergqvist försvarade sig mot allehanda frågor med att man måste spara lika mycket överallt eller möjligen höja varje skatt lika mycket. Men då räcker det ju egentligen att ha en liten datamaskin i stället för en finansminister, för då kan man bara dra ned alla anslag med x procent och höja alla skatter med någonting annat. Då vore ju Erik Åsbrink ganska onödig. Icke oväntat tyckte inte Erik Åsbrink det. Han tyckte att det var väldigt viktigt med politiska prioriteringar. Jag tror faktiskt att det kan luta åt det hållet. Men då måste jag säga att vi från Folkpartiets sida verkligen vill markera avstånd till de politiska prioriteringar som uppenbarligen leder er till att minska på biståndet till fattiga länder, att minska på änkepensionerna, att minska på handikappreformen, att minska arbetslöshetsmöjligheter att studera genom att t.ex. dra in barn-tillägget och att underlåta att föra en politik som leder till fler arbeten. Om detta, som Erik Åsbrink säger, är ett resultat av medvetna politiska prioriteringar är jag glad att det är val ganska snart så att vi kan få en annan tingens ordning.

Anf. 58 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att göra prioriteringar även när det handlar om att spara. Men när man står inför ett så gigantiskt saneringsprogram som vi gjorde hösten 1994 och framåt är det nödvändigt att gå fram på mycket bred front. I princip – jag säger i princip, för det fanns väl enstaka undantag – fick alla områden vidkännas betydande nedskärningar. Det hade inte varit möjligt att göra det så omfattande och så snabbt om vi inte hade gått fram på bred front. Sedan finns det naturligtvis också betydelsefulla prioriteringar i detta. De prioriteringarna får större genomslag när ekonomin tillfrisknar och när man får ett handlingsutrymme, vilket vi inte har haft under de gångna åren.

När det sedan gäller initiativet till olika s.k. strukturreformer vill jag säga till Anne Wibble att jag inte känner igen bilden att initiativet till allt detta skulle ha tagits från Folkpartiets sida. I de flesta fall gäller raka motsatsen. Ni har pratat om saker och ting, även i regeringsställning, men inte lyckats åstadkomma särskilt mycket. Den stora skattereformen – här skall jag gärna ge Anne Wibble en eloge – genomfördes i allra högsta grad på initiativ av och under en socialdemokratisk regering. Under de sex år dessförinnan då det satt borgerliga regeringar hände det ingenting på det området. Prata klarar ni av; att genomföra i praktisk handling klarar ni inte, i varje fall inte om ni inte får hjälp av en handlingskraftig socialdemokrati.

Till sist: Anne Wibble talar om sina framträdanden inför studenter i Sundsvall, där hon säger att sysselsättningen är nere på samma nivå som i oktober 1974. Det är ett fel i den beskrivningen som jag vill rätta till. Sanningen är att sysselsättningen kom ned till denna låga nivå under den

**Fel! Okänt
växelargument.**

tid då Anne Wibble var finansminister, i oktober 1993. Genom en förfärande stor utslagning av arbetskraft hade Sverige då rutschat tillbaka till nivån från oktober 1974.

Anf. 59 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Som Erik Åsbrink säkert förstår har vi kollat siffrorna väldigt noga. Det skiljer på ett antal av uppemot 10 000 personer. Man får faktiskt – tyvärr – gå tillbaka till Olof Palmes tid för att komma ned till dagens dåliga nivåer.

Det var nu inte det jag tänkte ta upp först, utan det var detta med budgetsaneringen. Erik Åsbrink återföll inte oväntat i detta. Då vill jag fråga så här: Tre plus tre är sex – det är Erik Åsbrink med på. Accepterar Erik Åsbrink att två plus fyra också är sex, att ett plus fem också är sex eller att noll plus sex också är sex? Låt den ena siffran stå för höjda skatter och den andra för minskade utgifter, så inser rimligen Erik Åsbrink och flera med honom att man kan sanera budgeten på mer än ett sätt.

Det är detta som vi från Folkpartiets och de andra borgerliga partiernas sida har bråkat om under många år. Vi tror nämligen mycket bestämt att den betoning på ökade skatter och sämre företagsförutsättningar som regeringen medvetet har valt samtidigt har minskat möjligheterna för flera människor att få ett arbete.

Jag tycker att det är ett dåligt val. Det är ert val att göra på det viset, men det är ett dåligt val. Ni kan inte förmena oss rätten att tycka att det är ett uselt val. Det innebär nämligen att det antal människor som har arbete i dag i Sverige är rekordlågt. Om jag vore Erik Åsbrink skulle jag vara mycket orolig, mer än vad han ger uttryck för att vara, över det sätt på vilket arbetsmarknaden fungerar. Det är ingen som har kommenterat detta med att allt färre lediga platser blir tillsatta, men det är ju ett mycket bekymmersamt faktum när vi har så hög arbetslöshet totalt sett som vi har. Det borde verkligen bekymra Erik Åsbrink framöver.

Anf. 60 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! De räkneövningar som Anne Wibble gav prov på var korrekta. Jag skulle dock ändå vilja säga att de inte räcker för att kvalificera för lärarkompetens i matematik. Jag vill förena mig med Jan Bergqvist, som tidigare uttryckte förhoppningen att Anne Wibble inte skulle bli historielärare, och säga att kanske inte heller matematikämnet är den rätta framtiden.

Eftersom det här är det sista replikskifte som Anne Wibble och jag har i kammaren för denna gång, eller för alltid, vill jag inte använda det till polemik. I stället vill jag säga några ord om Anne Wibble och en lång period av ofta mycket intensiva och ibland hårda duster som vi har haft, i kammaren och i andra sammanhang. Jag skall inte sätta något betyg på Anne Wibble, i varje fall inte i dag, som politiker och som finansminister. Jag skall denna gång sträcka mig så långt som att säga: Det är svårt att vara finansminister i en socialdemokratisk regering, men jag är nästan beredd att medge att det är ännu svårare att vara finansminister i en borgerlig koalitionsregering. Det skall vi bära med oss när vi sedan skriver historien om svensk ekonomisk politik.

Det har som sagt varit hårda tag och hårda duster, uppfriskande och på många sätt stimulerande, när jag har mött Anne Wibble i olika sammanhang. Det är en viktig del av politiken. Men det har också varit samarbete och möjlighet att gemensamt nå konkreta resultat. Det gäller inte minst det som jag nämnde förut: den stora skattereformen, som vi båda medverkade till och, vågar jag påstå, kan känna en viss stolthet över. Det var en i sig enastående upplevelse att vara med om att på ett genomgripande sätt ändra hela vårt skattesystem. Vi har sett exempel också på andra områden.

Det finns många honnörsord som jag kan använda för att karakterisera Anne Wibble som politiker: hög kompetens, kunskaper, rakhet, starkt engagemang, genomtänkt samhällsuppfattning och oräddhet, för att inte säga stridbarhet.

När Anne Wibble inom kort lämnar riksdagen och partipolitiken vill jag tacka för det som har varit och önska Anne all lycka till i det framtida arbetet, inte som lärare men som ledande person i Industriförbundet. Lycka till!

Anf. 61 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan mycket väl instämma i det finansministern säger om nödvändigheten av en effektiv budgetsanering och att få ned räntorna. Detta har skett i mycket brett samförstånd i Sveriges riksdag. Det skall vi inte glömma.

Men oron från min sida är naturligtvis mycket koncentrerad till massarbetslösheten. Vi har inte lyckats lika bra att få beslut i den här riksdagen som effektivt har förändrat den situationen. Budgetsaneringen har tyvärr stramat åt den inhemska ekonomin rätt kraftigt och det har i huvudsak fallit ut i form av arbetslöshet.

Då är frågan vad det blir för slags politik sedan. Vi har under 90-talet sett att tillväxten inte förknippas med ökad sysselsättning på samma sätt som tidigare. Det finns en bred internationell debatt kring ”*jobless growth*” för att ta det engelska uttrycket, alltså tillväxt utan ökad sysselsättning. Det gör att man hamnar i ett val. Man kan inte räkna med att få en jättehög tillväxt under lång tid, utan man får vara litet realistisk här. Då står valet mellan att man antingen har en politik där en ganska stor andel av befolkningen permanent lever på olika typer av bidrag eller understöd från det allmänna eller att man helt enkelt får tänka sig att sänka lönerna, framför allt minimilönerna. Det är ju högeralternativet. Men bägge de två alternativen innebär på något sätt att man skapar ett B-lag i samhället, antingen via bidragssystem eller genom att helt enkelt sänka minimilönerna.

Vi avvisar bägge de här varianterna från Miljöpartiets sida. Vi vill se en annan lösning, där alla kan delta. Då handlar det om att fördela den arbetstid som vi faktiskt behöver för att åstadkomma en bra ekonomisk situation. Det handlar alltså om att sänka arbetstiden.

Det vore intressant att få höra vilket val socialdemokraterna och regeringen vill göra här.

Anf. 62 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Den frågan är lika intressant varje gång vi diskuterar den. Det är inte första gången den kommer upp. Jag brukar vid de tillfällena tillämpa min anekdot. Arbetsmängden är inte given. Om jag jobbar en timme extra – och det händer – stjälar jag inte en timme från någon departementssekreterare på Finansdepartementet. Det är tvärtom så att om jag jobbar en timme extra sätter jag 25 departementssekreterare i extra arbete.

Även om det här är anekdotiskt ligger det naturligtvis någonting i det. Arbetsmängden är inte given. Det var tyvärr möjligt att sänka den kraftigt under början av 90-talet till en lägre nivå än vad som gällde tidigare. Det är naturligtvis möjligt att med en klok ekonomisk politik öka den igen om vi organiserar vårt samhälle på ett bra sätt. Det måste ändå var det som är avgörande. Människor skall få arbeta så mycket som de vill för att försörja sig med hänsyn tagen till familj, vad man orkar och mycket annat. Att ha generella arbetstidsförkortningar och beskriva det som en metod för att lösa arbetslöshetsproblemen tror jag är felaktigt.

Anf. 63 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att den totala arbetstiden inte är given. Den tenderar att minska, trots att det finns en betydande tillväxt. Erfarenheterna från 90-talet pekar på att ungefär 2 % tillväxt per år innebär ett oförändrat läge. Man måste alltså ha en ganska hög tillväxt en lång tid för att det verkligen skall bli ett nettotillskott av arbetsmängd. Det hänger ihop med att vi blir mer produktiva, mer effektiva, att vi har ny teknik, bättre arbetsorganisation, osv. Detta är positivt. Det ger en ökad ekonomisk tillväxt trots att vi inte behöver arbeta så mycket mer.

Men det här betyder att arbetslöshetsproblemet delvis kommer i ett annat ljus. Man måste öppna sig för att titta närmare även på arbetstiden och inte bara fördela kostnaden för arbetslösheten. Man måste också titta på möjligheten att fördela den tillgängliga arbetstiden på ett realistiskt sätt. Jag tycker att socialdemokratin borde öppna sig för en bredare diskussion kring det här.

Sedan måste jag också fråga finansministern om han är nöjd med fördelningen av besparingarna när nu Riksrevisionsverket och Riksdagens revisorer går fram med mycket hård kritik om hur man nedrustat miljötillsynen i landet. Det har blivit mycket aktuellt i samband med Hallandsåsen, där tillsynen förvisso inte har fungerat på det sätt den skall göra. Vi har hört under hösten hur bl.a. fackliga organisationer och de som arbetar på länsstyrelser talar om att man inte kan bedriva en aktiv tillsyn över huvud taget. Allting går praktiskt taget på lös boliner när det gäller miljötillsynen. Har ni inte sparat för mycket på det här området? Det vore intressant att få veta vad Erik Åsbrink tycker om det.

Anf. 64 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Den sista frågan har redan besvarats utförligt, både av Jan Bergqvist och Per-Ola Eriksson. De har pekat på att det har varit nödvändigt att spara på de flesta områden, även när det gällt myndigheterna på miljöområdet, men att vi gör stora insatser i belopp. Det görs i själva verket mångdubbelt större insatser än besparingar för att på olika

sätt bygga ut miljötänkandet och för att bygga det hållbara Sverige. Det handlar om miljardbelopp som vi sätter in nu och under de närmaste åren. Det handlar också om, kan jag lägga till, att vi redan har genomfört en mycket omfattande skatteväxling i den stora skattereformen, inte kanske alltid uppmärksammas så mycket som den förtjänar. Men vi har också vidtagit skattepolitiska åtgärder därefter.

När det gäller arbetsmängden menar jag att Roy Ottosson har fel. Det finns ingen naturlag som säger att den kommer att minska framöver på grund av den tekniska utvecklingen eller på grund av ökad produktivitet. Vi har haft en snabb produktivitetsökning och teknisk utveckling de senaste hundra åren. Det har varit fullt möjligt att förena med att fler och fler människor har gått ut i arbetslivet. Ett oerhört stort tillskott har skett genom att kvinnorna i vårt land, jag höll på att säga mangrant, har gått ut i förvärvslivet.

Det är naturligtvis möjligt att också i framtiden välja den arbetstid och den arbetsmängd som vi själva vill åstadkomma. Det finns ingen naturlag som säger att den kommer att minska. Ökad produktivitet kan till synes slå ut jobb. Men man skall ha klart för sig att ökad produktivitet skapar högre inkomster och högre efterfrågan. Högre efterfrågan leder i sin tur till nya jobb, inte alltid inom de sektorer som vi traditionellt tänker på, industriföretag och liknande, utan kanske på helt nya områden, inom tjänstesektorn. Vi talar om IT-samhället. Det skapas oerhört många nya jobb där. Vi talar om musikbranschen, där Sverige är världsledande och som förutom att den förströ och underhåller människor också skapar många jobb.

Jag är inte så pessimistisk som Roy Ottosson när det gäller den framtida utvecklingen.

Anf. 65 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Låt mig ge en liten bild från historien. Planeringschefen i det socialdemokratiska Finansdepartementet, Klas Eklund, skrev 1992 i den socialdemokratiska idétidskriften Tiden följande: Jag vill understryka att dagens problem, med hög arbetslöshet och finanskris, i första hand är en följd av 1980-talets överhettning och inflation.

Om det finns en person som i sig personifierar det här misslyckandet är det just Erik Åsbrink, statssekreterare och arkitekt bakom 80-talspolitiken och ordförande i riksbanksfullmäktige. Inte i någon av positionerna stoppade han denna utveckling som sedan, som Kjell-Olof Feldt sade, bar mot avgrunden.

I Dagens Nyheter för någon vecka sedan intervjuades en arbetsförmedlare i Mora som sade: Vi pressar ut folk i vilka åtgärder som helst för att leva upp till trycket från AMS och regeringen. Det är som om man har glömt bort att meningen är att skaffa riktiga jobb.

Det är just det jag och andra har kritiserat i den här debatten och fortfarande kritiserar. Vad än Erik Åsbrink säger kvarstår det faktum att sysselsättningen i oktober var 74 000 personer färre än den var för ett år sedan. Det borde bekymra Erik Åsbrink mer, för även om vi får en förbättring under den närmaste tiden – ett rimligt antagande – är det ändå en orimligt låg nivå på sysselsättningen. För att arbetslösheten skall kunna elimineras som samhällsproblem, för att människor skall ha en chans att

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

känna trygghet – att det finns ett jobb om det gamla försvinner – krävs det helt andra åtgärder.

Erik Åsbrink talade om vad som kan göras inom ramen för den europeiska unionen. Det är nog så bra, men då gäller det att det inte bara blir mål och rekommendationer som inte följs. Redan för några år sedan antog man rekommendationer i Essen om att sänka skatten på arbete och om att avreglera arbetsmarknaden. Då vill jag fråga: Är Erik Åsbrink beredd att följa Essenrekommendationerna? Det svaret är Erik Åsbrink skyldig kammaren och svenska folket.

Anf. 66 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Bo Lundgren tillämpar sitt vanliga, numera ganska slitna, retoriska grepp att citera vad Klas Eklund eller Kjell-Olof Feldt har sagt. Jag vet inte hur många gånger jag har mött detta i kammaren. Någon gång skulle jag vilja veta om det finns någon konservativ tänkare från det egna partiet som Bo Lundgren skulle kunna citera med välbehag. Någonting måste väl Ernst Trygger, Arvid Lindman, Yngve Holmberg eller någon annan ha sagt som är värt att återge i denna kammare.

Jag menar också att den roll som jag tilldelas som statssekreterare på 80-talet förvisso är smickrande, eftersom jag tydligen ensam styrde landet. Men med förlov sagt tror jag att Bo Lundgren något överdriver min betydelse för den politik som fördes under de här åren. Jag drar mig naturligtvis inte undan något ansvar, men det blir litet larvigt med den typen av retoriska grepp.

När det gäller EU-samarbetet är Sverige pådrivande. Jag förväntar mig inga underverk, men jag hoppas att vi kan åstadkomma någonting. Det skulle ha varit bra om alla regeringar i Europa hade varit lika pådrivande som Sveriges regering. Jag tycker att Bo Lundgren skall tala med en del av sina partivänner i andra länder och få dem att överge den bromsande attityd som de har till sysselsättningsinitiativ på en europeisk nivå.

Jag tycker att Bo Lundgren borde besvara den fråga som jag ställde i mitt anförande till bl.a. moderaterna: Hur går det att förena tal om bättre vård, bättre omsorg för barn och för gamla och bättre skola med att samtidigt avlösa den offentliga sektorn stora resurser genom att genomföra våldsamma skattesänkningar? Hur går det att förbättra vården, skolan och omsorgen med mindre resurser än vad man har i dag?

Anf. 67 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! När Erik Åsbrink slutar att ge fel uppgifter om historien skall jag också sluta citera Kjell-Olof Feldt och Klas Eklund. Att jag väljer socialdemokrater beror på att det var de som närmast jobbade med Erik Åsbrink. När de skriver någonting måste rimligen både jag och andra sätta tilltro till vad de säger. Jag skall gärna, liksom Anne Wibble, vid ett annat tillfälle utveckla vad som hände under 80-talet och vilka problem som uppstod som en följd av det.

När det gäller EU-frågan ställde jag frågor till Erik Åsbrink som jag tycker är väsentliga. Det vi diskuterar och som är väsentligt är inte vad man skriver utan vad man gör, inte vilka mål som sätts upp utan vilka medel man är beredd att använda sig av. Jag är rädd för att det som kan växa fram om Erik Åsbrink får som han vill är offentliga satsningar för att

dölja, och inte skapa förutsättningar för åtgärder i de enskilda länderna för att få fram nya jobb. Det diskuterades vid Essenmötet, och då gjordes en deklaration.

Min fråga kvarstår: Är Erik Åsbrink beredd att exempelvis sänka skatten på arbete, som där rekommenderades, och att minska regleringarna på arbetsmarknaden, som också där rekommenderades? Frågan är vad den svenska regeringen vill göra för att få ned den svenska arbetslösheten och för att öka den svenska sysselsättningen.

Jag konstaterar sedan bara att vi i Sverige har världens högsta skatter men att vi inte har världens bästa välfärd. Det beror på bristande hushållning med de stora offentliga resurserna, och det beror på en oförmåga hos socialdemokratiska politiker att prioritera. Det är nu, med en socialdemokratisk regering och socialdemokratiska majoriteter i de flesta landsting och i många kommuner, som vi ser problemen växa fram. Det är nu vi ser åldringsvården med sämre kvalitet och med bristande värdighet. Det är nu vi får köer i sjukvården efter det att vi och vår vårdgaranti kunde eliminera köerna. Det går att kombinera lägre skatter, en växling av skatter mot bidrag, med en prioritering av de offentliga kärnuppgifterna, men det har ni misslyckats med.

Anf. 68 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det där svaret var inte särskilt tillfredsställande. Det är väl ingen som är emot att man försöker effektivisera hushållningen i kommuner och landsting. Det kan vi säkert alla ansluta oss till. Om man kan åstadkomma det och frigöra resurser är det utmärkt. Där föreligger ingen oenighet.

Men det är ett faktum att det föreligger oenighet om hur mycket resurser som skall finnas i dessa sektorer. Bo Lundgren och moderaterna vill ha mindre resurser till kommuner och landsting, och då blir det rimligtvis också mindre möjligheter att satsa på vården, på omsorgen om barn och äldre och på skolan. Det är oerhört enkelt att inse detta, hur mycket Bo Lundgren än skakar på huvudet. Det går inte att övertyga människor om att vi får kvalitetsförbättringar på de områdena om vi försämrar resurstilldelningen till dessa områden på samma gång. Ni har ingen trovärdighet när ni säger att ni vill värna dessa verksamheter.

När det gäller det europeiska samarbetet finns det inte någon stark opinion för den typ av nyliberala experiment som Bo Lundgren pläderar för. Det har ett mycket svagt stöd bland länderna i Europa. Det är inte någon huvudfåra som vi diskuterar, utan det är helt andra insatser, som ligger väl i linje med svensk socialdemokratisk sysselsättningspolitik. Där är Sverige pådrivande. Tyvärr finns det vissa andra som bromsar i den utvecklingen.

Anf. 69 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jag skall inte citera vare sig Kjell-Olof Feldt eller Klas Eklund utan en annan känd socialdemokrat, nämligen statsministern i den nya boken. Det handlar om budgetsaneringens omfattning. Han skriver:

”Poängen är att det inte finns några absoluta sanningar på det här området. Man gör varje gång en bedömning som väger in de prognoser, förväntningar och stämningar som föreligger vid beslutstillfället. Om

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

saneringsmålet lades på 120 miljarder kronor, 110 eller 130 spelade mindre roll. Ingen kunde vid beslutstillfället påstå att det ena var mer rätt än det andra. Men det vi valde måste vi hävda var rätt. Annars hade vi inte haft någon chans.”

När ni ökade saneringsprogrammet från 114 till 126 – jag tror att det var sommaren 1996 – sade vi att ni tog till för mycket. Ni sade att vi bedrev överbudspolitik. Sedan har ni gett oss rätt, och ni har tagit tillbaka ungefär 12 miljarder.

Nu säger vi att man kan minska amorteringarna åren 1999 och 2000 med ungefär 10 respektive 20 miljarder men att det viktiga är att sysselsättningen sätts främst. S-kongressen har fattat ett beslut, i strid mot partistyrelsens förslag, som går i samma riktning som vårt förslag. Då säger finansutskottets majoritet att vi går bakåt.

Jag skulle vilja veta om Erik Åsbrink, när han är ute och talar med de ungdomar som precis som jag tycker att det inte är bra att leva på lånade pengar, talar om vad våra förslag innebär. Är han överens med utskottet om att våra förslag, som är i princip likadana som s-kongressens beslut, innebär att vi går bakåt?

Anf. 70 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag kan ärligt säga att jag inte brukar ägna mina framträdanden åt att presentera Vänsterpartiets politik. Det är förvisso så. Det är en konstlad motsättning som Johan Lönnroth försöker skapa med påståendet att starka offentliga finanser, som kan leda fram till ett överskott, skulle försvåra våra möjligheter att förbättra sysselsättning och tillväxt. Jag tror inte att det är så. Jag är övertygad om att det är precis tvärtom.

Starka offentliga finanser innebär att vi får lägre räntor. Lägre räntor är en positiv stimulans för företag som skall investera och anställa fler människor. Vi får större trovärdighet att hålla ned pris- och kostnadsökningar. Vi får större framtidstro och optimism. Det är precis det vi ser.

Det är inte så att om vi för en litet slappare budgetpolitik, accepterar liter mer underskott och litet större skuldsättning – vi har sett prov på detta under de gångna åren – blir det en positiv effekt på arbetsmarknaden. Vittnesbördet pekar på raka motsatsen.

Vi hade på en och samma gång en katastrofal utveckling i statsfinanserna och en katastrofal utveckling på arbetsmarknaden. Det finns ett samband mellan de två tingen, på samma sätt som vi kan se ett samband mellan att sanerade statsfinansieringar medverkar till att det vänder uppåt i svensk ekonomi, att sysselsättningen ökar och att det blir en bra tillväxt.

Johan Lönnroth kan notera att den socialdemokratiska partikongressen – förmodligen första gången och som enda parti – ställt sig bakom målet att ha överskott i de offentliga finanserna.

Anf. 71 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Finansministern behöver inte slå in några öppna dörrar. Det var faktiskt före det att Erik Åsbrink blev finansminister som Vänsterpartiet tillsammans med den dåvarande regeringen antog större delen av budgetsaneringsprogrammet – som till större delen bestod av skattehöjningar.

Frågan om motsättningen är också att slå in öppna dörrar. Vad handlade debatten på den socialdemokratiska partikongressen om, Erik Åsbrink? Den handlade om avvägningen mellan sysselsättningsmålet och målet att amortera på statsskulden. Det som kongressen beslöt, och det som vi länge hävdade i våra motioner, är att i avvägningen är sysselsättningsmålet överordnat. Frågan kvarstår: Vad handlade debatten om? Varför blev det strid? Varför fick ni, Erik Åsbrink, stryk i voteringen?

Vi är helt överens om det Erik Åsbrink sade förut. Låt oss verkligen hoppas att vi inte ger högern chansen att komma tillbaks. Då tror jag att det krävs att vi för den debatt vi självklart skall föra i valrörelsen mellan våra partier. Jag begär inte att Erik Åsbrink skall redogöra för vänsterpolitiken ute på sina möten. Men jag begär att ni något skruvar ned tonen när ni säger att vänsterpolitik innebär att gå vägen tillbaka eller att man skall leva på lånade pengar. Det är demagogi. Låt mig hoppas att det blir slut på den sortens retorik.

Anf. 72 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Johan Lönnroth och jag kan vara överens om att vi skall stoppa Högern från att komma tillbaka till regeringsmakten. Men sedan är en sak märkligt. Precis som Bo Lundgren enbart ägnar sig åt att citera socialdemokratiska politiker – han har ingenting att hämta ur den egna parti-fällan – visar Johan Lönnroth så oerhört stort intresse för socialdemokratiska partikongresser. Kanske vore det klokt att ägna litet mera av kraften åt den instundande partikongressen i Vänsterpartiet.

Jag var där och vet vad som hände. Vi har både där och tidigare uttryckt att det viktigaste målet är att återskapa full sysselsättning, dvs. få ned den höga arbetslösheten. Det har aldrig rätt något tvivel om den saken. Det fanns också med i den text som låg inför partikongressen. Debatten gällde sedan huruvida detta skulle föras in på ytterligare ett ställe i texten. Det skedde också. Jag har inga problem med detta. Där uttrycktes samma sak som har uttryckts många andra gånger. Det viktiga är att inte försöka skapa en konstlad motsättning. Det tycker jag att Johan Lönnroth fortfarande gör. Kraven på starka offentliga finanser, inklusive möjlighet att amortera på statsskulden, står inte i strid med en politik för ökad sysselsättning. Tvärtom stöder det en politik för ökad sysselsättning. Det är det som är det viktiga.

Skattefrågor

Anf. 73 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! ”Jag vill ha ett riktigt jobb! Jag vill ha ett riktigt jobb!” Det sade den här 55-årige mannen på bilden publicerad i Blekinge Läns Tidning för någon vecka sedan. Han vill inte längre vara med om att gång efter annan få kortsiktiga ALU-jobb. Han vill inte heller gå på någon utbildning. ”Jag skulle förlora på att gå där!” säger han. Han vill kort och gott ha ett riktigt jobb.

Samma synsätt mötte delar av den moderata skattekommittén när vi i början av september i år gjorde ett besök hos Arbetsförmedlingen i Piteå. Där fick vi klara besked att alltför av de arbetslösa vägrar att acceptera

Skattefrågor

olika slag av åtgärder, som exempelvis ALU. De vill i stället ha ett riktigt jobb.

När SCB för ett tiotal dagar sedan redovisade arbetsmarknadssituationen i oktober i år uppstod mer eller mindre glädjefnatt hos de socialdemokratiska företrädarna i regering, riksdag, landsting och kommun. Deras budskap var entydigt. Arbetslösheten sjunker. Vi har klarat av krisen.

En mera nyanserad bild av SCB:s undersökning visar att den minskning av arbetslösheten som SCB redovisar hänförs i sin helhet – och tyvärr mer därtill – till det s.k. kunskapslyftet. Av denna undersökning framgår nämligen också att antalet sysselsatta på den vanliga arbetsmarknaden har minskat med 74 000 sedan oktober förra året.

Man kan fråga sig hur antalet arbetslösa kan sjunka samtidigt som det finns färre sysselsatta. Svaret är, enligt min mening, manipulering av statistik. I den gemensamma borgerliga reservationen belyses manipuleringen med följande exempel. Enligt internationella statistiköverenskommelser skall heltidsstuderande arbetssökande räknas in bland de arbetslösa eftersom de aktivt söker arbete. Om denna grupp räknas med blir den öppna arbetslösheten 9,8 % för september månad och inte 7,3 % som den officiella statistiken anger. Härtill kommer personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder på ca 4 %.

Jag vill i detta sammanhang visa på en aktuell bild från den verklighet vi lever i. Onsdagen den 12 november hade återigen samma tidning följande rubrik på en av nyhetssidorna: *Utbildning de ångrar. Ersättningen blev inte den utlovade.*

Utbildning de ångrar. Ersättningen blev inte den utlovade.

Jag vill med dessa exempel visa på det dåliga ledarskapet. Genom statistiska knep försöker man föra svenska folket bakom ljuset. Ledarskapet vågar inte möta sina medborgare och ge dem klara besked vart Sverige är på väg med den förda politiken. Socialdemokraterna står inte på medborgarnas sida – och tyvärr måste jag konstatera att detta gäller även Centern.

Herr talman! Ledarskapets otydlighet framkommer också när det gäller skattepolitiken. Innan jag visar på några exempel i detta avseende vill jag först påminna om att när den borgerliga regeringen fick lämna över regeringsinnehavet till Socialdemokraterna 1994 pekade alla kurvor rätt. Tillväxten ökade. Arbetslösheten minskade. Nya jobb tillkom. På så sätt fick den nya regeringen en kanonstart.

Genom att chockhöja skatterna med 80 miljarder kronor och fatta beslut om ett antal återställare, fick den positiva utvecklingen ett rätt snabbt slut. Tillväxten kom av sig. Arbetslösheten ökade ånyo. Sysselsättningen minskar alltså – 74 000 färre sysselsatta än för ett år sedan. Hade Bildt-regeringens inriktning av politiken fått fortsätta hade säkert 150 000 fler svenskar haft ett riktigt jobb. I stället för färre jobb hade vi haft en tillväxtfrämjande ökning.

Det finns en mycket stark majoritet, från politiker till ekonomer, som världen över hävdar att det finns ett klart samband mellan den höga beskattningen av arbete och nya riktiga jobb. Den svenska regeringen hävdar likväl att ett sådant samband inte är vetenskapligt bevisat, och att det därför inte är skadligt för samhällsutvecklingen att fortsätta höja skatterna på arbete.

Samtidigt som regeringen hävdar denna ståndpunkt skriver Sverige tillsammans med övriga EU-medlemmar under den s.k. Essendeklarationen som bl.a. innehåller förslag om sänkta skatter på arbete och förändringar inom arbetsrättens område. Någon förändring av den svenska inriktningen i politiken med anledning av Essendeklarationen har vi emellertid inte sett. På motsvarande sätt har regeringen hanterat frågan om att kunna differentiera momsen på tjänster. Förra skatteministern Bo Lundgren uppvaktade under förra mandatperioden den dåvarande kommissionären om en sådan förändring av EG-direktiven. Denna linje fullföljdes inte av den socialdemokratiska regeringen. Trots att det i riksdagen funnits en ökande acceptans för en sådan förändring av politikens inriktning har inte regeringen velat lyssna.

Nu har kommissionen lagt fram ett sådant förslag. Plötsligt befinner sig regeringen hårt inträngd i ett politiskt hörn, och tvingas att i varje fall under en försöksperiod mer eller mindre acceptera att möjlighet skapas för medlemmarna i EU att införa sänkt tjänstemoms. I samma veva uttalar emellertid finansministern att detta inte blir aktuellt för Sverige under den här mandatperioden.

På motsvarande sätt har frågan om den förlängda sjuklöneperioden hanterats. Efter en kraftfull opinionsbildning har regeringen tvingats till reträtt även i denna fråga. Ett liknande fall är momsutskottet.

Det är hur tydligt som helst att ledarskapet brister. Å ena sidan hävdar Socialdemokraterna att sänkta skatter inte skapar förutsättningar för nya jobb. Genom agerandet när det gäller sjuklöneperioden, tjänstemomsen och momsutskottet tvingas Socialdemokraterna å andra sidan att medge att det råder ett samband mellan de höga skatterna och den rekordhøga arbetslösheten.

Herr talman! Den rekordhøga arbetslösheten har fått till följd att det kommunala skatteunderlaget har minskat. Socialbidragskostnaderna har ökat. Som lök på laxen har också kommunernas skatteunderlag minskat på grund av att den nya växande skatten i form av egenavgifter är avdragsgill. Det torde inte råda någon tvekan om att kommunsektorn förlorat tiotals miljarder på den hittills förda politiken.

Så länge det inte sker en förändring i politikens inriktning som skapar förutsättningar för nya jobb och därmed lägre arbetslöshet hjälper det inte att pytsa in ett antal miljarder från staten. Sakta undergrävs själva grunden för välbefindandet. När skall Inger Lundberg och Thomas Östros komma till insikt om att den förda politiken, som egentligen är en icke-politik, leder fel?

Herr talman! De överordnade målen för Moderaternas budgetpolitik är:

för det första att skapa förutsättningar för så många nya arbetstillfällen i företagen att arbetslösheten avskaffas som ett samhällsproblem. Det förutsätter och leder till en högre tillväxt och därmed bättre välbefindandsutveckling,

för det andra att växla lägre skatter på arbetsinkomster mot bidrag och subventioner så att det blir möjligt att leva på sin lön och bygga upp ett eget sparande och

för det tredje att återskapa förtroendet för att stat och kommun klarar sina grundläggande åtaganden genom prioritering av kärnuppgifterna

**Fel! Okänt
växelargument.**

inom ramen för de omfattande resurser som tas i anspråk av den offentliga sektorn.

Det är enligt Moderaternas uppfattning nödvändigt att skapa förutsättningar för ett betydligt gynnsammare företags- och företagarklimat. Enligt en nyligen publicerad undersökning som gjorts av Magnus Henrikson och Dan Johansson vid Industrins Utredningsinstitut framgår att små och medelstora företag inte växer av framför allt två skäl: skatterna och arbetsrätten.

Docenten Erik Norman, verksam vid nationalekonomiska institutionen på Lunds universitet, har pekat på att den höga skatten på arbete påverkar företagens efterfrågan på arbetskraft. Han har vidare i en nyligen publicerad forskarrapport kommit fram till att arbetslösheten skulle kunna sänkas med 3–4 procentenheter om förmögenhetsskatten och dubbelbeskattningen på aktier slopades samtidigt som reavinstbeskattningen på aktier sänktes med 10 %.

De höga skatterna på arbete innebär att låginkomsttagarna beskattas hårdare i Sverige än i något annat land. Det blir också svårare att ta sig in på arbetsmarknaden på det viset eftersom ingångslönerna pressas upp. Detta drabbar naturligtvis våra ungdomar i hög grad. Den skyhöga beskattningen på arbete leder till att arbetskostnaden blir för dyr.

Över 60 % av arbetsgivarens totala kostnader för den anställda går till skatt. Det torde inte vara någon tvekan om att det är tjänstesektorn som drabbas hårdast av denna tillväxthämmande beskattning. Om en hantverkare skall få 100 kr över för egen konsumtion kammar det allmänna hem 438 kr i skatter och avgifter. Det är ju helt orimligt!

Jag hade tillsammans med några av mina moderata riksdagskolleger förmånen att för någon vecka sedan få delta i ett konstruktivt samtal med 13 kvinnliga nyföretagare från Jämtland. De var i huvudsak verksamma inom tjänstesektorn. De har tillsammans följande devis:

”De vill arbeta för att förbättra företagarnas möjligheter att utvecklas, kunna anställa och verka i framtiden. De vill kunna bedriva sin verksamhet så att de kan leva på inkomsten utan bidrag. De vill stå på egna ben.”

Jag vill nämna några exempel på deras hittills vunna erfarenheter av sådant som hindrar företagen att växa: den höga skatten på arbete samt sjuklöneperioden, även om den nu halveras till 14 dagar. Det finns enligt deras mening ingen rejäl morot att starta företag. Konkurrensen med t.ex. a-kassan är många gånger för svår. Det blir svårt för människor att ta steget. Det förekommer även en osund konkurrens från kommunerna. Detta märker man när man börjat driva företag.

Detta var några exempel som blir belägg för att det behövs ett helt annat företags- och företagarklimat. Regeringen lyssnar uppenbarligen inte. Den lyssnar inte ens på den egna Småföretagsdelegationen. Dess krav är att den byråkratiska processen när man startar ett företag endast skall ta 20 minuter. Regeringen hade en chans att visa något i den riktningen genom att radikalt ändra reglerna om F-skattsedel. Men inte ens en sådan förändring kunde regeringen åstadkomma. Vägen fram till en F-skattsedel är fortfarande försedd med hinder.

Det kanske mest allvarliga är att Socialdemokraterna inte ens verkar reflektera över förslaget från den egna Småföretagsdelegationen. Orden ”förändring”, ”förnyelse” och ”kreativitet” lyser med sin frånvaro när det gäller den socialdemokratiska politiken.

I syfte att skapa förutsättningar för minst 500 000 nya riktiga jobb så att arbetslösheten kan avskaffas som ett samhällsproblem föreslår vi moderater att dubbelbeskattningen av aktier slopas från den 1 januari 1998. Förmögenhetsskatten föreslås avvecklas med början 1998. Skattereglerna för fåmansbolag måste förändras, och de s.k. stoppreglerna bör avskaffas helt. Gällande spärregler bör förändras på så sätt att om bolagsägaren redovisat en rimlig arbetsinkomst bör rätt föreligga att betrakta övrig avkastning som utdelning.

När det gäller tjänstesektorn välkomnar vi moderater givetvis förslaget från EU-kommissionen att tillåta differentierade momsskattesatser avseende tjänsteproduktion. Vi förordar att en sådan förändring skall permanentas och ställer krav på att även regeringen medverkar till en sådan lösning.

Moderaterna är överens med Folkpartiet och Kristdemokraterna om att det krävs särskilda insatser för just den privata tjänstesektorn. För att snabbt kunna reducera eller t.o.m. i vissa fall eliminera den s.k. skatteki- len föreslår vi att arbetsgivaravgift redan fr.o.m. 1998 inte bör tas ut för sedvanliga hushållstjänster och dessutom att en skattereduktion bör införas för den som köper tjänsten.

En ytterligare förbättring av företagsamheten är att skapa en positiv miljö för uppfinnare och innovatörer. Vi föreslår därför att ersättning i form av royalty bör kunna redovisas som inkomst av kapital.

Regeringens proposition löser inte problemen med F-skattsedeln. Vi sympatiserar gärna med Småföretagsdelegationen när det gäller förenklingar i den byråkratiska processen i samband med start av nya företag. Principen när det gäller F-skattsedeln bör därför vara att den som inte har näringsförbud skall kunna erhålla en sådan skattsedel.

Men det är också viktigt att förändra självständighetsbegreppet när det gäller näringsverksamhet. Den nuvarande lagstiftningen är omodern och hänger inte med i utvecklingen. Jag hoppas verkligen att ett enigt skatteutskott kan ge regeringen i uppdrag att åstadkomma den viktiga förändringen för att skapa förutsättningar för nya växande företag. Jag vill särskilt att Inger Lundberg lyssnar till den frågan och verkligen tänker efter, för att vi skall kunna komma till skott när vi så småningom skall slutbehandla den frågan.

En av de viktigaste åtgärderna för att skapa förutsättningar för nya riktiga jobb är en kraftig sänkning av skatten på arbete. Det betyder att vi föreslår att den s.k. värmskatten avvecklas från den 1 januari 1998. Vi föreslår också att egenavgifterna kontinuerligt sänks med sammanlagt 5,95 % och att staten bidrar till att finansiera sänkta kommunalskatter motsvarande 2 kr i ett inledningskede.

Genom en kombination av att vid den kommunala beskattningen införa ett grundavdrag för varje barn på 10 000 kr, en höjning av det vanliga grundavdraget till 10 000 kr, kraftigt sänkt fastighetsskatt samt sänkt bensinskatt skapas dessutom förutsättningar för att alltfler människor i vårt land skall kunna leva på sin lön.

Eftersom vi samtidigt förordar att den kommunala verksamheten renodlas och effektiviseras och då tidigare tillskott av statsbidrag bör utnyttjas, finns det enligt vår mening ett utrymme att, utöver den föreslagna statsfinansierade sänkningen av kommunalskatten, sänka ytterligare med 50 öre 1999 och med 1 kr år 2000.

Ett viktigt första steg i den nödvändiga sänkningen av skatten på arbetsinkomster vore att återställa marginalskattereformen så att den helt övervägande delen av inkomsttagarna endast betalar 30 % i skatt på sina arbetsinkomster. Ingen skall betala över 50 % vid genomsnittlig kommunal utdebitering.

Av våra sammanlagda skattesänkingsförslag avser drygt 80 % eller hela 67 miljarder kronor lägre skatt på arbete, familj och boende. Det betyder att med vår politik skapas förutsättningar för nya jobb. Våra förslag finansieras med besparingar. Vår helhetspolitik präglas av en social profil som innebär att de grupper som har svårt att tillgodogöra sig skattesänkningar är undantagna från besparingar. Vi föreslår i stället betydande förbättringar i förhållande till regeringen för t.ex. handikappade och pensionärer.

Vi föreslår ej heller några besparingar som berör sjukvård, äldreomsorg eller undervisningen i grundskola och gymnasium.

SSU-basen håller sig som vanligt inte till sanningen. Han försöker att bluffa svenska folket när han talar om den moderata politiken. Vi föreslår således inga besparingar för kommunsektorn, utan vi tillför i stället kommunmedborgarna ökade resurser i form av lägre skatter.

Herr talman! Sammanfattningsvis präglas regeringens inriktning av politiken av en förbluffande passivitet när det gäller kampen mot arbetslösheten och kampen för att skapa förutsättningar för nya jobb. Den präglas också i detta sammanhang av oklarhet. Det finns inte en tillstymmelse till någon långsiktig inriktning av politiken. S.k. *ad hoc*-lösningar blir allt vanligare från en trängd regering som inte har förmågan att skapa en framtidsinriktad politik som svenska folket kan känna delaktighet i. Bristen på ledarskap är påtaglig.

Vi moderater är övertygade om att det finns ett klart samband mellan höga skatter på arbete och nya riktiga jobb. Det är också enligt vår mening nödvändigt med ett kraftfullt agerande så att bidragsberoendet kan minska. Alltför många människor i vårt land måste få möjlighet att leva på sin lön och därigenom kunna forma sin egen vardag. Det är beklämmande att socialdemokraterna sitter så hårt fast i gammalt ideologiskt tänkande att de inte vill inse betydelsen av att människor växer med ökat eget ansvar. Vad betyder det höjda barnbidraget för en barnfamilj när regeringen tar tillbaka den höjningen med råge genom att egenavgifterna fortsätter att höjas den 1 januari 1998?

Det är viktigt att poängtera vad den politiska inriktningen betyder för att kommuner och landsting skall kunna klara av sina grundläggande åtaganden, nämligen vård, omsorg och utbildning. När den socialdemokratiska regeringen negligerar den minskande sysselsättningen och därmed sopar de ökande bekymren för kommunsektorn under mattan eroderas den grund som välförhållanden skall byggas på.

Avslutningsvis vill jag än en gång citera den 55-årige mannen från Karlskrona: "Jag vill ha ett riktigt jobb! Jag vill ha ett riktigt jobb!"

Tänk noga på de orden!

Anf. 74 TREDJE VICE TALMANNEN:

Innan jag ger ordet till Karin Pilsäter vill jag bara bekräfta att jag i samförstånd med debattörerna har ändrat i talarlistan så att Inger Lundberg och statsrådet Östros byter plats.

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att vi alla kan förena föräldraskap och förvärvsarbete även om vi är politiker. Därför tycker jag att det är självklart att vi alla skall ställa upp för att det skall fungera även för skatteministern.

Det fungerar även för mig. Jag har nämligen inte bråttom i dag. I morse när jag gick till pendeltåget efter att ha lämnat dottern på dagis tänkte jag just att det är väldigt bra med barnomsorg. Tack vare dagis kan min man arbeta, och tack vare att han tillhör den lyckliga grupp som har ett arbete kan min dotter gå på sin älskade förskola. Det tråkiga är att många av min dotters jämnåriga kamrater hemma i Botkyrka, ofta de som allra bäst skulle behöva det, inte får gå till förskolan eftersom det saknas pengar att erbjuda det till sådana barn vars föräldrar saknar arbete.

Ofta har man ju sällskap på väg in till stan med föräldrar som trots allt har arbete. I dag var det Daniels kompis Noëls mamma. När jag berättade att vi skulle diskutera budgetramarna i dag sade hon till mig: Ni måste satsa mer på barnen! Det är så många föräldrar som inte har jobb, och då blir det så jobbigt för barnen. Då behöver de mycket mera stöd. Ni måste satsa mer på barnen!

Hela tiden i vardagen möter man dessa exempel på varför det är så viktigt för oss och varför det är på det viset som vi i Folkpartiet säger, nämligen att Sverige behöver fler skattebetalare. Det är det enda sättet att lösa de här problemen. Det finns ingen annan väg. Detta måste också vara skattepolitikens inriktning. Skattepolitikens uppgift måste först och främst vara att se till att vi får fler jobb. Det är det enda sättet att värna välfärden och kunna behålla barnomsorgen så att både kvinnor och män kan arbeta och dela ansvaret för barnen. Vi måste se till att barnen får en bra skolgång och att äldreomsorgen inte har de skamfläckar som vi ser i dag.

I dag är det ungefär 3 894 000 personer som jobbar. År 1994 var det 64 400 fler. För att inte hamna i diskussionen om vad som hände före eller efter det förra valet vill jag bara återigen påminna om att man får gå tillbaka till 1974 för att hitta samma siffror. Det var det år när ABBA vann melodifestivalen och vi gick i platåskor. Då var det också 3 800 000 personer som hade jobb. Men då var vi inte lika många svenskar. Vi har blivit ungefär en och en halv miljon personer fler sedan dess. Jättemånga av dessa är äldre människor som inte skall arbeta och som inte orkar arbeta.

Nu sjunker arbetslösheten samtidigt som det faktiskt är färre som jobbar. Hur går det ihop? Det beror ju på att människor helt enkelt försvinner ut ur arbetskraften. Varför håller vi då på och tjarar om det? Spelar det någon roll? Huvudsaken är att de inte är arbetslösa. Men det spelar en väldigt stor roll. Om det är färre och färre som jobbar och betalar skatt och fler och fler som skall ha sin ordinarie försörjning från de minskande jobben, får helt enkelt inte vård, omsorg om barn och gamla och skola de resurser som behövs. T.o.m. den som har haft *Hej matematik* inser att den här ekvationen inte går ihop.

Varje gång en människa i min hemkommun Botkyrka försvinner från arbetskraften måste kommunen skära ned på någon utgift, eftersom skatteinkomsterna bara sjunker och sjunker och kraven på försörjningsutgifterna bara stiger och stiger. Så har också skattekraften sjunkit kraftigt och

servicen sänkts. Och då hjälper det inte hur många nya miljarder man än skottar in. De måste ändå alltid flyttas över från något annat.

Det faktum att det blir färre och färre personer i en alltmer hoptryckt åldersstruktur borde verkligen oro socialdemokraterna. Framför allt borde det oro skatteministern som har väldigt många år kvar innan han själv kommer i situationen att han blir generationsväxlad. Det handlar om att en allt mindre grupp av yngre och medelålders skall försörja både dem som är yngre och dem som är äldre. Det går inte. Vi måste få fler jobb.

Sammanfattningsvis vill vi i Folkpartiet använda skattepolitiken för att skapa fler jobb genom lägre skatter och enklare regler. Det första, herr talman, är att återställa århundradets skattereform medan det fortfarande finns något kvar av århundradet. Hälften kvar borde vara en självklarhet. Som jag tidigare har sagt är det väldigt bra att moderaterna nu har anslutit sig till kravet på att återställa skattereformen.

Nästa steg är att slå in på en skattereform för nästa århundrade och att modernisera skattesystemet ytterligare. Då handlar det om att steg för steg sänka skatten på arbete.

Vi i Folkpartiet föreslår sänkta arbetsgivaravgifter med 18 miljarder kronor, riktat mot tjänstesektorn i vid bemärkelse. Det blir sex procentenheter. Vi föreslår också helt slopade arbetsgivaravgifter för s.k. hushållsnära tjänster. Det är framför allt sådana tjänster som vi som privatpersoner köper för vårt privatliv. I det fallet blir skattekillen, som i dag vid relativt normala inkomster ligger på sex gånger pengarna, som mest hindrande.

Vi vill förenkla och till viss del sänka beskattningen för fåmansbolag, och vi vill ha slopad dubbelbeskattning av investeringar. Vi vill också slopa sambeskattningen, denna sista kvarleva av ett motbjudande system där kvinnor inte sågs som egna individer. Vi vill dessutom förändra värderingen av aktiebeskattningen på sikt och helt ta bort förmögenhetsbeskattningen just för att få fart på jobb och företagande. Det är de viktigaste punkterna när det gäller skattesänkningar för fler jobb.

Vi vill dessutom faktiskt sänka fastighetsskatten. Det vill vi, inte därför att det ger fler jobb, utan därför att det är oerhört viktigt för att vissa särskilt utsatta människor över huvud taget skall kunna ha kvar sin bostad. Men det är också viktigt därför att tilliten till hela skattesystemet och solidariteten med att befinna sig i skattesystemet och betala skatt håller på att helt spåra ur. Höjningarna av fastighetsskatten har gjort att många människor ifrågasätter hela skattesystemet. Därför vill vi återgå till 1,5 % och införa särskilda sänkningar för de mest utsatta, för fast boende i t.ex. skärgårdsområden. Vi vill även ha ett bättre system för taxeringen så att t.ex. miljöförbättringar inte straffar sig.

Centerpartiet vill också gärna ha sänkt fastighetsskatt, men först efter en rejäl höjning. Så vi får väl se hur det blir med den saken i verkligheten. De har ju chansen att visa om de menar allvar eller inte.

Dessutom vill vi gärna gå vidare med sänkta inkomstskatter när det gäller mer vanliga inkomster, för låg- och medelinkomsttagare. Vi har i vårt budgetalternativ pekat på det utrymme som regeringen tror skall uppkomma. Sannolikheten för detta tror vi skulle vara mycket större om vår politik genomfördes. Det utrymmet vill vi gärna använda till sänkt inkomstskatt för låg- och medelinkomsttagare 1999 eller 2000. Men vi

vill först gärna se att de pengarna finns, och därför skriver vi inte in det i några tabeller.

Herr talman! I den förra omgången av debatten talade Jan Bergqvist sig varm för skatter och bidrag. Då menade han inte bara t.ex. barnbidrag och studiebidrag utan också bidrag när man blir sjuk eller arbetslös. Moderaterna talar sig tvärtom varma för att inte ha skatter och bidrag och menar bl.a. just sjukpenning och a-kassa.

Jag vet inte om det här är något slags freudianska felsägningar eller om det verkligen är ett uttryck för hur socialdemokrater och moderater ser på socialförsäkringarna. Vi i Folkpartiet menar att dagens socialförsäkringar tyvärr har ett alltför stort inslag av skatter och bidrag och ett alltför litet samband mellan avgifter och förmåner. Vi vill i stället göra en socialförsäkringsreform som innebär att socialförsäkringarna blir mycket mer försäkringsmässiga. Då blir det naturligtvis inte längre aktuellt att påstå att den som är sjuk eller arbetslös lever på bidrag. Då behöver man i en tillfällig situation få ut av sina egna försäkringspengar.

Vi tycker att det är väldigt viktigt att man håller isär skatter, försäkringspremier, bidrag och försäkringsersättningar. Vi hoppas också att många fler partier är intresserade av att gå vidare med den typen av försäkringsreform.

Herr talman! En del i denna reform är just att växla skatt mot avgift och att göra det finansiellt neutralt men så att det ändå blir mycket tydligare för människor.

Jag vill passa på att banna Thomas Östros litet. Jag läste i en debattartikel i DN häromveckan att han hade granskat den borgerliga oppositionens skattesänkingslöften, och då kunde han avslöja att Folkpartiets skattesänkning motsvaras av en avgiftshöjning. Jag vill bara påpeka att vi aldrig har påstått något annat. De 10 miljarder som vi använder för en växling har vi aldrig marknadsfört som något annat än en ren växling som har till syfte att förbättra socialförsäkringssystemet. De inkomstskattesänkningar som vi därutöver gärna vill göra in-tecknar vi inte i några tabeller förrän vi har sett att utrymmet finns, till skillnad från en del andra. Och till skillnad från en del andra väljer vi också att redovisa detta ärligt och skriver inte upp någonting.

Herr talman! Vi vill gärna se att lönen efter skatt räcker till litet mer. Från först och främst den 1 januari 1998 och dessutom sedan många år tillbaka i form av konkreta yrkanden lägger vi fram förslag som innebär att fler får en lön att leva på. Den absolut största orättvisan och den absolut största svårigheten för enskilda människor är att inte ha en lön, utan i bästa fall 75 % av en lön i form av en försäkringsersättning, att leva på. Skattepolitiken är oerhört strategisk på den här punkten.

Det har tidigare i debatten refererats till en KPMG-undersökning som kom i morse. Sverige är bäst i test i Europa. Man måste säga att undersökningen har gjorts under vissa givna förutsättningar, men framför allt att det inte är nog. Vi kan inte nöja oss med att ha en så här hög arbetslöshet. Det är de absoluta villkoren så som de upplevs av de människor som faktiskt tänker starta, driva och expandera företag som gäller. Sverige behöver fler företag, nya företag och fler företag som vill växa och anställa.

Då måste man titta på verkligheten. När den vanliga småföretagaren funderar på att anställa en till gäller inte valet om han skall göra det i

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Italien eller i Kanada. I stället kanske valet gäller om han skall göra det i Stuvsta eller Västertorp eller inte göra det alls. När den vanlige anställda funderar på att gå in i ett eget företagande, t.ex. som informationskonsult som min kamrat Mats just har gjort, är inte alternativen att göra det i Bryssel eller i Rom utan att göra det på Södermalm eller att inte göra det alls.

Småföretagsdelegationen har tydligen lagt fram ett förslag om att det inte skall behöva ta mer än 20 minuter. Det tycker jag kanske är att ta i. Men måste det ta ett helt år att få ut sin F-skattsedel, som det gjorde för min kompis Mats? Under den tiden kunde han inte få in några inkomster.

Och måste det illustreras som i den broschyr från Skattemyndigheterna som jag här håller upp inför kammarens ledamöter? Bilden på broschyrens framsida handlar om en person som har en ljus idé. Mellan honom och hans företag finns jättehöga murar, en krånglig labyrinth och många paragraftecken. Det här är inte en nidsbild; det är Skattemyndighetens eget sätt att beskriva det hela på. Jag tycker att en bild säger mer än tusen ord. Jag behöver egentligen inte säga så mycket mer om vår syn på hur onödigt krångligt mycket av det här är. Många människor blir avskräckta i onödan.

Broschyren avslutas med följande mening: Detta var några råd på vägen. Tappa inte modet om du tycker att det verkar krångligt och besvärligt. Din företagsidé kanske är så bra som du tror. Lycka till! Det är säkert fler än jag som associerar till någon som önskade folk lycka till på ett företag som skulle läggas ned.

Företagarna har kommit med fem krav som de anser är viktigast för att företag skall kunna växa och expandera. De säger: Slop dubbelskattningen, minska krånglet, sänk arbetsgivaravgifterna, inför ett förenklingspaket för bokföring och deklaration och låt oss undanta två personer i turordningen. Det är fem rätt för Folkpartiet. Är det något rätt för regeringen?

Lägre skatt och enklare regler, alltså. Vi i Folkpartiet har konkret visat att det faktiskt går. Vi har tagit fram ett starta-eget-paket, som regeringen över huvud taget inte har gjort någonting för att genomföra.

Vi vet alla hur inkomstdeklarationen för vanliga människor har förenklats under de senaste tio åren. Det är klart att det vore lika enkelt att göra motsvarande för tjänsteföretagare, sådana människor som framför allt säljer sin tid och sitt kunnande. I stället hamnar man i ett moment 22: utan F-skatt inga kunder och utan kunder ingen F-skatt.

Förenkla reglerna! Låt fler människor omfattas av detta. Framför allt: Modernisera anvisningarna för vilka människor som kan få F-skattsedel! Varför måste man i det närmaste vara tvungen att starta en gruva för att kunna bli godkänd som företagare? Varför kan inte också sådant företagande som kvinnor ägnar sig åt bli godkänt?

Vår regering brukar kalla sig världens mest jämställda, men jämställdhet mäts inte i statistik, i hur många kvinnor som är med i vissa sammanhang, utan på grundval av vad man faktiskt gör.

Herr talman! Vi har i vårt alternativ till budget för 1998 och för de därefter kommande åren många olika förslag som skulle kunna ge många fler nya jobb. Majoriteten har några få ynkliga sådana, mer en tummetott än en hel kavaj. Det lilla som kommer är i och för sig i många fall bra,

men det behövs mycket mer. Vår inriktning är att Sverige skall få fler skattebetalare och att fler människor skall få en lön att leva på.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 29.
(forts.)

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Välkomsthälsning

Anf. 76 TREDJE VICE TALMANNEN:

The Speaker of the Mongolian Parliament and a delegation are today visiting the Riksdag. We greet them heartily welcome.

7 § (forts.) Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna (forts. FiU1)

Skattefrågor (forts.)

Anf. 77 PER ROSENGREN (v):

Herr talman! Jag skall som utgångspunkt ta ett uttalande som Anne Wibble gjorde tidigare i kammaren. Hon sade att skatter alltid är snedvridande. Med detta ville hon på något sätt göra gällande att skatter inte är bra. Det är självklart att skatter är snedvridande. Man skulle också kunna säga att skatter är rättvridande och egentligen mena samma sak. Skatter används ju på så sätt att de utjämnar mellan människor.

Man skulle med Anne Wibbles resonemang kunna säga att även utgifter är snedvridande. Fullföljer man resonerandet i negativa termer om att skatter är snedvridande, kommer man fram till ett samhälle där vi inte skall ha några skatter och utgifter. Var hamnar vi då? Jo, i ett rent anarkistiskt samhälle. Det är kanske också det som Folkpartiet eftersträvar.

Skatter har egentligen tre funktioner. För det första skall de vara styrande, som miljöskatterna. Man skall beskatta ett visst beteende på ett sådant sätt att det inte får skadliga verkningar på miljö och liknande saker. För det andra har de den viktiga funktionen att vara omfördelande eller, för att använda Wibbles ord, snedvridande. De skall fördela pengar från mer bemedlade till mindre bemedlade. Men skatterna skall också för det tredje betala statliga utgifter. Det är då självklart att skatter är snedvridande. De kan inte vara någonting annat.

När man lyssnar på skattedebatten här i dag skulle man kunna säga att moderaterna lika väl skulle kunna föra sin skattedebatt på månen eller i alla fall någonstans högt i det blå. Det är där som de befinner sig. De skiljer ut sig ganska markant i den här kammaren för en låt-gå-politik som är nästan skrämmande.

Jag tror att det var Karl-Gösta Svenson som med facit i hand ville påstå att om Bildtregeringens politik hade fått fortsätta, hade vi haft 150 000 ytterligare sysselsatta. Det är nog moderaterna ensamma om att tro. Moderaterna kunde naturligtvis få med sig sina regeringsbröder på skattesänkningar, men när det sedan gällde att finansiera dessa skattesänkningar hände inte ett dyft. Det var en av anledningarna till att vi fick så katastrofala underskott.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det är likadant nu. När man läser moderaternas motion ser det välpligtat och relativt bra ut, kan man tycka. Det gäller inte politiskt sett, men man kan få en bild av att det kanske skulle kunna gå ihop. Skattesänkningarna är väldigt definierade och klara på detaljnivå, men man är väldigt överslätande när det gäller finansieringen. Det nämns någonstans att det skall införas ytterligare en karensdag, men jag saknar faktiskt de konkreta finansieringarna. Det är väl det som är problemet med moderaterna.

Karl-Gösta Svenson säger att arbetslösheten skall avskaffas och att inga skall behöva vara arbetslösa, men hur stämmer det med den jämviktsteori som ni skriver om i er motion? Det finns där en jämviktsregel enligt vilken ungefär 6 % öppen arbetslöshet är ett optimum. Under det skall vi inte gå. Vilket förakt ni visar för de människor som skulle hamna under gränsen 6 %! Dem bryr ni er inte om. Ni är inte för en full sysselsättning, för ni har vissa ekonomiska teorier som tidigare har visat sig ganska felaktiga. Ändå fullföljer ni detta.

Jag noterade att Karl-Gösta Svenson hade varit ute hos företagen. Det har också jag, och vi har nog fått samma information därifrån, åtminstone när det gäller sjuklöneperioden. Från de minsta företagen säger man: Skatterna är inget problem – dem fixar vi nog – utan problemet är sjuklöneperioden.

Det är mycket roligt att höra Karl-Gösta Svenson i dag säga att han instämmer i det som vi har skrivit under det senaste året om sjuklöneperioden, nämligen att den skall avskaffas helt för de minsta företagen. Karl-Gösta Svenson har hört att detta är det största problemet. Men ni har inte stött oss i socialförsäkringsutskottet när vi har sagt det. Detta är faktiskt den första gången som vi får ett erkännande för att vi har varit rätt ute i en fråga.

Jag hoppas att vi på denna punkt kan bilda en enhetsfront i framtiden, Karl-Gösta Svenson, och fortsätta att kämpa. Vi är eniga med er om att detta är det stora problemet för småföretagarna.

Jag vill till Karin Pilsäter säga att jag är glad över att hon i likhet med Johan Lönnroth lyfter fram barnens situation i dagens Sverige. Jag tycker att det är väldigt viktigt. Det är också viktigt att man anlägger ett jämställdhetsperspektiv på hela debatten. Jag är glad över att Karin Pilsäter så klart markerar gentemot moderaternas politik när det gäller barnomsorgen.

Vi har här i dag hört moderata företrädare säga: Sänker vi skatterna ökar vi sysselsättningen. Så är det ju inte. Det finns inga som helst empiriska studier som visar att det skulle vara på det sättet. Det enda vi kan se är att om vi sänker skatterna och inte finansierar det, får vi ett statsfinansiellt moras. Det är det enda som vi med säkerhet kan konstatera. Om man sänker skatterna och samtidigt ser till att statens finanser är acceptabla skulle man kanske få en sådan här effekt, men vad hände under perioderna 1976–1982 och 1991–1994? Jag vill inte lasta de regeringar som satt just då, för det kan också mycket väl vara så att åtgärder som vidtagits dessförinnan är en del av orsaken, men situationen förbättrades ju inte under de här perioderna. Det blev värre och värre, och underskotten växte.

När Gösta Bohman trädde till som ekonomiminister sade han att man under mandatperioden skulle halvera inflationen. Den var 7 % när han

började och 14 % när han slutade. Det visar på en underlig uppfattning om vad som är en halvering.

Vi har alltså provat den politik som Karl-Gösta Svenson här har pläderat för, och vi vet vad som hände.

Vi i Vänsterpartiet har haft ganska mycket tokerier för oss historiskt sett. Det är vi fullkomligt medvetna om. Men det finns en markant skillnad mellan oss och moderaterna: Vi har lärt av våra misstag och tagit konsekvenserna.

Tyvärr måste man säga att moderaterna inte har lärt sig ett enda dugg av misstagen som de gjort, och det är bedrövligt. Detta är det sämsta betyg man kan ge en politiker. Det sämsta är inte att man begår misstag – det gör alla – utan att man inte lär sig av misstagen. Det är den bästa definitionen av en usel politiker och en usel politik.

När det gäller de olika skattelagen kan jag inte låta bli att nämna F-skattsedeln. Vad som förvånar mig mest är att Karl-Gösta Svenson inte står här och pläderar för att det bara skall ta 19 minuter att starta ett företag. Småföretagsdelegationen har sagt 20 minuter. Vi kan se på detta med skattetilläggen för periodiseringar osv. Industriförbundet har sagt att 0,5 % är okej. Men moderaterna går i bräsch och kräver mer än Industriförbundet vill ha.

Jag är därför ytterst förvånad över att moderaterna inte står här i dag och kräver att det skall ta högst 19 minuter att starta ett företag, att man skall skipa kraven på vinstsyfte och varaktighet samt ge alla som vill starta företag en F-skattsedel! Det är inte så svårt att få en F-skattsedel. Jag har själv fått en, vilket bevisar att det inte är några större problem. Det tog inte många minuter, och jag tror t.o.m. att jag klarade det per telefon.

Regeringen har aviserat ett borttagande av värnskatten. Jag tycker att det är litet tråkigt att man väljer denna tidpunkt för att ta bort värnskatten. De pengar vi får in på värnskatten behövs till annat, och framför allt får detta mycket underliga effekter. Vi får relativt sett kraftiga skattesänkningar för dem som jag betraktar som höginkomsttagare, medan låginkomsttagarna inte får de skattesänkningarna.

Detta i kombination med en höjning av egenavgifterna ger en underlig socialdemokratisk politik. Den stämmer inte riktigt överens med den socialdemokrati jag brukar känna igen. På något sätt borde vi kunna enas om att hålla fast vid en rättvis och omfördelande beskattning.

Vi går emot höjningen av egenavgiften med en procentenhet från och med 1998. Däremot vill vi ha kvar värnskatten på den nivå den ligger i dag. Vi vill dessutom ha ytterligare 5 % skatt på inkomster över 30 000 kronor. Vi vill också förändra grundavdraget så att höginkomsttagare inte skall få några grundavdrag. Det innebär att vi skärper beskattningen på högre inkomster, men vi använder då pengarna exempelvis till att inte höja egenavgifterna.

Det här med egenavgifter är underligt. Nu slåss moderaterna för att bli av med egenavgifterna. Jag har tidigare ställt den här frågan till Karl-Gösta Svenson: Ni är ju själva för upp till 9 % i egenavgifter, om jag inte är helt felinformerad. Eller har ni backat från pensionsöverenskommelsen? Vill ni inte ha några egenavgifter? Ni är ju för upp till 9 % i egenavgifter där. Det förvånar mig att ni i ena fallet accepterar egenavgifter

Prot. 1997/98:30
19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

*Fel! Okänt
växelargument.*

fullt ut och i det andra fallet anser att det är det värsta som finns. Vi tycker att det är det värsta som finns.

Jag skall nämna några saker om förmögenhetsbeskattningen och debatten om den. Det är väldigt olyckligt att man särbehandlar aktier på O-listan och OTC-listan i förhållande till dem på A-listan, med hänvisning till att aktierna på O-listan och OTC-listan med små och medelstora företag inte är placeringsaktier. Det är ju inte riktigt sant. Aktierna på O-listan och OTC-listan är placeringsaktier i lika hög grad som de på A-listan. Från börshåll har det verifierats att det egentligen inte är någon större skillnad på listorna.

Vi tycker också att det är olyckligt att man med huvuddelägare avser sådana som har 25 % av röstvärdet. Det innebär att ägaren till Hennes & Mauritz inte blir förmögenhetsbeskattad, medan däremot de anställda med aktier till ett visst värde riskerar att förmögenhetsbeskattas. Man borde hitta ett annat kriterium på det s.k. arbetande kapitalet.

När det slutligen gäller företagsskatten anser vi att man skall höja bolagsskatten till 30 %, så att vi hamnar på ungefär samma nivå som övriga EU-länder. Men vi vill också införa ytterligare 5 % skatt på vinster över 50 miljoner. Jan Bergqvist var obegriplig i sin replik till Johan Lönnroth. Han talade om företag med relativt låga vinster per anställd. Men när sjutton började man beskatta företagsvinsten delad med antalet anställda? Har man inte bättre argument i en debatt bör man låta bli att argumentera!

Visst medför flera av våra förslag vissa trappeffekter. Man borde kunna diskutera hur man skall göra det så smidigt som möjligt. Vi vill undanta företag med upp till tio anställda från arbetsgivarinträdet, sjuklöneperioden. När man vill gå från tio till elva anställda blir det naturligtvis en effekt som inte är särskilt positiv. Men fördelarna överväger. Tills någon annan presenterar något som är bättre kommer vi nog att stå fast vid det här förslaget.

Kammaren har infört avdragsrätt för organisationskostnader. Förut var dessa kostnader i samband med nyemission inte avdragsgilla, men i praktiken blev de det genom att man fakturerade genom VPC – trots att VPC inte hade utfört arbetet. Man använde sig av den s.k. VPC-lagen. Då plötsligt gjordes alla sådana kostnader avdragsgilla.

Jag har gjort beräkningar som visar att det kostar staten en och en halv miljard. Finansdepartementet och finansutskottet räknar med 800–900 miljoner, men då strider vi litet grand om huruvida detta är momspliktig verksamhet eller ej. Rättsläget är ännu inte helt klarlagt, men det lär väl kunna bli det. Vi kan ta den diskussionen när alla fakta föreligger. Men det handlar i alla fall om minst en miljard som de allra största företagen slipper betala i skatt. Jag tycker att det är en underlig prioritering från regeringens sida.

Jag står naturligtvis bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer till finansbetänkandet, men jag instämmer i de yrkanden som Johan Lönnroth gjort tidigare i dag.

Anf. 78 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Herr talman! Per Rosengren lyssnade nog inte tillräckligt noga på mitt huvudanförande. En målinriktad, borgerlig politisk inriktning under förra mandatperioden resulterade i att vi i slutet av densamma fick reveny av vår politik genom att tillväxten ökade, arbetslösheten minskade och nya

jobb tillkom i en rätt väsentlig omfattning. Alla kurvor pekade alltså rätt när den nya regeringen kom till makten. Den fick en kanonstart på det viset.

Sedan hjälpte ni vänsterpartister till att höja skatterna rekordhögt med 80 miljarder. Ni var med om i stort sett alla höjningar. Arbetsrätten förändrades, och en del återställare tillkom. Vi såg effekten av detta: arbetslösheten slutade att sjunka, och tillväxten mattades av. Det allvarliga är att antalet sysselsatta sjunker. Jag skulle vara allvarligt oroad om jag varit i Per Rosengrens kläder och bidragit till en sådan utveckling.

Det gäller ju att avveckla arbetslösheten som ett samhällsproblem. Det innebär att om någon råkar bli arbetslös så skall han eller hon veta att det finns ett jobb att tillgå. I nuläget krävs det alltså 500 000 nya jobb för att vi skall kunna skapa förutsättningar för att få bort arbetslösheten som ett samhällsproblem.

Anf. 79 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Arbetslösheten är ett samhällsproblem när den ligger över 6 %, om jag skall tolka er motion riktigt. Ni säger att det är den punkten som är optimal för samhället. Om jag uppfattade K-G Svenson riktigt är arbetslösheten ett samhällsproblem när den ligger över 6 %.

År 1982 tillträdde en socialdemokratisk regering där Kjell-Olof Feldt var finansminister. Vad gjorde han? Jo, han devalverade kronan med 16 % tisdagen efter det att regeringen hade tillträtt. Och då kan det två år efteråt bli positiva effekter, det är självklart. Men vad gjorde Moderaterna och Folkpartiet, Bildt och Wibbe? Jo, de höll i kronan så länge som de kunde till november 1992 då de var tvungna att släppa den. Kronan deprecierades med upp till 20–30 %. Tacka sjutton för att man får fart på ekonomin i ett kort perspektiv! Hade inte detta fått effekt, vad skall då få effekt på sysselsättningen? Ni förde en traditionell devalveringspolitik, och det tror jag inte ens att Karl-Gösta Svenson kan snacka sig ur.

Alla politikernas stora problem här i landet är naturligtvis att antalet sysselsatta sjunker. Men jag vill då peka på alla de förslag som vi har lagt fram för att gynna de allra minsta företagen, mikroföretagen och småföretagen. Dessa förslag har ni i stort sett ställt er negativa till. Det ni vill satsa på är att slopa dubbelbeskattningen. Inte sjutton skapar det ett enda nytt jobb! Att kupongklipparna slipper att betala skatt på sina utdelningar, vad skapar det för nya jobb?

Skattesänkningen skall ju ske hos de små företagen, de som arbetar och har lust att anställa. Det är därför som vi har föreslagit att man skall ta bort sjuklönepérioden för de allra minsta företagen, men det har ni inte ställt upp på.

Anf. 80 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Herr talman! Det är självklart att man måste skapa bättre villkor för företagande. Hela mitt inledningsanförande hade den inriktningen i fråga om politiken. Det gäller i hög grad att sänka skatterna för att man skall kunna skapa förutsättningar för nya jobb. De höga skatterna driver ju upp kostnaderna. Särskilt inom tjänstesektorn kan man se den utvecklingen.

Det är oerhört oroande att antalet sysselsatta har gått ned med 74 000 jämfört med hur det var för ett år sedan. Detta är oroväckande för de

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

människor som i dag är arbetslösa och för de människor som har jobb. Man är oroad inför framtiden. I dag läste jag i tidningen om en undersökning som säger att inte sedan 1970 har allmänheten varit så oroad för framtiden i Sverige som den är i dag. Det beror på den höga arbetslösheten och på att det för närvarande inte finns något ledarskap i Sverige som anger inriktningen på hur arbetslösheten skall bemästras och hur man skall skapa förutsättningar för nya jobb. Vänstern och Per Rosengren hjälper ju inte till ett dugg. Ni vill inte slopa dubbelbeskattningen och förmögenhetsskatten, och ni vill inte sänka aktieskatten trots att en sådan åtgärd skulle kunna bidra till en sänkning av arbetslösheten med 3–4 procentenheter.

Man måste ta till alla möjliga åtgärder. Vi kan visa att regeringen med er hjälp har misslyckats. Ni har inte klarat av arbetslösheten. Genom de höga skatterna och chockhöjningar med 80 miljarder kronor stoppar ni tillväxten samtidigt som arbetslösheten ökar. I dag kan vi se effekterna. Människor har inga jobb. Antalet sysselsatta sjunker t.o.m.

Anf. 81 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Karl-Gösta Svenson är inte särskilt intresserad av att diskutera sin egen motion där det står om jämviktstalet 6 % arbetslöshet. Det var likadant när Johan Lönnroth tog upp detta med Bo Lundgren. Han smet också undan den frågan.

Enligt er motion får arbetslösheten inte understiga 6 %. Då stämmer inte era ekonomiska teorier. Det är precis så ni skriver i er motion. Jag tycker att det är ganska beklämmande.

Det är enkelt att stå här och snacka om att vidta åtgärder. Men varför har ni då inte stött tankarna på att sjuklöneperioden skall bort för de allra minsta företagen? Varför har ni inte stött en sänkning av skatten för småföretag? Varför vill ni bara sänka skatten för de väl bemedlade i samhället? Varför ser ni till kupongklipparna i första hand och vill undanta aktieutdelningar från beskattning? Är det dessa som är de viktigaste skattesänkningarna i samhället? Jag trodde att det var sänkningen för de små företagen som trots allt är drivkraften och de som skall skapa jobben. Är det kupongklipparna som skapar arbetstillfällena?

Jag förstår mig inte på er ekonomiska teori. Jag har ändå läst en hel del ekonomi, men jag har väldigt svårt att följa K-G Svensons resonemang. Vi har ju sett vad era skattesänkningsprogram har lett till. De har inte varit särskilt lyckade. Historien ger er inte rätt. Vissa faktorer kanske har påverkat några av era förslag ytterligare negativt. Men bortsett från detta ger historien er ganska ordentligt fel. Ni har inte tagit någon som helst lärdom av alla era misstag. Det är det som är beklämmande.

Som sagt: Jag hoppas nu att ni, efter att ni har varit i kontakt med en del småföretag, har förstått att sjuklöneperioden för företag med mindre än tio anställda borde tas bort. Det är kanske det mest positiva som jag har hört från moderaterna i hela denna debatt i dag.

Anf. 82 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Nu har vi hållit i gång här i snart sex timmar med finanspolitik och skattepolitik. Det bestående intrycket är att det handlar väldigt mycket om företagsbeskattning när vi diskuterar skatter. Man kan

förledas att tro att bara man ändrar ordentligt åt ena eller andra hållet i skattepolitiken när det gäller företagen så kommer det att skapas mängder med jobb samtidigt som arbetslösheten sjunker automatiskt.

Jag har kommit överens med Roy Ottosson, som för Miljöpartiet deltog i finansdebatten, om att vi än en gång skall försöka lyfta fram miljöperspektivet. Vi skall prata om miljöpolitik i samband med skattepolitik och finanspolitik. Vi skall tjata om miljöpolitik i det sammanhanget, eftersom vi anser att det behövs.

Att döma av debatten hittills är det helt klart att miljöperspektivet totalt har försvunnit. Det tas inte upp några andra problem än dem som rör olika former av beskattning av företag. Nästan ingenting annat finns med på dagordningen.

Här har diskuterats alla möjliga förslag om hur beskattningen kan förändras så att folk stimuleras till att starta företag. Det låter som att det nästan är den enda vägen. På något sätt har detta manifesterats i uttrycket om att man kan starta företag på 20 minuter. Det är nästan ett nonsenspåstående att det skulle finnas ett sådant önskemål. Varför skall det i så fall ta så lång tid som 20 minuter? Varför inte ge alla människor en F-skattsedel när de föds? Varför inte tillsammans med personnumret leverera ett registreringsnummer för företag? Då kan man sätta i gång och bli företagare när man vill i livet och behöver inte vänta i 20 minuter när man får lust att starta ett företag.

Det är ju inte detta som är problemet. Det är inte där som hindret finns när det gäller idéerna om hur man skall förverkliga sig själv, sina drömmar och sina affärsidéer. Det är helt andra aspekter som man lägger på företagande när man vill starta ett företag. Om detta skall vara ett sätt att komma till rätta med arbetslösheten är det naturligtvis rimligt att skattesystemet förenklas så att hindren för att driva företag blir mindre. Det ställer vi upp på, och det har vi lagt fram många förslag om.

Men jag skall inte göra som de allra flesta här har gjort, dvs. räkna upp alla sina förslag till hur man skall förändra skatten, vilka skatter man är för och vilka man är emot och hur man vill förändra skattesystemet i förhållande till regeringens förslag. Jag skall i stället litet grand gå in på principerna för hur man kan resonera i fråga om beskattning och hur man kan använda skattepolitiken för att utveckla samhället i den riktning som man vill.

Den ende här i skatterundan som hittills har varit inne litet grand på vad vi har skatterna till är Per Rosengren. Det är egentligen tre fyra uppgifter som skattesystemet har. En uppgift är naturligtvis att finansiera den offentliga verksamheten. Vi behöver helt enkelt plocka in pengar för att ha råd med de åtaganden som vi bestämmer oss för. Vi vill också påverka inkomstfördelningen. Det är en gammal tradition och princip som vi har att de som tjänar mycket kan bidra litet mer, och de som inte har några inkomster får då del av överskottet – en omfördelning. Men vi vill också styra resursanvändningen och förbrukningen i samhället.

De flesta har ju i alla fall tidigare ställt upp på och insett att vi på många håll håller på att knäcka ekosystemen. På många håll är de ekologiska systemen redan raserade. En tredjedel av Östersjöns botten är död. Det finns ett otal exempel på ekosystem som har kollapsat, och miljöproblemen är inte lösta i vårt samhälle och i vår värld. Tvärtom ökar miljöskulden kontinuerligt om vi står här och diskuterar som om det viktigaste

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

av allt är hur många procent av aktievärdet som skall tas upp till beskattning. Det blir på något sätt nästan groteskt i balansen här.

Riksdagens revisorer, som jag själv tillhör, har alldeles nyligen gjort en granskning av hur det svenska samhället klarar av att leva upp till de miljömål som vi har satt upp. Glädjande nog kan man säga att vi har lyckats någorlunda med en del av de mål som vi har satt upp. Vi har lyckats få ned utsläppen av t.ex. svavel och kväve, men på andra områden, t.ex. när det gäller ammoniakutsläpp från jordbruken, går det bakåt. Tyvärr är vi oerhört långt ifrån de mål som vi har satt upp. Det är mål som inte bara vi själva har satt upp och varit med om att hitta på, utan det är mål som vi har varit överens om med de flesta andra länder i världen och som manifesterades vid Riokonferensen 1992. Det är mål som vi har satt upp därför att vi inser att vi måste nå dem för att ha en chans att klara av den framtida försörjningen, och vi får inte skjuta över problemen till kommande generationer.

Om det nu är så att miljöskulden ökar, inte bara i Sverige utan också globalt, och vi skall diskutera skattepolitik, varför då inte diskutera på vilket sätt vi kan använda skattepolitiken och beskattningen för att komma till rätta med problemen? Alternativet är att man förnekar problemen, och då skall man ju säga: Nej, vi tror att alla ekologer har fel. Det är inga problem. Miljöproblemen är lösta. Vi är på rätt väg. Vi kan låta bli att diskutera dem. Men jag och Miljöpartiet tror inte att det är så, och det är väldigt många andra som inte heller tror det. Vi vet att det är fortsatt bråttom att komma till rätta med de problem som vi har. Därför måste vi diskutera miljöproblem och miljöpolitik i samband med skattepolitik.

Detta är skälet till att vi i vår skattepolitiska motion har lagt fram ett förslag om skatteväxling. Vi har pratat och tjatat om detta länge, och många andra partier har gjort det också. Vi har diskuterat detta många gånger tidigare här.

Vi i Miljöpartiet vill använda skattesystemet för att vrida utvecklingen rätt. Vi kan fråga oss vad det är vi vill bli av med. Är det arbete vi vill bli av med, eller är det miljöproblem vi vill bli av med? Är det arbete vi vill bli av med, då skall vi höja skatten på arbete. Då skall vi ha mycket skatt på arbete. Av de knappt tusen miljarder som vi tar in i skatt på samhället per år utgör ungefär 80 % skatt på just arbete. Då räknar jag in momsen, för momsen är en indirekt skatt på omsättning där det mesta så att säga är arbete som är nedlagt på vägen. Momsen tas ut i sista ledet, och då har man lagt ned mycket arbete. Det som tas ut i energi- och råvarubeskattning är inte mer än ungefär 5 %. Det är just energianvändningen och råvaruanvändningen som skapar de största miljöproblemen i samhället.

De energislag som skapar de största problemen i dag är fossila bränslen och kärnkraft. Det är där vi vill lägga beskattningen i stället, för det är de problemen som vi vill bli av med. Däremot vill vi inte bli av med arbetskraft. Därför vill vi sänka skatten på arbete i stället. Det är detta som är själva idén med att växla skatt.

Detta är ju en diskussion som inte är ny, och det vet alla. Alla vet också att vi har haft en kommitté som har suttit i ett och ett halvt år. Jag var själv deltagare i kommittén. Vi diskuterade och utredde förutsättningar för en skatteväxling. Kommittén kom fram till att det finns sådana förutsättningar, att det är bra att göra en växling. Vi vet sedan tidigare att

miljöskatter är ett effektivt sätt att bedriva miljöpolitik. Det är kostnads- effektivt och effektivt ur samhällets synpunkt att göra det. Därför rekommenderades också skatteväxling av kommittén, som sex av riksdagens partier står bakom. Vi sade att det är vettigt att använda miljöskatter och att växla dem mot sänkta skatter på arbete.

Vad gör då regeringen? Jo, man relaterar i sin budgetproposition till kommitténs arbete. Man skriver: Enligt regeringen är en fortsatt miljörelatering av skattesystemet önskvärd. Om åtgärderna utformas på rätt sätt kan de bidra till en ekonomisk, effektivare användning av våra resurser. En ökad användning av skatter som ekonomiska styrmedel kan begränsa olika slag av negativ miljöpåverkan. Detta är precis det som vi säger: Ekonomiska styrmedel och miljöskatter hjälper till att få bort miljöproblemen. Man säger också att 1990 års skattereform var ett tidigt exempel på skatteväxling. Vad åstadkom man då 1990? Jo, det som Erik Åsbrink talade om tidigare här i dag som århundradets skattereform. Då sänkte man skatten på arbete, främst i form av marginalsattesänkningar, med ungefär 70 miljarder kronor. Man höjde skatterna på energi och koldioxid med ungefär 20 miljarder samt höjde en del omsättningsskatter med ytterligare 10 miljarder, alltså en skattehöjning på energi och koldioxid med 20–30 miljarder medan skatten på arbete sänktes med 70 miljarder. Detta gjordes på väldigt kort tid.

Vad säger då utskottet när Miljöpartiet lägger fram ett förslag om att man på 15 år borde göra en växling av skatter på omkring 100 miljarder? Då vill jag påminna om att det var med 70 miljarder skatten på arbete sänktes. Vi säger att man i alla fall borde kunna växla 100 miljarder på 15 år. Skatteväxlingskommittén kom också fram till att det finns utrymme för en skatteväxling som är minst lika stor som den som redan har genomförts. Vad som är minst lika stor kan man sedan tolka litet som man vill.

Utskottet säger följande om Miljöpartiets förslag: Enligt finansutskottets mening kan skatter användas som ekonomiskt styrmedel för att begränsa olika slag av negativ miljöpåverkan. I budgetpropositionen säger regeringen också att det är önskvärt med en ökad miljörelatering av skattesystemet. Det var detta som jag nyss läste upp. I vilken takt de miljörelaterade skatterna kan öka beror emellertid på utvecklingen i vår omvärld, och Sverige måste ta hänsyn till de konkurrensvillkor som gäller för små, öppna ekonomier. Sett i detta perspektiv framstår en skatteväxling av den omfattning som Miljöpartiet de gröna föreslår som alltför långtgående.

Detta är utskottets svar på Miljöpartiets förslag. 100 miljarder på 15 år är alltför långtgående, trots att man själv säger att det finns ett utrymme för en skatteväxling som är minst lika stor som den som har genomförts tidigare, då man sänkte skatten med 70 miljarder på ett–två år. Tog man då hänsyn till konkurrenssituationen i omvärlden? Ja, det är klart att man gjorde. Men här är det ju inte fråga om så stora förändringar. Det handlar om sju åtta miljarder av tusen miljarder per år. Det är ganska marginella förändringar av systemet, men det är oerhört viktigt att man har en inriktning och att man systematiskt genomför den här förskjutningen av beskattningen.

En av de kritiska synpunkter som brukar komma fram när man diskuterar detta är att skattebasen försvinner om man gör på det sättet. Det är ganska märkligt. Om man skulle välja att beskatta t.ex. energi betydligt hårdare, skulle den basen då försvinna? Det är ju detta som är problemet

Prot. 1997/98:30

19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

om arbete beskattas hårt och den skattebasen försvinner. Bekymrar man sig inte lika mycket för det? Nej, uppenbarligen inte. Men skattebasen energi skulle försvinna omedelbart. Jag tror att det är rätt få som kan tänka sig ett samhälle utan energi. Det är väl snarare tvärtom så att vi blir mer och mer energiberoende i vårt samhälle. Alltså blir ju skattebasen energi stabilare.

Tyvärr är utvecklingen sådan att vi kan tänka oss mer och mer samhällsutveckling utan nya arbeten, där människor faktiskt rationaliseras bort och ersätts av energianvändning med nya maskiner. Ju lägre räntan är och ju större tillväxt vi får inom den sektorn, desto färre människor får arbete. Detta är ju sanningen i dag. Det är nonsens att säga att skattebasen skulle urholkas om man skulle göra den föreslagna förändringen.

Finessen med att göra på det här sättet är ju just att vi får en signal, en förskjutning, som gör att nya incitament för att starta företag skapas. Genom att man ändrar prisrelationen mellan energi och arbete skapas det förutsättningar för att starta företag. Det är det som är kärnan och drivkraften för att starta nya företag – inte hur många procent av aktiekapitalets värde jag får dra av vid deklarationen. Det har ingen som helst betydelse för om jag tänker starta eller inte. Men om det finns möjlighet att tjäna pengar på en ny idé som blir lönsam tack vare att vi har andra priser på energi och arbete, då skapas det nya företag. Då skapas det nya jobb. Det är ett av de tunga skälen till att man bör genomföra en skatteväxling systematiskt under en längre period.

Jag skall avslutningsvis väldigt kort uppehålla mig vid två andra förslag som gäller skatteområdet. Jag tänker relatera också dem till miljökonsekvenser. För som jag sade inledningsvis tänker jag tjata om miljöpolitik i samband med skatter för att visa att vi måste använda även skatteinstrumentet – kanske t.o.m. framför allt skatteinstrumentet – och inte bara lagstiftning och information. Vi måste använda skatterna för att försöka påverka samhällsutvecklingen i rätt riktning.

Låt mig börja med reseavdraget. Nu har man från majoritetens sida föreslagit att vi skall förändra avdragsmöjligheterna för den som reser till och från arbetet. Man höjer avdraget från 13 kr till 15 kr milen för den som kör med egen bil. Detta finansierar man med att höja nivån för när man får börja göra avdrag från 6 000 kr till 7 000 kr.

Vad får det här för miljökonsekvenser? Jo, det får en direkt konsekvens för alla dem som reser kollektivt och som i dag inte får göra något avdrag men som har kostnader som överstiger 6 000 kr. Det gäller alltså dem som bara får göra det här lilla avdraget. Låt oss säga att man ligger mellan 6 000 kr och 7 000 kr i kostnad och då får göra avdrag för den mellanskillnaden. Dessa personer får vara med och finansiera det här. Gränsen höjs till 7 000 kr, och de blir av med sitt – lilla men dock – avdrag. De som får ett större avdrag är de som kör mycket bil, de som har väldigt långt till arbetet. Och det är litet mer värt för den som har en hög inkomst.

Vi från Miljöpartiet föreslår att man i stället i så fall gör ett rättvisare reseavdrag. Man behåller den här gränsen på 6 000 kr men gör om reseavdraget till en skattereduktion som är lika för alla. Man gör om den till en reduktion där man får göra avdrag för 30 % av de överskjutande kostnaderna. Då blir det här avdraget mer värt för den som tjänar mindre och mindre värt för den som tjänar mer. Framför allt försämrar man då inte i

miljöhänseende. Man ökar inte incitamentet, man gör det inte lönsamare, att använda bilen till jobbet i stället för att åka kollektivt.

Det var det ena exemplet. Det andra exemplet handlar också om en skatt som vi har diskuterat väldigt många gånger här i kammaren. Det gäller fastighetsskatten. Vill man vara elak kan man säga att fastighets-skatten i dag fungerar som en straffbeskattning på miljöriktigt beteende i fråga om bostaden. Om jag bestämmer mig för att tilläggsisolera, köpa treglasfönster eller investera i något annat som är energieffektivt höjs värdet på mitt hus, min fastighet. Det i sin tur leder till att skatten på fastigheten stiger.

Som om inte det vore nog är det också så att skatten i sig baseras på ett värde som inte bestäms av värdet på mitt hus utan på vad grannen har fått när han sålde. Det rör sig alltså om ett fiktivt värde, ett fullständigt påhittat värde som inte står i relation till vad jag *har*, utan till vad man tror att jag skulle kunna *få* om jag sålde huset. Det är ett fullständigt galet sätt att ta ut skatt till att börja med. Men det allvarliga är också den här miljöbestraffningen. Det miljöriktiga beteendet bestraffas. Det borde rimligen vara så att skatten skulle sjunka om man vidtog sådana här åtgärder. Det gör den alltså inte. Den stiger i stället.

Nu kan man i och för sig säga att vi ger en massa bidrag till energieffektiviseringen. Ja, det är bra det. Det kan man göra *dessutom*, för det behövs också. Men man behöver inte behålla regler som motverkar de egna incitamenten för att förändra och förbättra sitt hus ur miljösynpunkt. Detta är alltså inget argument för att behålla en fastighetsskatt i den form som den har nu. Från Miljöpartiets sida menar vi att man på sikt borde avskaffa den här fastighetsskatten helt, för den är felkonstruerad. Det skulle också lösa problemen med den här bestraffningen av ett miljöriktigt beteende i bostaden.

Jag skall inte ta upp fler exempel, utan jag hoppas att detta tjat om miljö och miljöpolitik i samband med skatte- och finanspolitik åtminstone har gått in hos någon. Jag hoppas att någon annan någon gång skall tala om miljö i det här sammanhanget. Det är ju de facto så att det är de ekologiska ramarna, inte de ekonomiska ramarna, som bestämmer gränserna för vad vi kan göra på den här planeten. Vi kommer inte att ge oss från Miljöpartiets sida. Jag kommer att fortsätta att stå här i talarstolen och tjata om detta. Jag kommer också att fortsätta att troget lyssna på alla kloka förslag om ekonomiska förändringar. Men jag kommer ändå att försöka driva debatten eftersom vi ökar miljöskulden kontinuerligt.

Vi har inte kommit till rätta med problemen. Om Socialdemokraterna skall ha en chans att bli trovärdiga i sitt tal om det ekologiskt hållbara samhället – Göran Persson skall ju nu skriva en bok till i berusningen över sin förra framgång, och den skall heta *Det ekologiskt hållbara samhället* – så tror jag att det är ganska klokt att man från Socialdemokraternas sida ser till att lägga fram förslag, och att detta avspeglar sig i den ekonomiska politiken, inte minst i skattepolitiken.

Anf. 83 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Vi förstod här att Ronny Korsberg och Roy Ottosson har kommit överens om att prata om miljö. Tydligt har de också kommit överens om att skriva sina anföranden innan de gick hit och lyssnade. Jag har lyssnat mycket noga på den här debatten, och ingen har diskuterat

Prot. 1997/98:30
19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

procentsatser på aktiebeskattning eller gjort långa listor på alla förslag eller ens antytt att 20 minuter skulle vara den högsta saligheten. Däremot har vi diskuterat skattepolitikens inriktning och framför allt frågan om jobben. Det var ju ganska avslöjande att Ronny Korsberg knappast med ett ord nämnde detta.

Vi i Folkpartiet har ju varit för skatteväxling långt innan ni faktiskt satte ord på detta. Vi var för höjda miljöskatter som ett styrmedel för att förbättra miljön. Sedan har vi anammat ert uttryck, alltså skatteväxling. Det som har hänt på senare tid är att vi har höjt en himla massa miljöskatter, men vi har inte sänkt skatten på arbete. Skatteväxlingen kan ju inte bara ske ensidigt. Om man först höjer miljöskatten men sedan glömmer att sänka skatten på arbete, är det kanske detta man får koncentrera sig på.

Roy Ottosson illustrerade förut problemet när man har för få skattebetalare. Då måste man göra nedskärningar av det stöd som går till miljöarbete. Vi vet att i dåliga tider med dålig ekonomi minskar både statens och enskilda människors vilja och förmåga att lägga ut pengar på miljöförbättringar. Därför handlar frågan egentligen mycket mer om fler jobb. Jag skulle därför vilja veta hur Ronny Korsberg och Miljöpartiet tänker lösa det här. Ni vill ju att vi alla skall jobba mindre och inte alls betala in mer skattepengar som kan gå till miljövard och dyrare produkter.

Anf. 84 RONNY KORSBERG (mp) replik:

Fru talman! Vi skall inte frammana några motsättningar som inte finns. Låt mig först konstatera att de som har skrivit och gjort upp tidigare verkar vara Karin Pilsäter och Anne Wibbe. Jag har definitivt inte skrivit mitt anförande tidigare, och jag har lyssnat på vad folk har sagt. Men Karin Pilsäter använde här precis samma motargument som Anne Wibbe gjorde mot Roy Ottosson. Det var litet intressant. Men låt oss inte käbbla om det.

Det var ju faktiskt så att jag i mitt inledningsanförande talade om varför jag inte tänkte prata så mycket om sysselsättningen och de ekonomiska frågorna, om skattereglerna som gäller företag. Det var helt enkelt för att jag i den här debatten saknar diskussionen om miljöpolitiken. Jag vet att Folkpartiet också har drivit och skrivit motioner om grön skatteväxling. Det är inget nytt. Som jag också sade handlar det om sex av riksdagens sju partier. Det är bara Moderaterna som inte har ställt sig bakom tanken på att genomföra en skatteväxling. Det var sex av sju partier som ställde sig bakom tanken.

Det är just för att tvinga in diskussionen på det området som jag tycker att vi i det här sammanhanget måste diskutera vad vi använder skattepolitiken till. Vi har den inte enbart till att styra beskattningen av företag. Och det är inte så att det enbart är den beskattning som företagen utsätts för som är avgörande för om det startas och drivs några företag. Det är helt andra faktorer som är avgörande för om dessa kommer till, och det vet Karin Pilsäter också.

Men det här är ju intressant. Om Folkpartiet började driva frågan om skatteväxling t.o.m. före Miljöpartiet, varför får vi då inte höra Karin Pilsäter i talarstolen i den här debatten plädera för att det här är en viktig del av skattepolitiken? Varför uppehåller hon sig bara vid de andra frågorna?

Anf. 85 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag uppehåller mig vid de frågor som handlar om de största och mest akuta problem som vi har att ta tag i just nu. Vi måste nämligen få fler människor i arbete för att kunna skapa ett utrymme för att satsa på det långsiktiga miljöarbetet både när det gäller att kunna lägga ut pengar och att kunna fortsätta höja skatter. Jag nämnde tidigare inte att vi har ett förslag till höjd miljöskatt bland våra punkter. Just för att vi delvis skall komma till rätta med kväveutsläppen har vi förslag till ytterligare en skattehöjning.

Problemet när det gäller den konkreta skatteväxlingen – bortsett från några mindre poster på kort sikt – handlar framför allt om ett internationellt samarbete. Det som händer när man ensidigt höjer miljöskatterna för mycket är ju att det blir precis som med tobaken och spriten, nämligen att det till viss del blir en minskad konsumtion men att problemet till en annan del flyttar utanför landets gränser. Då handlar det inte bara om skattebortfall och undanryckande av skattebaser – det kan vara teknikaliteter – utan då handlar det om att det kanske blir mer miljöförstöring.

Det andra problemet med den mycket höga skatten på arbete är ju att vi så att säga inte har råd med varandra och i stället måste konsumera prylar och gärna på ett miljöförstörande sätt. När det är hög skatt på arbete blir det mycket köp, slit och släng. Det kostade 160 kr att klacka om de skor som jag har på mig. Det är nästan lika mycket som det kostar att köpa ett par nya. Det tycker jag är ett mycket konkret exempel på att även miljöpolitiken i sig kräver sänkt skatt på arbete, så att vi har råd att leva och verka på ett mer miljöriktigt sätt. Jag undrar därför fortfarande varför Roy Ottosson tycker att miljöpolitiken skall separeras från arbetslöshetsbekämpningen.

Anf. 86 RONNY KORSBERG (mp) replik:

Fru talman! Det sista kanske Karin Pilsäter skall fråga Roy Ottosson om. Karin Pilsäter säger att hon vet att detta är bra. Hennes exempel om att klacka skor är mycket belysande. Det är bra att vi är överens om att det är en vettig åtgärd att sänka skatten på arbete. Då måste vi också kompensera det med att höja den på något annat. Vi vill, och det hoppas jag att även Folkpartiet vill, bli av med en del av de utsläpp och den resursförstöring som vi ägnar oss åt och vilka problem vi skjuter över på kommande generationer. Om vi är överens om det är det alldeles utmärkt.

Jag noterar emellertid en skillnad. Jag tycker att det verkar som om Folkpartiet gömmer sig litet grand bakom internationaliseringsargumentet, dvs. att vi måste göra som andra gör. Jag pekade i mitt anförande på att vi faktiskt har gjort en del sådana förändringar. Då var det ingen som tänkte på vad Danmark, Tyskland och Frankrike gjorde. Men helt plötsligt är det allra viktigaste att ta hänsyn till vad andra länder gör innan vi kan göra något på detta område, trots att Folkpartiet säger att man skall göra detta.

Jag noterar även att Karin Pilsäter i en mening säger att man vill ta itu med de största och mest akuta problemen. Det kanske är en liten felsägning. Men jag menar att ett av de största problemen faktiskt är att vi skjuter över miljöskulden. Vi vet att skatteväxling ger nya jobb. Det är ett sätt att komma till rätta med arbetslöshetsproblemet, som vi också tycker är ett av de största problemen. Men jag vet inte om jag skall tolka detta som

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

en grundläggande skillnad i hur vi ser på miljöproblemen. Jag hoppas att det inte är på det sättet att Folkpartiet tycker att miljöproblemen är mindre betydelsefulla än vad Miljöpartiet tycker.

Anf. 87 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Fru talman! En målsättning för kristdemokratisk ekonomisk politik är att skapa förutsättningar för nya jobb och en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling. Skatternas omfattning och utformning måste självfallet stödja en sådan utveckling. En ökad sysselsättning är en förutsättning för att minska det resursslöseri som den alltför höga arbetslösheten innebär. Dessutom förstärker det skatteunderlaget och minskar de offentliga utgifterna. Därmed skapas ökade möjligheter att förstärka välfärden, vård och social omsorg samt att åstadkomma en rättvis fördelning.

Ett gott samhälle byggs utifrån en marknadsekonomi baserad på etiska principer och styrd av sociala och ekologiska hänsyn. Kristdemokraterna eftersträvar en ekologisk och social marknadsekonomi. Detta får konsekvenser för den skattepolitik som vi vill föra.

I Kristdemokraternas skattemotion föreslås en nettosänkning av skatteinivån med ca 26,7 miljarder kronor 1998 och ca 27 miljarder kronor 1999 och 2000 jämfört med regeringens förslag.

Dagens inkomstskatter drabbar låg- och medelinkomsttagare mest. Därför måste inkomstskattens nivåer fastställas med utgångspunkt i låg- och medelinkomsttagarens perspektiv. De mest kända inkomstskatterna i dag är kommunalskatten och egenavgifterna, som drabbar alla inkomsttagare lika oavsett inkomstnivå. Därtill kommer den statliga skatten för alla som tjänar över den s.k. brytpunkten.

Kristdemokraterna vill långsiktigt arbeta för lägre inkomstskatter, så att alla kan leva på sin egen lön. En sådan modell är samhällsekonomiskt sund. En sådan samhällsekonomisk utveckling skulle ge oss mycket större möjligheter att ekonomiskt stödja de medborgare som av olika skäl inte har tillgång till arbete och utkomst.

Fru talman! Den svarta sektorn beräknas omsätta ca 70 miljarder kronor i Sverige, ett enormt belopp som därmed undgår beskattning. Undersökningar visar att alltför många medborgare accepterar svartarbete, fler yngre än äldre. Detta innebär att allt färre ärliga skattebetalare får betala alltmer i skatt. Om samhället skall fungera måste de betala både sin egen, de arbetslösas och svartarbetarnas skatt. Detta blir ohållbart, och nu måste regering och myndigheter gripa in för att dels skapa skatteinivåer och system som minskar incitamenten till svartarbete, dels öka kontrollen bland de medborgargrupper som parallellt uppbär stöd eller bidrag och arbetar svart.

En viktig uppgift för kristdemokratisk skattepolitik är att verka för ett skattesystem som är långsiktigt stabilt, som är enkelt och som främjar en god ekonomisk utveckling och därmed minskar benägenheten till svartarbete och urholkad skattemoral.

Fru talman! Det är viktigt att Sverige får ett mer småföretagsvänligt klimat än hittills, inte minst för att en så stor del av vår befolkning har sin huvudsakliga inkomst från små och medelstora företag. Det är också dessa mindre företag som har störst möjlighet att expandera genom nyanställningar. Större företag ökar främst sin produktivitet genom ökad automatisering.

Det är avgörande för vår framtid att små företag kan utvecklas och bli den breda bas av decentraliserade företag som krävs för att vår exportindustri skall kunna fungera i en ökad konkurrens och för att det skall gå att leva och försörja sig i hela vårt land. De stora börsbolagen visar en stark tendens att förlägga mer och mer av sin verksamhet till utlandet, medan de små och medelstora företagen i större utsträckning stannar kvar i Sverige med sin verksamhet.

För att förbättra företagsklimatet finns bl.a. följande förslag i den kristdemokratiska skattemotionen:

- Arbetsgivaravgifterna sänks.
- Förmögenhetsskatten på arbetande kapital på A-listans bolag sänks till 75 %.
- Värnskatten avskaffas.
- Dubbelbeskattningen på risksparande avskaffas.
- Ett permanent riskkapitalavdrag införs.

Allt detta syftar till att skapa förutsättningar för nya jobb, nya och växande företag samt mer resurser för att klara angelägna utgifter som vård, omsorg och skola.

Fru talman! Tjänstesektorn bedöms vara den stora framtida tillväxtsektorn. För att detta skall ske måste den ekonomiska diskriminering som i dag drabbar tjänsteföretag minska. Diskrimineringen består i att arbete i dag generellt beskattas hårdare än kapital. Stimulanser för att påskynda utvecklingen av antalet tjänsteföretag skulle få stora effekter på antalet nya jobb.

Ca 45 % av allt arbete som utförs sker i hemmen. Hushållssektorn har alltså en stor potential vad gäller nya jobb. Genom de höga s.k. skatteki-larna är den vita marknaden för denna typ av hushållstjänster i stort sett utplånad. Svartjobben inom sektorn är dock mycket omfattande.

I syfte att möjliggöra för enskilda att köpa tjänster till hushållet och minska den omfattande förekomsten av svartjobb vill vi kristdemokrater införa en modell för hushållstjänster som under tre år prövats i Danmark. Systemet är permanentat sedan slutet av maj 1996. Genom direkta statliga bidrag till företag som säljer hushållstjänster till privatpersoner skapas en modell där den enskilde slipper ligga ute med stora pengar. En utvärdering visar att varje timme med statligt bidrag inneburit en nettovinst för statskassan. Målsättningen när en dylik modell tas fram i Sverige måste vara att alla hushåll skall ha råd att köpa hjälp för de mest förekommande sysslorna i hemmet, liksom privat barnomsorg och privat hälsovård. Många äldre människor skulle vilja ha råd att t.ex. köpa städtjänster som komplement till den offentliga hemtjänsten. Detta är en välfärdsfråga. Den danska modellen uppfyller detta krav.

Socialminister Margot Wallström sade i går att hon kan tänka sig subventioner för att de äldre skall ha råd att köpa tjänster i hemmet. Margot Wallström säger också att frågan inte ligger på hennes bord. Frågan är om den ligger på skatteministerns bord. Vad säger skatteminister Thomas Östros till de äldre som vill ha denna kompletterande hjälp?

Enligt tidningsreferat är skatteministern mycket positiv till EU-kommissionens nya förslag om att på försök under tre år ha sänkt moms på tjänster. Thomas Östros anser vidare, enligt referatet, att sänkta skatter i tjänstesektorn skulle minska arbetslösheten. Mina frågor till skatteministern blir då följande: Varför vänta på ett eventuellt beslut med anled-

Prot. 1997/98:30

19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

ning av EU-kommissionens förslag? Om ministern är så positiv till att stimulera tjänstesektorn vore det väl rimligt att ministern i dagens debatt kunde berätta för de många arbetslösa att det kommer ett sådant svenskt förslag före valet 1998. Hur länge skall de arbetslösa behöva vänta, Thomas Östros?

Fru talman! Skattesystemet måste ge incitament för arbete. Principen om lika lön för lika arbete får inte via skatte- och bidragssystemen resultera i principen om lika inkomst oavsett om man arbetar eller inte. Skattereformens mål, enkelhet och en maximal marginalskatt på 50 %, måste fortsatt gälla.

Egenavgifter bör användas för att finansiera delar av exempelvis sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen. Det är dock av största betydelse att effekterna ur fördelningspolitisk synvinkel belyses av det samlade uttaget av kommunalskatt, statlig skatt och egenavgifter. Egenavgifterna är på grund av en mindre avdrags effekt mera kännbara för personer som har lägre inkomst.

De mycket kraftiga höjningar av egenavgifter som den socialdemokratiska regeringen föreslagit skall gälla fram till 1998 innebär också att kommunernas och landstingens skattebaser krymper.

Kristdemokraterna vill sänka egenavgiften till sjukförsäkringen med två procentenheter. Detta innebär att kommunsektorns skatteintäkter ökar med ca 5 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag och att skatten för vanliga inkomstlägen sänks med ca 14 miljarder kronor per år. När kommer regeringens eventuella förslag om att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare?

Fru talman! Utformningen av och nivån på fastighetsskatten spelar en stor roll för många människor. Det gäller småhusägare, bostadsrättsägare och även hyresgäster. Sverige har vid sidan av Danmark världens högsta skatter, och Sverige har världens i särklass hårdaste beskattning på boendet.

Fastighetsskatten är en skatt på en inkomst som inte finns, vars enda syfte är att förstärka statens finanser. Den drabbar alla boende, oavsett inkomst och betalningsförmåga, tvärtemot den skatteprincip som borde gälla i Sverige: skatt efter bärkraft. Fastighetsskatten hotar t.o.m. äganderätten, om man inte har råd att betala.

Kristdemokraterna anser att systemet med statlig fastighetsskatt på sikt bör avvecklas. I stället bör kommunerna ges möjlighet att ta ut en avgift för täckande av kostnader för gatuunderhåll, brandförsvar och annan kommunal service kopplad till fastigheten.

Som ett första steg har Kristdemokraterna i motioner krävt att skatten sänks från 1,7 % till 1,5 % av taxeringsvärdet. Kristdemokraterna föreslår att fastighetsskatten enbart skall beräknas på en tredjedel av markvärdet ovanför ett taxeringsvärde på 150 000 kr. Vidare föreslås att tabellnivåvärdet maximeras till 5, vilket innebär att lägesfaktorns genomslag på byggnadsvärdet begränsas. Dessa förslag innebär, till skillnad från regeringens politik, en möjlighet för folk att bo kvar. Vad vill skatteminister Thomas Östros göra för de människor som måste lämna sina hem på grund av en chockhöjd fastighetsskatt?

Fru talman! Det är ett betydande problem att inte samtliga skattepliktiga inkomster och reavinster som skall deklarerats i Sverige verkligen redovisas i deklarationerna. Det är mycket viktigt att skattemyndigheter-

na, för att komma åt skattefusk, har effektiva kontrollmöjligheter som är väl avvägda mot rimliga rättssäkerhetsgarantier. Kristdemokraterna föreslår ytterligare 200 miljoner kronor per år till skattemyndigheterna för att få en förstärkt skattekontroll. Det handlar bl.a. om att öka beskattningseffektiviteten, dvs. förhållandet mellan debiterad skatt och rätt skatt, och uppbördseffektiviteten, dvs. förhållandet mellan debiterad skatt och faktisk skatt. Erfarenheterna visar att detta anslag ger åtminstone sex gånger så mycket tillbaka.

Riksdagen beslutade 1995 om ett besparingsprogram för Tullverket med 288 miljoner kronor för perioden 1995/96–1998. Den nya organisationen skulle enligt förutsättningarna omfatta 2 450 årsarbetskrafter, vilket inneburit att personalstyrkan har minskats med ca 820 personer.

Skatteutskottet begärde i sitt betänkande 1994/95:SkU23 att effekterna för kontrollverksamheten och tullverksamheten i övrigt skulle bli föremål för en skyndsam utvärdering. Regeringen har varit mycket senfärdig när det gäller att skriva direktiv till utredningen och att tillsätta densamma. Flera gånger har tidpunkten för när utvärderingen skulle kunna vara klar flyttats fram. Det senaste beskedet ges i budgetpropositionen, där regeringen skriver att utvärderingen beräknas vara avslutad under hösten 1997. Utvärderingen skall bl.a. behandla frågan om Tullverket dimensionerades rätt i ljuset av medlemskapet i EU. Regeringen säger sig därför inte se någon anledning ”att föregå resultatet av utvärderingen”.

Kristdemokraterna anser att det är anmärkningsvärt att regeringen har förhalat utredningen angående besparingarna i Tullverket. Regeringen kan inte längre gömma sig bakom utvärderingen av Tullverkets resurser. Kristdemokraterna föreslår därför att anslaget till Tullverket utökas med 100 miljoner kronor, vilket motsvarar 300 heltidstjänster, för att förstärka kontrollen av illegal införsel av bl.a. narkotika, vapen, sprit, tobak och övriga punktskattepliktiga varor.

Fru talman! Jag står bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer till betänkandet, men jag yrkar bifall endast till reservationerna 1 och 32.

Anf. 88 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka talmannen och alla debattörer för att jag fick möjlighet att komma en bit längre upp på talarlistan. Ni räddade mig verkligen ur en knipa. Jag hade nog varit tvungen att lämna kammaren mitt uppe i debatten om jag inte hade fått tillåtelse att få ordet tidigare. Tack skall ni ha!

Jag vill också tacka skatteutskottet, framför allt den socialdemokratiska gruppen, för höstens arbete. Det är väl bara den i regeringen som är ansvarig för skattefrågor som inser hur mycket ni har att arbeta med under höstarna. Ni gör ert jobb på ett mycket bra sätt. Som skatteminister kan jag känna mig trygg med en sådan socialdemokratisk skattegrupp. Jag vill också tacka Rolf Kenneryd och Centern för ett fortsatt bra samarbete.

Sedan skulle jag vilja fråga Karin Pilsäter, Karl-Gösta Svenson och Michael Stjernström om ni hör er själva när ni talar. Känner ni inte litet oro för vart ni är på väg? En efter en radar ni i denna talarstol upp förslag om många sköna skattesänkningar. Det är inte ens fråga om samma skattesänkningar, utan ni har litet olika förslag som naturligtvis slutligen handlar om mycket stora summor. Ni har också era egna specialprojekt

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

med extra utgifter som ni skall få ihop. Känner ni inte litet grand igen det som måste ha gällt under perioden 1991–1994? Ingen av er satt då med i regeringen, men det var väl så i regerings-sammanträdesrummet att alla ville ha sköna skattesänkningar och nya utgifter. Det är inte konstigt att det gick åt pipan.

Nu är det bara tio månader kvar till valet. Jag tycker att det börjar bli dags för den borgerliga oppositionen, som ändå eftersträvar regeringsmakten, att samla ihop sig till ett ansvarsfullt ekonomisk-politiskt alternativ. Om ni inte gör det står Sverige inför en mycket jobbig period, om det skulle gå så illa att ni får regeringsansvaret efter valet.

Det är alltså tio månader kvar till valet. Det börjar bli dags att också titta närmare på hur mandatperioden har varit. Det har varit en ganska ovanlig mandatperiod i Sveriges politiska historia – icke jämförbar med någon annan mandatperiod, skulle jag gissa.

År 1993 var underskottet i de offentliga finanserna 12,3 % av bruttonationalprodukten – ett ohyggligt stort underskott, icke jämförbart med hur det var i något annat land i hela den industrialiserade världen. Statens upplåningsbehov i oktober 1994, vid regeringsskiftet, uppgick till 240 miljarder kronor.

Med tanke på att vi har en statsbudget som omsluter ungefär 700 miljarder förstår man snabbt vilken enorm knipa Sverige var i. Den sanering som vi har gått igenom, och där riksdagen har fattat ett stort antal beslut, har omfattat 126 miljarder och gjort att vi i dag faktiskt diskuterar en budget som är i balans 1998. Det är ett mycket stort steg för Sverige.

I morse redovisades en analys av företagsklimat i olika länder. KPMG Bohlins visade att Sverige ligger tvåa efter Kanada i ett stort antal branscher när det gäller var man bör placera sin investering om man funderar på att starta ny tillverkning. Det har ett starkt samband med saneringsprogrammet.

Sverige har återigen blivit ett land med låga räntor, stabilitet och trovärdighet. Man kan förutse framtiden på ett helt annat sätt än 1994. Det hade inte gått utan två centrala ingredienser i saneringsprogrammet: först och främst att det var tillräckligt stort – 126 miljarder, en del skattehöjningar och en del utgiftsnedskärningar – men också att det fanns en chans att få en folklig uppslutning kring saneringsprogrammet. Då måste skattepolitiken vara med.

Vad tror Folkpartiet och Kristdemokraterna, som ändå brukar tala om en rimlig fördelningspolitik? Hur hade det varit möjligt att sanera statsfinanserna utan att använda skatter? Vad hade det fått för fördelningspolitiska konsekvenser om man hade lagt hela 126-miljarderspaketet som nedskärningar i transfereringssystemen?

Vi vet alla att de med lägst inkomster är mest beroende av transfereeringar. De hade fått bära en alldeles orimlig börda. Att saneringsprogrammet har innehållit skattehöjningar har varit viktigt för att få en rimlig fördelningspolitisk profil. Det har vi fått. Det har gjort att vi fått en uppslutning som vi annars aldrig hade fått kring att ta landet ur krisen.

Det näringsklimat som för tre år sedan var ohyggligt dåligt har gradvis blivit bättre. Vi ser nu den typ av utvärderingar som kom i morse som ett tecken på att Sverige börjar få ett näringslivsklimat som återigen börjar bli konkurrenskraftigt.

Karl-Gösta Svenson säger att det hösten 1994 var ett dunderläge eller en chans till en kanonstart. Det är väl ingen som riktigt tror att man kan slå i folk att det skulle ha gällt i oktober 1994. Det fanns risk för att det inte fanns någon som skulle vilja köpa svenska statsobligationer efter det att Skandiachefen inlett en köpbojkott i augusti 1994. Det var skyhöga räntor och räntehöjningar under hela våren 1994 som slog undan företag. Kanonstart och dunderläge! Det kan man väl ändå inte säga, Karl-Gösta Svenson?

Snarare var det så att de företagare som först hade blivit glada över Karl-Gösta Svensons skattesänkningar då upptäckte att det finns någonting som kan kallas för Karl-Gösta Svensons skatteparadox. Först blev de glada över att få en sänkt skatt, men sedan förtvivlade när de såg att räntorna steg, underskottet ökade, efterfrågan försvann och företaget kanske gick i konkurs. Ett livsverk slogs sönder på grund av en ekonomisk politik som inte höll ihop, där skatterna levde ett eget liv och där man kunde sänka skatter utan att dra ned på offentliga utgifter.

Nu finns en helt annan livskraft i svensk ekonomi. Exportindustrin går bra. Det har den gjort ett bra tag. Det är det enda skälet till att Karl-Gösta Svenson hittar en ljuspunkt hösten 1994. Det fanns en ljuspunkt i ett kompakt mörker. På grund av den stora devalveringen för nu precis fem år sedan gick exportindustrin riktigt bra. Det är klart att den gjorde. Med en trettioprocentig devalvering är det inte konstigt att exportindustrin gick bra. Men den ljuspunkten, Karl-Gösta Svenson, berodde på det enda som ni har erkänt var ett misstag 1991–1994, nämligen att ni var tvungna att släppa kronan. Det var orsaken till den enda ljuspunkt som då fanns.

Exportindustrin går fortfarande bra. Nu ökar också privat konsumtion inom den inhemska sektorn. Det är en viktig del av svensk ekonomi. En tredjedel är riktad mot exportindustrin, men resten måste också fungera. Efter saneringen har hushållen och människor börjat få förtroende för att det kanske går att ta landet ut ur krisen. Det kanske är så att man kan lita på a-kassan. Det kanske är så att socialförsäkringssystemen är stabila. Pensionerna kommer nog att betalas ut, eftersom det verkar som att staten har fått kontroll på ekonomin.

Då kommer också efterfrågan. Då är man inte lika rädd längre och håller inte lika hårt i slantarna. Då ser vi en bred uppgång i ekonomin, som nu börjat ta form under sommaren och hösten. Privat konsumtion ökar igen. Det är ohyggligt viktigt. I det läget är det också viktigt att vi har genomfört en del åtgärder och fortsätter att genomföra åtgärder för att stärka de små och medelstora företagen.

Ta t.ex. ägarbeskattningen på små och medelstora företag. Den har sänkts med 4 miljarder trots att vi har varit mitt inne i en saneringsperiod. Det gör att man får lättare att skaffa sig det riskkapital som man behöver när man möter en kund på andra sidan, måste bygga ut och behöver riskkapital. Det har genomförts socialavgiftssänkningar på nästan 3 miljarder. Det gör att det lilla företaget får litet större utrymme, har kunden och kan anställa en till. Det är i det läget som det är viktigt att stimulera små och medelstora företag.

Vi fortsätter också förenklingsarbetet för att underlätta steget att bli företagare. Det är viktigt. Vi kommer att behöva massor med egenföretagare på en ny arbetsmarknad framöver. Vi vet också att unga människor i dag på ett helt annat sätt än tidigare är beredda att starta företag. Titta

***Fel! Okänt
växelargument.***

t.ex. på opinionsundersökningar bland gymnasieelever. I dag är det en levande verklighet för många att man någon gång under sitt liv kommer att vara egenföretagare.

Det gäller att minska det steget. Där är också förenklingar viktiga. Skattekontot som nu snart kommer att gälla är ett sådant steg. Vi har tittat på förenklingar när det gäller skatteregler för enskilda näringsidkare. De reglerna har komplicerats ganska rejält under förra regeringsperioden. Vi tittar också på skattereglerna för fåmansbolagen för att gå vidare och förenkla. Skattemyndigheterna arbetar också med förenklingar för att få ihop ett samlat paket som innebär att det blir lättare i vardagen för det lilla företaget. Det är viktigt för att få ett starkt näringsliv.

Tjänstesektorn är naturligtvis också viktig, och de många privata jobb som kommer att skapas där är likaså viktiga. Efterfrågan ökar när människor inte är rädda för framtiden. När man börjar använda en del av sin inkomst till konsumtion av varor och tjänster ökar också privat tjänstesektor. Vi ser det nu i siffrorna, och det kommer att stärkas mycket. Vi vet från 80-talet att det finns en mycket stor potential i privat tjänstesektor för sysselsättningstillväxt.

Frågan gäller då om vi skall stimulera detta ytterligare. Tjänstesektorn har ändå en mycket stark utveckling. Dan Andersson lade fram ett förslag som innebar konkreta förslag till stimulans. Det var en utredning som var bra och väl genomarbetad. Men det var också en utredning som gav ett ganska dyrt förslag som det inte har funnits möjlighet att genomföra i det statsfinansiella läge som vi har varit i.

Det finns också avgränsningsproblem att ta hänsyn till och fundera vidare på. Vårt besked har varit att när vi får resurser kommer vi först och främst att satsa på vården, skolan, omsorgen och de kommunala och landstingskommunala tjänsterna. Där är behoven nu akuta och stora. Det gör vi med 4 miljarder i år. Det blir 8 miljarder nästa år, 12 miljarder år 1999 och 16 miljarder år 2000.

I takt med att statsfinanserna förstärks finns det också en möjlighet att se vidare på tjänstesektorn. Då är det bra att Europeiska unionen diskuterar att underlätta och lösa upp en del av de rigida regler som i dag gäller på momsområdet.

En annan viktig del av ett bra företagsklimat är kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Jag tror att många företagare känner av och miss-tänker att de möter en oschyst konkurrens grundad på skattebrottslighet. Det är oerhört svårt att konkurrera med några som inte betalar skatter och avgifter. De känner nog att det är positivt att vi också där går vidare via skattekriminaller och särskilda brottsutredningsenheter på skattemyndigheterna som gör kampen mot skattefusk effektivare.

Skattepolitiken har många dimensioner. En annan dimension som vi jobbar mycket med i regeringen är den internationella dimensionen och den europeiska unionens skattearbete. Där händer just i dagarna och i veckorna mycket intressanta saker. Det gäller bl.a. i kampen mot den illojala skattekonkurrens som finns mellan länder i dag där man skapar skatteparadis som är till för att locka till sig andra länders företag men där det egna landets företag inte får del av paradiset skönheter. Här är Europeiska unionen på väg – trots att vi har enhällighet, och det är en viktig fråga för Sverige – att komma fram till konkreta resultat. Det tycker jag är viktigt.

Den budget som diskuteras här i dag är en mycket stark budget. Det var länge sedan en svensk riksdag hade möjlighet att resonera om en så stark budget. Men det är ingen självklarhet att vi kommer att ha starka budgetar framöver. Tittar man på Moderaternas, Folkpartiets och Kristdemokraternas budgetförslag spretar de åt väldigt olika håll. Kristdemokrater och folkpartister talar om att värna vården, skolan och omsorgen och att det behövs mer resurser. Moderaterna säger att det inte skall vara några mer resurser till vård, skola och omsorg. Redan där ser vi en stor skillnad.

Tittar vi på skattesänkingsambitionerna ser vi att Moderaterna har 80 miljarder i sköna skattesänkningar medan Folkpartiet och Kristdemokraterna är betydligt blygsammare. Ser vi i det längre perspektivet vet vi att Moderaterna vill sänka skatteuttaget till 40 % av BNP. Det är 200 miljarder i sköna skattesänkningar. Är ni beredda att ställa upp på det, Pilsäter och Stjernström – 200 miljarder i fortsatt mandatperiod tillsammans med Karl-Gösta Svenson?

Jag misstänker att vi är på väg in i en situation där en räntehöjarkoalition bildas i riksdagen. Ni har ju egna angelägna projekt, och ni verkar inte vara beredda att pruta på dem. Då blir det både stora skattesänkningar och stora utgiftsökningar, och då stiger räntorna. Det blir jobbigt för villaägare och bostadsrättsägare igen.

Tala inte bara om de sköna skattesänkningarna, K-G Svenson. Han gjorde det alldeles nyss. Tala också om den nya typ av välfärdssamhälle som blir verklighet om man först drar ned 80 miljarder och sedan fortsätter mot 200 miljarder. Vad är det som försvinner? Vilka konkreta verksamheter försvinner? Prata också om äldreomsorg, sjukvård, skola, akassa och socialförsäkringar. Det är ju hur lätt som helst att stå här och prata om skattesänkningar. Det vore väldigt enkelt för en skatteminister att göra det. Man skulle kunna bli populär på kuppen. Men det handlar om det som man skall göra i andra ändan och vad socialministern och socialförsäkringsministern skall ta sig till med de besparingsbeting som kommer som ett brev på posten.

I den gemensamma reservationen skriver de borgerliga partierna att utskottet anser det vara synnerligen riskabelt att låta skattetrycket överskrida nivån 50 % av BNP, vilket emellertid har skett sedan regimskiftet. Man kan fråga sig om det är seriöst. Är ni stolta över att den formella skattekvoten sjönk till 50 % av BNP när underskotten samtidigt ökade och den egentliga skattekvoten om vi ser till skatteuttaget plus upplåningsbehovet – det är ju framtida skatter – steg till 63 % av BNP? Nu är vi på väg att få ned den egentliga skattekvoten till 50 % av BNP. Det handlar om riktig politik. Varför nöjde ni er med att sänka den formella skattekvoten till 50 %? Ni kunde ha tagit 40 % eller 30 %. Behöver man inte finansiera det är det enkelt. Jag förstår att det kunde ha blivit så med tanke på de interna motsättningarna. Att i en gemensam reservation vara stolt över att ni nådde en formell skattekvot på 50 % låter för mig tämligen bisarrt.

Jag skulle vilja fråga Karl-Gösta Svenson om han är beredd att också fortsättningsvis låna pengar för att sänka skatten. Är ni beredda att bege er till Wall Street, London eller Frankfurt, låna pengar, komma hem och sänka skatten? Ställer ni upp på det, Pilsäter och Stjernström? Är det inte så att det är den egentliga skattekvoten som är intressant ur ett samhällse-

Prot. 1997/98:30
19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

konomiskt perspektiv? I så fall har vi sett en tid av mycket ordentliga skattesänkningar – från 63 % till 50 % skatteuttag.

När Moderaterna talat om sina skattesänkningar har jag ibland funderat på deras marknadsföringstrick. Det har skett en förändring i ord. Många av skattesänkningarna kommer att paras med avgiftshöjningar. Det handlar för den vanliga människan väldigt mycket om en avgiftsväxling. I stället för skatt betalar man högre avgift till a-kassa, högre avgift till kommunal service och högre avgift till trafikförsäkring osv. För den vanliga människan kommer det att innebära en mindre disponibel inkomst. Ibland undrar jag om inte Moderaternas skattesänkningsspolitik skulle prövas under marknadsföringslagen. Det vore intressant att se vilket resultatet skulle bli. Inte handlar det om rena sköna skattesänkningar för den vanliga lilla medborgaren.

När vi nu får utrymme att bedriva rättvisepolitik framöver är det just rättvisa, tillväxt och sysselsättning som är det viktiga och inte skattesänkningar för grupper som nu kräver skattesänkningar därför att de känner att de betalar för mycket i aktieutdelningsbeskattning eller annat. Det skulle i så fall vara skattesänkningar som används så att vanliga människor får del av dem efter det att vi har nått en acceptabel kvalitet i äldreomsorgen, i sjukvården och i skolan. Dit har vi inte kommit än. Först och främst handlar det om att stärka välfärdssamhället. Vi ser nu en stark ökning på småföretagarsektorn. Ekonomin vänder. Det finns hopp om att också kunna bedriva en klok fördelningspolitik under nästa mandatperiod.

Anf. 89 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Thomas Östros kunde ha inlett med att också tacka oppositionen för konstruktiv och användbar kritik och konstruktiva förslag. Det finns trots allt en ganska lång rad exempel på att regeringen i efterhand har plockat upp både kritik, problem och konkreta förslag. Men det kanske var att vänta sig för mycket.

Jag tycker att det börjar bli litet tröttsamt att så här sent på dagen få höra så mycket historisk diskussion – speciellt med tanke på att vi alla vet att sanningen hela tiden ligger någonstans mittemellan – och så litet om framtiden. Det är kanske signifikativt för ett parti som har framtiden bakom sig och som ser 50- och 60-talen som de ideal man skall komma tillbaks till.

Svaret på den fråga som Thomas Östros ställde till oss är trots allt att de riktlinjer som är gemensamma finns i reservationen. Ett antal förslag är uppräknade. Jag tror att det räcker för att människor på detta stadium skall kunna göra bedömningar av åt vilket håll det hela lutar, till skillnad från vad som gäller er politik.

Våra skattesänkningar uppgår till 28 miljarder. Våra satsningar på vård uppgår till 4 miljarder, på skola till 1 miljard och på andra ökade rättvisekrav till 2 miljarder. Summan är 35 miljarder. Våra besparingar och en och annan skattehöjning eller utebliven skattesänkning uppgår till 35 ½ miljard. Det är alltså inte speciellt realistiskt att föreslå en omprioritering på 5 % redan till nästa år och sedan sikta på en annan linje.

Jag vill ställa en motfråga till Thomas Östros. Hög skatt på sprit leder till minskad konsumtion och att en hel del konsumtion flyttar utomlands

respektive blir svart. Detsamma gäller för tobak och miljöförstöring. Vad tror då Thomas Östros att hög skatt på arbete leder till?

Prot. 1997/98:30
19 november

Anf. 90 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Karin Pilsäter har läst en avancerad ekonomisk utbildning och vet naturligtvis att man inte alls kan resonera så där. Skatt används ju till saker och ting. Den går inte in i ett tomt hål, om det inte finns ett gigantiskt underskott som måste fyllas igen. I vanliga fall använder man skatteintäkter till att t.ex. anställa folk i äldreomsorgen eller på dagis. I en ekonomi hänger det ihop. En offentlig sektor hänger ihop med den privata sektorn. Det måste finnas en balans mellan dem. Men skatt innebär inte att pengar försvinner ut i tomma intet. Jämförelsen är visserligen litet vitsig, men den har ingenting att göra med samhällsekonomin.

Karin Pilsäter talade själv litet grand om historia. Hon var inne på plåtåskoperioden. Själv hade jag plåtåskor någon gång på 70-talet. Det hade kanske Karin Pilsäter också. Jag har en del intressant statistik från plåtåskoperioden och framåt som gäller privat sysselsättning. Vad hände med privat sysselsättning under de regeringar där Folkpartiet deltog? 1976–1982 blev det minus 150 000. 1991–1994 blev det minus 350 000. En halv miljon privata jobb föll bort. Vad har hänt under de socialdemokratiska regeringarna under den perioden? 1982–1991 blev det plus 166 000 privata jobb. 1994–1996 blev det faktiskt plus 65 000 privata jobb. Vi har sett en ökning av den privata sektorn under den jobbiga saneringsperioden framför allt på grund av att räntan har gått ned. Människorna börjar känna tilltro igen och börjar konsumera. Privata sektorn har gått bra.

Den offentliga gemensamma sektorn – kommuner och landsting – har haft en mycket jobbig period framför allt på grund av att skatteunderlaget försvann 1991–1994, när en halv miljon jobb försvann. Nu har vi kommit i det läget att vi kan sätta stopp för nedskärningarna i kommuner och landsting på vård, skola och omsorg. Om man parar det med växtkraften i det privata näringslivet inser man att vi börjar komma i ett läge då vi kan se en lösning på problemet med arbetslösheten.

Anf. 91 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att hög skatt på arbete enligt Thomas Östros inte har någonting med antalet arbeten att göra och inte har några negativa effekter. Jag tror att Thomas Östros är rätt ensam om att göra den tolkningen i detta land.

Vi fick en ny historielektion. Jag föredrar ändå att titta framåt. Jag tycker att det är ännu mer oroande. Thomas Östros säger gång på gång att vi först skall bekämpa arbetslösheten och sedan titta på skattesänkningar, just som om det inte alls fanns något samband. Måste man inte om det första kräver det andra – vilket en mycket lång rad av undersökningar gjorda av framstående ekonomer på vetenskapligt sätt tyder på – ta tag i frågan om hur vi beskattar arbete?

Ett exempel är att världens mest jämställda regering – jag tycker inte att det är så, men ni kallar er så själva – har råd att subventionera drängjobb. Varför har ni råd med det när ni inte har något utrymme för skattesänkningar? Ni genomför ROT för att männens hemarbete skall rabatte-

*Fel! Okänt
växelargument.*

ras. Det gäller områden där män är proffs på att utföra arbete i firmor och komma undan svartjobb och skatteklir osv. Det som ert kvinnoförbund kallar RUT har ni inte råd med. Det kallar ni pigjobb, och ni säger att det skulle vara subventioner. Varför kan man inte se på manligt tjänstejobb och kvinnligt tjänstejobb på ungefär samma sätt om det har samma effekt?

Jag tror att fler än jag skulle tycka att det var intressant att höra om skatteministern inte ser något som helst samband mellan hög beskattning av arbete och möjligheterna att få fram fler arbeten och på det sättet fler skattebetalare som kan bidra till vård och omsorg.

Anf. 92 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Skattesänkningen finansieras någon annanstans i de offentliga utgifterna, Karin Pilsäter. Så måste man göra på lång sikt. Jag tror också Karin Pilsäter tycker att man skall finansiera skattesänkningarna i framtiden. Då innebär det också att efterfrågan försvinner någon annanstans. Det blir t.ex. litet mindre personal i äldreomsorgen eller i barnomsorgen eller litet mindre barnbidrag. Det kan vara något annat som efterfrågas mindre i ekonomin.

Det hänger ihop. Skatter har en viktig del i tillväxtpolitiken, men det går inte att inbilla en klok, tänkande människa att det räcker med att sänka skatter och att man sedan kan sitta med armarna i kors. Ekonomin hänger ihop, och drar du undan resurser från den offentliga sektorn minskar sysselsättningen där.

Det kanske är det som gör att Folkpartiet inte på något sätt angriper Moderaterna när de säger nej till de 8 miljarderna till kommunerna år 1999 och 2000. Där har vi framtidspolitik, Karin Pilsäter. Moderaterna säger nej till ytterligare 8 miljarder till kommuner och landsting, till vård, omsorg och skola. Moderaterna vill dessutom använda en skattekrona i kommunerna till effektiviseringar. Det innebär 17 miljarder mindre till vård, skola och omsorg under de åren. Jag hör ingen från Folkpartiet angripa Moderaterna för denna högerpolitik; jag hör ingen säga att man inte ställer upp på detta.

Anf. 93 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Thomas Östros höll ett rätt långt anförande, men han sade egentligen inte ett ord om den 55-åring i Karlskrona som vill ha ett riktigt jobb. Inte ett ord!

Kurvorna pekade rätt när ni övertog regeringsmakten, Thomas Östros. Arbetslösheten sjönk, tillväxten ökade, och det tillkom nya jobb. Ni chockhöjde skatterna och återställde en del av de beslut vi hade fattat i den borgerliga regeringen. Sedan mattades tillväxten av, arbetslösheten ökade, och det tillkom inte några nya jobb.

I dag minskar sysselsättningen. Den fortsätter att minska. Antalet sysselsatta har gått ned med 74 000 på ett år. Ni har höjt skatterna just för dem som har det besvärligast, låg- och medelinkomsttagare. De är nu de högst beskattade i världen. Sedan vill skatteministern påstå att skatt på arbete inte har någon betydelse för nya jobb.

Samtidigt har regeringen i EU skrivit på Essendeklarationen, där EU-kommissionen kritiserar Sverige för att vi inte sänker skatten på arbete

utan driver upp den. Ni bejakar Essendeklarationen men vidtar inga åtgärder i Sverige. Ni återställer, påverkade av en stenhård opinion, sjuklöneperioden så att den åter minskar från en månad till 14 dagar. På samma sätt återställer ni momsredovisningen, eftersom det påverkar företagsamheten. Ändå säger Thomas Östros fortfarande att skatten på arbete inte påverkar de nya jobben. Ni sitter på två stolar. Ni har ingen inriktning i politiken. Ledarskapet brister; det är därför Sverige blöder.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 94 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det ledarskap som präglade den regering som Karl-Gösta Svenson stödde var inte särskilt imponerande. Det gick ut på att alla krafter i regeringen fick som de ville. Bo Lundgren fick sänka skatter, och Karl-Gösta Svenson applåderade. Bengt Westerberg fick genomföra sociala reformer, och Karin Pilsäter applåderade säkert. Alf Svensson fick genomföra reformer på biståndsområdet. På punkt efter punkt fick alla göra som de ville. Karl-Gösta Svenson säger sedan att det resulterade i att alla kurvor pekade rätt 1994. Vi hade då ett upplåningsbehov på 240 miljarder, en inledning på en köpbojkott av svenska statsobligationer samt skyhöga räntor. Landet var på väg mot konkursens brant.

Jag skulle bli ganska orolig om jag vore Karin Pilsäter eller Michael Stjernström och fick höra att det är den typen av ekonomisk analys som det stora borgerliga partiet har. Jag förstår uppriktigt sagt inte varför ni samarbetar så tätt med Karl-Gösta Svensons parti. Det låter ohyggligt riskabelt.

Anf. 95 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Nu är det Socialdemokraterna som regerar, och Thomas Östros är en av ministrarna i regeringen. Han ger inte en tillstymmelse till svar till 55-åringen i Karlskrona som vill ha ett riktigt jobb. Han talar bara om historia, vad som har varit. Han vill inte se framtiden, vilken politik som behövs för att öka antalet jobb i Sverige, i dag när jobben minskar. Han säger inte ett ord om detta.

Den politik som ni hittills har fört har inneburit att kommunsektorn har förlorat de 16 miljarder som ni vill tillföra, och mer därtill – beroende på den höga arbetslösheten, beroende på att egenavgifterna är avdragsgilla och sänker skatteunderlaget, beroende på att socialbidragen har ökat under den tid då ni har drivit upp skatterna, så att människor inte kunnat klara sig på sin lön efter skatt. Bidragsberoendet har ökat under er tid vid makten. Kostnaderna har stigit. Möjligheten till nya jobb har försvunnit. Något som vi har upprepat flera gånger i dag, något som oroar människor utanför det här huset och som oroar mig är att ni inte ser sambandet mellan höga skatter på arbete och den sjunkande sysselsättningen i Sverige.

Anf. 96 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Tack vare att vi nu har lämnat det underskott som Karl-Gösta Svenson väldigt effektivt var med om att bygga upp, fått ned räntorna, fått i gång framtidstron och konsumtionen ser vi nu hopp för svensk ekonomi. Vi ser också att arbetslösheten faller. Titta på arbetslöshetssiffrorna från vecka 31 och framåt! Vecka efter vecka har vi fallande arbetslöshet. Vecka 31 var det 489 875 personer, och vecka 47 var det

282 872 personer. Vi har i Sverige en fallande arbetslöshetstrend, och Karl-Gösta Svenson är inte särskilt glad för det.

Jag tror att den tidning Karl-Gösta Svenson visade upp är från Blekinge. Jag kan glädja Karl-Gösta Svenson med att Blekinge i dag är det län som har störst antal lediga platser. Det är en uppgång, och Blekinge leder. I det län som traditionellt sett haft stora och svåra strukturella problem finns det nu lediga platser och ett hopp om att få jobb.

Var därför inte så dyster, Karl-Gösta Svenson! Det vänder för Sverige. Det är inte Karl-Gösta Svensons förtjänst, det kan jag försäkra, men tack vare en del skatteökningar, en del utgiftsnedskärningar och en ganska tuff politik är Sverige nu äntligen på rätt väg.

Anf. 97 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Skatteministern efterlyste ett gemensamt skattealternativ. Jag kan glädja ministern med att ett sådant finns. I reservation 1 till betänkandet finns ett 17-punktsprogram för ökad sysselsättning och högre tillväxt. Där finns inte några extrema varianter på skattesänkningar och besparingar, som Östros nämnde i sitt anförande.

Fördelningspolitiken är viktig, det instämmer jag verkligen i. Balansen mellan skattehöjningar och besparingar måste bli rätt. Men tyvärr har den sittande regeringen förlorat känslan för fördelningspolitiken. Man vill sänka barnbidraget för alla familjer, såväl rika som fattiga, försämra assistentersättningen för funktionshindrade och slopa änkepensionerna. Det är sanningen.

Efter vad jag förstår instämmer Östros i att sänka skatter i tjänstesektorn skulle minska arbetslösheten. Tyvärr fick jag inte något svar på frågan hur länge de arbetslösa skall behöva vänta på ett svenskt förslag.

Jag tycker jag märker en låsning i synen på privat och offentlig tjänstesektor. I ett uttalande har Östros sagt att det för honom är otänkbart att satsa på den privata tjänstesektorn före den offentliga. Men vad gäller de äldres behov av hjälp i hemmet går ju de offentliga och privata tjänsterna hand i hand. I dag ger inte den privata hushållssektorn några skatteintäkter att tala om. Att öppna tjänstesektorn ger *mer* offentliga resurser, inte mindre.

Frågan kvarstår: Vad säger skatteminister Thomas Östros till äldre som vill ha kompletterande hjälp med städning, skottnings och annat?

Anf. 98 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Regeringen avfärdar inte eventuella framtida stimulanser till tjänstesektorn, men det måste ske i ett läge då det finns ekonomiskt utrymme för att göra det. Det får inte ske på bekostnad av äldreomsorgen, skolan och vården. Där befinner vi oss inte ännu.

Nu finns en öppning inom den europeiska unionen som också är intressant, en möjlighet att använda momsen på ett annat sätt. Det är vi beredda att titta vidare på.

Michael Stjernström säger att det finns ett gemensamt alternativ. Innebär det att Moderaterna har övergett sin skattesänkingspolitik? Så låter det inte när jag träffar moderater i debatter ute i landet. Då är det fortfarande 80 miljarder som gäller. De motsätter sig fortfarande de 8 miljarderna extra till kommuner och landsting. Vad är det för ett gemen-

samt alternativ? Ni har hittat 17 punkter där ni är överens, men alla andra punkter återstår. Ute i buskarna kan ni sedan tala om saker som ni också vill genomföra.

Michael Stjernström säger att vi vill sänka barnbidraget. Har han inte läst budgeten? Vi föreslår där *höjda* barnbidrag. Anledning är just att ekonomin är på väg upp och att det är viktigt att barnfamiljerna, som har dragit ett tungt lass under saneringen, nu får litet ökade resurser.

Jag vill ställa en fråga till Michael Stjernström. Förutom det här med huruvida ni verkligen ställer upp på de 200 miljarderna och att avveckla välfärdssamhället står det i den gemensamma reservationen att det som är mindre angeläget i kommuners och landstings verksamhet skall prioriteras ned. Där skall ni tjäna mycket pengar. Vad är det kommunen gör som inte behövs? Är det kollektivtrafik, barnomsorg, ungdomsverksamhet, räddningstjänst, miljö- och hälsoskydd, bibliotek eller kultur? Det finns en myt om att det pågår en massa verksamheter i kommuner och landsting som kostar pengar men som inte behövs. Tala om vad det är som skall tas bort!

Anf. 99 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det där med barnbidragen var intressant. Det var ju tur att det fanns ett sänkt barnbidrag så att det fanns någonting att höja inför valet. Min poäng var nämligen att man sänkte barnbidraget lika för alla, både för rika och för fattiga, i stället för att som vi kristdemokrater föreslog rikta in en del av de pengarna till de sämst ställda barnfamiljerna, de som uppbär bostadsbidrag. Det var vår modell: att inte ha samma syn på alla barnfamiljer, både rika och fattiga. Det är fördelningspolitik.

Sedan vore det intressant att höra om Östros delar min uppfattning att det i dag i princip inte finns någon hushållssektor och inga skatteintäkter att tala om. Ser inte Östros det här sambandet? Om man öppnar tjänstesektorn, om man får folk att ur egen plånbok lägga upp en del pengar tillsammans med statliga stimulanser i någon form av bidrag, frigör man resurser och får pengar in i systemet. Då får man mer offentliga resurser som man kan ha till vård, omsorg och skola. Ser inte Östros det sambandet?

Anf. 100 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Michael Stjernström säger ingenting om vilka krav som kommer att ställas i en framtida borgerlig regeringskoalition. Han hänvisar till de 17 punkter som finns i reservationen. De 17 punkterna är så tunna att de säger väldigt litet om den verklighet som väntar medborgarna om ni skulle komma att styra efter valet. Nu närmar sig valet. Det är tio månader kvar. Det måste bli litet tydligare.

Jag hörde Mats Odell säga i en TV-intervju att han villkorade kd:s medverkan i en borgerlig regering mot att man skulle satsa mer på vård, skola och omsorg. Sedan säger moderata representanter som Karl-Gösta Svenson här att man inte skall göra det. Vad innebär det här? Det skall sänkas skatter, det skall satsas mer och ni börjar villkora. Det är en räntehöjarkoalition som börjar formeras. Känner sig inte Michael Stjernström litet rädd för vad som kommer att ske med alla dem som har stora lån, får

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

höjda räntor och tvingas lämna hus och hem när ni inte kan få ihop till en ansvarsfull politik?

När det gäller tjänstesektorn är det klart att det är den sektor som växer i en expansiv ekonomi. Det är dit mycket av efterfrågan riktas när människor känner att de törs, vågar och får disponibla inkomster att börja efterfråga igen. Frågan om stimulanser är viktig att analysera ordentligt, och vi har utredningen från Dan Andersson i botten. Men att genomföra ofinansierade skattesänkningar slår hårdast mot de verksamheter som är beroende av människors privata konsumtion. Ty när det blir ofinansierade skattesänkningar, underskott och höjda räntor håller man i pengarna igen, och så faller de här sektorerna ihop. Det har vi sett under 90-talet, och det skulle vi från regeringens sida aldrig ge oss in på.

Anf. 101 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Först vill jag uttrycka den oerhörda besvikelse jag kände när statsrådet bekände att han hade platåskor på 70-talet. Jag trodde inte att Östros innefattades i den kategori som faller för slika modenycker, men man upphör aldrig att förvånas.

Jag går så över till frågan. Östros anklagade de borgerliga och sade: Lyssna inte på kraven på skattesänkningar från höginkomsttagare! Fall inte undan för det! Jag minns mig då en intervju med Industriförbundets Bo Berggren, där han fortsatte att ställa kravet att ta bort värnskatten fullt ut. Jag har därför samma uppmaning till Thomas Östros: Fall inte undan för de här kraven från Industriförbundets Bo Berggren och andra höginkomsttagare och sänk värnskatten!

Känns det inte litet underligt som socialdemokrat att nu sänka skatten för höginkomsttagare med 5 000 kr/år medan låginkomsttagarna däremot knappt får någonting? I vissa fall blir det t.o.m. skattehöjningar i och med att man samtidigt höjer egenavgifterna. Känns det inte litet underligt att sitta som skatteminister i en socialdemokratisk regering och genomföra den här typen av politik?

Anf. 102 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Numera skall ju alla politiker öppet redovisa hela sin historia. Det är lika bra att göra det från början; annars hittar någon annan de här liken i garderoben. Om mitt lik är de här platåskorna tycker jag att det skulle vara spännande att höra vad Per Rosengren gjorde på 70-talet.

När det gäller värnskatten var det en skatt som vi var väldigt tydliga med i valrörelsen. Vi sade: Vi inför en värnskatt under de här saneringsåren, en tillfällig skatt som kommer att drabba medelinkomsttagare och uppåt. Det behövs för att få en rimlig fördelningspolitisk profil i saneringen. Löftet var klart och tydligt: När vi har sanerat statsfinanserna skall värnskatten bort. Det fullföljer vi. År 1998 når vi balans, och den 1 januari 1999 avskaffas värnskatten. Det tycker jag är viktigt. Värnskatten bidrog med 20 miljarder till saneringen. Nu är denna fullföljd, och då fullföljer vi löftet.

Sedan skall vi också se till att fullfölja de löften som gavs i samband med skattereformen. Det fanns en del centrala saker där: enkelhet, mindre krångel och mindre fusk. Allt detta föll väl ut, och vi har i dag ett bra skattesystem. Men det fanns också ett fördelningspolitiskt villkor knutet

till skattereformen, ett villkor som Folkpartiet sällan tar upp men som var viktigt för oss. Skattereformen blev underfinansierad, och därmed kunde inte fördelningspolitiken uppfyllas fullt ut. Vi inför alltså ett tredje steg i inkomstskatteskalen för att se till att det fördelningspolitiska villkoret i skattereformen uppfylls. Detta kommer vi också att göra i samband med starten 1999.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 103 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Om det hade varit så väl att värnskatten hade givit 20 miljarder per år hade det varit bra. Det kanske skulle uppfattas som sammanlagt under mandatperioden. I så fall stämmer siffrorna med mina.

Men vi behöver ju de här pengarna till verksamheterna. Vi ser hur verksamheter i kommuner och landsting blöder. Att i det läget sänka skatten för höginkomsttagare känns litet underligt. Samtidigt blir effekten att man sänker för höginkomsttagarna medan låginkomsttagarna inte får särskilt mycket sänkt skatt. Det är där vi egentligen behöver öka köpkraften.

Vad man gör är väl snarast att höja gränsen för när man skall börja ta ut värnskatt. Sedan kan man kalla det något annat, men om jag inte är helt felinformerad tänker ni nu ta ut 5 % på inkomster över 30 000 kr i stället. Jag vet inte om man kan kalla det att inte bryta ett löfte. Nu vill inte jag sälla mig till den debatten, för jag vill naturligtvis gärna ha kvar värnskat-ten där den är. Men jag måste säga att skatteministerns resonemang haltar litet. Man håller egentligen inte ett löfte. Man kan förstås kalla den nya skatten något annat än värnskatt, men den har ju samma effekt även om den ligger på litet högre inkomster.

Jag återkommer dock till frågan: Känns det inte litet underligt att ge skattesänkningar åt höginkomsttagare samtidigt som låginkomsttagare får en ökad beskattning, eller i alla fall ingen skattesänkning?

Anf. 104 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det blir 20 miljarder. Jag läste liksom Karin Pilsäter *Hej Matematik*, och 4 gånger 5 blir 20. Det lärde vi oss. Det är alltså ungefär den inkomst vi har fått.

Det här handlar inte om någon skattesänkning. Vi införde en tillfällig skatt, en värnskatt, som skulle finnas under saneringsperioden. Den har bidragit till en del av saneringen, och nu fasas den ut automatiskt eftersom det är ett sådant beslut riksdagen har fattat. Den 1 januari 1999 finns värnskatten inte längre.

När det gäller skattereformen var det mycket tydligt i samband med genomförandet att det skulle göras en utvärdering av skattereformen. Hur väl uppfyllde man villkoren? Utvärderingarna visar att det fördelningspolitiska villkoret inte uppfylldes, framför allt på grund av att reformen var underfinansierad. Den underfinansieringen gjorde att man inte kunde fullfölja ambitionerna på barnbidrags- och bostadsbidragsområdet, vilket innebar att det ändå var de som hade bäst inkomster som fick det bästa utfallet av skattereformen. Då är det rimligt att införa ett tredje steg för de verkliga höginkomsttagarna. Den gränsen kommer att gå någonstans kring 30 000 kr, skriver vi i budgetpropositionen, men vi återkommer

med ett konkret förslag till riksdagen. Det är att se till att skattereformen faktiskt uppfylls.

Det gäller också barnbidragshöjningen. Den ingick som en integrerad del av skattereformen. När vi nu höjer barnbidragen ser vi till att de grupper som haft det jobbigast under de här åren, de som fick löften om målsättningen att höja barnbidragen, nu också får en höjning av barnbidragen. Det är också viktigt i perspektivet av skattereformen. Den skattepolitiken kommer att ge oss ett skattesystem som fortfarande är väldigt konkurrenskraftigt, som har en rättvis fördelningsprofil, som har förhållandevis låga marginalskatter och som kommer att vara viktigt när vi går in i uppgångsfasen i ekonomin.

Anf. 105 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Den svenska ekonomin utvecklar sig för närvarande och sedan en tid tillbaka i gynnsam riktning. Räntan har på två och ett halvt år i stort sett halverats. Kronan har kraftigt stärkts och stabiliserats sedan kronfallet 1992. Nu sjunker arbetslösheten mycket påtagligt. Inom vissa branscher och yrken och på vissa orter uppstår nu rekryteringsproblem när det gäller arbetskraft. Flaskhalsar uppstår. Det svenska näringslivet har trots förstärkningen av kronan kunnat behålla och t.o.m. förstärka sina marknadsandelar på exportmarknaderna. Den inhemska konsumtionen stiger.

Grunden för denna positiva utveckling är att vi nu har en statsbudget i balans och en stabilt låg inflation. Denna grund har krävt ett ofta tufft saneringsarbete under en följd av år. Det har krävt samling, samarbete och stabilitet över tiden. Det har också krävt kontinuitet över mandatperioder. Centerpartiet är det parti som har visat mod och förmåga att delta i det nödvändiga saneringsarbetet under nästan hela 90-talet. Vi har samarbetat i regering under förra mandatperioden och med regering under större delen av den nuvarande mandatperioden. Detta tålmodiga och ofta påfrestande arbete kan vi nu alla skörda frukterna av.

Nu gäller det att inte tappa greppet över denna positiva utveckling. Nu gäller det i stället, för att använda ett militärt språkbruk, att hålla tagen terräng och att förstärka det brofäste som uppnåtts. Det betyder bl.a. att vi under ett antal goda år framöver måste förbereda oss för och skapa resurser inför den konjunkturella nedgångsfas som därefter kommer. Vi måste under dessa goda år använda en del av vårt samlade produktionsresultat till avbetalningar på vår gemensamma skuldbörda.

Centerpartiet kommer inte under de närmaste åren att medverka vare sig till lättsinniga skattesänkningar eller till vidlyftiga bidrags- eller transfereringsökningar. Vi kommer att se till att våra förslag till skattesänkningar ligger inom ramen för en balanserad budget efter en planmässig amortering på statsskulden. Våra förslag till förbättringar av de låga pensionerna och för ökade resurser till vård, skola och omsorg kommer att ha samma inriktning.

Vi kommer alltså inte att i förväg inteckna olika slag av dynamiska effekter när vi lägger fram våra skattesänkningsförslag. Erfarenheterna såväl från skattereformens genomförande som från förra mandatperioden visar att förtida inteckning av dynamiska effekter är en ytterst riskabel och oftast inte fungerande metod.

Egentligen är det även teoretiskt en självklarhet. Låt oss tänka oss att vi t.ex. vid nästkommande årsskifte gör en kraftig sänkning av arbetsgivaravgifterna utan att anvisa samtidig finansiering. Det kommer i så fall att innebära att den statsfinansiella kostnaden börjar ticka på successivt efter årsskiftet. De dynamiska effekterna av de sänkta arbetsgivaravgifterna i form av framför allt ökad sysselsättning och så småningom ökad köpkraft uppstår med en betydande fördröjning. Under tiden urholkas statsfinanserna på nytt genom höjda räntor och andra skadeeffekter, vilket i sin tur gör att de förväntade dynamiska effekterna kanske aldrig uppstår eller i vart fall kraftigt decimeras.

Våra skattesänkingsförslag inför kommande mandatperiod är alltså avpassade så att de ryms inom en balanserad statsbudget efter planmässig avbetalning på statsskulden. De har dessutom inriktningen att de skall gynna arbete och kunskap.

Men de skall också medverka till en rättvis fördelning. Det är därför det är viktigt att sänka inkomstskatten för låg- och medelinkomsttagare under nästa mandatperiod. Det bör enligt vår mening ske genom en höjning av grundavdraget för dessa inkomstgrupper.

Det är också viktigt att vi nästa mandatperiod återställer skattesatsen för fastighetsskatten till 1½ %. Ännu viktigare och ännu tidigare bör vi dock rätta till de skevheter som finns i underlaget för fastighetsskatten, dvs. fastighetstaxeringsvärdet, framför allt för fastboende i attraktiva fritidsområden. Vi har i avvaktan på förslag från pågående utredning lagt fram förslag om slopande av den s.k. belägenhetsfaktorn och lättnader när det gäller tomtstorlekarna men inte fått majoritet för dessa åtgärder.

Vi kommer nu att hålla blåslampan brinnande för att förmå regeringen att sätta tryck på utredningen att lägga fram sina förslag i denna del så att de kan behandlas så tidigt som möjligt under nästa år. Vi kommer att sträva efter att de förändringar som kommer till stånd får retroaktiv verkan och alltså blir gällande även för innevarande års taxeringsvärde. Det framstår med mycket stor tydlighet att regeringspartiet behöver denna blåslampa för att kunna agera med kraft.

Fru talman! Det finns säkert de som hajar till om jag säger att förmögenhetsskatten bör avskaffas av fördelningspolitiska skäl. Jag medger att påståendet är något tillspetsat, men det har i korthet följande bakgrund:

Vi har på goda grunder avskaffat förmögenhetsskatten för s.k. arbetande kapital. Definitionen av begreppet arbetande kapital har visat sig alltmer svårbemästrad. I praktisk hantering är det i dag helt omöjligt att definiera en tillämpbar gräns mellan arbetande riskkapital å ena sidan och spekulationskapital å andra sidan. Det medför att de flesta förmögenheter inom det finansiella systemet tenderar att bli befriade från förmögenhetsskatt även om förmögenheterna är mycket stora. Kvar för beskattning blir de förmögenheter som är placerade i fasta tillgångar, dvs. i huvudsak bostadsfastigheter, vilka oftast är resultatet av enträget arbete och lika enträget sparande.

Vår slutsats blir att förmögenhetsbeskattningen helt bör avskaffas under nästa mandatperiod.

Fru talman! En annan viktig utgångspunkt för våra skattesänkingsförslag är att de skall stimulera till ökat företagande och ökad sysselsättning. Vi har drivit igenom en sänkning av arbetsgivaravgifterna med tyngdpunkten riktad mot de små företagen. Det har skett i två steg och

Prot. 1997/98:30

19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

**Fel! Okänt
växelargument.**

innebär att vi i dag har fem procentenheter lägre avgifter för en lönesumma upp till 850 000 kr per företag eller koncern. Vi vill gå vidare på denna väg och kommer att föreslå förbättringar av såväl procentsats som lönesumma. Finansieringen kan ske inom ramen för en skatteväxling, som bl.a. Ronny Korsberg har talat sig varm för, där andra delen är ökade miljöavgifter. Men finansieringen kan också ske inom ramen för ökade överskott i budgeten de närmaste åren.

Vi har från Centerpartiets sida starkt bidragit till att riksdagen nu kan besluta om ökade reseavdrag vid resa till och från arbetet. En del kamerate inriktade debattörer säger ibland att det väl är bakvänt att först höja bensinskatten för att sedan tvingas höja reseavdraget. Dessa debattörer har helt tappat bort skattesystemets roll för omställningen av energisystemet.

Vi har medverkat till en höjning av koldioxidskatten, vilket i sin tur har påverkat skatten på bilbränslen. Det har varit nödvändigt att använda sådana ekonomiska styrmedel för att ge biobränslena en rimlig chans att utvecklas och att etablera sig på marknaden. Det har också varit nödvändigt för att den fullskaleanläggning som nu planeras för etanolproduktion över huvud taget skulle kunna komma till stånd. Jag anser att vi nu har skapat förutsättningar för en biobränsleproduktion för inblandning i bensinen i våra vanliga bilar. Målet är därmed uppnått, och jag kan i dag inte se något behov av ytterligare bensinprishöjningar framöver.

Fru talman! Jag har här under några minuter redovisat Centerpartiets viktigaste inslag i skattepolitiken. De rymmer alla i den ekonomiska verklighet vi ser framför oss inom ramen för en fortsatt sanering av våra gemensamma finanser, nu med inriktning mot sanering av våra gemensamma skulder. Vi är beredda att även fortsättningsvis i konstruktivt samarbete med andra partier se till att de också blir genomförda. Vi vet att samarbete och handling ger resultat.

Anf. 106 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Rolf Kenneryd talar i sitt anförande om fastighetsskatten, men jag blir inte riktigt klok på hur angelägen en sänkning av denna skatt är för Centern. Centern brukar vara mån om att säga att man inte var med om att rösta för en höjning av fastighetsskatten från 1,5 till 1,7 %. Men sanningen är att fastighetsskatten har hållits på en hög nivå under 1996 och 1997 och att det tycks bli fallet även under 1998. När, eller t.o.m. vilket år, tycker Centern att vi skall sänka fastighetsskatten? Det är diffust att säga "nästa mandatperiod", därför att det kan vara såväl 1999 som 2002 osv.

Vad vill Centern göra för dem som måste lämna sina hem under tiden som man utreder, funderar och håller skatten på den höga nivån? Har ni något förslag, eller skall det bara vara så att människor får gå från hus och hem och att sänkningen sedan kommer att göras någon gång i framtiden? Är ni verkligen tillfreds med en sådan politik?

Anf. 107 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Om Michael Stjernström hade lyssnat och försökt förstå hade han fått svar på i varje fall den första frågan. Jag uppehöll mig ganska länge och tydligt vid att vi genomför skattesänkningar när vi har

ekonomiskt utrymme för detta. Det är anledningen till att vi tidigare inte har kunnat lägga fram förslag om en sänkning av fastighetsskatten. Det vi nu binder upp oss för och det vi utlovar är att den med vår medverkan kommer att kunna sänkas under nästa mandatperiod. Det är det besked jag har givit och som jag nu upprepar för Michael Stjernström.

När det sedan gäller de särskilt utsatta grupperna, som jag också uppehöll mig vid, har vi som bekant lagt fram konkreta förslag om hur man kan förbättra för dem. Vår inriktning är, när vi nu inte har fått majoritet för det, att genomföra detta så att det ändå får påverkan på innevarande års taxeringsvärden, dvs. med retroaktivitet när beslutet fattas.

Anf. 108 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Då tvingas jag konstatera att under 1996 och 1997 och t.o.m. under 1998 är en rad olika områden mer angelägna för Centern än en sänkning av fastighetsskatten. Jag hoppas att det verkligen kommer ett omtänkande från Centerns sida och att det görs en sänkning under nästa mandatperiod. Jag beklagar att det inte har gått att få majoritet för att sänka fastighetsskatten under den innevarande mandatperioden.

Anf. 109 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag tvekar inte att påstå att när det gäller strävan att lägga fram konkreta, genomförbara och finansierade förslag för att komma till rätta med den mycket svåra problematik som fastighetsskatten innebär, inte minst i tekniskt hänseende, har vi varit det parti som har varit ledande. Andra partier har däremot försökt ge sken av att de har haft lösningar i bakfickan, men de har inte kunnat redovisa vari de har bestått.

Anf. 110 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! För 14 dagar sedan diskuterade kammaren äldreomsorgen. Då var alla eniga om att gamla människor har rätt till en god vård – att liggsår och ensamhet aldrig kan förenas med ett samhälle som bygger på grundläggande humanitära värden – och om att omsorgen om de svaga och ett värdigt samhälle också kräver en solidarisk finansiering.

Ytterst är det detta som skattepolitiken handlar om, dvs. att klara av att finansiera gemensamma verksamheter, att omfördela samhällets resurser så att vi tillsammans kan säkra att gamla människor får en god vård, barnen en bra skola och samhället en infrastruktur som förenar kraven på god miljö med tillväxt och en växande arbetsmarknad. Ett utvecklat samhälle som låter alla – inte bara några – få del av ett rikt liv kräver ett rättvist och bra fungerande skattesystem.

Skattepolitiken har spelat en viktig roll för budgetsaneringen. Under hela dagen har kammaren kunnat diskutera utifrån en statsbudget i balans – det som få trodde var möjligt när socialdemokratin tog vid för tre år sedan. Det är kombinationen av besparingar, skattehöjningar, tillväxt i ekonomin och ökat förtroende för Sverige som har gjort det möjligt som många trodde var omöjligt: att på tre år föra Sverige från att vara ett av de länder i Europa som hade svagast ekonomi till att bli ett av de länder som har starkast ekonomi.

Det finns all anledning, fru talman, för oss socialdemokrater att i det sammanhanget rikta en rejäl erkänsla till Centerpartiet för dess medver-

*Fel! Okänt
växelargument.*

kan i budgetsaneringen. Det har varit tufft. Det har inte givit många applåder, men hårda data talar för att samarbetet mellan Centern och Socialdemokraterna har givit Sverige en stabil grund för framtiden.

Finansplanen visar hur budgetsaneringen slagit för olika grupper. Den har känts allra hårdast för dem som har det sämst, men över 40 % av kostnaderna har burits av de 20 % som har det bäst och ca 11 % av de 20 % som tjänar minst. En så solidarisk fördelning av ansvaret hade inte varit möjlig om saneringsarbetet inte innehållit en värnskatt, som kostar mest för dem som tjänar bäst, en återinförd förmögenhetsskatt och höjda kapitalskatter.

I Sverige betalar nästan alla skatt, också de som har låga inkomster. Samtidigt spelar skatterna en viktig roll för att omfördela mellan olika grupper i samhället. När kommunerna finansierar grundskolan med skatt, som nästan alla kommunmedlemmar betalar, får läkaren betala mer än dubbelt så mycket som vårdbiträdet i kommunalskatt. Deras barn går i samma skola. När landstinget finansierar *bypass*-operationen med landstingsskatt betalar den lågavlönade kanske en tiondel av den riktigt välvärdades landstingsskatt, men båda har rätt till en bra operation. Så ser vi på område efter område hur vi gemensamt kan skapa god service åt alla men också säkra en solidarisk finansiering via skatten.

Det är en myt, som Thomas Östros tidigare sade, som snart bara riksdagsgrupperna för m, fp och kd tror på, att det är borgerliga regeringar som lyckats hålla skattekvoten nere. Visst var den formella skattekvoten strax under 50 % när Bildt och Wibbe regerade Sverige. Men den verkliga skatten – de offentliga utgifter som betalas med skatten – var drygt 61 % när de regerade Sverige. Skatterna var lägre, men bidragen och kostnaderna för samhället var mycket högre. Så ihåliga blir skattesänkningar när de görs med lånade pengar.

Skatteutskottet delar den bedömning av skattereformen som regeringen gör i propositionen. Skattereformen gav Sverige ett modernare och robustare skattesystem. En mer likformig kapitalbeskattning minskade spekulationstendenserna i den svenska ekonomin, och möjligheterna till skatteplanering minskade.

Skattereformen innebar också – och det är viktigt – startskottet för ett grönare skattesystem. Men ett viktigt mål var att skattereformen skulle vara fullt ut finansierad. Där finns det brister. De inkomsttagare som har de högsta inkomsterna har inte fullt ut finansierat sina egna skattesänkningar. Därför finns det skäl att återkomma med en ny och högre nivå på statsskatten just för den gruppen med de högsta inkomsterna.

På en viktig punkt kunde skattereformen inte fullföljas. Barnbidragen var viktiga för fördelningsprofilen i reformen. De skulle höjas. I stället sänktes de. Därför finns det anledning för mig att som representant för skatteutskottet tillstyrka förslaget om höjda barnbidrag och höjda studiebidrag till gymnasieungdomarna. Det är en bit på vägen mot en rättvisare och bättre fördelning. Det är också barnfamiljerna som har drabbats allra hårdast av den ekonomiska krisen.

På andra områden diskuterar vi alla den nästan kliniska likformigheten i skattereformen. Det gäller bl.a. tjänstebeskattningen. Här pågår en analys av Tjänstebeskattningsutredningen inom Regeringskansliet, och här förs – som har nämnts här i dag – inom EU en diskussion med inriktning på att med hjälp av differentierad moms stimulera de mest skatte-

känsliga delarna av arbetsmarknaden, det som av Dan Andersson har definierats som de hushållsnära tjänsterna.

Utskottet har engagerat sig starkt för de skattefrågor som har direkt bäring på tillväxt och nya jobb. Lättnader i ägarbeskattningen med 4 miljarder har genomförts för att förbättra villkoren för kapitalförsörjningen i onoterade bolag.

I 1998 års budget ökar nedsättningen av arbetsgivaravgifterna med inriktning på små och medelstora företag. Skattelättnaden uppgår från nästa år till nästan 3 miljarder.

Den 1 januari träder skattekontot i kraft. Det underlättar och förenklar arbetet för företagen. Reglerna för F-skattsedlar förändras, och kampen mot den ekonomiska brottsligheten förstärks för att öka rättvisan och statens inkomster, men kanske framför allt för att skapa rättvisa konkurrensvillkor mellan olika företag.

Fru talman! Budgetförslaget innehåller några skarpa skatteförslag.

Det första är höjda bilavdrag. Bilavdraget höjs från 13 till 15 kr per mil. Det ger en ersättning som väl täcker de rörliga kostnaderna för bilresorna. Förslaget betyder mest för dem som har långa resor till jobbet. En höjning av avdragsbegränsningen från 6 000 till 7 000 kr finansierar 330 av de 500 miljoner om året som de höjda avdragen kostar statskassan.

Det andra skarpa förslaget är en förlängning av ROT-avdraget till att gälla arbeten också under 1998. ROT-avdraget har motverkat arbetslösheten främst hos de mindre byggföretagen och säkert också spelat en viktig roll för att få fler jobb utförda av företag med F-skattsedel och mer av just redovisning. Det är naturligt att förlänga ROT-avdraget, både med hänsyn till de många arbetslösa inom byggarbetsmarknaden och med hänsyn till den analys och det jobb som görs när det gäller Tjänstebeskattningsutredningens olika förslag.

Det tredje skarpa förslaget är justeringar i förmögenhetsskatten. Riksdagen täpper nu till det hål som uppkommit genom att företag gått från A-listan till O-listan eller OTC-listan. Samtidigt vidgas huvuddelägarbegreppet på A-listan till att omfatta dem som var huvuddelägare vid utgången av 1991. Slutligen reduceras skatteplikten för A-aktier från 100 till 80 %. De beslut som fattats nu och i våras visar att den avgränsning av skatteplikten som den borgerliga regeringen fattade beslut om ingalunda var enkel. Därför krävs att regeringen också framgent följer utvecklingen av förmögenhetsskatten.

Finansutskottet har slutligen gjort ett tillkännagivande till regeringen om fastighetsskatten. Fastighetsskatten är en viktig skattebas. Därför är det viktigt att den kan baseras på så korrekta värden som möjligt och också uppnå en bred allmän acceptans. Regeringen har tillsatt en utredning som syftar till att öka träffsäkerheten i värderingen av fastigheter. På grundval av de skrivningar som gjorts i skatteutskottet gör finansutskottet ett tillkännagivande med krav på att regeringens utredare så snart som möjligt, och med sikte på en förändring med giltighet från 1998, skall lägga fram överväganden när det gäller lägesfaktorerna och ett lokalt inflytande över fastighetstaxeringen. Visst! Rolf Kenneryd har rätt i att Centern fungerar som en viktig blåslampa när det gäller diskussionen om fastighetsskatten. Men jag kan försäkra kammaren att det förekommer en seriös diskussion i vårt parti om utformningen av fastighetsskatten. Som

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

bekant pågår också en allmän analys av fastighetsbeskattningen inom Regeringskansliet.

Fru talman! Socialdemokraterna och Centern står bakom finansutskottets beslut om skattepolitiken. Desto större är skillnaderna mellan andra partier. Moderaterna vill sänka skatterna med 36 miljarder år 1998, med 55 miljarder år 1999 och med nära 80 miljarder år 2000. Deras förslag visar att det inte finns några gratisluncher.

Jag delar mycket av Per Rosengrens kritik mot Moderaterna – men inte på en punkt. Det är inte så att Moderaterna mörkar. Moderaterna visar i sin reservation precis hur besvärliga de skattesänkningar de föreslår är att genomföra. På flera områden återkommer kostnaderna för skattesänkningarna direkt i plånboken hos löntagarna – inte som skatter, men som försäkringsavgifter. Ca 18 miljarder av Moderaternas föreslagna skattesänkningar innebär höjda avgifter på försäkringar av olika slag.

I Moderaternas Sverige skall löntagarna betala särskilda försäkringar för läkemedel, höjda försäkringsavgifter på fordonsskatten och mycket kraftigt höjda a-kasseavgifter.

Låt mig ta ett exempel. Moderaterna vill sänka bensinskatten med 25 öre inklusive moms. Det betyder 25–30 kr mindre i bensinskatt för en normalbilist. I stället skall bilägarna betala 1 200 kr mer om året i fordonsskatt. Men det räcker inte med det. Moderaterna gör en ärlig redovisning som bl.a. visar att den som är arbetslös utförsäkras efter 300 dagar. Den frågan kommer säkert att diskuteras i nästa debatt i kammaren. Deras budgetförslag innebär att medel för 60 000 jobb år 2000 försvinner från kommunerna, att biståndet skärs ned ytterligare, att ytterligare en karensdag införs i sjukförsäkringen – trots att det redan är så tungt för många – samtidigt som ersättningarna i försäkringssystemen begränsas till 75 %.

Det här är några exempel. Det finns många fler som visar att Moderaterna har skarpa förslag som slår ytterst hårt mot de människor som har det jobbigt i samhället.

Då är Folkpartiet litet vagare. Folkpartiet föreslår en minskning av skatterna med nära 30 miljarder nästa år. En mycket stor del av besparingarna riktas mot de arbetslösa och arbetsmarknadspolitiken. Satsningarna på det som skall göra Sverige starkt för framtiden, t.ex. infrastrukturen, skärs ned. Investeringspengarna skall användas till kortsiktiga skattesänkningar. Statliga företag skall säljas till ett värde av 100 miljarder. Det är inga småpengar. Vad är det av de gemensamma tillgångarna som skall säljas? Är det Telia? Är det SJ? Är det Posten? Hur kan man vara så säker på att man redan nästa år får in ränteintäkter från dessa försäljningar som innebär att man kan sänka skatterna?

Förhoppningar om ökade intäkter tack vare minskat fusk används till skarpa skatteförslag på 2,2 miljarder. Räntebidragen minskas för bostadsrättsföreningar och bostadsföretag – företag där staten redan måste gå in med olika former av stöd. Kanske är de vaga budgetförslagen och de fromma förhoppningarna svaret på varför Folkpartiet misslyckades så kapitalt med att ta ansvar för Sveriges ekonomi när man hade chansen. Eller är det så att det är bara ett parti som inte tror sig ha någon chans att återigen ta ansvar för Sverige som lägger fram förslag på så stora skattesänkningar med så oklara och oskarpa förslag till besparingar?

Samma dimma och osäkerhet omger Kristdemokraternas skatteförslag. Är det kanske så att det till syvende och sist är Moderaterna som håller i taktpinnen i det borgerliga alternativet?

Jag skulle vilja fråga Kristdemokraterna följande. Är ni verkligen beredda att medverka i eller stödja en regering som tänker genomföra en sådan slakt på välfärden som Moderaterna för fram i sitt budgetförslag? Hur skall ni i Folkpartiet kunna förklara för era väljare att ni vill ha en bättre vård och omsorg i kommuner och landsting samtidigt som ni är beredda att stödja en moderatledd borgerlig regering som drastiskt kommer att minska kommunernas och landstingens möjligheter att finansiera välfärden?

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag.

Anf. 111 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Inger Lundberg sade att Socialdemokraterna i Sverige driver en politik som ger god service åt alla, och att man haft god hjälp av de höga skatter man drivit igenom för att skapa denna goda service. Jag vet inte om vi lever i samma värld. Vi hör ju nästan dagligen om de stora problemen i äldreomsorgen, om hur sjukvårdsköerna ökar och om försämringarna i skolan. Vi hör dagligen om den rekordhöga arbetslösheten och hur den drabbar människorna runt om i vårt avlånga land. Då vet inte jag vad som menas med god service åt alla, Inger Lundberg. Det är otroligt cyniskt att använda ett sådant uttryckssätt mot de människor som lider på grund av den politik som Socialdemokraterna hittills har genomfört.

Den politiken har drivit upp arbetslösheten rekordartat, och den har förorsakat ett bortfall i kommunerna på tiotals miljarder kronor. Socialdemokraternas företrädare inom kommunsektorn kan inte prioritera de kommunala intäkter de får, mestadels i skatter, på rätt sätt. De borde prioritera kärnverksamheterna vård, omsorg och utbildning. Vi hör nästan dagligen om problem som finns exempelvis inom äldreomsorgen.

Anf. 112 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Kommunerna tappade skatteunderlag när den borgerliga regeringen styrde Sverige. Då hade vi tre år av minskad tillväxt i Sverige. Det är de enda på varandra följande åren under 1900-talet när Sverige har tappat i tillväxt och som skattebasen ständigt urgröps. Det har varit tuffa år för socialdemokratin. Man har tvingats till besparingar på många områden. Detta gör att allt inte är bra.

Men det som är tryggt och bra i dag, K-G Svenson, till skillnad från när de borgerliga lämnade makten i Sverige, är att det nu finns offentliga finanser i balans. Nu finns det möjlighet att satsa 16 miljarder kronor på kommuner och landsting för att förstärka just de områden som är mest angelägna, nämligen vård, omsorg och trygghet åt människor.

Visst skulle det vara ännu bättre om vi inte bar på oss den eländiga räntebörda om 100 miljarder kronor som har byggts upp under borgerliga år. 100 miljarder kronor i räntor – det är minnet av ett antal borgerliga regeringar, K-G Svenson. 100 miljarder kronor motsvarar kostnaderna för 300 000 jobb.

Det är farligt att titta på kommunernas utveckling med ett sådant ointresse som Moderaterna visar, K-G Svenson!

Anf. 113 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Det svenska problemet är arbetslösheten, och att det saknas nya jobb. Vi har hört i dag hur det ser ut på den svenska arbetsmarknaden. Sysselsättningen minskar. Den senaste siffran jag har är 74 000 lägre än i oktober förra året. Välståndet eroderar så länge inte Socialdemokraterna förmår ändra inriktning i politiken så att förutsättningar för nya jobb skapas. Ni socialdemokrater bejakar ute i Europa, i tidningar osv. att det finns ett samband mellan höga skatter på arbete och arbetslösheten och de nya jobben. Men ni gör ingenting åt det! Ni skriver på Essendeklarationer och ni talar genom Östros i tidningar om att det är klart att ni skall se till att momsen på tjänster sänks. Men ni genomför ingenting i Sverige för att skapa möjligheter för nya jobb och möjligheter för företagen att växa. I stället driver ni på med nya skatter.

Inger Lundberg talade om att barnbidraget skall höjas. Men vad gör man i andra ändan? Jo, man plockar hem lika mycket och mer därtill genom höjda egenavgifter från den 1 januari. Det talar man inte om. En barnfamilj med normal inkomst får betala tillbaka hela barnbidraget i höjda egenavgifter. Höjda egenavgifter eller höjda skatter över huvud taget för låg- och medelinkomsttagare har drivit upp skattetrycket för dessa grupper till det högsta i världen. Skattetrycket drivs upp så att kostnaderna för företagen stiger så att de inte har råd att anställa nya människor. Det är den situationen som Sverige befinner sig i. Socialdemokraterna vill inte se framtiden och inte möta den. De har inte ledarskap nog att möta människorna och ge dem möjligheter att växa i ett nytt framtida Sverige.

Anf. 114 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag förstår innerligt väl varför K-G Svenson inte vill prata om kommunsektorn. Jag såg nyligen en tidning från Olofström där det står att Olofströms moderater går sin egen väg när det handlar om skatten. De tror inte ett dugg på vad Blekingeriksdagsledamoten K-G Svenson säger om behovet av att sänka kommunalskatterna. De ser nämligen till behovet, och de ser att moderat politik på riksplanet är förödande för kommunerna.

K-G Svenson vill blint sänka skatterna. Socialdemokratin väljer att göra satsningar på de områden där det är strategiskt för sysselsättningen. Ett exempel är den sänkta ägarbeskattningen i de mindre och onoterade företagen. Detta har vi genomfört. Det har kostat 4 miljarder kronor. Jag tror att det är en strategisk viktig åtgärd för jobben.

En annan åtgärd är den som vi har pratat om tidigare – de sänkta arbetsgivaravgifterna med inriktning på de små företagen. Men K-G Svenson vill sänka skatter blint. Han vill t.ex. plocka bort beskattningen av aktievinster oavsett om det ger någon effekt på jobben eller inte. Han bör ha läst Företagsskatteutredningen lika väl som jag och konstaterat att den åtgärden inte har någon betydelse för jobben. Däremot eroderar den svenska skattebasen och minskar möjligheter att göra insatser på strategiska områden.

K-G Svenson som har läst så mycket statistik om sysselsättningen borde också ha konstaterat att antalet jobb i den privata sektorn har expanderat under den socialdemokratiska regeringsperioden. Däremot har vi tappat ett antal offentliga jobb. Skälet till detta är att socialdemokratin

har tvingats till tuffa besparingar för att över huvud taget klara att få Sverige i balans. Skälet till att vi tvingades gå in i detta tuffa spararbete var att Sveriges ekonomi var i moras när K-G Svenson och hans kamrater lämnade regeringsmakten.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 115 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Nu har Inger Lundberg också kört i gång sin gamla raspiga grammofonskiva. Jag tycker att det nästan är patetiskt att det finns så litet intresse av att diskutera vad vi skall göra åt situationen nu, och så mycket intresse från regeringens sida av att bara hålla på att gömma sig och rota i gammal, väl utvald, statistik. Det vore kul om ni som är så intresserade av matematik också hade lärt er att derivera. Då hade ni kanske sett vartåt det hela lutade. Jag kan tala om för er att det lutar åt fel håll.

Inger Lundberg sade att skattepolitikens uppgift framför allt är att omfördela resurser och finansiera offentliga utgifter. Men Socialdemokraterna glömmar helt den del som handlar om att skapa resurser så att det finns någonting att omfördela, så att det finns någonting att finansiera med.

Om färre och färre jobbar och betalar skatt blir det ju mindre och mindre att omfördela och mindre och mindre att finansiera med. Hur skall det då fungera i längden? Bekymrar det er inte alls att det faktiskt är färre och färre som jobbar? Jag har hört Bergqvist, Åsbrink, Östros och nu Lundberg, och ingen nämner över huvud taget det faktum att det faktiskt är färre och färre som är skattebetalare. Detta borde ju vara ert största bekymmer. Men det finns inte så mycket som en enda kommentar om detta.

Därför vill jag fråga Inger Lundberg: Tycker ändå inte Inger Lundberg att detta är, om inte ett jättestort problem så i alla fall ett litet problem som det kunde vara värt att fästa något litet avseende vid? För det andra: Varför har ni råd med männens hushållstjänster men inte med kvinnornas? Varför har ni råd med ROT men inte med RUT?

Anf. 116 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Den fråga som är huvudfrågan för socialdemokratin, och där det finns mängder med skarpa förslag i budgetförslaget, är sysselsättningen. Det handlar om satsningen på kommunsektorn. Det handlar om de riktade skattesänkningar, de effektiva skattesänkningar, som görs mot företagsamheten där vi vet att de kan ha betydelse för nya jobb. Det handlar om utbildningssatsningen som är av strategisk betydelse för att Sverige skall växa starkt i framtiden.

Jag är, liksom Karin Pilsäter, mycket intresserad av Tjänstebeskattningsutredningens förslag och menar att det är angeläget att man jobbar vidare med dessa frågor. Men det måste ske så att vi långsiktigt kan säkra en utveckling på det området som är positiv och som ger anständiga löner och en bra arbetsmarknad. Jag är förvånad över att Karin Pilsäter, som diskuterar tjänstebeskattningen så mycket, nu vill säga nej till ROT-avdragen. De har ju visat sig vara ett effektivt sätt att stimulera jobben, främst i de mindre byggföretagen.

Man behöver inte vara galen i karlar, Karin Pilsäter! Men det är ju inte ointressant om också karlar har jobb.

Frågan om jobben är den viktigaste frågan för framtiden, och hela socialdemokratins ansträngningar är inriktade på den. Grundfrågan har varit att få ordning på den svenska ekonomin. Karin Pilsäter har inte med ett ord kommenterat den kritik jag riktade mot ert mycket svajiga budgetförslag. Risken är att ni äventyrar både jobb och investeringar i framtiden genom att ni har så svaga budgetförslag att de kommer att leda till räntehöjningar och därmed obalans i den svenska ekonomin och den typ av kräftgång för sysselsättningen som präglade Bildt-Wibble-regimen.

Anf. 117 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det var i alla fall glädjande att höra att det finns en representant för socialdemokraterna som är litet bekymrad över att det är färre som jobbar och som tror att det finns någon typ av samband mellan beskattningen av arbete och mängden arbete. Jag hoppas att Inger Lundberg också influerar skatteministern med det synsättet.

Inger Lundberg pratar om att de viktiga satsningarna på sysselsättning handlar om en satsning på kommunsektorn och strategiska skattesänkningar där vi vet att de har betydelse. Men vi vet att en sänkning av arbetsgivaravgiften av det slag som Folkpartiet förordar kanske skulle leda till 70 000 nya jobb. Detta skulle i sin tur generera 14 miljarder i rena skatteintäkter och direkta minskade utgifter för staten, förutom att det skulle ge en massa människor en egen lön att leva på. Den typen av litet mer långsiktigt eller strategiskt tänkande verkar ni inte vara beredda att gå in på. Ni gör en satsning på kommunsektorn för att skaffa jobb. Men satsningen på kommunsektorn är väl till för verksamheten och inte för att människor skall få jobb. I så fall är det ju bara att lösa det den vägen.

Inger Lundberg sade tidigare att 100 miljarder motsvarar kostnaden för 300 000 jobb. Jag tror att vi där har litet av en avgörande skillnad mellan Folkpartiet och Socialdemokraterna. För oss är inte jobb någonting som kostar. Jobb är någonting som skapar. Vårt budgetförslag går ut på att lägga konkreta förslag för 1998. Det handlar om en omprioritering inom budgeten på 5 %. Jag tycker inte att det är så jättemycket att vara orolig över. Den långsiktiga inriktning är att ta ett steg åt ett annat håll. Men en omprioritering på 5 % av er budget tycker jag inte att Inger Lundberg behöver hetsa upp sig över. Jobb kostar inte. Jobb skapar. Vår budgetpolitik går ut på att skaffa fler skattebetalare.

Anf. 118 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Det går att räkna på många olika sätt när det gäller de 100 miljarder i räntor som är minnen av borgerliga regeringar. Det går att säga att det motsvarar kostnaden för 300 000 jobb. Det går också att säga att det motsvarar de samlade skattekostnaderna för 600 000 låginkomsttagares jobb. Det går också att säga att det skulle gå att totalt avveckla arbetsgivaravgifterna om man hade 100 miljarder i lägre kostnader för staten.

Men vi lever i den verklighet som delvis skapades av den borgerliga regeringen med tunga räntekostnader som måste betalas. Ett viktigt skäl till dessa tunga kostnader, Karin Pilsäter, var de ofinansierade skatte-

sänkningarna under de borgerliga åren. Därför är det så allvarligt när Folkpartiet nu lägger fram ett så svagt budgetförslag. Man vill minska arbetsgivaravgifterna med ca 17 miljarder kronor, men egentligen har man inte en skarp finansiering av det. Man har förväntningar på att kanske få in 2,2 miljarder i ökade kostnader genom bättre skattekontroll. Man säger att man kanske kan få ränteintäkter om man säljer de allra viktigaste statliga företagen. Man säger att det kanske går att minska kostnaderna för arbetslösheten. Karin Pilsäter, Sverige är bränt på den typen av lättsinnighet i budgetpolitiken.

Jag har mött så många människor ute i olika fackföreningar och på arbetsplatser som säger att vi inte får hamna där en gång till. Vi vill inte ha en ansvarslös ekonomisk politik en gång till. Vi vill inte ha vare sig ofinansierade skattesänkningar eller kostnader en gång till.

Anf. 119 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att rekommendera Inger Lundberg att läsa reservation 1, den gemensamma reservationen. Den handlar inte om slaktad välfärd utan om åtgärder för sysselsättning och högre tillväxt som ger ökad välfärd.

Inger Lundberg försökte i sitt inlägg att gå i land med konsten att framställa Socialdemokraterna som garanter för att hålla skattekvoten på en låg nivå. Det är ingen debatt som man vinner, varken här i kammaren eller på gator och torg. Socialdemokraterna har ingen större trovärdighet när det gäller att sänka skatten eller att hålla löften om sänkt skatt. Se bara hur det gick med löftet att slopa värnskatte! Det höll inte. Hur var det med skattehöjningar under mandatperioden? Jo, det blev 65–70 miljarder netto. I valmanifestet från augusti 1994 vågade man bara visa upp 27 miljarder. Skattehöjningarna blev alltså två och en halv gånger större. Så var det med den trovärdigheten och skattekvoterna.

Slutligen vill jag säga något om tjänstesektorn. Delar Inger Lundberg Östros uppfattning att sänkta skatter i tjänstesektorn skulle minska arbetslösheten? Om Inger Lundberg gör det, varför skall vi då vänta på ett eventuellt beslut av EU-kommissionen? Hur länge skall de arbetslösa behöva vänta på utskottsmajoriteten innan de kan få ett jobb?

Anf. 120 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Nu rustar socialdemokratin Sverige starkt för framtiden så att vi kan vara ett land av stark tillväxt. Därav satsningen på utbildning för mycket breda grupper. Därav satsningarna på högre utbildning, satsningar för att stimulera de gröna jobben och de riktade skattesänkningar jag talat om tidigare.

Jag delar Östros uppfattning att det är intressant att diskutera skatteki-larna i de hushållsnära tjänstjobbena. Därför tillsatte den socialdemokratiske regeringen Dan Anderssons utredning, som är viktig. Men om man går in och diskuterar differentierade skatter är det också viktigt att det sker på ett seriöst sätt som har bäring för framtiden och inte primärt genom olika typer av poppiga förslag.

Visst har ni borgerliga gjort en gemensam reservation. Den innehåller, som Thomas Östros sade, väldigt litet. Den innehåller försämrade arbetsrätt och mycket kraftigt höjda avgifter till a-kassorna. Den sätter upp

värns-katten som tydligen den enda skattefråga ni kan enas riktigt om. Vi som har höga inkomster skall absolut inte betala någon höjd avgift nästa år, även om det finns stora behov t.ex. i kommunerna. Den innehåller nej till kärnkrafts-avvecklingen, och den innehåller ingrepp i strejkrätten. Den innehåller också en slopad dubbelbeskattning, som företagsutredningen bedömde var av noll och intet värde för jobben i Sverige.

Det är tydligen det som är den minsta gemensamma nämnaren för borgerligheten. Resten är moderatpolitik som skall drivas igenom nästa mandatperiod.

Anf. 121 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på frågan om socialdemokraternas trovärdighet när det gäller skattepolitiken och skattekvoten. Så den poängen gick väl hem, antar jag.

Skall man lyckas med tjänstebeskattningen på ett seriöst sätt får man inte bara ägna sig åt seminarieverksamhet och tycka att det är intressant. Man får inte bara slänga Dan Anderssons utredning i papperskorgen första dagen den kommer och endast köpa finansieringen, en höjd tobaksskatt, men sedan strunta i de andra förslagen om sänkta arbetsgivaravgifter som skulle kunna ge effekt.

Så selektivt går det inte att se det. Vi måste faktiskt handla i den här riksdagen också, inte bara ägna oss åt seminarieverksamhet och tycka att en del förslag är intressanta. Handling nu, de arbetslösa väntar!

Anf. 122 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Ursäkta, Michael Stjernström, för att jag inte svarade på frågan om skattekvoten. Visst, de skatteförslag socialdemokratin presenterade före valet var i storleksordningen 30 miljarder. Men vi uttalade också att vi ville ha ett öppet mandat för att genomföra åtgärder om det skulle visa sig nödvändigt.

Det var utomordentligt nödvändigt beroende på att var tredje till var fjärde statlig krona faktiskt var lånad när borgerligheten lämnade över. När budgetunderskottet var som högst lånade Sverige 230 miljarder kronor. Att det då var nödvändigt att höja skatterna med 60 miljarder kronor är inte så underligt.

Det märkliga och det fantastiska är att socialdemokratin med mycket hjälp av Centern har lyckats att vända utvecklingen så att vi nu ser en fallande i stället för en stigande skattekvot. Det beror på att Sverige är stabilt och tryggt för framtiden.

Så till tjänstebeskattningen. Visst kan man göra som kristdemokraterna. Visst kan man åka till Danmark, se på ett försök som är intressant och sedan säga: Nu löser vi hela den svenska sysselsättningen genom att ha lägre skattesatser på städjobben i hemmen. Och visst kan det vara en fråga som är med.

Men är det inte mycket intressantare när Dan Andersson också lyfter fram frågor som beskattningen av personal inom kollektivtrafiken, turistnäringen och andra frågor där det kan finnas intresse av att diskutera skattefrågorna? Är det inte mycket intressantare om man kunde diskutera differentierad moms i stället för att som huvudprofil göra ändringar i arbetsgivaravgifterna?

Vill man någonting för framtiden, Michael Stjernström, vill man påverka arbetsmarknaden långsiktigt måste man också orka med att se den komplexitet som skattepolitiken har. Först då kan det bli långsiktigt bra och inte bara poppiga förslag.

Arbetsmarknadsfrågor

Anf. 123 PER UNCKEL (m):

Fru talman! Med rätta har dagens ekonomisk-politiska debatt i hög grad kommit att kretsa kring arbetslösheten – med rätta därför att arbetslösheten är ett mänskligt och socialt gissel, med rätta därför att arbetslösheten undergräver våra möjligheter att bygga ut välståndet, med rätta också därför att arbetslösheten sakta men säkert underminerar förutsättningarna för att satsa offentliga medel på det som den offentliga sektorn har som sin kärnuppgift.

Jag vill gärna innan vi börjar tala arbetsmarknad ägna någon liten minut åt detta senare spörsmål. Få saker gröper nämligen ur förutsättningarna för vården, omsorgen och skolan så till den grad som regeringens misslyckande när det gäller att skapa nya jobb. Ingenting, fru talman, ligger i närheten av att kunna konkurrera om att skapa nya resurser för de viktigaste områdena än en politik som gör att människor får arbete.

Många talare har tidigare understrukt regeringens misslyckande, inte med att trixa till arbetsmarknadsstatistiken – där är regeringen enastående – men väl med att ordna de nya jobben. Det manifesteras nu i sysselsättningssiffror som väl ingen trodde att vi skulle behöva uppleva i början av en högkonjunktur.

När regeringen anser sig vara den regering som allra mest slår vakt om det som ligger människorna närmast, nämligen vården av sjuka och gamla, talar regeringen mot bättre vetande. Ingen tvivlar på att regeringen vill slå vakt om villkoren för gamla och sjuka. Men man gör det inte när man samtidigt för en politik som gör att människor inte får arbete.

I ett tidigare replikskifte rök en freudiansk felsägning genom salen från en socialdemokratisk talare, som talade om vad det kostade att ha människor i arbete. Sug på formuleringen: kostnaden för arbete. Arbete kostar inte. Arbete skapar välstånd. Arbetslöshet däremot kostar, och de som får betala är de som har de minsta resurserna och som är allra mest utsatta.

Fru talman! Det dystra facit av regeringens arbetsmarknadspolitik de gångna tre åren är alltså att jobben nu är färre än tidigare – färre än för ett år sedan, färre än i somras. Läggs dessutom de arbetslösa som av regeringen hänvisas till det s.k. kunskapslyftet till dem som redovisas som öppet arbetslösa eller arbetslösa i åtgärder är t.o.m. den samlade arbetslösheten högre än för ett år sedan.

Det är facit efter tre år av en regering som lovade att sätta arbetslöshetsbekämpningen främst, som har historiska traditioner – det skall inte förnekas – när det gäller att vilja slå vakt om jobben och sysselsättningen.

Det är facit av en regering som trodde sig kunna halvera den öppna arbetslösheten, eller i varje fall få ned den till 5 % redan efter ett år av sitt regerande. Ytterligare två år senare är alltså den verkliga arbetslösheten högre än när man tog över regeringsansvaret.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Arbetsmarknadsfrågor

Domen över en sådan regeringspolitik måste, fru talman, bli hård, inte därför att det är roligt att utdöma hårda domar, men väl därför att sant skall vara sant för att skapa en utgångspunkt för en annan och bättre politik än den regeringen nu för. Allt detta som inträffar i Sverige inträffar dessutom, fru talman, under en period då konjunkturen i hela Europa är starkt på väg uppåt. De jobb som alltid följer i en sådan konjunkturuppgång dröjer emellertid längre i Sverige än i andra jämförbara länder. Och när de så småningom kommer – trots socialdemokratisk politik måste väl ändå högkonjunkturen skapa något litet nytt arbete också i vårt land – kommer de att bli färre än i de länder Sverige konkurrerar med. Sverige släpar ohjälpligt efter.

Att det går så här illa förvånar nog egentligen ingen som velat se i tid vari Sveriges problem egentligen ligger. Enligt en nyligen offentliggjord rapport från den europeiska unionen är t.ex. vårt land ett av de få EU-länder som höjt skatten på arbete. Precis som flera talare tidigare påpekat i dag: När arbetet blir dyrare blir det svårare att betala. När det blir svårare att betala sjunker sysselsättningen. Så gör den alltså i Sverige.

Detta sker trots att, vilket är intressant att minnas, EU för flera år sedan rekommenderade sina medlemsländer att ta beskattningen av arbete på allvar och sänka skatten på arbete för att göra arbetet billigare och arbetena flera.

Den regering som så ofta talar om betydelsen av att den europeiska unionen måste ta krafttag för jobben har alltsedan denna rekommendation började levereras till medlemsländerna sorgfälligt undvikit att göra någonting åt den eller t.o.m. nonchalant avfärdat den, på temat att det där tänker Sverige inte bry sig om. Konsekvensen av detta betalar inte regeringen – den har fortfarande jobben kvar, åtminstone något år – utan alla de människor som, medan regeringen vägrar att lyssna på de EU-råd som den annars säger sig vilja ta till sig, går utan arbete. Skatterna har alltså tillåtit motverka kampen för arbete åt alla.

Detsamma gäller också överregleringen av arbetsmarknaden. Av interna fackliga hänsyn vägrar socialdemokraterna att bryta upp de arbetsrättsliga regler som inte minst för småföretag verkar som ett praktiskt förbud mot nyanställningar.

I ett replikskifte för en stund sedan hävdades det att de borgerliga partierna vill försämra arbetsrätten. Nej, alls inte. Vi måste ha en bättre arbetsrätt i vårt land, som gör att företag vågar ta nya medarbetare ombord. Försämra arbetsrätten var vad socialdemokraterna gjorde för två år sedan. Som ett brev på posten vek också sysselsättningen nedåt.

Också på det här området, fru talman, har det varit entydigt vad den europeiska unionen tycker att man skall göra. Lika länge som den europeiska unionen sagt att skatterna på arbete bör sänkas har man understrukt behovet av en flexiblare arbetsmarknad, och lika länge har den svenska socialdemokratiska regeringen sagt: Det tänker vi inte bry oss om.

För socialdemokraterna har i stället arbetsmarknadspolitiken i allmänhet och utbildningen i synnerhet upphöjts till ett slags räddningsplanka. På detta område har – det skall gärna medges – regeringens kreativitet varit imponerande stor.

Fru talman! Regeringens första villa i kampen för flera jobb är vägran att acceptera de drivkrafter som är nödvändiga för att jobben skall bli flera och inte bara den statistiska arbetslösheten lägre. De lägre skatterna

och den flexibla arbetsmarknaden kan ingen regering som på allvar är engagerad i de nya jobben blunda inför och nonchalera konsekvenserna av.

Den första villan leder obönhörligen vidare till den andra, nämligen den orimliga börda som arbetsmarknadspolitiken under de senaste åren haft att bära. Denna börda har dessutom blivit ännu tyngre till följd av det statistiska trixandet, tydligast manifesterat i målet att den öppna arbetslösheten, men bara den, skall halveras till 4 %. Bördan blir om möjligt ännu tyngre genom att regeringen dessutom så uppenbart bedriver ren kvartalspolitik i fråga om arbetsmarknadsåtgärdernas inriktning.

I Dagens Nyheter häromveckan vittnade, som har nämnts tidigare här i debatten, arbetsförmedlare om hur det känns att arbeta under sådana villkor:

”Regeringens arbetslöshetsmål – fyra procent år 2000 – pressar nu arbetsförmedlare så hårt att de tar till yrkesinspektionen för att få en bättre arbetssituation. Kravet på att ansa statistiken och föra över öppet arbetslösa till åtgärder stressar arbetsförmedlarna. De tycker att kvantitet ställs före kvalitet.

– Vi lurar folk, säger Irene Jönsson, arbetsförmedlare i Mora. Vi pressar ut folk i vilka åtgärder som helst för att leva upp till trycket från AMS och regeringen.”

”– För att nå volymmålet satsar vi på de billigaste åtgärderna som arbetsplatsintroduktion – – – och arbetslivsutveckling – – – fast vi vet att det i en begynnande konjunkturuppgång som nu vore mer rätt att ge folk yrkesutbildningar, säger Agneta Roström och tillägger att risken är stor att just de billigaste åtgärderna tränger undan riktiga jobb.”

”– Vi känner en åtgärdströtthet, säger Irene Jönsson på arbetsförmedlingen i Mora. Vi får beröm om vi uppfyller kvoten, men det är som om man glömt bort att meningen är att skaffa riktiga jobb.”

Vi brukar i Sverige säga att en av de finaste svenska traditionerna är att vi har den mest lojala ämbetsmannakåren i världen. Jag tror att detta är riktigt. Innan arbetsförmedlare säger detta till en stor svensk rikstidning har det gått långt. Då börjar frustrationen från människor som de vet skulle kunna få jobb men som inte får det till följd av de instruktioner som de arbetar under att krypa in på kroppen. Det är inte deras fel att människor inte kan få arbete utan det beror på de instruktioner som de får från en regering som lägger en orimlig börda på deras skuldror.

Vart AMS-politiken egentligen leder har nu lett till en pikant intern socialdemokratisk träta mellan Margareta Winberg och Bo Ringholm om de flaskhalsar som redan är på väg att uppstå på arbetsmarknaden. Tidigare än någonsin i en konjunkturuppgång råder det nu brist på arbetskraft med rätt kompetens. Arbetsmarknadsministern undrar uppbragt i tidningarna vad AMS egentligen sysslar med. Bosse Ringholm skyller i sin tur på regeringen.

Om det inte, fru talman, anses opassande att för en utanförstående lägga sig i detta interna samtal vill jag säga att det ändå är ofrånkomligt att medge att Bosse Ringholm har rätt. AMS klarar alltså inte att förbereda de arbetslösa för de jobb som ändå någon gång borde komma. Många är vi, inte minst i denna kammare, som har sagt det förr, men nu sägs det också från Ringholm. Skälet härtill är det som jag talade om tidigare, nämligen att arbetslöshetsstatistiken har ansetts kräva någonting

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

som inte står i överensstämmelse med god inriktning av arbetet för mera jobb.

Praktiskt har det problem som Ringholm tar upp tagit sig uttryck i att AMS haft order om att prioritera volym före precision och kvalitet. På så sätt kan nämligen den öppna arbetslösheten ersättas med arbetslöshet med åtgärder. Regeringens ambitioner handlar, som jag nämnde tidigare, ju bara om delar av arbetslösheten.

Kritiken byggs nu upp mot trixandet. T.o.m. det regeringen närstående Aftonbladet börjar se ljuset i änden av den analytiska tunneln när man på ledarsidan skriver:

”Frågan är om regeringen just med sin målsättning: halverad öppen arbetslöshet till 4 procent år 2000, har gått i sin egen fälla. Målet prioriterar inte ökad sysselsättning, utan minskad öppen arbetslöshet.”

Aftonbladet säger vidare:

”Därför måste arbetsmarknadspolitiken läggas om så att den snabbt får fram kvalificerade utbildningar som bättre leder till nya jobb och en väl fungerande arbetsmarknad.”

Precis så här är det, fru talman. Mängder med utbildningar har genomförts men inte till arbeten som finns i denna världen. Utbildningar inom områden som erfarenhetsmässigt är attraktiva vid konjunkturuppgångar har AMS i realiteten förbjudits anordna. Risker med detta är, som så många gånger tidigare, att ekonomiska och arbetsmarknadsmässiga flaskhalsar riskerar att bryta en konjunkturuppgång i förtid.

Men det är också så att flashalsarna hotar den lönebildning som regeringen själv säger sig sätta allra främst i kampen mot arbetslösheten, naturligtvis näst efter AMS-politiken. Det riskerar att bli dubbelfel på dubbelfel när regeringen inte förmår att ge politiken en inriktning mot jobben snarare än mot frisering av arbetslöshetsstatistiken.

Fru talman! Det är svårt att komma ifrån intrycket att regeringen bl.a. mot den bakgrund som jag här har angivit har hamnat i en arbetsmarknadspolitik som är rent destruktiv. Saken blir knappast bättre av att det är just denna politik som nu tydligen skall exporteras till hugade spekulanter i den europeiska unionen. Måtte, säger vi som har följt regeringen här hemma, andra länder ta sig tid att granska vad socialdemokraterna i Sverige i verkligheten åstadkommit!

Om regeringen är intresserad av ett råd i fråga om det europeiska förhållningssättet är det att prata mindre och lyssna mer, för även om en stor del av Europa har likartade arbetslöshetsproblem finns det ändå lärorika exempel att ta efter.

Det skulle vara välgörande om Göran Persson t.ex. om några dagar kom hem från toppmötet i Luxemburg om sysselsättningen och meddelade att han hade lärt sig någonting nytt snarare än att, som numera förefaller vara gängse regeringsjargong, ropa ”bingo för Sverige” oavsett vad som faktiskt hänt.

Fru talman! En politik för fler jobb kräver en satsning på fler och växande företag. Arbetslösheten som samhällsproblem måste avvecklas. Det kräver en halv miljon nya jobb i privata företag. Det är en utmaning väl i klass med vad vårt land stod inför vid det förra sekelskiftet. Lägre skatter på arbete och en organisation på arbetsmarknaden som gör att företag vågar anställa fler medarbetare är grundbulten i en politik för jobb och välbefinnande.

Men det behövs också en arbetsmarknadspolitik som hjälper den enskilde till de jobb som företagen erbjuder. Jag sade tidigare att arbetsmarknadspolitik också i den trängre meningen, vad vi åstadkommit för att hjälpa människor till jobb under de senaste åren, varit ett i praktiken herostratiskt misslyckande. Kvartalspolitiken har upphöjts till högsta dogm. Vi som haft det tvivelaktiga nöjet att hantera regeringens förslag i riksdagens arbetsmarknadsutskott har tappat räkningen på hur många gånger regeringen har känt sig föranlåten att rätta sig själv.

När vi nu går mot finalen av denna fyraåriga mandatperiod börjar tiden komma att också analysera vad regeringen åstadkommit med ungdomsintroduktioner, API, hundradagarslöften, datortek, ALU, utbildningsvikariat, NT-platser, RAS m.m. – allt det som singlat ned över riksdagen som den nya, dynamiska arbetsmarknadspolitik.

Facit, fru talman, är att nästan ingenting av det regeringen hoppats, trott och lovat utifrån alla de singlande höstlov av nya arbetsmarknadsinitiativ har kunnat fullföljas ens i närheten av regeringens egna ambitioner. Det enda som verkligen överträffar vad regeringen själv har trott är precis det som arbetsförmedlarna i Mora sade: Det blev ALU för hela slanten! Det skulle bli 10 000 platser, men det blev 50 000. Det är precis den åtgärd som samtidigt till Arbetsmarknadsdepartementet redovisas få de allra värsta konsekvenserna vad gäller undanträngning av riktiga arbeten.

Så ser facit ut, fru talman. Det är ett trist och tråkigt facit, därför att det i grund och botten innebär att människor som skulle ha kunnat arbeta inte får chansen att göra det. Och när människor inte får arbeta mår de dåligt. Sveriges välbefinnande urgröps, och förutsättningarna för att över statliga och kommunala budgetar hjälpa dem som skulle behöva vår hjälp blir sämre än de annars skulle ha varit.

Anf. 124 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Det har talats mycket om ekonomi i dag. Vi behöver spara och använda statens knappa budgetmedel bättre. Framför allt behöver vi få en tillväxt och ökade inkomster, om de högtidliga mål som både Folkpartiet och regeringen har, nämligen att kunna satsa på skola, utbildning, vård och omsorg skall kunna förverkligas. Då behövs det, fru talman, fler nya och riktiga jobb.

Grunden är alltså ett arbete med ett mervärde – det må vara produktion, tjänster, service eller så långt syftande verksamheter som kvalificerad forskning eller teknisk och medicinsk utveckling. Vi lever i en tid som allmänt betecknas som massarbetslöshetens tid, då sysselsättningen är den lägsta sedan 1970-talet. Sysselsättningen har också minskat sedan 1994. I oktober var enligt SCB:s arbetskraftsundersökning 64 000 färre sysselsatta än i oktober 1994.

Fjärran ekar det socialdemokratiska vallöftet om att arbetslösheten bara några månader efter regeringsskiftet skulle vara lägre än 5 %. Nu har det löftet omvandlats till att regeringen skall halvera den öppna arbetslösheten till hälften, för säkerhets skull med god marginal bortom nästa års val. Men inte ens i regeringens egna skrivelser tror man längre på den möjligheten.

Ändå är det så, fru talman, att om vi inte kommer till rätta med arbetslösheten och dess problem, så riskerar vi att för mycket lång tid framöver

***Fel! Okänt
växelargument.***

fastna i en ond cirkel av permanent hög arbetslöshet och en försämrad samhällsekonomi.

Regeringen har ju litet vanvördigt blivit kallad för arbetslöshetsregering, därför att man i en god konjunktur inte har förbättrat sysselsättningsläget. För varje nytt prognostillfälle det senaste året har läget på arbetsmarknaden varit dåligt. Den tidpunkt då arbetslösheten förväntats sjunka har kommit allt senare.

Nu säger kanske vän av ordning att den öppna arbetslösheten ju minskar. Det stämmer, och jag tycker att det är bra, ja, rent av glädjande. Men ett viktigt observandum är att detta har åstadkommits genom åtgärder som syftar till att minska utbudet av arbetskraft. Jag tänker främst på olika slags avgångsersättningar, generationsväxlingar m.m. Men jag tänker också på luftiga förslag om att arbetstidsförkortning skall genomföras i framtiden och att alltfler skall förtidspensioneras. Detta är en ond spiral som leder till att allt färre skall försörja alltfler.

I Folkpartiet är vi av den uppfattningen att arbetsmarknadspolitiken måste läggas om så att fler jobb skapas genom företagande. Det kan ske bl.a. genom att stimulera en sänkning av arbetsgivaravgifterna. För tjänstesektorn föreslår vi sänkt tjänstemoms. Det är något som även EU är inne på, och som man inom socialdemokratien nu i dessa yttersta tider har upptäckt med intresse.

Det är viktigt att sätta kampen för fler jobb överst på dagordningen, liksom kraven på en bra skola och god vård och omsorg. Vill vi satsa på en politik för fler jobb är det i grunden den enda riktigt stabila vägen för att få rätsida på Sveriges problem med ekonomin och sysselsättningen. Regeringens ensidiga tal om att ha bekämpandet av den öppna arbetslösheten som mål i stället för skapandet av många nya jobb gör att man lätt försöker lösa problemen genom att gömma undan alltfler utanför arbetsmarknaden eller i åtgärder av olika slag.

Jag skulle vilja ställa en fråga till arbetsmarknadsministern, som hedrar kammaren med sin närvaro och som skall debattera med oss senare. Kunskapslyftet har i sig värdefulla inslag och omfattar nu tiotusentals människor. Vilka är regeringens planer för hur dessa människor skall komma i fråga för jobb när de gått igenom sin kurs eller varit med om "lyftet". En annan fråga gäller de många deltidsarbetslösa, som nu ökar i antal. Ur jämställdhetssynpunkt känns det tungt att den gruppen som regel innehåller den kvinnliga arbetskraften.

I mångt och mycket beror allt detta på att man i socialdemokratisk politik sätter för stor tilltro till att statliga system och regleringar skall lösa problemen på arbetsmarknaden. Budgetpropositionen ger inte heller några förhoppningar om att någon förbättring skall ske. De konkreta förslagen om hur arbetslösheten skall bekämpas saknas i hög grad, och det finns inte mycket av nya, skarpa förslag.

Inom arbetsmarknadspolitiken råder nu något som jag brukar kalla för åtgärdsfrossa. Det innebär att det finns en hel arsenal av åtgärder som den enskilde kan snurra runt i under mycket lång tid. Från Arbetsmarknadsdepartementet har man meddelat att åtgärderna skall bli färre. Man samordnar, som det så vackert heter. Vid gårdagens utskottssammanträde kunde vi dock räkna ut att det fortfarande finns åtminstone ett tjugotal åtgärder. Det är rekryteringsstöd, arbetsmarknadsutbildning, generationsväxling, beredskapsarbete, nya kommunala åtgärder för ungdomar, ut-

vecklingsgarantier, för att inte tala om de många förkortningarna: ALU, API, APU, OTA, AMU, OSA och vad det kan vara.

De många åtgärderna gör att inte bara arbetssökande, arbetsgivare och fack känner sig villrådiga, för att inte säga förvirrade. Också många handläggare på arbetsförmedlingarna talar om svårigheterna som ligger i mängden av åtgärder. Det nyaste tillskottet att pendla mellan olika kommunala och statliga instanser leder till ett besvärligt tuvhoppande. Att saxa mellan kommun och stat – 100 dagar där, 12 månader på nästa instans, tillbaka till 3 nya månader, etc. – gör åtgärderna och ansvaret ottydligt. Det kan lätt leda till ett dåligt resultat.

Inför den här mängden av åtgärder påminns jag om min barndoms åsyn av en tung 30-talsjärntraktor som hade fullt schå att förflytta sig framåt, och som knappast var förmögen att dra en enda liten plogbill efter sig.

Arbetsmarknadspolitiken har blivit för tung. Den operativa insatsen blir svag. Från Folkpartiets sida har vi sagt att ett antal åtgärder visserligen är nödvändiga och viktiga men att inriktningen måste vara att de skall leda fram till rejäla chanser att få ett nytt riktigt jobb. Då måste det också finnas utrymme för att skapa en sådan arbetsmarknad att det både är tilltalade att etablera sig som t.ex. småföretagare och att låta sitt lilla företag växa. Det går då inte att laborera med återställare, fördubblade sjuklöneperioder eller hugskottet om förtida momsinsbetalning. Tala om höga trösklar för människor som funderar på att starta eget!

Fru talman! Folkpartiets linje är alltså att arbetslösheten bäst, snabbast och sundast bekämpas genom att det blir fler nya riktiga jobb. Det kräver i sin tur en mindre administration och därmed en lägre kostnad för Arbetsmarknadsverket. Det leder till att vi får fler skattebetalare och färre bidragstagare. Inriktningen måste tydligt ligga på den potentiella arbetsmarknaden såsom tjänste- och servicesektorn. Men också regelverket i arbetsrätten behöver ses över. Till den frågan återkommer vi när vi skall diskutera arbetsmarknadspolitikens detaljer.

Det är viktigt att ha en principiell hållning till sådana frågor eftersom det är så avgörande för om det blir nya jobb eller inte. Vad vi behöver komma ifrån är det som har blivit något av en s.k. statistikpolitik och att komma till rätta med det allvarliga att sysselsättningen står stilla eller rentav sjunker. Det som är tragiskt med färre sysselsatta och alltför många arbetslösa är de långtidsarbetslösa, som för övrigt är dubbelt så många som regeringen i en del prognoser har beräknat, och att de har svårigheter att komma tillbaka till reguljärt arbete. En hel del, fru talman, kommer aldrig tillbaka, eftersom de råkar ut för någonting som skulle kunna kallas för social deformation.

Det värsta är att många – med eller utan arbete – nu börjar acceptera en hög arbetslöshet. Det anförs ofta att jobben är slut och att arbetslöshet skulle bero på arbetsbrist. Jag har också många gånger i denna kammare påpekat att det egentligen är andra brister. Det är brist på lönsamhet i företagen, det är brist på pengar i offentliga kassor, och det är brist på vår förmåga att organisera arbetslivet. Det är de bristerna vi bör angripa. Många arbetsuppgifter ligger och väntar.

Nästan i desperation förs nu fram förslag om kortare arbetstid, sabbatsår med a-kassa, generationsväxling eller andra former av betald ledighet i tron att detta löser arbetslöshetens problem. Med en sådan inställning

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

angriper man bara det akuta medan ingenting görs åt de grundläggande problemen. Antalet sysselsatta är för lågt. Det verkar som regeringen, och för övrigt vissa fackförbund, är beredda att föra en politik som gynnar dem som har jobb men struntar i dem som är arbetslösa.

Den vårbudget vi behandlade för snart ett halvår sedan hade ju en rad defensiva förslag. Arbetslösheten skulle bekämpas genom förtidspensioneringar, generationsväxling, Kalmarmodeller osv. eller offentliga tillfälliga arbeten. Symtomatiskt med detta förslag var att det var offentligt men att det var tillfälligt.

Folkpartiet har en annan infallsvinkel när vi säger att vi inte får ge upp och acceptera dagens höga arbetslöshet. I så fall är vi fast för lång tid framöver. Arbetslösheten går att få ned med en klok och samlad politik för tillväxt kombinerad med en offensiv arbetsmarknadspolitik. Antalet nya jobb måste öka, inte som nu vara konstant eller sjunka, vilket den nuvarande politiken lett till.

Så några saker till, fru talman. Bland dem som har det allra svårast på arbetsmarknaden finns människor med funktionshinder. De som vi summariskt kallar för arbetshandikappade. Också här skedde en förändring efter regeringsskiftet år 1994, då regeringen drog ned anslaget för de arbetshandikappade. Det gällde såväl lönebidragsanställningar som anställningar inom Samhall. Nedskränningarna genomfördes ofta ogenomtänkt, och vi fick senare i riksdagen rätta till de värsta av avarterna.

Från Folkpartiets sida har vi varit särskilt angelägna att några uppsägningar inte skall ske av dem som jobbar i ideella organisationer med lönebidrag. Så sent som förra hösten enades för övrigt riksdagen om ett påslag till Samhall, någonting som Folkpartiet aktualiserat under en tid. Nu verkar det som regeringen har bromsat upp de värsta delarna av nedskränningarna för arbetshandikappade, men det finns ett stort behov av ett större stöd. Därför har vi från Folkpartiets sida föreslagit en kvarts miljard mer i anslag än regeringen i stöd för dem som behöver lönebidrag eller en särskild anställning.

Vi måste inse arbetslöshetens bakomliggande orsaker. De hänger samman med strukturomvandling och till viss del med konjunkturläget, och det är i högsta grad en hanteringsfråga. Vi behöver en offensiv arbetsmarknadspolitik och åtgärder som leder till ett kompetenslyft i den meningen att man får ett nytt riktigt jobb. Vi behöver föra en ekonomisk politik som ger sunda statsfinanser och därmed låga räntor. Det gäller att föra en skatte- och näringspolitik som främjar företagande och att föra en utbildningspolitik med höga kvalitetsmål som ger Sverige ett verkligt kompetenslyft och som gör att vi kan hävda oss i en hård internationell konkurrens.

Industrisektorn, som länge varit ryggraden i det svenska näringslivet, kan inte ensam lösa arbetslöshetens problem, inte ens i högkonjunktur. Därför är det viktigt att vi är beredda att satsa på en politik som stimulerar fram fler jobb i tjänstesektorn. Det är särskilt viktigt att tjänstesektorn främjas för bl.a. kvinnors framtida möjligheter att få jobb. Sysselsättningen måste alltså öka kraftigt om arbetslösheten långsiktigt skall minska. Det gäller också att det sker en framväxt av nya företag och att små och medelstora företag växer. Men då ställs nya och rentav höga krav på arbetsmarknadspolitik. Det behövs ett koncept som underlättar för små företag och andra företag att snabbt rekrytera arbetskraft.

Vi behöver en förnyelse av arbetslivet både ute på våra arbetsplatser och i den byråkratiska och politiska instansen. Det behövs ett nytänkande som förenar expansion och kreativitet där också i god mening trygghet i arbetet kan upplevas. Det är en förändring som i förlängningen säkrar vår välfärd.

Fru talman! Detta är en färdriktning som Folkpartiet förordar och som riksdagen borde ställa sig bakom då vi går till omröstning om rambudgeten för kommande år.

Anf. 125 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag tror jag måste börja med att något kommentera det Per Unckel sade så att jag inte glömmer bort det under den korta taletid jag har till förfogande. Han sade en del som jag brukar säga. Han talade om vikten av sysselsättningstillväxt, vikten av att det verkligen kommer till stånd riktiga jobb inom privat och offentlig sektor och vikten av att hålla kvaliteten i arbetsmarknadspolitik.

Men när det handlat om arbetsmarknadspolitik, Per Unckel, tycker jag att Moderaterna enbart har talat illa om den. I varje läge har man anklagat regeringen för att föra dålig AMS-politik. LO är missnöjt med den nuvarande AMS-politiken, TCO är missnöjt och SACO är missnöjt. Jag har varit missnöjd i många år. Det är riktigt. Men det är en falsk enighet med Per Unckel. Det är det som är så hemskt.

Per Unckel har i varje läge motiverat neddragningar av de budgetar som AMS har haft till förfogande. Han gör det även nu. 18 miljarder försvinner på ett år. Det är sannerligen inte någon omtanke om människor med funktionshinder, som Elver Jonsson talade om alldeles nyss, invandrare eller dem som inte kommer in på arbetsmarknaden under marknads-mässiga villkor. Det är mycket ett hyckleri när Per Unckel tar upp dessa frågor.

Inom EU har länderna en olika karaktär när det gäller arbetslöshet och arbetsmarknadspolitik. Men en sak är gemensam för de flesta. De har en alldeles för stor andel passiva människor i arbetslöshet och alldeles för få i aktiva åtgärder. Långtidsarbetslösas andel av de arbetslösa har legat på 50, 60 % inom EU under väldigt många år, en tioårsperiod. Det har varit en asocial politik som har drabbat människor utan stora resurser och som har marginaliserat väldigt många, men det är någonting som jag inte tror intresserar Per Unckel särskilt mycket.

Det talades om att det är för mycket ALU och API. Ja, se det tycker jag med. Jag hade en pakt en gång i tiden med Anders Sundström, när han tillträdde, och med Johnny Ahlqvist om att det skulle bedrivas en tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik. Efter vilken era var det, Per Unckel? Det var efter den era då Per Unckel själv var minister i regeringen. Hörnlund lyckades öka antalet ALU-platser inte till 50 000 utan till 80 000. Resten var i stort sett det som i dag är API, nämligen ungdoms-praktik. Aldrig har Sverige haft en sämre arbetsmarknadspolitik, på just det sätt som Per Unckel nu beskriver, än under den tid han själv satt i regeringen.

I övrigt tycker Per Unckel att avreglering, skattesänkning och EMU-anpassning är riktig politik. Jag vill påstå att de människor som har det sämsta läget på arbetsmarknaden råkar allra värst ut i det scenariot. Hos Per Unckel tycker jag inte att det finns mycket att hämta.

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Även vi i Vänsterpartiet menar inte bara att massarbetslösheten är ett ofantligt samhälleligt misslyckande, utan också att lösningen är att öka sysselsättningen. Det har vi sagt i fem år, tror jag. Ibland får vi medhåll, men så sviker regeringen. Man orkar inte med att driva en effektiv arbetsmarknadspolitik.

När sysselsättningspropositionen kom skrev Vänsterpartiet att det är bra att man har som mål att halvera den öppna arbetslösheten, men att det inte räcker. Det gäller att stimulera framväxten av ordinarie arbetstillfällen. Det vore olyckligt om målet att halvera öppen arbetslöshet uppnås på konstlad väg, t.ex. genom att åtgärdsvolymerna ökar eller via direkta statistiska manipulationer. Förvärvsfrekvensen måste återgå till tidigare höga nivåer. Deltagandet i arbetskraften måste öka.

Jag tycker inte att man skall hyckla och säga att det går bra därför att arbetslösheten går ned litet grand. Vad vi måste göra är att öka den reguljära sysselsättningen. Kan vi öka den med en procentenhet betyder det bortåt 50 000 arbetstillfällen, bortåt 10 miljarder kronor i förstärkning av de offentliga finanserna och mycket framtidstro och investeringsvilja.

Några statistiska uppgifter kommer även från mig. Arbetskraften har minskat med 114 000 på ett år. Den har minskat med 137 000, Margareta Winberg, på två år. Antalet sysselsatta har minskat med 74 000 på ett år, vilket har sagts av många, och med 96 000 på två år. Jag går till oktober 1994. Av det senaste årets minskning står minskningen av antalet sysselsatta kvinnor för huvuddelen – 57 000. Det är kanske inte så konstigt. När det gäller vård och omsorg har sysselsättningen på ett år, mellan oktober och oktober, minskat med 45 000. Fundera då över varför vi har problem med äldreomsorgen. Fundera över varför det finns problem inom sjukvården.

Vi kan inte bluffa. Vi kan inte ha debatter varannan dag och åberopa olika siffror varannan dag. Detta är förklaringen, och det är djupt olyckligt.

När vi föreslår att man skall ta a-kassepengar, lägga till 840 miljoner i budgetpengar och skapa 25 000 nya jobb avslås förslagen rutinmässigt. Det finns en betydande avvikelse när det handlar om rambudget, som vi diskuterar just nu. Jag måste säga att vi har mött mycket litet intresse för den oerhörda uppsättning med sysselsättningsförslag som vi har kommit med.

Förvärvsfrekvensen har sjunkit med 2,2 procentenheter på ett år och med nästan 3 procentenheter på två år. För kvinnor är vi uppe i 3,5 procentenheters sänkning. Vi som med stolthet har åberopat förvärvsfrekvenser på 75–80 % är nere i 72 % förvärvsfrekvens för kvinnor.

Enligt finansplanen, där regeringen får uttrycka sina prognoser, kommer den totala sysselsättningen att vara mindre när vi går till val nästa år – 1998 – än vad den var 1994 när arbetarrörelsen vann valet förra gången. Antalet sysselsatta i offentlig sektor kommer att vara 50 000 färre år 2000 – vid sekelskiftet – än 1994.

Vänsterpartiet har lagt all kraft på jobben i sitt budgetalternativ. Vi har inte gjort det genom att blåsa upp budgeten hur mycket som helst. Vi är oerhört snåla. Det är en klar vänsterståndpunkt att hålla på sunda statsfinanser. Vi ligger vad gäller utgifter knappt två miljarder över regeringen. Vi föreslår en obetydligt högre skattekvot – 1 %. Vi föreslår en kraf-

tig omfördelning och en prioritering av utgifter, allt i syfte att åstadkomma jobb.

Här är ett axplock: Vi föreslår kreditstöd på knappt 1 miljard till småföretag för att underlätta deras investeringar. Vi föreslår avdelning av skattemedel till en vad vi kallar framtidsfond, helt i avsikt att utnyttja vinster till att stärka produktiviteten genom att höja utbildningsgraden bland personalen. Det finns likheter med den gamla arbetslivsfonden, men den är litet annorlunda utformad. Det finns ett starkt fackligt inflytande.

Även vi föreslår en ram för skattesänkning framför allt på den privata tjänstesidan, men också på den kommunala offentliga tjänstesidan, för att gynna jobben. Det motsvarar tillsammans 9 miljarder kronor. Vi föreslår slopat arbetsgivarinträde för mindre företag när det gäller sjuklönen. Det kostar 700 miljoner. Det gäller de riktigt små företagen med upp till tio anställda. Vi vill se till att de inte drabbas av nackdelar när de anställer personer som kanske drabbas av sjukdom.

Vi föreslår sänkta avgifter för egenföretagare och en stor satsning på att äntligen stimulera fram en arbetstidsförkortning. Vi vill avsätta 3 miljarder kronor för ytterligare försöksverksamhet för de arbetsgivare som lyckas få till stånd arbetstidsförkortningar som medger sysselsättningsökningar.

Vi föreslår att man skall lägga över knappt 4 miljarder kronor till kommunala jobb, som dras från a-kassemedel. Vi anser att det i detta massarbetslöshetsläge är det enda rimliga. Vi vill alltså överföra pengar från utgiftsområde 13 till utgiftsområde 25.

Vi föreslår ganska kraftiga påslag på arbetsmarknadspolitikens område. Jag kommer till det. Det handlar om att få större volymer när det gäller verksamheter som ligger nära den ordinarie arbetsmarknaden, t.ex. rekryteringsstöd, kompetensutveckling och arbetsmarknadsutbildning. Det gäller också att klara de allra mest drabbade grupperna. Jag tänker på invandrare och ungdomar som inte har upparbetat någon a-kassa. Vi vill återställa utbildningsbidragen till den nivå som de låg på tidigare, så att människor inte både skall behöva gå i praktik på en arbetsplats och springa till socialbyrån för att hämta ut försörjningsmedel.

Vi vill satsa 350 miljoner på näringslivsutveckling. Vi har en mängd olika förslag, t.ex. om såddfinansiering. Vi föreslår regionala utvecklingspengar inom ramen för landshövdingeuppdraget på 400 miljoner osv. Det blir sammanlagt 25–26 miljoner kronor i strukturellt påverkande och efterfrågepåverkande medel under 1998 – redan nästa år – inom ramen för det budgetförslag vi har lagt fram för att stimulera jobb.

Arbetsmarknadspolitiken handlar om en halv miljard i riktade satsningar gentemot kvinnor som har drabbats av strukturrationalisering. Det handlar om att stärka just det Per Unckel pratade om, nämligen möjligheten att behålla en bra arbetsmarknadsutbildning och möjligheten att arbeta med otraditionella medel, så att det blir någonting av det som kommunerna i sina arbetsförmedlingsnämnder har inflytande över. Vi vill lägga en halv miljard på otraditionella medel. Vi vill lägga ytterligare knappt en halv miljard på kvalitetsstödande åtgärder för utbildningsvika-riat osv. Det kostar ungefär 2 miljarder kronor att kompensera dem som har drabbats av de sänkta utbildningsbidragen och skapa samma nivå för ungdomarna i den kommunala ungdomssatsningen.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag vill ställa en fråga till Margareta Winberg och även Johnny Almqvist. Vi var överens om att rekryteringsstöd, utbildningsvikariat och arbetsmarknadsutbildning var de klart bästa arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Andelen personer som har haft möjlighet att få jobb efter 90 dagar i åtgärd ligger mellan 50 och 60 %. De här är de absolut effektivaste åtgärderna. Varför minskar de då så starkt? På ett år, från oktober till oktober, har rekryteringsstöden minskat med 73 %, utbildningsvikariatet med 64 % och arbetsmarknadsutbildningen med 10 %. Det är enligt min uppfattning ett oerhört misslyckande.

Arbetsmarknadspolitiken bär för stor börda. Det har vi sagt år ut och år in. Skall det finnas någon möjlighet att få till stånd en sysselsättning som vi med någon rim och reson kan kalla full sysselsättning, då krävs det en ekonomisk politik som prioriterar sysselsättningen. Då krävs det en budgetpolitik som inte lanserar målet att gå med 2 % överskott under en konjunkturcykel, samtidigt som vi har massarbetslöshet. Vi har tagit upp frågan, och vi har drivit den, men den finns tyvärr bara med som en reservation. Det fanns inget stöd för det synsättet, trots att synsättet delades av den socialdemokratiska kongressen.

EMU-anpassningen, med inflationsbekämpningen som första mål, är en huvudorsak till massarbetslösheten i stora delar av Europa och har starkt negativt påverkat den svenska utvecklingen under senare år. Det handlar inte om arbetet med att sanera svenska statsfinanser under de år som gått sedan 1995. Det handlar i hög grad om att tillfredsställa konvergensvillkoren i EMU-kriterierna.

Det handlar om budgetpolitiken, EMU-anpassningen och bristen på europeisk stimulans när det gäller finanspolitiken. Vänsterpartiet har föreslagit en finansiell expansion inom Europa motsvarande 1 % av BNP. Det skulle på tre år ge ungefär 5 miljoner arbetstillfällen i Europa. Sverige skulle påverkas med ungefär 150 000. Det skulle innebära en ytterst blygsam negativ påverkan på budgeten och en ytterst blygsam påverkan på inflationen. Det kallar jag ett initiativ till europeiskt samarbete med ett syfte som är socialt, nämligen att sätta människor i arbete. Det är precis det som, innan vi gick med i EU, var Allan Larssons bidrag till debatten i boken *Sätt Europa i arbete*.

Skattepolitiken har diskuterats mycket i dag. Det handlar om att med en röd och grön skatteväxling få fart på ekonomin och sätta människor i arbete. Kommunerna får ytterligare 5 miljarder, plus de 25 000 jobb som blir följden av omDispositioneringen av a-kassemedel. 1 miljard kronor går till byggverksamhet, ROT-verksamhet och nybyggnation.

Näringspolitik och regionalpolitik får 800 miljoner kronor enbart inriktade på förnyelse av näringslivet, på småföretag, nätverksbyggen, uppkoppling till regionala högskolor osv.

Lönebildningen är viktig, men den måste ske och förbättras på ett rättvist sätt, så att inte löntagarna bär hela bördan och så att inte, som skett under senare tid, kapitalägarna tillskansar sig en allt större del av produktionsvärdet.

En arbetstidsförkortning är inte hela lösningen, men det är en nödvändig åtgärd inom ramen för alltför arbetade timmar. Med mer sysselsättningstillväxt och fler människor i arbete har vi uppgiften att fördela om arbetstiden. Vi har lagt fram ett omfattande förslag, som inkluderar sänkta arbetsgivaravgifter och sänkt beskattning på tjänster. Även en del

andra skattepolitiska åtgärder kommer att krävas för att vi skall få till stånd en sysselsättningsökning. Under nästa mandatperiod skall en 35-timmarsvecka vara klar, och vi bedömer att vi kan ha 200 000 nya arbetstillfällen inom ramen för en expanderande ekonomi med en expanderande sysselsättning.

Jag vill gärna fråga arbetsmarknadsministern hur hon ser på en expansion inom ramen för EU när det gäller ett samarbete inom finanspolitikens ram. Varför tar inte Sverige sådana initiativ, som skulle kunna ge Luxemburgmötet någon mening när det startar i morgon? Hur ser arbetsmarknadsministern på EMU-processen i förhållande till möjligheterna att skapa full sysselsättning? Det är några grundläggande frågor, som jag mycket gärna skulle vilja ha svar på.

Slutligen: Man kan tycka att det går bra när det gäller sysselsättningen, eller man kan som jag och Per Unckel ur olika synvinklar tycka att det går väldigt dåligt. Jag skulle ändå vilja att vi var väldigt allvarsamma och noga tänkte igenom frågan. Totalt en halv miljon människor är i dag arbetslösa, och många fler har försvunnit ur arbetskraften. Jag, liksom ni, träffar människor som har varit arbetslösa i tre, fyra, fem eller sex år och som är desperata. Det finns människor som inte kan göra det nödvändiga samhällsarbetet inom vård och omsorg, samtidigt som en hord av människor inte får göra någonting. Detta är ett samhällsmisslyckande utan like, alldeles bortsett från vilka procentsiffror som vi analyserar fram och vilka åtgärdstyper som vi föreslår den ena eller andra dagen. Kan vi inte lösa det oerhörda sysselsättningsproblem Sverige har i dag ens nu, när vi mycket snart har en budget i balans, när vi har en bytesbalans som är oerhört positiv, när allt talar för att Sverige skulle kunna ta steget tillbaka till full sysselsättning, då står vi i praktiken och stampar och når mycket små framsteg.

Jag vill uttrycka min största oro för demokratins skull och för den sociala sammanhållningens skull om inte de här frågorna tas på större allvar. För Vänsterpartiet är detta A och O. Vi är beredda till nästan vilket samarbete som helst med regeringen för att ta rejäla steg på vägen. Vi har lagt fram många förslag under flera års tid. Hade ni lyssnat på oss hade ni haft ett bättre läge, även om vi inte har någon enkel lösning på problemet.

Johan Lönnroth har redan yrkat på de reservationer jag stöder.

Anf. 126 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! Jag har tre korta kommentarer till Hans Anderssons anförande.

För det första: Hans Andersson säger att jag alltid talar illa om AMS. Nej, det gör jag inte, men jag kritiserar hårt dålig AMS-politik. Jag kritiserar hårt en politik som innebär att man tror att det är AMS som skall stå för tillväxt och välfärdsutveckling. Är man inte kritisk på dessa punkter riskerar man att fastna i den dåliga politik som inte skapar tillväxt och välfärd och som tvingar in människor i åtgärder som inte leder till jobb.

För det andra: Hans Andersson känner behov av att tala om att han inte är enig med mig. Jag skall gärna kvittera detta, så att Hans Andersson inte får dåligt anseende inför sina väljare. Nej, vi är inte eniga. I kritiken av Socialdemokraterna kan vi ofta finna varandra. Det vore konstigt om man inte kunde bli enig om en så enkel sak!

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi är däremot inte eniga om villkoren för att skapa de nya arbetena. Hans Anderssons politik skapar inga nya jobb. Eller för att ta en näraliggande jämförelse: Gudrun Schyman kan vara framgångsrik småföretagare endast så länge som hon misslyckas som partiledare.

För det tredje: EU-länderna innehåller så mycket dåligt, säger Hans Andersson. Tja, det finns rätt mycket att lära också av länder som inte är Sverige. Vi kan lära om ungdomsarbetslöshet, om lärlingsutbildning i Tyskland, Schweiz och Österrike. Vi kan lära oss om tillväxtens, dynamikens och investeringskraftens förutsättningar på Irland. Vi kan lära oss ett annorlunda sätt att organisera arbetsmarknaden i Danmark och i socialdemokraternas England. Självtillräcklighet är det som Sverige minst av allt just nu behöver.

Anf. 127 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag håller med om att vi inte behöver någon självtillräcklighet.

Per Unckel talar om AMS-politik. Den AMS-politik som har varit sämst under det här seklet – jag tror att Per Unckel håller med mig om det – var den AMS-politik som Göte Bernhardsson tvingades föra under den tid då Börje Hörnlund satt i Arbetsmarknadsdepartementet. Om jag inte minns fel satt då också herr Unckel i regeringen. På alla de punkter där Per Unckel nu kritiserar Margareta Winberg var det värre under Hörnlund – men den politik som, med Centerns hjälp, förs av Winberg är tyvärr tillräckligt illa.

Det andra var att AMS inte kan klara det här. Nej, jag tror att arbetslivet och näringslivet måste hjälpa till. Därför har jag föreslagit att AMS inte skall stå för all utbildning. Framtidsfonder är ett lämpligt sätt att utnyttja och använda de vinster som uppkommer i produktionen till att förkovra personalen och inte bara dela ut dem till aktieägarna. Vi har föreslagit obligatoriska praktikplatser. Det skall ingå i arbetsgivaransvaret att investera i den framtida arbetskraften. Det skall ingå att rehabilitera arbetsskadad personal. Oerhört många av dem som i dag befinner sig utanför arbetskraften är utslitna i ett näringsliv som inte tog något ansvar, Per Unckel! Jag vill återinföra en del av det sociala och finansiella ansvaret.

Vi vill skapa jobb. Vi har ett flertal förslag av näringspolitiskt och strukturellt slag som ger jobb. Det vet Per Unckel också.

När det gäller EU finns det inte någon enkel erfarenhet. Vad jag sade var att EU i stort utmärks av en ovanligt hög grad av permanent arbetslöshet och långtidsarbetslöshet i relation till de arbetslösa, och det manar inte till efterföljd.

Anf. 128 PER UNCKEL (m) replik:

Fru talman! Låt mig även denna gång begränsa mig till tre korta kommentarer.

Det finns säkerligen åtskilligt att diskutera både från den regering jag satt i och från många andra regeringar i historien. En sak är emellertid entydig. När den regering jag satt i lämnade över ansvaret till Socialdemokraterna var sysselsättningen på väg upp och arbetslösheten – på rik-

tigt – på väg ned. Den regering som jag tror att både Hans Andersson och jag är kritiska till lyckades med konststycket att vända Sverige åt fel håll.

Vänstern vill skapa nya jobb, säger Hans Andersson. Det tvivlar jag faktiskt inte på. Min kritik handlar snarast om Vänsterns förutsättningar att faktiskt göra det man säger sig vilja eftersträva. Jag är övertygad om, tyvärr, att det Hans Andersson förespråkar inom ramen för den ekonomiska politiken och skattepolitiken leder till – om det nu är möjligt – att vi förlorar ännu fler arbeten än under Margareta Winberg och Erik Åsbrink.

Den europeiska unionen har betydande bekymmer, säger Hans Andersson. Ja, visst är det så. Samtidigt är det uppenbart att länderna i EU förmådde dra nytta av dagens konjunkturuppgång genom att skapa arbeten långt mycket fortare än vad Sverige har lyckats göra. Det säger oss inte att det finns länder där ute som kan kopieras in i Sverige, men det säger oss att det finns lärdomar att dra om man är nyfiken och beredd att lyssna på andra.

Anf. 129 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig till det sista säga att erfarenheterna går åt alla tänkbara håll. Frankrike och Tyskland har en förvärrad arbetslöshet, och det är de största ekonomierna alldeles oavsett konjunkturuppgången. Holland har förtidspensionerat bort i stort sett halva arbetskraften, och resten går på deltid. Det finns alla tänkbara förhållanden där nere. Låt oss ta en rejäl debatt om det, byggd på kunskap, men inte på det här sättet.

Vi har en serie jobb som handlar om förnyelse av näringslivet, investeringar, att låta bli att dra ned inom offentlig sektor och tvärtom ha en behovsstyrd offentlig sektor som vi också har råd med. Vi behöver skatteinkomster, Per Unckel. Men vi bygger mycket av vår sociala verklighet och våra idéer om arbetslivet på social trygghet, demokrati och delaktighet, medan ni bygger det på att kunna slå sig fram på en marknad där man köps och säljs. Det är en grundläggande skillnad mellan oss två – en grundläggande skillnad!

När det gäller AMS-politik säger jag inte bara att det var litet dåligt under den tid som Per Unckel satt i regeringen; jag säger att det var då vi lämnade en rejält högkvalitativ och effektiv arbetsmarknadspolitik – en politik som spelade en roll för att gå emot konjunkturerna, som spelade en roll för att ge de arbetslösa någonting som de inte hade, nämligen kompetens och möjlighet att ta sig fram på den nya arbetsmarknaden. Detta förföll till en socialpolitik där vi underhöll ungefär 130 000 av dem som då var i åtgärder i ofta alldeles meningslösa och lågkvalitativa åtgärder.

Hur skall Moderaterna klara det här när man drar ned budgeten för arbetsmarknadspolitik med 18 miljarder kronor? Samtidigt skall man se till att de som slås ut och inte får någon plats får gå på sin a-kassa – men inte längre än 300 dagar, och utan återförsäkringsrätt. Därefter – vad blir det? Blir det ättestupan? Blir det socialbidrag – att totalt marginaliseras? Det är en asocial politik; det kommer Per Unckel inte undan.

(forts.)

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 18.04 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

7 § (forts.) Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna (forts. FiU1)

Arbetsmarknadsfrågor (forts.)

Anf. 130 GUNNAR GOUDE (mp):

Herr talman! Först får jag beklaga att Barbro Johansson blev tillfälligt dålig. Jag har ett manus att läsa upp, och jag hoppas att ni tar hänsyn till att framställningen inte blir lika bra som den hade varit om Barbro Johansson hade framfört detta.

Herr talman! I dag lever vi i en verklighet som inte har många likheter med den verklighet som rådde när Sverige industrialiserades och då vår syn på arbete och arbetstiden formades. I dagens samhälle skulle vi kunna njuta frukterna av både teknisk och social utveckling om vi bara vågade ta till oss nytänkandet.

Den krassa verkligheten visar att människor i dag inte mår bra. Arbetslösheten är fortfarande för svenska förhållanden mycket hög. En jämförelse med våra nordiska grannländer visar att sysselsättningen där har ökat, medan den i Sverige har sjunkit under både 1996 och 1997. Mest gick sysselsättningen ned för kvinnor, vilket framför allt beror på besparingarna i den offentliga sektorn.

Regeringen redovisar en nedgång i arbetslöshetssiffrorna nu i höst. Då måste man ta hänsyn till det faktum att arbetskraften i Sverige har minskat, alltså är det ett mindre antal människor med i arbetsstyrkan. I motsats till Norge och Finland har Sverige minskat sin arbetskraft inom alla åldersgrupper.

Dessa fakta manar till eftertanke också i ljuset av att Sverige är det enda landet i Norden där arbetslösheten har stigit. Sverige är också det nordiska land som har den längsta arbetstiden. Våra grannländer har minskat den.

I Miljöpartiet anser vi att en förkortning av arbetstiden är den enskilt största åtgärden för att komma till rätta med arbetslösheten. En förkortning till 35 timmars arbetsvecka skulle innebära ett tillskott av storleksordningen 200 000 nya jobb.

Det är viktigt att en reducering av arbetstiden görs med kraftiga tag, så att resultaten blir de nödvändiga nya jobben. När man nu inom socialdemokratin äntligen tar till sig tankarna på en arbetstidsförkortning får det inte ske med endast några få timmar per vecka. Arbetstidsförkortningen förfelas då, och resultatet blir inte några nya jobb. Alla klutar

måste sättas till så att människor kan få ett arbete och inte som i dag behöva känna sig utanför samhället och må dåligt, medan de som har ett jobb arbetar alltmer och betalar alltmer för dem som inget har. Nej, delar vi på jobben kan fler känna sig delaktiga, och de som minskar sin arbetstid får en högre livskvalitet med mer tid över för hem och familj, och de får en värdefullare fritid.

Herr talman! Jag tycker att arbetstidsförkortningen skall vara en resurs för regeringen för att komma en bit på vägen med att halvera arbetslösheten och därmed kraftigt minska utgifterna för arbetslösheten, vilket vi i Miljöpartiet har räknat med i vår budget.

I Finland är nu ett trettio-tal kommuner på väg mot sex timmars arbetsdag. Där visar erfarenheter att dubbelt så många som beräknat har fått nya jobb. Den finska ekonomin går på högvarv, men arbetslösheten är hög, vilket visar på att det inte är tillväxten som skapar arbete.

Vi i Miljöpartiet anser att en arbetstidsförkortning i dagens situation aktivt skulle kunna bidra till en sänkning av arbetslösheten. Traditionella medel som ökad ekonomisk tillväxt förmår inte längre komma till rätta med arbetslösheten. Den tekniska utvecklingen har lett till att ekonomisk tillväxt inte längre automatiskt ger fler jobb. Det är i dagens höga arbetslöshet möjligt att sänka arbetstiden till 35 timmar i veckan utan att den totala produktionen minskar.

Det finns naturligtvis ingen enskild åtgärd som ensam kan lösa problemet med arbetslösheten. Med en förkortning av arbetstiden kan vi dock komma en bra bit på väg. Den av oss föreslagna sänkningen innebär en minskning av antalet timmar i lönearbete med ca 9 %. Vi räknar med att något i storleksordningen 30 % av den minskningen kan komma att kompenseras av en förbättrad produktivitet. Resten av tiden kompenseras av att arbetslösa och andra personer som av olika skäl i dag står utanför arbetsmarknaden kan få jobb. Dessutom kan personer som i dag jobbar deltid öka sitt arbete om de så önskar.

Arbetstidsförkortningen skall genomföras i samarbete mellan staten och arbetsmarknadens parter.

Statens roll är att svara för en ny arbetstidslagstiftning, sänkta egenavgifter och nödvändiga kompletterande utbildningar av de arbetslösa. Löntagarorganisationerna skall åta sig att medverka till en ökad flexibilitet och att inte kräva högre löneökningar än vad som motsvaras av produktivitetsökningen. Arbetsgivarnas bidrag är att åta sig att nyanställa och vid behov göra utbildningsinsatser för arbetslösa och andra för att fylla upp de luckor som inte täcks av ökad produktivitet. Tillsammans bygger man ramarna för arbetstidsförkortningen, och detaljerna fastställs sedan i avtal på arbetsmarknaden.

Förkortningen bör beslutas så snabbt som möjligt och sedan genomföras under de närmaste åren fram till sekelskiftet.

Herr talman! För den offentliga sektorn innebär en förkortning av arbetstiden såväl ett minskat skatteunderlag som minskade utgifter för stöd till arbetslösa. Netto – minskade utgifter minus minskade skatteintäkter – ger i vår modell en besparing på drygt 20 miljarder kronor.

De här besparingarna bör användas till att sänka egenavgifterna med ca 25 procentenheter och till att höja grundavdraget för lågavlönade. Det ger också besparingar för samhället i form av färre arbetsskador, försäkringar och sjukskrivningar.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Med hänsyn tagen till normala reallöneökningar under omställningsperioden blir månadsinkomsten ungefär oförändrad för lågavlönade, medan den minskar med 2–4 % för medel- och högavlönade. De flesta människor kommer sannolikt att anse detta som en bra affär, både för dem själva och i ljuset av att de samtidigt hjälper arbetslösa att få jobb.

Förutom en ökad livskvalitet kan den kortare arbetstiden för många leda till ekonomiska besparingar som helt eller delvis kompenserar lönesänkningen. Det gäller sådant som mindre behov av att köpa färdiglagad mat, mer tid att göra reparationer på hus, lägre dagisavgifter genom egna arbetsinsatser, osv.

Frågan om lönekomensation bör avgöras i fackliga förhandlingar. Om timlönerna höjs i samma grad som produktiviteten ökar till följd av den kortare arbetstiden ökar inte arbetsgivarnas kostnader för arbetskraften.

Sänkt arbetstid skulle öka förutsättningarna för jämställdhet eftersom den skulle jämna ut skillnaderna i arbetstider mellan män och kvinnor, med större möjlighet för män att ta ökat ansvar för hem, familj och barn.

Tid utgör en bristvara i många familjer, vilket framför allt drabbar barnen. Kortare arbetsdag ger större möjlighet för föräldrar och barn att umgås och för föräldrarna att klara av sin föräldraroll. Det skapar förutsättning för ett samhälle med mindre våld och färre droger. En rapport från ett försök med kortare arbetstid i Stockholms stad visar att det varit positivt för de anställdas privatliv. De ägnade i genomsnitt ytterligare 3,4 timmar i veckan åt sina barn och använde 2,4 timmar mer till egenvård, som vila och motion. Kvinnorna ökade sin tid med barnen mer än männen, som i sin tur ökade sin tid i hushållsarbetet.

Herr talman! I årets avtalsrörelse kommer flera fackförbund att kräva kortare arbetstid. Allt fler röster ute i samhället höjs för en kortare arbetstid. Metall fick igenom en förkortning på 24 minuter i veckan för två år sedan.

Det har visat sig att trivseln har ökat betydligt på arbetsplatserna. Detta har givit en större frihet för de anställda, genom att de kan rycka in på dagis eller på andra platser, vilket reducerar kostnaderna. Man kan hämta barn tidigare, gå till tandläkaren osv. Denna arbetstidsförkortning innebär att svenska industriarbetare med Europas längsta arbetsvecka kan få en bättre livskvalitet. Arbetsklimatet har också förbättrats.

På flera företag har förkortningen blivit större än riksavtalets 24 minuter och kan uppgå till en timme. Den totala produktionen har inte minskat.

Men vad alla är överens om är att en så här liten arbetstidsförkortning inte leder till några nya jobb, utan en rejäl arbetstidsförkortning, i den storlek som vi i Miljöpartiet har föreslagit, är nödvändig.

Herr talman! En annan mycket betydelsefull åtgärd är att sänka skatten på arbete. Arbetsgivaravgifterna i Sverige är mycket höga, medan avgifterna för att smutsa ned vår miljö är låga. En grön skatteväxling, där vi sänker arbetsgivaravgifterna rejält och höjer avgifterna på miljöförorenande ämnen och energi, innebär att det blir lättare att anställa fler människor. I ett kretsloppssamhälle, som en grön skatteväxling innebär, behövs fler människor i arbete.

Ett miljötankande samhälle innebär låg arbetslöshet, eftersom kretsloppssamhället är mer arbetskraftsintensivt än dagens samhälle. Skatte-

växling är ett viktigt instrument för en minskad arbetslöshet, kombinerat med en arbetstidsförkortning.

I vårt grannland Norge är tankarna på en sådan här grön skatteväxling starka och kommer förmodligen att genomföras där.

Miljöpartiet har under ett par år lagt fram förslag om ett friår mitt i livet. Vi föreslår där att man skall få ta ett års tjänstledigt med en ersättning på 85 % av a-kassan. I stället skall man bereda plats för en arbetslös, som skall gå in med avtalsenlig lön och kunna få anställning i ett år och därigenom få in en fot på den riktiga arbetsmarknaden.

Regeringens tillsatta s.k. otraditionella medel banade väg för kommunerna att pröva ett friår. Trelleborg har som frikommun fått pröva ett friår såsom vi föreslår, med mycket goda resultat.

30 kommuner vill nu på liknande sätt genomföra ett sådant här friår. Men detta stöter på patrull i departementet, på grund av regelsystemet som stoppar genomförandet. Jag ställer därför frågan till arbetsmarknadsministern om hon är beredd att ändra på reglerna så att dessa kommuner får samma chans som Trelleborgs kommun att införa ett friår för att bereda arbetslösa människor ett jobb.

Med dessa förslag från Miljöpartiet, herr talman, vill jag säga att jag står bakom Miljöpartiets reservationer som Roy Ottosson redan har yrkat bifall till.

Anf. 131 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Den huvuduppgift som Socialdemokraterna gick till val på 1994 var som bekant att minska arbetslösheten. I valmanifestet och partimotioner under 1994 manifesterades detta i tydliga löften. De regeringsdeklarationer som avlevererats under denna mandatperiod har innehållit nya löften. I samband med den särskilda sysselsättningspropositionen sommaren 1996 gavs nya utfästelser liksom vid sysselsättningsdebatter som hållits i riksdagen.

Resultatet så här långt är att löften och utfästelser svikits på ett flagrant sätt. Det är i ljuset av dessa löftesbrott som budgetförslaget för 1998 skall bedömas. Och det är i ljuset av detta vi konstaterar att regeringen räknar med en fortsatt hög arbetslöshet på 12,7 % år 1997 och 12,1 % år 1998. Detta är, herr talman, minst sagt ett totalt misslyckande för regeringens politik.

I Socialdemokraternas ekonomiska partimotion från maj 1994 skriver man: ”Det går att föra en politik som är förenlig med ett stabilt penningvärde och sundare statsfinanser, och som pressar ner den öppna arbetslösheten till under fem procent redan nästa år.”

Löftesbrottet på denna punkt är monumentalt. Under sommaren 1997 har den öppna arbetslösheten varit dubbelt upp mot vad man lovade, nämligen 10 %. Nu är den något lägre, men enligt Eurostat – EU:s officiella statistikmyndighet – är den öppna arbetslösheten i Sverige nära 10 % också nu. I december 1995 – det år arbetslösheten skulle vara 5 %, enligt s-löftena – var den öppna arbetslösheten 7,8 %, enligt SCB. I april 1997 var den 8,3 % och i augusti 8,5 %. Vi har således haft en ökande arbetslöshet i stället för minskande, vilket också framgår av Eurostats statistik.

I valmanifestet från augusti 1994 skriver Socialdemokraterna:

”Ingenting är viktigare än att minska arbetslösheten bland de unga och att förhindra att de drabbas av långtidsarbetslöshet. Ett samhälle som inte

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

kan erbjuda unga arbete bryts sönder. Vi vill förhindra att ungdomar ska gå arbetslösa mer än 100 dagar.”

Också på denna punkt är löftesbrottet stort. Ungdomsarbetslösheten är fortsatt hög. Särskilt bör också noteras att de ekonomiska villkoren för ungdomar och andra i åtgärder, som API och liknande, försämrades högst avsevärt när regeringen drev igenom en sänkning av utbildningsbidragen. Ersättningarna är nu på en nivå som arbetsmarknadsministern själv kallar skandalös. Det var ett uttryck hon fällde i samband med sommarens diskussion om lönerna för feriearbetande ungdom. Slutsatsen, herr talman, måste vara att ministrarnas betyg på den förda politiken är ”skandalös”, för att använda hennes eget ord.

Jag skall ta ett annat citat: ”— — — detta är en satsningens proposition. Det är en mobiliseringens proposition — — —.” Så sade arbetsmarknadsministern i riksdagsdebatten den 12 juli förra året. I SCB:s arbetskraftsundersökning konstaterade man den 11 juli i år, 1997, dvs. ett år senare, att ”antalet sysselsatta är lägre och arbetslösheten oförändrad jämfört med juni förra året”. Detta var ett tydligt betyg på den omtalade sysselsättningsproposition som drevs igenom i riksdagen förra sommaren.

Flera av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som 1996 angavs skulle få ned arbetslösheten har haft negativ eller ytterst begränsad effekt. 55-plus, dvs. OTA, som enligt arbetsmarknadsministern skulle ge ”ett värdigt slut” har blivit en flopp. Av regeringens beräknade 40 000 sysselsatta har det blivit ca 6 000. Åtgärden har nu dömts ut av Statskontoret, som har gjort en utvärdering. Man rekommenderar regeringen att överväga att lägga ned den åtgärden. Kommer ni att göra det, arbetsmarknadsministern? Ministern skakar på huvudet, och det skulle då vara bra att få höra en motivation till att man framhårdar, trots att Statskontoret har visat att detta icke är en bra åtgärd och när siffror visar att man inte alls når upp till det som ministern trodde när man genomförde det här.

I regeringsdeklarationen den 17 september 1996 utställdes ett nytt löfte om arbetslösheten: ”År 2000 skall den öppna arbetslösheten vara högst 4 %.” Detta har sedan upprepats i årets regeringsförklaring. I regeringens avstämningar av målet om en halverad arbetslöshet erkänns att man inte kommer att uppnå detta löfte. Man skriver: ”Under dessa förutsättningar” — — — dvs. en fungerande lönebildning, lyckad utbildnings-satsning och att övriga åtgärder får avsedd effekt — — — ”och med en god ekonomisk tillväxt bedöms den öppna arbetslösheten uppgå till 4,5 procent år 2000.” Man underkänner i de skriftliga dokument som man själv har framställt sina egna målsättningar.

I Konjunkturinstitutets prognos från augusti 1997 framhålls: ”Statsmakternas mål att nedbringa den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000 ter sig dock fortfarande avlägset.” Regeringens egna utredare har i rapporten *Välfärden och samhällsekonomin*, som gavs ut i somras, beskrivit situationen så här: ”Mycket talar enligt vår uppfattning för att problemen med den höga arbetslösheten och den sjunkande andelen sysselsatta i befolkningen slagit rot och blivit mycket svårhanterliga.”

Jag har ytterligare ett citat. Det är Göran Persson i riksdagens finansdebatt den 10 juni 1994: ”Även om vi lyckas öka sysselsättningen och skapa fler arbetstillfällen i näringslivet måste vi utgå från att det krävs en mer aktiv arbetsmarknadspolitik som gör att utbudet av arbetskraft ökar och att den öppna arbetslösheten pressas tillbaka.” Sanningen är ju att

antalet sysselsatta har minskat under 1997. Det har framgått tidigare i debatten. I stället för fler arbeten har det blivit färre. Enligt SCB:s oktoberstatistik är det nu 115 000 färre ute i arbetslivet än för ett år sedan.

Uppräkningen av löften och löftesbrott av den socialdemokratiska regeringen skulle kunna göras lång. Jag vet att en del tycker att man inte skall uppehålla sig vid det som varit utan se framåt. Men, herr talman, det är också väsentligt när man skall utforma dagens och morgondagens politik att man har rätt historieskrivning när man skall bedöma de politiska alternativen.

Trots regeringens valrörelseuttalanden om att det är i den privata sektorn nya jobb skall utvecklas, att satsningar skall göras på företagande och att inga åtgärder får ersätta vanliga anställningar, har regeringen i stället i praktiken på många sätt bedrivit en helt motsatt politik. Ett exempel på denna politik är åtgärden om offentliga tillfälliga arbeten för äldre. Vidare har man nu beslutat att satsa på "Kalmarmodellen", vilket är ett sätt att låta personer som blivit avskedade i kommunal verksamhet komma tillbaka till en lägre lönenivå.

Regeringens politik är fortfarande alltför mycket inriktad på att med konstgjorda medel ordna sysselsättning inom offentlig verksamhet i stället för att skapa förutsättningar för stabila ordinarie arbeten såväl i den privata sektorn som inom kommuner och landsting. Regeringens politik gentemot företagande och privat sektor har dessvärre förhindrat och försvårat nyanställningar. Ökade pålagor, förtida momsinsbetalningar, förlängd sjuklöneperiod – i och för sig nu återställd – och en oförmåga att se till vad som är nödvändigt för att få företag att växa är den politik som regeringen står för.

Under valrörelsen 1994 slog Socialdemokraterna fast att verksamheterna i kommuner och landsting skulle värnas. Där var det inte aktuellt med några neddragningar. I valmanifestet skrev man att "barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg ska värnas framför ersättningar och bidrag". Ingvar Carlsson sade i partiledardebatten i riksdagen den 11 juni 1994: "Det är vansinnigt att nu tvinga ytterligare 20 000 kommunalt anställda att lämna sina jobb på daghem, i skolor, på sjukhus och inom hemtjänsten. De behövs där." Ingvar Carlsson sade att det var vansinnigt att driva dem bort därifrån.

Vad har då hänt? Tidningen Kommunaktuellt från den 14 augusti i år har en nyhetsrubrik som säger *Största varslen sedan 1995*; detta trots de extra miljarder riksdagen nu förser kommuner och landsting med. Orsaken till detta är att regeringen sammantaget fört en politik som drabbat kommuner och landsting mycket hårt, vilket innebär ett inkomstbortfall och en utgiftsökning på minst 16 miljarder kronor under mandatperioden. Uppsägningarna i kommuner och landsting har på grund av detta accelererat, och det är kvinnor som har drabbats hårdast. Det är verkligheten!

Herr talman! Jag hörde tidigare i debatten Inger Lundberg uttrycka "en slakt på välfärden". Det var, om herr talman minns, ett favorituttryck hos den dåvarande socialdemokratiska oppositionen mellan 1991 och 1994. Skall vi hålla oss till den vokabulären – jag vill inte göra det – ser vi ett storskaligt experiment genomföras – och det under en socialdemokratisk ledning.

Regeringens budgetförslag för 1998 bekräftar att man inte klarar målet med halverad öppen arbetslöshet till sekelskiftet. En del av de förbätt-

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

ringar som kan skönjas är viss konjunkturbetingad ökad efterfrågan på arbetskraft, men det mesta sker på grund av att regeringen har fört över arbetslösa till utbildningsprogram som t.ex. kunskapslyftet.

Arbetslösa personer har flyttats ut ur den s.k. arbetskraften. Så har arbetslöshetsstatistiken pressats tillbaka – dock inte i Eurostats, EU:s gemensamma statistik. Därtill har många tusen personer över 60 år beviljats s.k. tillfällig avgångsersättning. Den allra viktigaste förklaringen till den s.k. ljusningen på arbetsmarknaden är alltså kreativ bokföring. Så pressar regeringen tillbaka arbetslöshetsstatistiken tiondel för tiondel.

Vad innebär då exempelvis kunskapslyftet i praktiken? Det finns en uppenbar risk när grundmotivet för satsningen på kunskapslyftet är att minska den öppna arbetslösheten att antalet utbildningsplatser blir viktigare än innehållet i utbildningen. Även om det är bättre för den enskilde att genomgå en utbildning än att gå sysslöslös, är det viktigt att utbildningen inte upplevs som meningslös i den meningen att den inte förbättrar möjligheterna att få ett jobb när utbildningen är avslutad.

Herr talman! Vid en läsning av Dagens Nyheter i dag får man en liten beskrivning av verkligheten: "Jag känner mig lurad!" säger en av deltagarna i detta kunskapslyft. Dessvärre har inte regeringen tagit till sig den kritik som framförts av bl.a. oss kristdemokrater när det gäller risken för att kvaliteten blir lidande av en för snabb utbyggnad av den högre utbildningen. Vi motsätter oss inte utbildning. Det är bra. Det är nödvändigt. Men den måste genomföras på ett sådant sätt att där finns kvalitet och det skapas en bättre grund för framtida jobb.

Herr talman! Den här politiken håller inte i längden. Folk vill ha ordinarie jobb i fler och växande företag. Men hittills är det färre och färre arbetande som skall bära de allt tyngre skattebördorna för de alltför som befinner sig i kunskapslyft, förtidspensioner, tillfälliga avgångsvederlag, generationsväxlingar, 55-plus, kvalitetshöjare, ALU, API eller någon av alla de andra AMS-åtgärderna.

Företagsklimatet och småföretagen är centrala för de nya jobben. En framgångsrik ekonomisk politik för nya jobb måste inbegripa en sund näringspolitik. Då krävs också att rimliga förutsättningar läggs fast för att nya företag skall startas och befintliga företag skall kunna växa. Regeringens politik har dock på ett avgörande sätt försämrat företagsklimatet och därmed möjligheterna för tillväxt och nya jobb i inte minst de små och medelstora företagen.

För att stimulera tillväxten måste också arbetsmarknadspolitiken reformeras. I dag är just arbetsmarknadsområdet ett av de mest genomreglerade samhällsområdena. Detta måste nu omprövas. Som framgår av budgetpropositionen finns det nu en alltför omfattande flora av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Under föredragningen i arbetsmarknadsutskottet visade det sig att denna flora ytterligare ökat i omfattning, och nu finns det över 20 olika åtgärder i arsenalen. Stela regelsystem kring varje åtgärd har skapat oflexibilitet och rent av rigiditet. Denna detaljreglering måste ersättas med generella enkla system med stor flexibilitet.

Arbetsmarknadspolitiken måste också, som så mycket annat, utgå från subsidiaritetsprincipen, dvs. det en lägre nivå klarar av på egen hand skall inte en högre nivå lägga sig i. Arbetsmarknadspolitiken skall vara subsidiär på så sätt att samhällets insatser skall vara stödjande när så krävs, dock utan att skada ordinarie arbetsmarknad. Nu krävs en genomgripande

nedflyttning av ansvar och resurser till den lokala nivån. Kommun, arbetsförmedling och försäkringskassa bör gemensamt ansvara för genomförandet av arbetsmarknadspolitik som såväl praktiskt som ekonomiskt. De statliga resurser som nu finns för åtgärder bör flytta med i en sådan decentralisering av verksamheten. Företag, fackföreningar, utbildningsinstitutioner och ideella organisationer bör givetvis involveras i det lokala arbetet mot arbetslösheten.

Herr talman! Under flera år har jag från Kristdemokraternas sida pläderat för att regeringen borde inbjuda till en runda-bords-konferens – kalla det samtalsforum eller vad ni vill – om arbetslösheten och försöka samla de politiska partierna till gemensamma tag för att få tillväxt och fler arbetstillfällen. Regeringen har avvisat detta och tyckt sig själv vara nog. Nu ser vid det förödande resultatet av denna halsstarrighet. Inser nu inte regeringen att man har hamnat i en återvändsgränd? Vad skall det till för att ni skall fatta tag i de förslag som kan leda er och landet ur arbetslöshetens mörker?

Regeringen vill ha en sysselsättningsunion i Europa. Men här hemma motsätter ni er gemensamma tag kring en politik som skulle kunna skapa förutsättningar för att ta landet ur massarbetslösheten. Ni är inte trovärdiga. Era löftesbrott är monumentala. När skall ni erkänna era misstag och lägga om er politik?

Anf. 132 JOHNNY AHLQVIST (s):

Herr talman! Låt mig först något kommentera dagens debatt, som har varat under hela dagen. Oppositionspartierna har paraderat i en lång rad och ojat sig om problem i det privata näringslivet, om socialdemokratins statistikpolitik och misslyckanden i vård och omsorg.

Dan Ericsson sade för en liten stund sedan från den här talarstolen att det är viktigt med en riktig historieskrivning. Det tycker jag också. Men låt mig då stilla undra hur näringslivet hade haft det om räntenivåerna fortfarande hade legat kvar på de drygt 11 % där de låg när de borgerliga lämnade regeringsmakten. Jag tror att nivåerna i dag skulle ha legat kvar på 11 %, och kanske mer, om vi hade haft en fortsatt borgerlig regeringsmakt. De borgerliga hade nämligen inte klarat att vidta de åtgärder som behövts för att få kontroll på de offentliga finanserna.

Och hur hade näringslivet mått om arbetslösheten fortsatt att öka i det rekordhöga tempo som den gjorde under de tre borgerliga åren? Hur stor hade den inhemska efterfrågan varit med fortsatt fallande handel? Hur skulle handeln ha mått då, Dan Ericsson?

Per Unckel står här och säger att domen faller hård över regeringens politik. Men hur skulle den servicenäring som Per Unckel alltid säger sig slå vakt om ha sett ut? Hur skulle utvecklingen i kommuner och landsting ha sett ut om ytterligare miljontals skattekrönor gått förlorade i den skenande arbetslöshet som den regering som Per Unckel satt med i startade? Hur hade vården och omsorgen sett ut?

Ett är säkert, Per Unckel. Det hade inte varit fråga om att ge kommuner och landsting det stöd ur statskassan som de nu så väl behöver. Det hade inte heller varit fråga om att ge ytterligare drygt 200 000 vuxna möjlighet att förstärka sin kompetens i kunskapslyft och utbyggd högskola.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det skulle vara intressant att veta om Elver Jonsson, som tydligen redan har hoppat av debatten, delar den uppfattning som hans partiledare hela tiden för fram för Folkpartiets räkning. Det gäller delvis också Moderaterna, och nu även Dan Ericsson i hans inlägg från talarstolen. De talar om statistikpolitik.

Herr talman! Sverige skall ha en bra arbetskraft, och med den skall vi möta framtiden. Detta är ett mycket ideologiskt vägval, och inte någon statistikpolitik. Vi vet att arbetslivet snabbt förändras. Det kräver allt större kunskap och allt högre kompetens. Men vi socialdemokrater vet också att det allra mest avgörande steget vi kan ta mot ett mer rättvist samhälle är att ge fler fördjupad utbildning och därmed ökade möjligheter till ett eget livsval.

Anställningsbarhet är ett trist, tekniskt och fult ord tycker jag. Men i betydelsen av detta ord gömmer sig det som också i fortsättningen kommer att vara avgörande för trygghet och möjlighet till utveckling i arbetslivet.

Vi vet genom forskning i dag att det allra bästa sättet att få jobb och inte bli långtidsarbetslös är att skaffa sig en högskoleutbildning. Därför är den kraftiga expansionen av högskolan oerhört viktig. Vi vet också att de jobb som inte kräver gymnasiekompetens numera är försvinnande få. Därför är satsningen på kunskapslyft helt avgörande – kanske framför allt för dem som har förlorat sitt jobb, har luckor i sin utbildning och nu äntligen får en chans att fylla dessa luckor och därigenom höja sin kompetens.

Vi vet också att arbetsmarknadsutbildningen naturligtvis måste ta sitt ansvar. Därför är de signaler som kommer nu om flaskhalsproblem i tillgången på kompetent arbetskraft oerhört oroande. Detta är en utveckling som noggrant kommer att följas från arbetsmarknadsutskottet. Vi i utskottet har ännu inte låst fast oss i vilka möjligheter som finns.

Herr talman! Detta är det sätt som vi vill möta framtiden på – med kunskap. Sverige skall konkurrera med hög kompetens – inte med låga löner och med försämrade trygghet som Moderaterna vill.

Jag skall ställa den fråga till Per Unckel som har ställts under hela debatten i dag: Vad kommer Moderaternas förslag om arbetslöshetsförsäkringen att innebära för den enskilde? Jag tror att det är dags att moderaterna nu reser sig upp och talar om vilka ekonomiska konsekvenser förslaget om medlemsavgifter till a-kassan får för den enskilde. Jag tror att Per Unckel kan svara på frågan. Moderaterna har tidigare i debatten vägrat att göra det. Om det skall vara litet ärlighet i debatten tycker jag att Per Unckel skall ge oss ett svar på frågan.

Per Unckel nämnde också arbetsrätten. Det är en parodi att höra honom stå i talarstolen och säga att han slår vakt om de mest utsatta. Man kan ju bara titta på de förslag som Moderaterna har lagt fram om hela arbetsrätten. I dem tas hela arbetsrätten bort långt in på 2000-talet. Är det att slå vakt om de mest utsatta grupperna? Per Unckel stod för en liten stund sedan och pläderade för att han tyckte att Yrkesinspektionen hade det jobbigt. Det finns ingen trovärdighet när Moderaterna för fram sådana exempel! Tvärtom spelar de på en planhalva där de försöker bygga upp någonting de inte lever upp till vare sig i sina motioner eller i sitt parti-program.

Herr talman! Det är där som den stora skiljelinjen går i svensk politik. Om man tittar på Moderaternas förslag till budget ser man att klyftan kommer att vidgas ytterligare. Det handlar om att hälften av platserna i kunskapslyftet skall bort, det handlar om nära 100 000 utbildningsplatser på högskolan och det handlar om nästan hela anslaget till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Moderaterna vill minska detta med 18 miljarder.

Det här är inte det samhälle som vi från Socialdemokraterna vill ha. Det är inget samhälle som tar allas resurser i anspråk. Det är inget samhälle som tar sin utgångspunkt i att alla människor har möjlighet att växa. Det är inget samhälle där man kan skapa den bästa arbetskraften, som Moderaterna pläderar för.

Elver Jonsson har fortfarande inte kommit tillbaka till kammaren. Folkpartiets talesman kanske har viktigare frågor att diskutera än sysselsättningsläget och arbetsmarknadspolitiken i Sverige. Det är hemskt att höra Folkpartiets talesman stå i talarstolen och säga: Vi vill slå vakt om de svaga i samhället! Vi vill ha en ny arbetsmarknadspolitik! Min fråga till Elver Jonsson är: Hur skall Folkpartiet kunna förena den förnyelsen av arbetslivet med Moderaternas förslag om att skära 18 miljarder från arbetsmarknadspolitiken? Jag tror det är viktigt att man från Folkpartiet verkligen talar om vad man vill göra.

Herr talman! Även om oktobersiffrorna kan tyckas dystra tyder nu alla tecken på att sysselsättningsuppgången från i våras kommer att ta fart igen. De goda tecknen handlar om fler nyanmällda lediga platser, ekonomisk tillväxt och fortsatt låga räntor.

Per Unckel återopade att han läst vad arbetsförmedlare från Mora hade yttrat sig om. Jag tycker att Per Unckel skall läsa dagspressen också på ett annat sätt. I kommun efter kommun pekar man nu nämligen på att sysselsättningen ökar och att antalet arbetslösa minskar.

Ungdomsarbetslösheten minskar. Långtidsarbetslösheten minskar. Även om det fortfarande saknas mycket innan vi kan luta oss tillbaka och säga att vi fixar det här tror jag att vi kan känna en förhoppning inför framtiden.

Vi socialdemokrater har sagt att den öppna arbetslösheten skall halveras till år 2000. Här försöker man från oppositionens sida bemöta detta med att det står i budgetpropositionen att den skall ligga på 4,5 %. Men jag förmodar att man från oppositionen också är medveten om att det kommer en vårproposition till våren, att det kommer en budget nästa år och en nästa år igen. Tillsammans med dessa åtgärder kommer vi naturligtvis att uppnå målet att halvera den öppna arbetslösheten.

Herr talman! Vi återkommer här i kammaren till en senare debatt om sakinnehållet, nämligen den 17 december. Den debatt vi för i dag handlar ju egentligen bara om ramarna. I och med de förslag som för närvarande behandlas i utskottet tror jag att man kan se framtiden an med tillförsikt. Vi har lagt fram förslag om individuella anställningsstöd, om generationsväxling och om en ungdomssatsning som skall göras tillsammans med kommunerna och som jag tror kommer att vara lyckosamma.

Jag kan dela Hans Anderssons infallsvinkel i debatten om att arbetsmarknadspolitiken bär en för stor börda. Här måste någonting ske på andra områden, inte minst inom den ekonomiska politiken och inom näringspolitiken. Kan man arbeta tillsammans på dessa områden tror jag

inte att det skall vara några problem att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000.

Anf. 133 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Johnny Ahlqvist höll med om att vi skall ha rätt historisk beskrivning. Då kan jag rekommendera Johnny Ahlqvist att läsa s. 59 i finansutskottets betänkande. Där kan man se en ganska tydlig kurva över den offentliga sektorns finanser och att det var under åren 1989, 1990 och 1991 som det faktiskt var fritt fall. Vid regeringsskiftet tappade vi 1 000 jobb om dagen. Enligt kurvan vände detta under den förra mandatperioden. Vi lyckades få snurr på det hela igen och öka sysselsättningen. Men dessvärre stoppades denna uppåtående trend. Sedan föll sysselsättningen igen efter det att socialdemokraterna hade återtagit regeringsmakten.

Jag har också en fråga till Johnny Ahlqvist. Finns det ingenting att säga om alla era löftesbrott? Var det fel citat från min sida? Läste jag fel innantill? Eller är det fel på verkligheten och vad den säger i förhållande till era löften? Ge någon kommentar till detta, Johnny Ahlqvist! Erkänn att ni har gjort våldsamma misstag i era utfästelser och när det gäller politiken! Det skulle vara klädsamt om ni någon gång kunde erkänna att det kanske inte har varit så lyckat.

Sedan säger Johnny Ahlqvist att alla tecken tyder på att det blir fart igen. Det kommer en vårproposition, sedan kommer det en budget nästa år och en budget nästa år igen. Detta har vi ju hört ett antal år nu, herr talman. Det är precis samma budskap. Lär ni er aldrig, Johnny Ahlqvist? Tror ni att det går att vilseleda svenska folket fortsättningsvis med att tala på detta sätt? Alla de som står utan arbete ser faktiskt hur verkligheten ser ut. De avslöjar att alla dessa åtgärder inte ger förutsättningar för nya jobb. Vi måste få tillväxt. Vi måste få ett företagande. Det är detta det handlar om, och det är där ni har misslyckats.

Anf. 134 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! När jag redovisade att man skulle komma med en vårproposition och en budget och ytterligare en budget var det på grund av Dan Ericssons bestämda beskyllning att vi med våra förslag inte klarar att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000. Jag sade inte att detta skulle lösa det direkt. Dan Ericsson påhopp gällde ju att vi inte klarar att lösa det till år 2000, och det tror jag att vi kommer att göra. Även Dan Ericsson vet att man inte tar allt i ett enda budgetvarv.

Sedan är det oerhört intressant att höra Dan Ericssons historiebereskrivning. Det är ju faktiskt så att vi efter regeringsskiftet fick fram ytterligare 100 000 jobb. Det är ganska märkligt att höra att vi inte har skapat några sysselsättningstillfällen från en företrädare från ett parti som regerade när vi tappade nästan 600 000 jobb. Det var så många jobb som försvann i det här landet då.

Om man läser Kristdemokraternas förslag kan man inte direkt utläsa vilket recept de har på hur man skall lösa arbetslösheten. Jag vill gärna fråga Dan Ericsson vad det är som gör att ni skulle lyckas bättre med detta. Man kan se på utvecklingen av konkurser, räntor och handelsbalans som faktiskt hör till historieskrivningen från den tid när Dan Ericsson tillhörde ett regeringsparti.

Anf. 135 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det var något påhopp jag stod för. Jag citerade ur Socialdemokraternas egna dokument. Jag citerade de löften ni har gett, både utanför kammaren och i kammaren. Sedan jämförde jag med utfallet. Det är bl.a. det vi skall syssla med här i riksdagen. Vi skall utvärdera politiken och hur den har fallit ut i förhållande till vad man eftersträvade. Man kan bara enkelt konstatera att ni har misslyckats kaptalt. Varför kan ni inte erkänna det i stället för att försöka slira ifrån detta? Var det något fel på mitt citat? Var det inte 1995 ni skulle ha en arbetslöshet på 5 %? Var det fel på mitt citat från Göran Persson att ni skulle öka arbetskraften? Är det något fel att konstatera att den har minskat mycket dramatiskt? Vad var det för fel i detta? Det är inget påhopp, Johnny Ahlqvist. Det är verkligheten. Erkänn att ni har misslyckats! Det är först då vi kan gå vidare och försöka samla oss till något bättre. Jag står inte med alla lösningar. Det är därför som jag gång på gång under dessa år har försökt att få en samling kring arbetsmarknadspolitiken och en politik för tillväxt och företagande. Sedan vill jag återigen rekommendera Johnny Ahlqvist att läsa s. 59 om historieskrivningen. Det underlättar kanske den fortsatta debatten.

Herr talman! Sedan skulle jag vilja ställa en fråga till Johnny Ahlqvist om detta med stela system och oflexibilitet. Volymmålet är ju ett sådant stelt system. Det är en sorts absolut mått som faktiskt ger dålig kvalitet i åtgärderna. Det måste vara bättre att se på resultatet, dvs. vilka åtgärder, om än dyrare, som leder till arbete. Jag vill fråga Johnny Ahlqvist: Skulle ni vara beredda att diskutera detta i utskottet och försöka få fram en mer flexibel hållning vad gäller volymmål som kan göra att vi ökar kvaliteten i åtgärderna? Det skulle underlätta för att få folk i riktigt arbete. Det skulle vara intressant att höra om det finns en öppenhet för detta i arbetsmarknadsutskottet.

Anf. 136 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Först ett svar på Dan Ericssons fråga. Vi har ju fört stora diskussioner tidigare om volymmålet i arbetsmarknadsutskottet. Vi har påtalat att allt inte bara får kretsa kring volymmålet. Vi måste naturligtvis fortsätta att föra den diskussionen. Det finns väl inte någon här i kammaren som tycker att volymmålet är det enda saliggörande. Det kan ju hända att man plötsligt hittar flaskhalsproblem fram på vårkanten. Jag och den socialdemokratiska gruppen kan mycket väl tänka oss att föra en diskussion om volymmålet och ge regeringen ett bemyndigande att snabbt lägga om detta om det skulle dyka upp en del problem med flaskhalsar fram på vårkanten.

Jag fick inte något svar från Dan Ericsson på min fråga om hur Dan Ericssons parti eller den regering han skulle tillhöra skulle lösa detta. De säger hela tiden att man skall ha en politik för företagande. Jag vet inte om Dan Ericsson missade Morgonekot i morse. Där redovisades nämligen en rapport som kommer från KPMG. Dan Ericsson har ju tidigare hänvisat till internationella studier. Den rapporten pekar på att Sverige är ett av de bästa länderna i världen att starta företag i. Företagsandan i Sverige är bland de bästa i världen. Före oss fanns bara Kanada. Efter oss fanns USA och Tyskland. Det är ganska märkligt för i Tyskland regerar ju de som Dan Ericsson tror mest på när det gäller att klara den framtida

arbetsmarknadspolitiken i det nya Europa. Men vi låg faktiskt så långt framme, Dan Ericsson. Jag vet att det inte är något fel på företagsklimatet i Sverige.

Jag delar uppfattningen att det är genom nya företag som man kan skapa arbetstillfällen. Jag tror att den politik som vi nu för kommer att visa det också.

Anf. 137 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Johnny Ahlqvist blev alldeles förskräckligt upphetsad i sitt anförande. Om jag förstod honom rätt ville moderaterna plötsligt stoppa all utbyggnad av högre utbildning, trots att vi föreslår lika många platser som Johnny Ahlqvists parti. Dessutom började vi med utbyggnaden långt innan socialdemokraterna över huvud taget hade vaknat i denna fråga.

Dessutom visade det sig i Johnny Ahlqvists vokabulär att det var den gamla borgerliga regeringen som startade utvecklingen av arbetslösheten, trots att vi hade den generande äran att få ärva den snabbast växande arbetslösheten Sverige hade skådat.

Nu har Johnny Ahlqvist upptäckt att ute i kommunerna ökar sysselsättningen dramatiskt, trots att den minskar dramatiskt i hela landet. Något fel måste det vara. Landet består ju av landets kommuner. Nog om detta.

Johnny Ahlqvist beskärmar sig över att moderaterna vill spara på arbetsmarknadspolitiken. Det är inget att beskärma sig över. Det är klart att vi vill spara på arbetsmarknadspolitiken. Vår politik handlar nämligen inte först och främst om arbetsmarknadspolitik utan om att säkerställa att de riktiga jobben blir så många att arbetsmarknadspolitiken får ett mindre uppdrag. Jag tycker att det vore en mer insiktsfull hållning om Johnny Ahlqvist också kunde inta denna för att därmed reducera arbetsmarknadspolitikens pastorat till ett omfång som den har möjligheter att klara.

Jobb är alltså svaret på frågan om vad de människor som inte skall gå i arbetsmarknadsåtgärder i stället skall göra om Moderaterna får bestämma. Jobba är svaret på frågan vad människor skall göra efter 300 dagar i a-kassan. Den reformering av a-kassan som vi vill göra skall ske samtidigt som jobben ökar och denna reformering ty följande blir möjlig. Johnny Ahlqvist frågar vad med medlemmarna skola betala den högre avgift vi föreslår. Med lägre skatter naturligtvis. Så som framgår av våra förslag växlas skattesänkningar mot avgiftshöjningar.

Johnny Ahlqvist frågar också hur näringslivet skulle ha haft det om utvecklingen hade fortsatt så som den var under den borgerliga regeringen. Jag skall ge Johnny Ahlqvist ett distinkt svar. Hade den utveckling av antalet nya jobb som vi inledde och som ni övertagit fortsatt till i dag hade vi haft 140 000 nya arbetstillfällen i Sverige och samlade inkomster till stat och kommun som vida hade överstigit 10 miljarder kronor. Det är svaret på vad som hade hänt om utvecklingen hade fortsatt.

Anf. 138 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Man kan nog ställa sig frågan vem det är som hetsar upp sig i debatten, Per Unckel eller jag. Jag tycker faktiskt att det är genant, Per Unckel, när man säger att man startade en politik för företagande

under den regering som Per Unckel satt med i. Vi kommer nog allihop i den här kammaren i håg de 55 000 konkurser som drabbade landet under den tid som Per Unckel var minister.

Det är lätt att säga, Per Unckel, att man skall minska på arbetsmarknadspolitiken. Men arbetsmarknadspolitiken har den uppgift som jag redogjorde för från talarstolen, att förbereda människor för en kommande arbetsmarknad. Om man skall spara på detta, när talen är så höga som de är i dag, tror jag att även Per Unckel är medveten om att man aldrig klarar de flaskhalsproblem som uppkommer på den svenska arbetsmarknaden.

Det är väl inte riktigt så, Per Unckel, att den skatteväxling som ni föreslår kompenserar människorna för att det blir en högre egenavgift i arbetslöshetsförsäkringen. Det finns ju även en koppling i ert förslag mellan avgiftsnivån på medlemskapet i a-kassan och risken för att bli arbetslös. I så fall blir det inte full kompensation för dem som är i de riskgrupper där man lätt kan bli arbetslös.

Per Unckel säger: I 300 dagar får man arbetslöshetsförsäkring i vårt system. Sedan skall man ha fått ett nytt jobb. Sedan finns det alltså inga bekymmer alls.

Det är inte verkligheten ni försöker beskriva, Per Unckel! Jag har aldrig varit med om en motion som har legat så långt från verkligheten som det förslag om en ny arbetslöshetsförsäkring som moderaterna lägger fram. Inte ens Per Unckels partiledare kunde på presskonferensen svara på frågan: Vad händer efter de 300 dagarna?

Men jag kan ju ställa frågan till Per Unckel. Vad händer efter de 300 dagarna? Carl Bildts enda svar på presskonferensen var: Det får vi se då.

Tala om förakt för de människor som går arbetslösa i dag, Per Unckel!

Anf. 139 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Johnny Ahlqvist måste både lyssna och läsa bättre. Jag sade att Moderaterna var de som inledde utbyggnaden av den högre utbildningen innan Socialdemokraterna ens hade kvicknat till. Problemet på det området när vi tog över var att socialdemokratiska regeringar under 1980-talet inte hade gjort ett endaste dyft trots att hela världen hade byggt ut sin högre utbildning. Det var detta jag kritiserade. Att vi dessutom även gjorde åtskilligt för företagsamheten visades bl.a. av det faktum att arbetslösheten gick ned och sysselsättningen upp i det ögonblick när vi lämnade över makten till er.

I fråga om egenavgiften måste nog Johnny Ahlqvist gå hem och läsa ännu mer ordentligt. Vi föreslår större skattesänkningar, betydligt större skattesänkningar, än de egenavgiftshöjningar vi föreslår inom a-kassan. Dessutom föreslår vi inte att man skall ha olika avgifter beroende på risken. Det får Johnny Ahlqvist diskutera med Folkpartiet som däremot har ett sådant förslag. Så var det med den saken.

300 dagar, därefter skall man arbeta. Johnny Ahlqvist känner inte igen verkligheten.

Nej, jag förstår det. Det är inte den socialdemokratiska verkligheten. I den socialdemokratiska verkligheten jobbar man inte efter 300 dagar. Då får man nya 300 dagar eller någon av alla de arbetsmarknadsåtgärder som vi tidigare har talat om. Vår politik säger oss att det är vår skyldighet att

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

säkerställa att det finns arbete att gå till efter de 300 dagarna, inte ytterligare bidrag att gå på.

Det är en annan verklighet, men en verklighet där Sverige växer, där människor får trygghet och där stat och kommun därigenom får de pengar vi behöver för att kunna satsa på vården, omsorgen och skolan.

Som jag tidigare påpekade från talarstolen, herr talman, finns det ingenting som så mycket hotar de grundläggande trygghetsvärdena i vårt samhälle och som så mycket hotar de utsatta grupperna som om stat och kommun dräneras på sina pengar bara därför att staten för en sysselsättningspolitik som inte skapar de nya jobb Sverige behöver.

Anf. 140 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är fantastiskt. Än en gång säger Per Unckel att den moderata politiken innebär större trygghet för den enskilda människan. Man kan säga det en gång, men jag trodde inte att man kunde vara så dum att man sade det två gånger i samma debatt.

Det är bara att konstatera, Per Unckel, att i era motionskrav säger ni att ni på kort sikt skall göra förändringar i lagen om anställningsskydd, semesterlagen och arbetstidslagen. På längre sikt vill ni ta bort hela arbetsrätten, ta bort kollektivavtalen. Slår man vakt om den enskilda människan i arbetslivet genom att göra dessa förändringar, Per Unckel? Då har vi nog inte samma syn på vad trygghet är för den enskilda människan.

Ert förslag, Per Unckel, när det gäller arbetslöshetsförsäkringen innebär att 25 % skall vara medlemsavgift, och 75 % skall ge a-kassan dess täckning. Om då medlemmarna i en viss a-kassa har en hög arbetslöshet ökar ju den egna avgiften för den a-kassan betydligt mer än de 25 % som Per Unckel talar om. Tar man ett exempel med en kassa där arbetslösheten bland medlemmarna är låg är det ändå en fyrdubbling av den egna avgiften till a-kassan för den enskilda medlemmen. Tar man ett förbund där man har en hög arbetslöshet handlar det faktiskt om någonstans mellan fem och sex gånger så hög månadsavgift som man har i dag.

Moderaternas förslag på denna punkt innebär att en arbetslös kommer att betala mer i avgift till a-kassan än vad han i dag betalar till både a-kassan och fackföreningen. Jag vet inte om Per Unckel skall kunna kompensera de här människorna genom skattesänkningar.

Nej, Per Unckel, det finns inte någonting i era program som pekar på att det skulle vara någon trygghet för en enskild arbetstagare. Tvärtom betyder er flexibilitet bara otrygghet och ingenting annat. Jag vore tacksam om Per Unckel någon gång kunde erkänna detta.

Anf. 141 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är egentligen ganska övertygad om att även Johnny Ahlqvist är klar över arbetsmarknadspolitikens otillräcklighet som den har bedrivits och politikens ryckighet med dess konsekvenser. Jag skall den här gången bara ställa några frågor.

I bedömningen i arbetsmarknadsutskottets yttrande på s. 176 står det att AMS bedömer att minskningen av arbetslösheten beror på att en konjunkturförstärkning är inledd. Det är ganska uppenbart att det inte är riktigt vad AMS har tyckt. AMS brukar säga att kunskapslyftet är den första och största orsaken till sifferförändringen.

Strax därunder står det att enligt SCB är sysselsättningen oförändrad. Det syftar på september månads siffror. Men det är fel även för september. Då var det 22 000 färre.

Min fråga är: Är det här en lapsus i majoritetens skrivningar eller är det ett försök till skönmålning? I så fall tycker jag att det är illa.

Min andra fråga handlar om volym och kvalitet. Volymkraven har sänkts – det sägs starkt – bl.a. för att kunna ha en högre kvalitet. Men som vi har påpekat från Vänsterpartiet har ju anslagen sänkts mer. Om jag tittar på anslagen dividerat med den volym som föreskrivs är det en sänkning med ungefär 600 kr per månad och åtgärd. Om jag dessutom tar hänsyn till att a-kassan höjs och därmed utbildningsbidragen för 1998 är det en minskning på ungefär en dryg tusenlapp. Det är en minskning med ungefär 10 %.

Det lär väl innebära ytterligare kvalitetssänkningar, såvitt jag kan förstå, om man inte går ifrån volymmålet. Det har vi krävt. Men vi har dessutom krävt väsentligt mer pengar för att kunna upprätthålla en god kvalitet.

Det var två ganska enkla frågor, tror jag.

Anf. 142 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Om man gör som Hans Andersson, rycker loss en månad ur statistiken, får man naturligtvis de här fenomenen. Jag tycker att han borde läsa det pressmeddelande som har gått ut från AMS betydligt senare, nämligen den 6 november. Där skriver man att det är lägre obalans på arbetsmarknaden i dag än det har varit tidigare. Det är färre unga som är arbetslösa och färre som är långtidsarbetslösa. Det är fler i arbete än förra året. Jag tycker att det är så man måste se det, Hans Andersson. Man kan inte bara lösryckt titta på en enda månad och peka på att det har blivit en avsevärd försämring.

När det gäller volymmålet och åtgärderna har jag sagt tidigare att vi är inne i en behandlingsprocess i arbetsmarknadsutskottet när det gäller åtgärdsarsenalen. Var den landar vet faktiskt varken Hans Andersson eller jag. Vi har inte ens börjat bearbeta de delarna i arbetsmarknadspolitiken. Förhoppningsvis vet vi i början eller i slutet av nästa vecka var vi kommer att landa i det betänkande som vi skall ta ställning till den 17 december här i kammaren.

Anf. 143 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tog egentligen inte på måfå ut en månad utan just den månad som majoriteten anger. En månad senare var sysselsättningen minus 74 000. En månad tidigare var sysselsättningen minus 15 000. Det är mera fråga om att det är lämpligt att lämna korrekta uppgifter.

Kvalitet och volym är en väldigt stor fråga. Vi har hävdats att det inte är särskilt bra att tillämpa det övergripande volymmålet, med tanke på de starka krav som ställs både i de övergripande målen och när det gäller de särskilt utsatta grupperna med långtidssjukskrivningar och långtidsarbetslöshet. Det går att ha en mycket högre frihetsgrad i arbetsmarknadspolitiken för det första om man inte har så mycket detaljregler, för det andra om man inte har så många specificerade åtgärder och för det tredje om man inte tillämpar det totala volymkravet.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel/Okänt och
bäcksluggmentats-
inkomsterna*

Arbetsmarknadsfrågor

Jag tror att det vore bra för alla parter om vi kunde arbeta oss fram till ett tillstånd där vi befriade oss från en del av dessa tvångströjor för att i stället kunna sätta in verkliga instrument för vidtagande av effektiva åtgärder ute på fältet.

Jag skulle också vilja att Johnny Ahlqvist kommenterade vad som nu egentligen har hänt med resursarbeten, OTA och många av ALU-jobben. Det innebär faktiskt att arbetslösa utför riktiga jobb på icke riktiga villkor såväl avtalsmässigt och arbetsrätligt som lönemässigt. De av oss som verkligen är intresserade av goda arbetsvillkor, trygghet och en rejäl arbetsrätt i botten på människors anställning tycker att detta är en oerhört farlig utveckling.

Anf. 144 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det var bra att Hans Andersson tog upp ALU. I ett tidigare inlägg sade någon av talarna från oppositionen att ALU har den största undanträngningseffekten. Den forskning som har gjorts visar att bara en liten del av ALU har en undanträngningseffekt. Det finns däremot andra åtgärder som har större sådan effekt. Jag glömde att påpeka detta i mitt tidigare inlägg.

Men tanken har naturligtvis aldrig varit och är inte att man i arbetsmarknadspolitiska åtgärder skall utföra ordinarie arbetsuppgifter. Jag tror att vi genom de förslag som finns i budgetpropositionen, där vi skriver att de fackliga organisationerna skall ha yttranderätt beträffande de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, på ett annat sätt garanterar att de ordinarie jobben inte kommer att gå till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag tycker precis som Hans Andersson att detta är fel.

När det gäller detaljreglering och volymkrav vill jag säga att vi i utskottet har fört en diskussion om alla de åtgärder som i dag förekommer. Tiden är kanske mogen för att ta ett samlat grepp över hela åtgärdsarsenalen. Även vi som själva dagligdags sysslar med arbetsmarknadspolitik har svårt att hålla i sär de här förslagen, och jag kan tänka mig hur svårt det är för den enskilde arbetsförmedlaren.

Jag tror att man kan göra rätt mycket genom att se över antalet volymer. Jag delar uppfattningen att man inte behöver ha 21 olika sorters åtgärder för att klara de krav som ställs på oss.

Anf. 145 GUNNAR GOUDE (mp) replik:

Herr talman! Jag har två frågor som jag tror att många i Sverige undrar varför det inte går att komma till rätta med. Den ena sammanhänger med den teknikutveckling som vi har haft i Sverige liksom i andra industriländer under hela efterkrigstiden och som har lett till en ökad produktivitet inom näringsliv och svensk industri. I dag kan vi framställa fem gånger så mycket pappersmassa med användning av bara en femtedel av arbetskraften. Motsvarande förhållanden gäller i de andra stora svenska industrierna.

Den här utvecklingen har skapat utrymme för ett ökat välstånd, dels i form av ökade reallöner, dels i form av sänkt arbetstid och ökad livskvalitet. Det har skett successivt under efterkrigstiden men inte under den sista perioden. Min fråga är varför man inte när man nu befinner sig i ett läge med en stor arbetslöshet kan sänka arbetstiden.

Varför inte sänka arbetstiden drastiskt i det här läget och låta svenska folket ta del av den välbefinningsökning som vi har, i ett läge när det dessutom skulle finnas så många sociala skäl att vidta just den här åtgärden? Varför inte dela på jobben vid ett tillfälle när det faktiskt skulle vara alldeles ovanligt lämpligt? Jag tror att många ställer sig den frågan och faktiskt inte begriper varför det här inte har skett för ganska länge sedan.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 146 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Frågan om lägre arbetstid har varit uppe till långa debatter här i kammaren. Jag tycker att man har valt ett bra spår från de fackliga organisationernas sida, i första hand gentemot arbetsgivaren, när det gäller att föra en diskussion om en arbetstidsförkortning. Jag tror att inte ens Miljöpartiet lever i den föreställningen att en arbetstidsförkortning är gratis. Den kostar pengar. Tar man för stora steg innebär det kanske att man i stället delar på arbetslösheten. Det tror jag inte är så lyckat.

Det finns forskningsrapporter som pekar på att det här marginellt kan påverka arbetslöshetstalen något, men jag vill varna Miljöpartiet om man där tror att en sänkning av arbetstiden skulle innebära en mycket lägre arbetslöshet. Då har man faktiskt fel.

Anf. 147 GUNNAR GOUDE (mp) replik:

Herr talman! Det är nog bra med rapporter, men jag tror att det är väldigt svårt att hitta några sådana som säger att man inte skulle få en sänkt arbetslöshet vid en drastisk sänkning av arbetstiden. Om man sänker arbetstiden i långsam takt är det däremot tveksamt om man når någon effekt.

Det finns också andra skäl att vidta sådana här åtgärder. Inom den offentliga sektorn, där stat och kommun har ett direkt ansvar, har vi möjlighet att göra det av det skälet att det fortfarande finns kvar tunga arbeten inom hemtjänst, sjukvård osv. Där skulle man få direkta humanitära och ekonomiska vinster av en sänkning av arbetstiden.

Låt mig också ta upp den andra fråga som jag tror att svenska folket förundrar sig över. Varför har man gjort kraftiga nedskärningar inom t.ex. skola och äldreomsorg och avskedat personal, så att man nu har brist på personal samtidigt som stora grupper av kompetent personal går arbetslösa. Beräkning efter beräkning visar att det kostar stat och kommun lika mycket att ha personer med arbetslöshetsersättning som att låta dem utföra viktiga arbetsinsatser som nu saknas på våra skolor, i våra servicehus, på vårdhem för äldre osv.

Jag tror att det är många i Sverige som funderar över de här två frågorna, om arbetstidsförkortningen och om varför man inte kan ha folk i arbete i stället för att ge dem arbetslöshetsersättning inom sektorer där arbetsinsatserna så väl behövs. Frågan är varför Miljöpartiets två förslag om arbetstidsförkortning och anställning av de sparkade inom hemsjukvård och skola inte möter ett mera positivt gensvar från regeringspartiet.

Anf. 148 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tycker faktiskt att man från Miljöpartiet har fel när man säger att vi inte tar någon hänsyn till vård, omsorg och skola. Vi har lovat 4 miljarder innevarande år, och vi kommer totalt att satsa 16 miljar-

*Fel! Okänt
växelargument.*

der just på de områden som Miljöpartiet går in för, nämligen vården, omsorgen och skolan. Jag tycker att det är en oerhört bra satsning när man kan frigöra 16 miljarder på detta sätt för att rikta dem till just de här områdena. Jag tror att de behövs, precis som Miljöpartiet tror. Jag tycker alltså inte att vi skall kritiseras i detta sammanhang.

Det finns naturligtvis olika skolor när det gäller att sänka arbetstiden. Hela arbetsmarknadsutskottet har varit i Tyskland och studerat den arbetstidsförkortning som man där genomfört. Det fanns inte någonstans några belägg för att man hade fått nya arbetstillfällen genom att sänka arbetstiden. Det allra märkligaste var att man i Tyskland hade sänkt arbetstiden inom Metalls avtalsområde från 40 timmar till 35 timmar per vecka men att genomsnittsarbetstiden ändå var 41 timmar per vecka.

Jag tror alltså inte att de som själva berördes av sänkningen tog ut denna i form av ökad välfärd. Tvärtom arbetade man i oförändrad omfattning för att förstärka löneläget.

Jag delar Miljöpartiets uppfattning att det finns ett behov av en diskussion om en arbetstidsförkortning. Ingenting säger att den bästa arbetstiden är just 40 timmar.

Men jag vill också varna: Om man räknar in den ledighetslagstiftning som finns här, bl.a. föräldraledighet, vågar jag påstå att vi i Sverige har den kortaste arbetstiden i Europa. Vi får inte blunda för det.

Anf. 149 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tänkte till skillnad från många av de föregående talarna försöka hålla mig till några framtidsfrågor och avstå från att försöka leda i bevis vem som har mest skuld till vad under ett antal år tillbaka. Jag tror att de människor som befinner sig i arbetslöshet tycker att det är ganska ointressant.

Sverige befinner sig i en brytningstid. Vi är på väg att lämna det ekonomiska moras som 1980-talets spekulationsekonomi ledde till. En nödvändig sanering av statens finanser har genomförts med aktiv medverkan av Centerpartiet. När det efter detta saneringsarbete nu visar sig att vi har fått fast mark under fötterna måste alla ansträngningar inriktas på att forma en framtid där vi klarar sysselsättningen, där vi blir mindre beroende av den internationella finansmarknaden och där vi fullt ut utnyttjar våra komparativa fördelar när vi skall möta 2000-talet.

I vårt land har vi ett antal fördelar som vi bör dra nytta av:

För det första har vi en tradition av samförstånd och kan skapa sammanhållning vid avgörande samhällsförändringar.

För det andra har vi en välutbildad befolkning. Lusten till kompetensutveckling och vidareutbildning är gemensam för alla grupper i samhället. Vi intar t.ex. en tätposition i världen när det gäller datakunskap på bredden.

För det tredje präglas vårt samhälle av en tydlig moderniseringslust. Nya tekniska lösningar får snabbt genomslag i stor skala i Sverige. Mobiltelefonutvecklingen är ett exempel på detta.

För det fjärde är vi på väg mot världens mest jämställda samhälle.

Att skapa förutsättningar för nya jobb är en av de absolut viktigaste politiska uppgifterna. Vi har framför allt två stora hot som måste mötas inför 2000-talet. Det är dels hoten mot vår miljö, dels hotet om en perma-

nent massarbetslöshet. Detta är hot som finns både nationellt och internationellt. De är stora utmaningar för det politiska arbetet.

När det gäller att skapa förutsättningar för nya jobb är det inte i första hand arbetsmarknadspolitik det handlar om. Det handlar i stället om att skapa sådana förutsättningar, ekonomiska och andra, som gör att nya företag startas och befintliga företag expanderar. Det handlar också om att skapa utrymme i de offentliga finanserna för en bra kvalitet i vård, omsorg och utbildning.

Men grunden för allt detta är att vi har ordning och reda i statens finanser. Som alla vet har Centern samverkat med regeringen under de senaste 2 ½ åren för att åstadkomma detta. Arbetet har varit framgångsrikt. Vi har nu balans mellan inkomster och utgifter. Följden har blivit kraftiga räntesänkningar, stabil valuta och låg inflation.

Detta lägger grunden för ett samhälle med full sysselsättning. En mätare på detta är näringslivets investeringar, och dessa beräknas uppgå till 65–70 miljarder kronor under 1997, vilket är en mycket hög nivå.

Det är genom nyföretagande och genom expansiva små och medelstora företag som sysselsättningen i den privata sektorn i stor utsträckning kommer att öka. Det har genomförts en mängd åtgärder för att förbättra förutsättningarna för nya företag att starta och för små och medelstora företag att växa. Exempel på detta är återinförd kvittningsrätt, en flexibel arbetsrätt, bättre social trygghet för företagare i den nya a-kassan, sänkta arbetsgivaravgifter riktade till små och medelstora företag samt lindrad inkomstbeskattning av enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag. Nu föreslås också en återgång till 14 dagars arbetsgivarinträde i sjukförsäkringssystemet.

Vi har i dag ett positivt företagsklimat i Sverige. I Morgonekot på radion i dag redovisades en undersökning av den internationellt ansedda revisionsbyrå KPMG där man jämfört sju industriländer. Sverige kom i den här jämförelsen på andra plats efter Kanada, och Sverige var bäst i Europa. Vi har alltså fått ett toppbetyg som företagarländ. Det innebär i mitt tycke att den konsekventa svartmålning av Sverige och företagsklimatet här som framför allt Moderata samlingspartiet har ägnat sig åt under lång tid i och med detta har mist sin trovärdighet – om det nu någonsin har funnits någon trovärdighet i det budskapet.

Men det gäller att inte slå sig till ro utan att gå vidare. Skatteväxling med fortsatt sänkta arbetsgivaravgifter riktade till små och medelstora företag, som finansieras med höjda skatter på olika slag av miljöskadlig verksamhet, är till gagn både för miljön och för tillväxten av nya jobb. Krånglet måste minska, och det måste bli lättare att starta nya företag. Försörjningen med riskkapital till framför allt de mindre företagen måste förbättras.

Omställningen till ett kretsloppssamhälle för hållbar utveckling är nödvändig och skapar samtidigt många nya arbetstillfällen. Avvecklingen av kärnkraften, som nu äntligen skall påbörjas, och utvecklandet av alternativa miljövänliga energislag innebär också förutsättningar för nya jobb över hela landet. Kärnkraftsavvecklingen innebär inte ett hot mot jobben – tvärtom!

Enligt en OECD-rapport som kom för något år sedan är Sverige på väg att hamna på efterkälken inom ett av världens mest expansiva områden, nämligen den s.k. gröna sektorn. Enligt Centerens uppfattning är det

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

självlärt att Sverige i stället borde och skall vara världsledande på detta område.

Herr talman! Utvecklingen har vänt. Enligt arbetsmarknadsstatistiken har den öppna arbetslösheten sjunkit rejält och fortsätter att sjunka. Antalet personer i arbete har under hösten så sakteliga börjat öka och detta är givetvis än viktigare. Antalet nyanmällda lediga platser ökar. De ökade resurserna till kommuner och landsting för satsning på omsorg, vård och utbildning gör också att minskningen av antalet anställda i den offentliga sektorn bromsas. Detta är viktigt för framför allt kvinnors arbetsmarknad, men viktigast är det naturligtvis för kvaliteten i vården, omsorgen och utbildningen.

När utvecklingen nu vänder och företagen börjar nyanställa igen är det mycket viktigt att motverka s.k. flaskhalsproblem. En situation med både arbetskraftsbrist och massarbetslöshet skulle vara ett stort misslyckande för arbetsmarknadspolitiken. Det finns vissa tendenser till flaskhalsproblem i dag, och arbetsmarknadspolitiken måste inriktas på att motverka detta.

Det finns en viss inbyggd motsättning mellan volymkrav och kvalitetskrav i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Volymmålen har bl.a. av det skälet successivt justerats ned, och det är bra. Vi måste också ha en beredskap för att ytterligare justera volymkraven, om det är nödvändigt för att klara kvalitetskraven. Framför allt är det kvalificerad yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning som måste prioriteras.

Vi har också under de senaste åren successivt decentraliserat arbetsmarknadspolitiken, bl.a. genom inrättande av lokala arbetsförmedlingsnämnder. Denna decentralisering är bra och måste fortsätta. Mer av befogenheter och resurser måste ut till arbetsförmedlingsnämnderna. Detaljstyrning från central nivå fungerar inte. Förhållandena och förutsättningarna ser helt olika ut på olika orter och i olika regioner. Stat och kommun måste därför samverka tillsammans med det lokala näringslivet för att finna och genomföra just de åtgärder som är bäst utifrån de lokala förutsättningarna. Decentraliseringen av arbetsmarknadspolitiken måste därför utvidgas och utvecklas.

Från olika håll, inte minst från företrädare för Moderata samlingspartiet och andra, och också i debatten här i dag, sägs nonchalant att förbättringen av arbetsmarknadsstatistiken beror på frisering och kreativ bokföring. Det är viktigt att komma ihåg att en stor del av minskningen av antalet arbetslösa beror på att många nu finns i det s.k. kunskapslyftet. Att påstå att utbildning är en åtgärd för att manipulera statistiken är att visa förakt för människors vilja att utbilda sig och vidga sin kompetens för att bättre kunna fungera på en arbetsmarknad i förändring. De totalt 140 000 platserna i kunskapslyftet och de 60 000 nya högskoleplatserna – som för övrigt i stor utsträckning har kommit de små och medelstora högskolorna till del – är en mycket viktig och strategisk satsning inför framtiden. Just tillgången på kunskap och kompetens kommer att vara en av de viktigaste konkurrensfaktorer i framtiden.

En sak som dock oroar mig är att den tillväxt som nu sker i ekonomin och i sysselsättningen är mycket ojämnt fördelad över landet. Vissa regioner tenderar att hamna rejält på efterkälken. Centern ser det som en mycket viktig uppgift att tillväxten kommer hela landet till del. Vi har som nation inte råd att avstå från, eller gå miste om, den starka utveckl-

ings- och tillväxtkraft som finns i samtliga regioner i vårt land. Det beslut om en ny regionalpolitik som riksdagen skall fatta nästa vår är därför utomordentligt viktigt för att skapa förutsättningar för att hela Sverige skall leva.

Herr talman! Genom att vi nu fått ordning på statens finanser är grunden lagd för en positiv utveckling. Genom omställningen till ett kretsloppssamhälle, skatteväxling, satsning på gröna jobb, förbättrade möjligheter för ny- och småföretagande, minskad statsskuld, sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagare, resurser till vård, omsorg och utbildning, en aktiv regionalpolitik, kompetensutveckling och utbildning och fortsatt ordning och reda med statens finanser med låg ränta, låg inflation och god internationell konkurrenskraft kan vi lägga grunden och återigen se till att Sverige blir en nation i arbete.

Anf. 150 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tyckte jag kände mig tvungen att begära replik när Elving Andersson inledde med att säga att det inte var så väsentligt att leda i bevis vad som varit. Det kanske till dels är riktigt. Men vi kan inte fatta riktiga politiska beslut om vi inte lär av misstag. Det är vad det handlar om. Därför menar jag att historieskrivningen är viktig.

Jag vill fråga Elving Andersson: Hade jag fel om kurvan på s. 59 i finansutskottets betänkande? Visar inte den vad som faktiskt har hänt under den förra regeringsperioden och litet vad som hänt både före och efter? Delar Elving Andersson den bild som socialdemokrater alltid målar av fyrklöverregeringens arbetsinsatser? Jag har tidigare hört här i kammaren i dag att man delvis också hånat Börje Hörnlund. Delar Elving Andersson den beskrivning som getts från det hållet om den förra regeringsperioden?

Hade jag fel när jag beskrev vad socialdemokraterna har sagt i ett antal dokument och här i kammaren och sedan jämförde med verkligheten? Var det fel? Johnny Ahlqvist ville inte ens kommentera det. Men Elving Andersson kanske kan göra det. Det handlar som jag tidigare sade om att bedöma vilken politik som skall bedrivas i dag. Det vi har sett av socialdemokratisk politik har lett oss in i en återvändsgränd. Jag hoppas att Elving Andersson vill ta sig ur den återvändsgränden.

Till sist, herr talman, frågan om kunskapslyftet. Jag vill rekommendera Elving Andersson att läsa Dagens Nyheter i dag. Jag citerade en av dem som finns i detta lyft som sade: Jag har blivit lurad. Man står egentligen fortfarande till arbetsmarknadens förfogande, om vi ser till hur Eurostat använder sin statistik. Då har ju inte arbetslösheten minskat. Det var litet det som var min poäng.

Jag tycker att det är bra med utbildning. Det skall man satsa på, och det skall vara kvalitet i utbildningen. Men framför allt måste vi se till att det finns jobb när utbildningen är klar. Annars står vi där fortsatt med permanent massarbetslöshet.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 151 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag sade inte att det var oviktigt att klarlägga historien och vad som har hänt och gjorts. Jag bara tyckte att det tog en onödigt stor del av dagens debatt och en del andra debatter. Jag valde att inte ägna mig åt det eftersom alla andra hade gjort det. Jag tyckte det fick räcka och att det var intressantare att tala om framtiden och mina och Centerns visioner inför framtiden. Jag sade också att jag är helt säker på, och det tror jag är korrekt, att de människor som i dag befinner sig i arbetslösheten tycker att det är mer viktigt att få fundera och diskutera kring framtidsfrågorna än kring det som har varit.

Jag tror att den redovisning av utvecklingen som finns i finansutskottets betänkande är korrekt, Dan Ericsson. Jag har ingen anledning att betvivla den. Jag tror också att alla de citat som Dan Ericsson gjorde och som andra här har gjort i och för sig är korrekta. Men de måste naturligtvis hela tiden sättas in i sitt sammanhang.

Centern är det parti som på ett konsekvent sätt under hela 90-talet har fullföljt arbetet med att sanera statens finanser och få ordning på dem. Vi började ambitiöst under fyrpartiregeringens tid med saneringsprogram av olika slag och med att ta tag i de gigantiska problemen med de stora budgetunderskotten. Men det jobbet var inte avslutat i och med att vi fick ett regeringsskifte efter valet 1994. Vi har fortsatt att ta ansvar för det saneringsjobbet, och det tycker jag har varit klokt.

När det sedan gäller kunskapslyftet, Dan Ericsson, skall jag gärna återkomma till det, eftersom min taletid börjar att ta slut. Den bild som redovisas i Dagens Nyheter är definitivt inte hela sanningen. Det finns många andra bilder av vilken oerhört positiv effekt det haft och hur framgångsrikt kunskapslyftet är. Jag har själv varit ute och besökt ett antal kommuner och tittat på det. Det redovisas mycket positiva resultat.

Anf. 152 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! I och för sig hade jag inte begärt replik, herr talman, men jag kan ta det ändå. När det gäller kunskapslyftet är det riktigt som Elving Andersson säger att det inte är en helhetsbild som beskrivs i Dagens Nyheter. Men det visar ändå på att det finns en risk när man satsar så våldsamt på kort tid att det blir en bristande kvalitet i utbildningarna. Den risk vi pekar på är faktiskt verklighet. Det finns inte bara det fall som beskrivs i Dagens Nyheter i dag. Det finns liknande på många andra håll. Vi får inte en tillräckligt bra kvalitet, och man känner sig lurad på sin utbildning.

Det viktiga är ändå att vi får en politik som leder till att vi får fler företag och fler arbetstillfällen när de som har fått sin utbildning är klara med den och står där igen. Risken med dagens politik är att man när man är klar med sin utbildning återigen blir tydlig i arbetslöshetsstatistiken. Nu är man litet otydligt. Läger vi inte om politiken kommer det att visa sig att vi har en fortsatt hög arbetslöshet.

Det sades att Centern har tagit ansvar för att sanera statsfinanserna. Man har ansvar för att det bedrivits en politik som lett fel vad gäller sysselsättning och arbete. Vi har i dag betydligt färre i arbetskraften och betydligt färre som kan bära de gemensamma bördorna för att bevara välfärden. Där har Centerpartiet ett delansvar. Det kommer inte heller Elving Andersson ifrån.

Litet besviken blev jag på att Elving Andersson inte svarade på min första fråga om han delar den uppfattning som socialdemokraterna sprider om fyrklöverregeringens arbete. Jag tycker ändå att Elving Andersson kunde ta avstånd från detta och stå upp för att det var en riktig politik som den regeringen bedrev som gjorde att vi kunde vända kurvan och få fler i arbete, något som sedan saboterades av den nya socialdemokratiska regeringen.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 153 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag får be Dan Ericsson om ursäkt om jag gjorde honom ledsen. Det var inte min mening. Jag uppfattade det närmast som en retorisk fråga, eftersom svaret är så självklart. Jag trodde inte att Dan Ericsson förväntade sig något svar. Självfallet står Centern och jag för den politik som vi medverkade till i fyrklöverregeringen. Något annat svar vore ju helt knepigt. Jag förstår inte riktigt vad Dan Ericsson syftar till med sin fråga.

Dan Ericsson säger att vi har ett delansvar för misslyckandet med arbetslösheten. Ja, visst har vi det. Det har vi allihop. Det finns ingen som kan säga att arbetsmarknadspolitiken eller de sysselsättningsfrämjande åtgärderna har varit framgångsrika när vi har en total arbetslöshet på över 10 %.

Målet är full sysselsättning, men det gäller att skapa de nödvändiga förutsättningarna och grunderna för att nå dit. En av de absolut viktigaste förutsättningarna för att nå dit är att ha ordning och reda i statens finanser. Därmed kan vi hålla räntan nere, hålla inflationen nere, stabilisera valutan osv. Det är de förutsättningarna som finns nu. Det finns möjlighet att utifrån denna grund bygga ett samhälle i full sysselsättning. Jag har redovisat ett antal åtgärder som har genomförts och som jag menar skall genomföras framöver.

Om man gör en snabb satsning på att bygga ut utbildningssystemet, som t.ex. i kunskapslyftet, är det klart att det sker misstag här och var. Det sker misslyckanden. Det gör det i alla system. Det gör det även i den ordinarie ungdomsskolan. Trots att vi successivt har byggt ut den under hundra år fungerar den fortfarande inte perfekt. Detta får vi tyvärr leva med.

Jag hävdar bestämt att den största delen av kunskapslyftet är framgångsrik och leder till bättre kompetens, som gör att människorna står bättre rustade att möta de krav som finns på en föränderlig arbetsmarknad. Det hjälper också till att tillföra företagen den kompetens som behövs för att de skall kunna växa och därmed kunna anställa fler människor.

Anf. 154 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Trots den fina teknik vi har i vårt land kan man råka ut för hinder som man inte råder över.

Elving Andersson höll ett finstämt för att inte säga högtidligt tal. Han avslutade med en önskelista mer än en verklighetsbeskrivning när han sade att det gäller att få en nation i arbete. Detta återstår, eftersom vi har haft en felaktig och negativ utveckling.

Elving Andersson lägger stor vikt både vid sanering av statsekonomi och vid nyföretagande. Det jag skulle vilja fråga om är om den fördubblade sjuklöneperioden, som fortfarande gäller ett halvår för småföretagare och andra, finns till för att få ordning på statens finanser eller för att stimulera nyföretagande.

Anf. 155 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Alla åtgärder som har vidtagits i saneringsarbetet har inte varit helt lyckade. Förlängningen av sjuklöneperioden var inte helt lyckad. Det är därför vi nu backar tillbaks. Ett av misstagen som Centern gjorde i det läget var att vi lyssnade på vad SAF föreslog. Det är ett gammalt SAF-krav från början på 90-talet. Man ville ha en månads arbetsgivarinträde i sjukförsäkringssystemet. Vi lyssnade på det, och vi såg det som möjligt att tillmötesgå arbetsgivarna när det gällde något de tyckte var bra för utvecklingen av företagsamheten och också för att sanera statsfinanserna. Nu visade det sig att så inte var fallet. Vi skall akta oss för att lyssna lika mycket på SAF i fortsättningen och i stället dra våra egna slutsatser.

Anf. 156 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Vi skall väl ändå hålla Elving Andersson räkning för att han kommer med en skön själs bekännelser. Det var ett dåligt förslag. Han karakteriserade det som inte helt lyckat, och den beskrivningen får väl accepteras. Jag tycker också att det var bra att Elving Andersson sade att man inte skall lyssna för mycket på parter – i detta fall den svenska arbetsgivarföreningen. Jag tror att vi som politiker får se upp med olika sidor i partssammanhang. Vi har en annan roll som parlamentariker och politiker.

Elving Andersson talar om den regionala balansen och beklagar den ojämnheter som är på väg att växa fram. Det är tyvärr så illa att den ringa förbättring vi har fått på arbetsmarknaden framför allt kommit i storstäderna, medan landsbygdsområdena, Norrlands inland och andra hårt utsatta områden får väldigt illa. Jag tror att det vill till väldigt mycket mer om vi skall klara detta.

Jag får dämpa Elving Anderssons entusiasm över en kort Ekorapport i morse litet grand. Det är en ganska hård beskrivning av verkligheten när det gäller läget på arbetsmarknaden som den rödgröna boken ger och som också Elving Anderssons partikamrater står bakom. Det sades i den radiorapport som Elving Andersson refererade till att det är så bra här i Sverige. Det är intressant att konstatera att det fantastiska paradexemplet var kommunen Karlskoga. Det är en hårt drabbad kommun som har hög arbetslöshet och av och till är tillfälligt stödområde. Det är klart att man då börjar fundera på hur pass bärkraftig rapporten kan vara.

Jag tror att det vill till något mer än en och annan skönbeskrivning av önskningarna. Vi behöver ta helt nya tag. Utskottsordföranden har anmält att man är beredd att sanera i åtgärdsfrossan.

Anf. 157 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det är glädjande att höra att Elver Jonsson känner ett starkt engagemang för regionalpolitiken. Låt oss i vår, när vi skall hantera

den, med gemensamma krafter försöka få till stånd bra förslag. Jag konstaterar att Moderaterna när det gäller budgeten för 1998 föreslår en med en miljard kronor sänkt utgiftsram för regionalpolitiken, och det tycker jag rimmar illa med Elver Jonssons tal om vikten av en regional utveckling.

Elver Jonsson försöker göra ett stort nummer av att jag har sagt att jag någon gång har varit med och fattat mindre bra beslut. Det måste kännas skönt för Elver Jonsson att vara så ofelbar att han aldrig fattat ett beslut eller lagt fram ett förslag som senare har visat sig mindre bra. Tyvärr tillhör inte jag den divisionen. Jag har fel och brister, men jag tillstår det också.

Anf. 158 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Nu har jag lyssnat på denna debatt i 11 timmar och 37 minuter. Jag är ganska trött på den, vill jag säga. Framför allt är jag trött på vissa tendenser i debatten som är genomgående och oberoende av om diskussionen gäller finansutskottet, skatteutskottet eller arbetsmarknadsutskottet. De tendenserna avspeglar sig i ord som "det s.k. kunskapslyftet", "kreativ bokföring" eller "gömma i statistik". Per Unckel talade i föraktfulla ordalag om AMS-politik – vad nu det är för någonting.

Jag tycker att det är ganska fräckt att prata på detta vis om en politik som är till för dem som har hamnat utanför arbetsmarknaden och som kanske har det allra svårast i vårt samhälle. Jag tycker också att det är något fräckt av Dan Ericsson i Kolmården att negligera det vi har åstadkommit som faktiskt är positivt genom att ständigt säga "monumentalt misslyckande". Han ger en massa exempel på detta.

Jag måste säga att jag inte känner igen mig i debatten i dag. Den verklighet som jag nu är ute i och som jag har funnit i Karl-Gösta Svensons Blekinge, i Vännäs i Västerbotten, i Götene i Skaraborg och på flera platser utgörs av en mängd goda exempel och lyckade resultat. Överallt på dessa platser möts jag numera av människor med tillförsikt, framtidsstro och optimism. Det är arbetslösa som äntligen känner hopp för framtiden, det är arbetsförmedlare som äntligen får förmedla jobb och det är företagare som behöver nya medarbetare.

Därför känns det som en ganska stor avgrund mellan dessa erfarenheter av verkligheten i Sverige i dag – i november 1997 – och den svarta pessimism som företrädare för olika politiska inriktningar ger uttryck för här. Jag kan bara tolka det på ett sätt – surt sade räven. Ni ser att det har vänt, och det kan ni inte erkänna.

Jag känner heller inte igen Moderaternas och andras beskrivning av den statistik som redogör för utvecklingen både i ekonomin och på arbetsmarknaden. En majoritet av de siffror som finns i dag visar nämligen att det nu går mycket bättre för Sverige än vad det gjorde under den tid då Moderaterna ledde vårt land. År 1994 när ni lämnade ifrån er regeringsmakten var arbetslösheten 8,1 %. I oktober 1997 var den 6,8 %.

Det har i debatten i dag pratats mycket om sysselsättningen, att sysselsättningen är för låg. Jag delar den uppfattningen. Den är för låg. Men vad hände under er tid i regeringen? Jo, då sjönk sysselsättningen kraftigt. Inom den av er så omhuldade och viktiga – och jag håller med om att den är viktig – privata sektorn minskade sysselsättningen med

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

***Fel! Okänt
växelargument.***

306 000 platser. Under våra tre år har den privata sysselsättningen dock ökat med 24 900 platser, nästan 25 000.

Vi skulle kunna laborera vidare med den här typen av siffror och jämföra de tre borgerliga åren, ledda av Carl Bildt och Anne Wibble, med de tre år som har gått med den socialdemokratiska regeringen. Men det är ändå så att det har vänt. Vi är nu en annan utveckling på spåren än den vi ärvde av er. En anledning till att vi har kunnat åstadkomma den utvecklingen är, som Elving Andersson så väl redogjorde för, vårt samarbete med Centerpartiet. Under ganska tuffa omständigheter har vi sanerat budgeten för att därmed kunna påbörja det andra stora uppdraget, nämligen att pressa tillbaka arbetslösheten. Nu har också detta senare uppdrag givit ett visst resultat.

Fler och fler hushåll upptäcker det här. Fler och fler tror att den svenska ekonomin, den egna ekonomin och den framtida arbetslösheten kommer att förändras till det bättre. Man undrar ju när domedagsprofeter i den här kammaren skall inse detta faktum. Arbetslösheten minskar kraftigt. Antalet nyanmälda platser ökar, och antalet varsel minskar. Antalet personer och företag som berörs av konkurser har under de första nio månaderna i år varit på den lägsta nivån sedan 1990.

Herr talman! Det här betyder inte att jag eller övriga regeringen är nöjd. Fortfarande är arbetslösheten alltför hög. Fortfarande har vi en bra bit kvar till det etappmål som skall infrias år 2000, nämligen en arbetslöshet på 4 %, och sedan kan vi gå vidare mot en full sysselsättning. Fortfarande lever alltför många människor på eller under marginalen, och fortfarande finns det alltför många brister i välfärden. Larmrapporten om äldrevården är ett tydligt exempel på det.

Vi ser nu betydligt ljusare på möjligheterna än för bara ett år sedan. Det handlar om att nå arbetslöshetsmålet, att göra jämlikheten större och att stärka tryggheten för de äldre. Det som har hänt i Sverige sedan 1994, under en socialdemokratisk regering, är att vi har skaffat oss bättre förutsättningar att hantera de här bristerna och svårigheterna. Vi kan möta problemen med en stark ekonomi i ryggen och med en helt annan framtidstro än för några år sedan, och vi kan själva betala för vår politik och för våra reformer.

Vi har fått stopp på raset i sysselsättningen från de borgerliga åren, och vi är på väg att pressa ned arbetslösheten. Vi investerar i framtiden genom att låta människor utbilda sig.

Vi förstärker arbetsmarknadspolitiken genom en IT-satsning för 10 000 personer, en IT-satsning i samarbete med det privata näringslivet, med Industriförbundet och 80 % av de i Sverige närvarande IT-företagen.

Vi gör det genom resursarbeten, som det i dag inte har talats så mycket om men som jag tycker är en utmärkt åtgärd. Vi gör det genom en utvecklingsgaranti för unga, och vi satsar, som tidigare har sagts, sammanlagt 40 miljarder extra till år 2000 på det som har kritiserats den senaste tiden: vården, omsorgen och skolan. Vi satsar, men det finns de som säger nej.

Det blir 60 000 fler platser på universitet och högskolor, företrädesvis de små och medelstora.

Vi bygger om Sverige till ett kretsloppssamhälle. Vi har mellan 5 och 6 miljarder till den satsningen.

När man tycker att man gör något som är bra vill man gärna veta hur oppositionen, och framför allt Moderaterna, ser på det. Man undrar förstås vad ens värste fiende tycker om det. Moderaterna – som i det här fallet får den beteckningen – säger nej till det mesta. De säger nej till bättre vård av barn och äldre, nej till höjningen av a-kassan, nej till barnfamiljernas berättigade krav på höjda barnbidrag. De säger nej till framtidens miljöstatsning, nej till att 140 000 lågutbildade skall få chans till ett jobb i framtiden genom att få del av det som Per Unckel så föraktfullt talar om som ”det s.k. kunskapslyftet”.

Jag undrar om Folkpartiet och kd har tänkt på det här. Ni som ibland, i varje fall när ni står här i talarstolen, har en litet annan uppfattning än Moderaterna, har ni tänkt på det här när det gäller t.ex. vården av våra gamla? Vi vill satsa på den vården, eftersom vi inte vill ha sådana rubriker som dem vi har sett, eftersom vi inte vill att våra gamla skall ha det som de nu har det på en del håll. Vi satsar, men Moderaterna säger nej. Skall ni då regera ihop med dem? Hur trovärdiga är ni då när ni står här och talar om detta?

Moderaterna säger ja till en del saker. De säger ja till slopad förmögenhetsskatt och sänkta kapitalskatter. De säger ja till att klämma åt löntagarna genom kraftigt ökade kostnader för a-kassan. De säger ja till dyrare läkemedel. De vill, det har vi redan hört, skära ned på arbetsmarknadspolitiken. De vill dra ned på arbetsmarknadsutbildningen och införa en borte gräns som gör att 300 000 människor kommer att utförsäkras från a-kassan. De skall jobba, säger Per Unckel. Men om det nu skulle vara så olyckligt att de inte får något jobb, vad skall de göra då, Per Unckel? Vad skall de leva av då? Hur mycket får de då, och vem skall se till att de får de pengarna? Kan vi få ett besked på den punkten? Jag tror att väldigt många arbetslösa gärna vill ha det. Det är ett viktigt besked.

Elver Jonsson och Folkpartiet, som ibland berömmar sig av att vara jämställdhetsvänliga, borde inse att Moderaternas politik är djupt kvinnofientlig. En neddragning av välfärden betyder många borttappade kvinnojobb. De talar om att återigen införa ett vårdnadsbidrag – man tar sig för pannan. Är inte den tiden över? Nej, Moderaterna skall ha det där vårdnadsbidraget tillsammans med kd igen. De vill ha en neddragning av kunskapslyftet, där 73 % av de studerande är kvinnor. Det blir mindre pengar till JämO, som t.ex. driver jämställdhetsmål i AD. Det skall JämO uppenbarligen inte få göra. Löneskillnader skall inte uppmärksammas.

Moderaternas politik har hela tiden udden riktad mot kvinnorna. Hur kan Folkpartiet tänka sig att vara med i den högerburen?

Å andra sidan blir det nu väldigt tydligt. Vi får hoppas att människorna i det här landet under de månader som är kvar till valet skall kunna se att det är skillnad på vänster och höger. Det är samma gamla höger som vanligt. Jag tycker att ni, Elver Jonsson och Dan Ericsson, också skall se det. Det är samma gamla höger som förut. Vi vet vart det bar. Det kommer att bära åt samma håll om de får chansen en gång till.

Ett av mina råd till Moderaterna är att de skall höja blicken litet grand och se sig omkring. Titta på EU! Det gör ni ju. Ni var ju ivriga förespråkare för medlemskap i EU. Titta nu på den förvandling som pågår där.

Inte är det Moderaternas politik som EU-kommissionen förespråkar för att bekämpa arbetslösheten i Europa. Nej, Per Unckel, det är det inte. Inte är det Essenpunkterna som lever. De lever bara i Moderaternas hjär-

***Fel! Okänt
växelargument.***

nor, men inte i Bryssel. De är borta. Det har runnit mycket vatten under broarna sedan dess. Nu är det Amsterdamfördraget, och i morgon börjar ett möte i Luxemburg. Det är inte några Essenpunkter som diskuteras där. Dem talar Per Unckel om i EU-nämnden och här i kammaren. Det är inte slopad arbetsrätt och ökade löneklyftor som står överst på dagordningen i morgon, när Göran Persson och Lena Hjelm-Wallén åker till Luxemburg för att diskutera sysselsättningen i Europa.

Jag har deltagit i de förberedande mötena, och jag kan se den utveckling som EU faktiskt genomgår. Det gäller både kommissionen och ett antal medlemsländer – dock inte alla, men jag skall inte namnge de två som inte riktigt vill vara med.

Till glädje för Sverige kan jag konstatera att kommissionen i stor utsträckning har tagit till sig de principer som sedan länge har varit vägledande i svensk arbetsmarknadspolitik. Aktivitet är bättre än passivitet. Utbildning är bättre än sysslolöshet. På punkt efter punkt kan vi se att man följer svensk politik och det svenska mönstret.

Det är faktiskt så, även om jag inte kan drömma om att ni moderater skulle tillstå det, att svensk arbetsmarknadspolitik är intressant både i Bryssel och i övriga medlemsländer. I Sverige, i den här riksdagen, är den politiken inte mycket värd i Moderaternas ögon. Den skall rustas ned och miljarderna delas ut. När EU och den svenska regeringen vill stärka den enskilda människan väljer Moderaterna en politik som drabbar och försvagar den arbetslöse.

Vi i Sverige stöder kommissionens huvudlinjer inför morgondagens toppmöte: entreprenörskap, anställningsbarhet, anpassningsförmåga och jämställdhet. Vi står också bakom idén att ställa upp kvantitativa mål på EU-nivå för ländernas politik. Antalet sådana mål bör vara begränsat, tycker vi. De bör också vara realistiska så att det finns möjlighet för medlemsländerna att precisera målen efter nationella förutsättningar och att nå målen.

Det är viktigt att det tas steg på det extra toppmötet. För den som förespråkade ett EU-medlemskap var arbetslöshetsbekämpningen en av de viktigaste frågorna. Kanske var det den som avgjorde folkomröstningen. Vi som nu är satta att lotsa detta löfte i hamn må ha synpunkter på löftet. Det har vi – många. Men vår uppgift är nu att som medlemsland och företrädare för det landets regering se till att våra svenska idéer i så stor utsträckning som möjligt får genomslag. Vår uppgift är också att se till att arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken förblir en nationell angelägenhet. Målen kan vara gemensamma, men vägarna dit är nationella.

Anf. 159 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Jag skall faktiskt avstå från att montera upp en valrörelsetribun. Det skulle annars vara lockande att ta en valrörelsedebatt med Margareta Winberg här i kammaren och avslöja att hon nu gör lögnen till sitt främsta vapen.

För en stund sedan stod Margareta Winberg i talarstolen och sade: Vi har stoppat raset i sysselsättningen från den borgerliga perioden när vi tog över. Margareta Winberg vet att det är fel. Hon vet att det är fel därför att hon vet att sysselsättningen gick upp när hon tog över tillsammans med sina kamrater i regeringen.

Ett annat exempel: Moderaterna säger nej till höjda barnbidrag – visst. Men glöm inte att vi samtidigt säger ja till ett stort barnavdrag som ger mera till barnfamiljerna. Om Margareta Winberg skall ha någonting kvar av heder när hon möter väljarna i nästa års valrörelse – tala sanning och beskriv också oppositionen såsom förslagen faktiskt ser ut!

Ett tredje exempel: 300 000 människor kommer att utförsäkras ur akassan. Det är inte sant! Uttryckligen säger vi att ingen människa skall utförsäkras på detta sätt. Det är i den socialdemokratiska fantasivärlden som det spöke monterats upp som det är enklare att slåss emot än den politik som Moderaterna faktiskt beskriver.

Det var den politiken som började ge resultat i slutet av den borgerliga regeringsperioden och som, om den hade fullföljts av denna regering, hade inneburit att 140 000 fler människor i dag varit i arbete. 140 000 förlorade arbetstillfällen – det är det som ligger på Margareta Winbergs samvete! 140 000 människor som förvägrats en möjlighet till ett riktigt arbete.

När Margareta Winberg nu kommit ned från valrörelsetribunen har jag egentligen bara en enda fråga till henne: Vad skall ni göra för jobben? Vad då? Är svaret att ni nu har gjort allt? Eller är svaret att det kommer fler propositioner av samma slag som de gamla propositionerna, som hittills har lett till att sysselsättningen har gått ned? I stället för att beljuga andra partier – tala om vad ni skall göra för jobben! Det är ni skyldiga kanske inte mig först och främst, men de människor som lyssnar på svaret utanför denna kammare.

Anf. 160 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag vet inte om man kan kalla det här för en valdebatt, men det är det väl. Det skall det väl vara i den här kammaren. Vi tillhör ju olika partier, och jag utgår från att vi tio månader före ett val åtminstone skall ha en diskussion – vi har ju det annars också – för väljarnas skull. Det är väl viktigt.

Det var så här – och detta är officiella siffror – att under de tre år som Per Unckel satt i regeringen och regeringschefen hette Carl Bildt sjönk den totala sysselsättningen i Sverige med 440 800 jobb. De försvann. De finns inte längre. Motsvarande sysselsättningsminskning – för vi har ännu inte vänt den – under de tre år som vi har suttit i regeringen är 64 400. Vi är naturligtvis inte nöjda med detta.

Vad är det då som döljer sig bakom den här siffran 64 400 som ni tycker är så förskräcklig och hemsk? Och detta kan jag dela: Jag är inte nöjd med den siffran. Bakom siffran döljer sig att den offentliga sektorn fortfarande är under reduktion med 89 300. Här vill ni skära ned ytterligare. Om era besparingar skulle vinna gehör skulle det bli minus 60 000 fram till år 2000. Den privata sektorn har däremot under de här tre åren ökat med 24 900. Men er politik – att minska skatterna i kommunerna och att minska bidragen till kommunerna – betyder att sysselsättningsrasen fortsätter i den offentliga sektorn.

Anf. 161 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Visserligen är det kort tid till valet. Men det finns många arbetslösa som förväntar sig ett bättre resultat än en arbetsmarknadsmi-

***Fel! Okänt
växelargument.***

nister som har lagt de arbetslösa till handlingarna. Notera: Vi fick inte ett enda besked om vad regeringen tänker göra med jobben. Vi fick inte ett besked om vad ni tänker göra med de människor som går utan arbete. Margareta Winberg har en replik till på sig för ett konkret, handfast svar – inte om mer arbetsmarknadspolitik och arbetsmarknadsåtgärder utan om vad ni skall göra för att jobben skall bli fler, och inte fler jobb i offentlig sektor utan fler jobb i privata företag. T.o.m. Margareta Winbergs egen finansminister säger ju att det är där jobben måste komma.

Vi har inte vänt sysselsättningsutvecklingen ännu, säger Margareta Winberg. Jo, det är ju tyvärr det ni har gjort! Ni har vänt den nedåt. Ni ärvde en sysselsättningsutveckling på väg upp. Jag skall gärna medge att jag under den tid jag var med och regerade hade förhoppningen att vi skulle kunna vända den tidigare socialdemokratiska negativa arbetslöshetsutvecklingen fortare. Det var dock svårare än vi trodde. Men det gick till slut, och vi lämnade över en ekonomi i uppgång, en sysselsättning i uppgång och en arbetslöshet i nedgång. Ni tog ett halvår på er, och sedan hade ni vänt kurvorna igen. Och kom inte och säg att ni inte har vänt dem, för ni vände dem och ni vände dem nedåt. Det ni däremot inte har gjort är att därefter ånyo vända dem uppåt.

Det kommer ni emellertid säkerligen att kunna göra. Det vore väl sjutton om en snabb, stark internationell konjunktur inte skulle kunna påverka också en dålig socialdemokratisk sysselsättningsutveckling i någon riktning. Kvar står emellertid faktum, nämligen att ni har tappat de 140 000 nya jobb ni skulle ha kunnat få. När vändpunkten så småningom kommer också i Sverige kommer den senare än i andra länder och svagare än i andra länder, varför Sveriges relativa konkurrenskraft försämras. Detta, Margareta Winberg, är ert facit efter tre år. Bekänn det, som Dan Ericsson sade, så kan vi börja på ny kula igen. Den gamla kulan förmår inte klara arbetet.

Anf. 162 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! På s. 86 i finansutskottets betänkande finns det en intressant bild. Den visar utgifterna och inkomsterna under 90-talet. Den bilden tror jag till stor del kan förklara att ni på ett sätt lyckades hålla uppe sysselsättningen. Det är klart; visst kan man blåsa upp en efterfrågan om man lånar pengar. Visst kan man därmed hålla uppe sysselsättningen. Det framgår mycket tydligt i figuren på s. 86. Men det vi gjorde efter er var att vi slutade låna. Vi slutade att blåsa upp en efterfrågan och därmed en sysselsättning genom att låna pengar.

Vi har sanerat ekonomin. I det skedet är det inte så konstigt om sysselsättningen faller. Men nu är det skedet passerat. Saneringen är gjord. De lediga platserna ökar kraftigt. Per Unckel vet förmodligen att när antalet nya lediga platser ökar kraftigt finns det en eftersläpning på 6–8 månader innan effekten i form av ökad sysselsättning syns. Vi är i den perioden just nu.

Sedan tycker jag att Per Unckel skall läsa på budgetpropositionen ordentligt. Där finns nämligen ett antal förslag som visar hur vi vill öka sysselsättningen och pressa tillbaka arbetslösheten. Vi arbetar nämligen med en kombination av båda de åtgärderna. Det tror jag är alldeles nödvändigt.

Sedan undrar jag återigen: Vad händer efter de 300 dagarna, när akassan är slut? Vi behöver inte kalla det för utförsäkring. Men det är ju slut då, det skall inte vara något mer. Vad händer med den enskilde arbetslöse? Det kan ni inte svara på.

Anf. 163 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror att Margareta Winberg vet ungefär vilken inställning vi har och vad vi har föreslagit. Jag gav uttryck för en hel del synpunkter i mitt anförande. Jag väntar mig en del svar på det jag då frågade om, men jag skall upprepa en del frågor.

Regeringen har antagit ett budgetpolitiskt mål som vi går emot, nämligen att man skall ha ett överskott på 2 % även med nuvarande arbetslöshet. Vi menar att det icke är rimligt. Målet full sysselsättning måste sättas före. Det tror jag egentligen också är det bästa sättet att klara statsfinanserna på ett långsiktigt bra sätt, nämligen med tillväxt.

Min andra fråga handlar om EU:s finanspolitiska möjligheter till expansion. Om inte Margareta Winberg har läst vår motion, som är ganska konkret, kanske hon har läst *Partnerskap för jobb*, LO:s program, som är oerhört likt det vi har föreslagit. Vi ville att det skulle ligga till grund för den diskussion som fördes i Luxemburg. Men där finns ingenting av ekonomisk-politiskt förslag annat än att EMU-processen är inskriven och att stabiliseringspakten vilar på en grund. Min fråga är: Vad anser Margareta Winberg om den här typen av mellanstatligt initiativ på Europaplanet?

Kopplat till den frågan: Vilken syn har Margareta Winberg på sysselsättningseffekter av EMU-processen som den faktiskt ser ut i dag? Den har haft väldiga genomslag när det gäller konvergensprocessen och kommer att ha många fler genomslag i den mån EMU cementeras.

Slutligen har vi lagstiftning i arbetstidsfrågan. När kommer initiativ på det området?

Det är fyra ganska konkreta frågor.

Anf. 164 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! För att börja med budgetöverskottet är inte 2 % tillskrivet varje år, utan det är ett snitt över ett antal år. Det betyder att i tider av hög arbetslöshet, som det fortfarande är nu, blir det en upptrappning. Vi börjar inte med 2 % utan det är en fas som trappas upp. Jag är naturligtvis för ett sådant budgetöverskott just för att samla i ladorna till de tider då det kan vara litet sämre. Det är egentligen inte något som är väldigt anorlunda. Om man skulle vara litet traditionell kunde man säga att det är rätt klassisk socialdemokratisk politik.

Den andra frågan handlade om investeringar m.m. Den europeiska investeringsbanken har fått ett uppdrag från medlemsländerna eller kommissionen – jag är osäker på vilket – att ta fram ett antal förslag för att vidga utlåningsmandatet och utlåningsramen. Jag har inte sett vad de förslagen betyder. Jag är inte säker på att de finns framme till toppmötet i morgon och på fredag. Men man har alltså detta uppdrag.

Man har också i uppdrag att ta fram ökade resurser till små och medelstora företag. Båda dessa uppdrag är prissatta. Det första handlar om 10 miljarder och det andra handlar om 350–450 miljarder ecu. Det är på

en treårsperiod. Det skall framför allt gå till gröna jobb inom de små och medelstora företagen.

När det gäller EMU tror jag att Hans Andersson och jag har en ganska likartad uppfattning om det projektet som sådant. Kopplat till arbetsmarknaden finns det som jag ser det uppenbara risker för ännu svårare problem om alla medlemsländer deltar, nuvarande 15 och kanske vi blir ännu fler. Men jag kan återkomma till den diskussionen i nästa inlägg.

Anf. 165 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har några korta kommentarer.

Det är inte klassisk s-politik att med massarbetslöshet leverera överskott i de offentliga finanserna i stället för att driva en sysselsättningsvänlig tillväxtpolitik. Det är inte ens en aktuell s-politik med tanke på s-kongressens beslut. Där hoppas jag på en radikal omprövning.

När det gäller EU-frågan är det riktigt att det finns förslag när det gäller Europeiska investeringsbanken. Men det är i en väsentligt mindre skala än det jag talade om. Jag talar alltså om en expansiv politik, dock icke så expansiv att den föranleder svåra underskott, vare sig för enskilt land som Sverige eller för EU som helhet. Det finns utomordentligt positiva effekter att hämta, och det finns en hel del beräkningar i LO:s skrift *Partnerskap för jobb* eller i den motion som vi väckte i år.

Låt mig ta upp ytterligare en fråga. Det är frågan om utbildning i näringsliv och arbetsliv. Vi har i fem års tid, tror jag, föreslagit olika varianter av stimulanser för kompetensutveckling. Vi har under senare år föreslagit en lagstiftad vinstdelning som utnyttjas för kompetensutveckling för att höja produktiviteten och gynna arbetstagarna i företag och i arbetslivet. När kommer någonting åt det hållet och inte bara hänvisningar till vad som hittills är fruktlösa förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden? När kommer initiativ här lika väl som det måste komma initiativ i processen med arbetstidsförkortning? Regeringen är utomordentligt passiv och väntar på att man klarar det här i förhandlingar. Då blir det den starke som klarar sig. Vi vill ha en lösning för hela arbetsmarknaden som alla anställda kan få del av.

Anf. 166 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Låt mig först fullfölja diskussionen om EMU. Min åsikt är att med 15 länder, eller om det blir fler, kan det i vissa situationer bli utomordentligt svårt med den relativt oflexibla arbetsmarknad som finns på många håll inom EU. Oflexibel säger jag i en negativ bemärkelse. Med oflexibel i det här sammanhanget menar jag länder där det t.ex. finns en stor löneflexibilitet. Vid en ekonomisk chock i någon region eller någon del av EU betyder det att om man inte kan flytta till jobb någon annanstans, och det är litet svårt eftersom språket är en barriär i det här sammanhanget, återstår två möjliga vägar för att lösa problemet. Den ena är en kraftigt sänkt lön. Den andra är att EU samlar sig till någon kraftigare regionalpolitik som kan sättas in i de regioner som drabbas av detta. Det sista tror jag inte alls är aktuellt. Diskussionerna går på ett helt annat sätt. Löneflexibilitet i form av en mycket stor spridning av lönestrukturen är för svensk del inte heller aktuell. Då blir det ganska svårt att förstå hur

EMU-projektet skall kunna ros i land med alla de här länderna som är så olika till sin karaktär. Det är min syn på detta.

När det sedan gäller utbildning för de personer som är anställda i företag har statsministern här i kammaren sagt att han ämnar bjuda in parterna. Han har haft en första sittning med dem. Det vet jag, för vi har varit närvarande. Han har aviserat ytterligare sådana möten. Det är den vägen vi avser att gå. Jag tycker att det är oerhört viktigt. Om det livslånga lärandet skall bli verklighet betyder det att det inte bara skall gälla personer som har hamnat i arbetslöshet. Det måste också gälla personer i arbetslivet som riskerar att någon gång under sitt liv slås ut.

Anf. 167 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Arbetsmarknadsministern sade att jag negligerade vad som har åstadkommits. Så var det inte, herr talman. Jag konstaterade vad som har åstadkommits, eller rättare sagt inte har åstadkommits. Jag citerade vad socialdemokraterna har sagt vid ett antal tillfällen och jämförde med verkligheten. Utskottets ordförande Johnny Ahlqvist hade inga kommentarer till detta, trots att jag frågade honom flera gånger. Har arbetsmarknadsministern någon kommentar till detta? Var det något felaktigt i citaten? Var det något felaktigt i den verklighet som finns utanför det här huset? Varför inte erkänna, som jag föreslog, att ni har gjort stora misstag men att det kanske är dags för omprövning? Vi är beredda att diskutera, och det är säkert flera andra partier också.

Sedan säger arbetsmarknadsministern att hon inte känner igen sig. Nej, och det är det som uppenbarligen är det stora problemet. När jag möter arbetsförmedlare möter jag utbrända människor, som inte längre orkar med trycket. Ministern känner väl till hur det ser ut i mitt hemlän Östergötland. När jag möter arbetslösa visar de i många fall en uppgivenhet och en hopplöshet, då de har gått från åtgärd till åtgärd och inte fått möjlighet att komma ut i ett ordinarie arbete. Det är den verklighet jag möter. Jag kanske inte kan se det som Winberg tycker är positivt, men det är den verklighet jag möter. Är det något fel på den verkligheten? Det är ju så det är.

Det har vänt, säger Winberg. Det har vi hört förr. Det har varit skördetid och mycket positivt. Det har vi hört i ett antal debatter under flera år. Winberg sade att hon var trött på den här debatten. Men jag tror att arbetslösa är trötta på talet om skördetid och vändpunkter och att det kommer något positivt efter nästa budget. Men det har inte varit så hittills, så varför skall vi tro på det i dag?

Till sist, herr talman, vill jag ta upp det här med äldrevården. Det är ni som har ryckt pengarna från kommuner och landsting och bidragit till den ovärdiga situation som nu råder inom delar av äldreomsorgen och äldrevården. Det är kvinnojobben där som har försvunnit, och de håller fortfarande på att försvinna. Ni är ansvariga för detta. Ni har dragit in de 16 miljarderna. Det bär ni ansvaret för. Försök inte springa ifrån det!

Anf. 168 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag undrar om Dan Ericsson kan läsa AMS veckostatistik. Om man gör det och följer den vecka för vecka ser man att det har

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

hant någonting i Sverige från augusti och fram till nu. Varje vecka är den öppna arbetslösheten lägre än veckan innan och lägre än föregående år.

Om man bemödar sig kan man läsa statistik. Därför blir jag upprörd när Dan Ericsson pratar om äldreården – för att inte tala om när Mats Odell fem gånger i sitt anförande tidigare i dag talar om de gamla som bor på kommunala inrättningar, till skillnad från privata inrättningar. Det var för övrigt på ett privat vårdhem som diskussionen om hur illa det är startade, men Mats Odell var noga med att säga att det gällde de kommunala inrättningarna.

Under er tid i regering försvann det 134 800 jobb i offentlig sektor. Det var jobb inom vård och omsorg bland gamla, sjuka och barn. Så många jobb försvann. Dubbelt så många händer försvann – händer som skulle ha behövts för att vårda och mata dem som ni nu beskärmar er så över – med rätta – för att de inte får mat och för att de missköts. Vi har inte lyckats stoppa detta fullt ut, utan under vår tid har vi tvingats skära ned med 89 800 jobb.

Det är därför som vi nu säger att när vi har rensat upp efter det moras som vi ärvt av er skall vi satsa igen. Då går de här grupperna först, och då går vård, omsorg och utbildning först. Då säger ni att det inte räcker och att ni vill satsa mer. Folkpartiet säger att man står bakom regeringen, och Moderaterna säger att de skall satsa mindre därför att de inte har råd med så mycket. Ni tre partier skall alltså regera ihop. Hur tror ni att det då går för de gamla, de sjuka och barnen?

Anf. 169 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Det kan inte bli värre än det har varit under den här mandatperioden, när ni direkt har ryckt undan 16 miljarder från kommuner och landsting. Till detta kommer effekterna av sänkningarna i arbetslöshetsförsäkring, föräldraförsäkring och sjukförsäkring, som har ökat socialbidragskostnaderna för kommunerna och därmed trängt undan verksamheterna barnomsorg, äldreomsorg och skola. Det är verkligheten, Margareta Winberg. Försök inte springa ifrån denna verklighet! Det är ni som bär ansvaret. Det är ni som sitter i regeringen, och det är ni som har skapat förutsättningarna – eller dessvärre inte skapat förutsättningarna – för personalbemanningen just i vården och omsorgen.

Jag kan läsa AMS veckostatistik. Jag kan också konstatera att om man ser det över åren är det alltid minskande arbetslöshet efter sommarperioden. Men det centrala är att ni har minskat på arbetskraften. Det är det som har fallit, tvärt emot vad ni har sagt. Det har minskat förutsättningarna för att vi därmed skall kunna upprätthålla välfärden och få resurser just till de gemensamma sektorerna. Det är det som är det allvarliga och den allvarliga trenden.

Vi borde ändå försöka få ut något konstruktivt av debatten. Jag frågade tidigare arbetsmarknadsutskottets ordförande om volymmålet, om det fanns en öppenhet för att diskutera detta och göra det mer flexibelt, så att vi kan satsa mera på kvalitetsåtgärder. Han visade sig vara öppen för att vi skall kunna föra en bra diskussion om det i utskottet. Jag vill fråga Margareta Winberg om hon också ser det som möjligt att vi för en diskussion kring detta, just för att förbättra åtgärdssidan, så att de personer som finns i åtgärder får större förutsättningar att sedan komma i riktiga jobb.

Anf. 170 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag tycker inte att vi skall släppa frågan om vården och omsorgen, de gamla och de sjuka, därför att det är en angelägen fråga. Den är också angelägen därför att Mats Odell vid minst fem tillfällen tidigare i dag beskärnade sig så. Det berodde säkert på att TV var här då, och han ville få ut sitt budskap. Det är då viktigt att Dan Ericsson talar om hur han tror att det skall gå till.

Regeringen har lagt på 40 miljarder fram till år 2000 till vården, omsorgen och utbildningen, till de gamla, de sjuka och barnen. Ni säger att det inte räcker. Folkpartiet står bakom oss. Moderaterna säger här i kammaren – inte ute i kommunerna – att de inte kan stå bakom detta 1999 och 2000. Skall ni sitta i en sådan regering? Vad händer då för de gamla, de sjuka och barnen? Jag tycker att det är viktigt att Dan Ericsson betänker det och ger ett svar. Nu gör ni detta till en oerhört viktig fråga, precis som ni gjorde 1991. Ni hade då vallokomotivet Jerzy Einhorn som var ute och sade precis samma sak, men sedan blev det tvärtom. Även om ni lånade pengar orkade ni inte låna tillräckligt mycket, utan det blev ett tapp i sysselsättningen i den offentliga sektorn. Hur skall det gå i en eventuell regering med dessa tre helt olika uppfattningar?

Samma sak gäller a-kassan. Dan Ericsson sade att vi har sänkt ersättningarna. Ja, vi gjorde det när vi sanerade budgeten, men när det är färdigt och vi ser att vi har egna pengar och kan betala för oss höjer vi ersättningarna igen. Där är ni med på 80 %, såvitt jag förstår, och det är Folkpartiet också. Men Moderaterna säger något annat; de vill inte ha 80 % utan vill att 75 % skall ligga kvar. Även där är ni splittrade. Det är klart att det är intressant för väljarna att veta detta och veta vem som vinner. Det svaret är ganska givet: De största brukar vinna, och de små brukar förlora.

Anf. 171 GUNNAR GOUDE (mp) replik:

Herr talman! Jag kan dela Margareta Winbergs sorg inför de nedskärningar som har skett inom den offentliga sektorn när det gäller äldreomsorg, skola, barnomsorg osv. under den förra mandatperioden och under denna.

Om jag tar ett exempel från gruppboende för senildementa, är situationen nu den att man har personal i storleksordningen två personer på åtta äldre. Där var det tidigare tre eller fyra personer. De två personer som inte längre finns kvar har alltså blivit uppsagda under denna period. De finns bland de arbetslösa eller bland dem som går i arbetsmarknadsåtgärder eller utbildning.

Vi vet också att kostnadsskillnaden mellan att ha en person i a-kassa eller att ha lön och utföra ett arbete är i storleksordningen 1 000 kr i månaden. Läger man sedan till arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller utbildning, kommer man upp i en avsevärt större kostnad för den arbetslöse. Genomsnittet ligger på ungefär detsamma. Det kostar alltså lika mycket att ha en person arbetslös som att ha personen i arbete.

Min fråga gäller inte nedskärningarna utan hanteringen av statens och de kommunala medlen. Skulle det inte vara på tiden att använda pengarna på ett bättre sätt, så att personer i stället för att gå arbetslösa, som har kompetens, erfarenhet och vill arbeta, t.ex. får gå tillbaka till sina grupper för de äldreboende eller senildementa och göra sina insatser där? De

Prot. 1997/98:30

19 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Arbetsmarknadsfrågor

skulle vilja det. De skulle vara välkomna, och det finns ett behov. Exakt samma är situationen inom barnomsorgen och skolan. Varför kan inte åtgärden ske snabbt? Pengarna finns. Det handlar om politisk vilja och litet handlingskraft.

Anf. 172 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det har faktiskt skett litet av det Gunnar Goude efterlyser. I arbetet med att få fram pengar till den ytterligare satsningen på 4 miljarder i år och 8 miljarder de kommande åren har vi använt en del pengar som har funnits i systemet. Vi har flyttat pengar från arbetsmarknadspolitiken rakt in i kunskapslyftet. Visst försöker vi att se till att använda pengarna på ett aktivt sätt. Det är viktigt att göra så. Gunnar Goude har en poäng i det han säger.

Men det hela är inte riktigt jämförbart. Med kringkostnader och annat är det hela inte kostnadsneutralt. Det har vi kunnat se när vi har satt i gång resursarbeten i stor skala. Det blir litet dyrare än "bara" 80 % i ersättning. Det har att göra med framför allt kringkostnaderna.

Gunnar Goude efterlyser det vi har gjort i form av resursarbete. Vi har pratat litet om det i dag. I resursarbeten arbetar man 90 %, får lön till 90 %. Man finns i en pool på en skola, på ett dagis, på ett sjukhus. När det blir ett kortare vikariat blir man kallad till det vikariatet. Då får man lön i vanlig ordning med alla ob-tillägg och annat som tänkas kan.

Det är en bra metod för de arbetslösa, och det är mycket bra för verksamheten. Det betyder att det blir en kvalitetsförstärkning.

Jag delar Gunnar Goudes uppfattning att det är många som är utbildade för detta och som inget hellre önskar än att få jobba. Det kan då göras på detta sätt i väntan på att de ytterligare pengarna som finns – i varje fall i böckerna, 4 miljarder i år och 8 miljarder kommande år – får effekt.

Anf. 173 GUNNAR GOUDE (mp) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Margareta Winberg ser problemet och att lösningen inte är orimlig. Jag tror att om beräkningarna görs med hänsyn till var kostnaderna ligger för t.ex. utbildning för en del av denna grupp, kommer man ganska nära. Det handlar i själva verket om att pengarna hanteras på olika vägar – arbetslöshetspengarna går på statliga medel, och kommunerna den andra delen. Regeringen har varit oförmögen att få över pengarna på rätt plats.

Jag skulle vilja ställa en kort fråga om arbetstidsförkortningen. Det är i hopp om att arbetsmarknadsministern kan ta steget från det vi får höra så ofta i kammaren, dvs. att arbetstidsförkortning inte ger några fler jobb. Det är naturligtvis ett alldeles orimligt påstående. Jag tror att det numera bara är här i riksdagen – och en och annan regeringsledamot – som man hävdar detta. Margareta Winberg kunde luta sitt öra något åt vänster och höra sin bisittare i frågan, som jag vet har ägnat frågan om effekterna av arbetstidsförkortning stor uppmärksamhet och har kommit fram till ett markant annorlunda resultat än vad regeringen har gjort, nämligen att det blir fler jobb. Det ena facket efter det andra kommer efter. Det råder inget tvivel på den punkten. Varför kan inte regeringen genomföra detta?

Jag har en liten följdfråga. Varför kunde inte regeringen samla sig till åtminstone den lilla åtgärd som friåret skulle ha givit? 30 kommuner väntar på att få sätta i gång. Regeringen kunde inte komma till skott och ge tillstånd för friåret.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 174 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det samarbete som Gunnar Goude efterlyser behövs. Socialförsäkringsministern och jag pratar mycket om detta. Det gäller hur vi kan låta de olika systemen arbeta över gränserna i betydligt större utsträckning än i dag. Det får inte vara så att systemen finns och att människorna får springa runt i dem. Människan skall vara i centrum. Sedan måste naturligtvis myndigheter och system arbeta för människans bästa.

Det är inte så enkelt. Men det börjar på sina håll att ge ett visst resultat. I t.ex. Götene finns något som heter *Möjligheternas hus*. Där arbetar man inom nuvarande regelsystem till gagn för dem det gäller. Man arbetar mycket bra över gränserna – mellan försäkringskassan, arbetsförmedlingen och socialkontoret. Det finns fler exempel.

Ger den förkortade arbetstiden fler jobb eller inte? Därom tvista många lärda. Min utgångspunkt är att arbetstidsförkortning är en välfärdsfråga. Det har jag alltid tyckt. I perioder av hög arbetslöshet kan man inte heller bortse från att arbetstidsförkortning kan ge ett nytt jobb. Däremot delar jag inte Miljöpartiets uppfattning att jobben är något konstant – för att alla skall få plats måste man dela på den mängd jobb som för tillfället finns. Jag tror att den mängd jobb som finns i dag kan bli större. Därför har jag inte samma grundsyn som Miljöpartiet i den frågan.

Friåret är den fråga jag har kvar. Jag har genomfört generationsväxlingen och en del andra saker. Friåret är fortfarande inte genomfört. Jag vet inte om det blir det. Det beror litet grand på konjunkturen och hur bra det går. Om vi skall vara uppriktiga är det ju ett undandragande av arbetskraft. I en konjunkturuppgång är det inte särskilt klokt att göra så.

Anf. 175 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag ställde i mitt anförande en fråga till arbetsmarknadsministern. Det var om regeringen har planer på att underlätta för de många tusental som deltar i kunskapslyftet och vad de kan tänkas få för jobb. Jag vill också deklarerat för Margareta Winberg att jag hör till dem som tycker att det är värt att göra försöket med kunskapslyftet. Men jag har varnat både arbetsmarknadsministern och utbildningsministern för att ha en övertro på att detta skall lösa särskilt många problem.

Nu säger arbetsmarknadsministern att hon inte mår riktigt bra efter att ha lyssnat på denna debatt i 11 ½ timmar. Hon antydde väl att det är inläggen. Det förvånar mig, eftersom nästan varannan talare har försvarat regeringen. Erik Åsbrink gjorde ett gott försök på förmiddagen. Jan Bergqvist, som har varit med 12 ½ timmar, hade goda inlägg till fördel för regeringen. Centerpartiet har inte misskött sin trollovning. Det förvånar mig.

Kan det vara så, Margareta Winberg, att det är verkligheten som stör regeringen och arbetsmarknadsministern? Vi saknar för många jobb, dvs. att människor som nu är arbetslösa skulle få sin chans. En ny tendens är att de lediga jobb som till viss del ökar, på en låg nivå, är mycket svåra

att besätta. Har regeringen observerat svårigheten att besätta de ledigförklarade jobben?

Margareta Winberg medger att arbetslösheten är alltför hög. Jag beklagar att etappmålet att arbetsmarknaden skall vara i balans ligger in på nästa sekel.

Anf. 176 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Elver Jonsson frågar mig om det finns jobb färdiga att hämta när man har gått färdigt kunskapslyftet. Det kan jag naturligtvis inte svara på. Men vad jag vet är att framtidens arbetsmarknad kommer att kräva mer av utbildning och kompetens. Jag vet att en majoritet av de i dag arbetslösa inte har treårigt gymnasium. Det kommer att vara ett minimum för att klara sig på framtidens arbetsmarknad. Det gör att jag tror på kunskapslyftet. Jag tror också på en utbyggnad av den högre utbildningen, universitet och högskolor, med betoning på de små och medelstora högskolorna. Vi behöver nämligen fler som är utbildade på denna nivå.

Med de utsikter och de prognoser vi har i dag – det kommer snart en ny prognos från AMS – kan vi se att det kommer att finnas jobb. Det kanske inte kommer att finnas jobb direkt efter ett år i kunskapslyftet, men kunskapslyftet skall också vara en stimulans till att gå vidare så att man får de här tre åren med gymnasiekompetens, och kanske vill gå vidare även sedan.

Jag skall fråga Elver Jonsson om en sak. Jag lyssnade på Anne Wibbe – jag har som sagt suttit här hela dagen. Hon var ganska föraktfull när hon talade om att ungdomar inte vill ha en bokstavskombination, att den som är arbetslös inte är fri osv. Det kan jag hålla med om. Men jag tycker att det är litet förmätet av en som såg till att nära 500 000 jobb försvann att uttrycka sig så. Bokstavssysselsättning, hette det visst. Hur ser Elver Jonsson på arbetsmarknadspolitiken? Folkpartiet vill ju dra ned ett ganska rejält antal miljarder på arbetsmarknadspolitiken under 1998. Det vore intressant att få höra hur de arbetslösa då skall rustas. Som den socialliberal jag vet att Elver Jonsson är tror jag att han gärna vill att de arbetslösa ändå skall förberedas så väl som möjligt inför det som kommer.

Anf. 177 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Vi talar om bokstavskombinationer därför att det har blivit en besvärande mängd sådana. Nu har vi fått arbetsmarknadsutskottets ordförandes ord på att detta behöver ses över. Det här dryga tjugotalet olika åtgärder är något som jag betecknar som åtgärdsfrossa. Jag är av den fasta övertygelsen att det inte är detta som löser problemet, utan nya jobb och nya arbetsplatser som i sin tur kräver en mer gynnsam kostnadsbild när det gäller administrationen inom Arbetsmarknadsverket.

Margareta Winberg sade att Folkpartiet står bakom ambitionen om en god vård. Jag skulle vilja säga att det kanske närmast är Socialdemokraterna som kommer bakom. Folkpartiet går ju i spetsen för både FINSAM och frågan om eget rum i långvården.

Jag tror inte att vi skall säga att det är AMS ansvar att planera för arbete för dem som går igenom kunskapslyftet. Jag tror att vi behöver ett

företagarklimat som faktiskt genererar nya arbetsplatser. Det är ett politiskt ansvar att skapa en sådan situation.

Margareta Winberg varnade mig i en replik för Moderaterna. Det är möjligt att det behövs. Men med tanke på det nära umgänge som socialdemokrater och moderater har haft i flera frågor när det gäller att sänka akassor och andra socialförsäkringsförmåner – för att inte tala om biståndspolitik och annat – har också jag ett varningens ord till Margareta Winberg.

Jämställdheten kom också på tal. Margareta Winberg borde erinra sig att de som hade det hårdaste motståndet mot jämställdhetslagen kom från socialdemokratiskt håll. I den frågan lyckades vi faktiskt övertala Moderaterna, och jag hade hoppats att vi även skulle övertala Socialdemokraterna att vara med om reformen. Min fråga blir:

Om inte jämställdhetslagen varit genomförd, hade Margareta Winberg i regeringsställning varit beredd att nu genomföra den jämställdhetslag som kom 1980?

Anf. 178 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag kan vara så ärlig att jag erkänner att vi också i mitt parti har fattat ett och annat dåligt beslut. Jag tycker personligen att detta var ett av dem. Lagen hade säkert kommit oavsett vilken regering som suttit.

Det är inte formalian jag vänder mig mot. Det var inte den jag tog upp i mitt inlägg, utan den djupt kvinnofientliga politik som Per Unckel nu är representant för i kammaren.

Ställer Folkpartiet upp på införandet av ett vårdnadsbidrag? Är det Folkpartiets linje att ha ett vårdnadsbidrag i november 1997 eller när det nu blir – det blir väl inte förrän i nästa år – om olyckan är framme? Ställer ni i Folkpartiet upp på detta? Ställer ni upp på dra undan 60 000 jobb framför allt i kvinnodominerade sektorer? Ställer ni upp på att ta bort pengar från JämO, som har drivit löneskillnadsmål – inte framgångsrikt och bara ett – men som har fått mer pengar av mig för att kunna fortsätta?

På punkt efter punkt ser vi vad Moderaterna gör med kvinnorna i Sverige, vad de har gjort och vad de skulle göra om de fick chansen. Ställer ni i Folkpartiet upp på en sådan politik – ni som brukar säga att ni står i spetsen för en god jämställdhetspolitik? Jag bara frågar.

Övriga frågor

Anf. 179 PER BILL (m):

Herr talman! Från en debatt om vad moderater har gjort och tänker göra med kvinnor går vi nu över till något annat mycket väsentligt, nämligen det privata sparandet.

Privat sparande är viktigt ur flera synvinklar. Dels är det bra för individen och ger ökad trygghet, dels är det bra för att få en bättre fungerande marknadsekonomi.

Jag kommer ihåg när Anne Wibble för några år sedan sade att alla svenskar borde ha en årslön på banken. Hon fick lida mycket spott och spe för detta, men jag tycker att det hör till det klokaste som har sagts

Prot. 1997/98:30

19 november

*Fel/Okänt och
bäcksluggrentats-
inkomsterna*

Arbetsmarknadsfrågor

Övriga frågor

från en riksdagsbank. Jag tror att många svenskar ur olika synvinklar skulle må väldigt mycket bättre om de hade en årslön på banken.

Kommer detta att bli mer eller mindre viktigt? Vi kan titta på vad som kommer att hända i framtiden, och vi ser då den alltmer globala ekonomin och den alltmer flexibla arbetsmarknad som vi måste ha oavsett om vi vill eller inte. Vi ser den ökade rörligheten över gränserna och visionen och förhoppningen om ett livslångt lärande. Alla de här sakerna talar för att vi kommer att behöva en större del privat sparande, och att pappa staten inte kan sköta allting åt alla.

En sak som ofta glöms bort är att det finns en annan mycket bra sak med privat sparande, nämligen att det är väldigt bra för företagen. I den globala ekonomin vi har i dag kan man möjligen säga att de riktigt stora internationella företagen, Ericsson, Volvo och andra, inte längre är lika beroende av Svenssons, Anderssons, Petterssons och Imaldis sparande. Däremot är de små och medelstora företagen mycket beroende av att det finns riskvilligt kapital – att det finns småsparare.

Väldigt ofta är det så i dag i Sverige, och även utomlands, att de som går och bär på en affärsidé eller en dröm går till sig själva, sina vänner och bekanta och till sin rika faster eller moster om de har någon. Där samlar de ihop till det egna kapital som behövs för att kunna gå till banken och låna litet extra.

Här tror jag att många borde fundera mer. Det är nämligen inte så att man kan fixa till det här med någon typ av socialistiskt riskkapital. Det är inte mer socialism utan ett centraliserat småsparande som kommer att göra att man får en bättre fungerande marknadsekonomi.

Vi moderater vill gå åt andra hållet. Vi vill se mer privat företagande och mer privat sparande. Vi har föreslagit en rad åtgärder som man kan kalla generella för att förbättra möjligheterna att spara. Det innebär bl.a. att vi vill ta bort dubbelbeskattningen, att vi vill ta bort förmögenhetsbeskattningen, att vi vill ha en lägre fastighetsskatt och att vi hoppas kunna ta bort fastighetsskatten helt och hållet när landets finanser är botade. Sedan vill vi naturligtvis återinföra de regler som gällde för aktier och andra värdepapper från 1994, innan socialdemokraterna drastiskt försämrade möjligheterna att spara i aktier.

Vi försöker också att fundera litet öppet på vad vi skulle behöva därutöver. Vi tror att man behöver fundera på att hitta en ny ingrediens i socialförsäkringssystemen. Det behövs mer privat sparande och mer av ett försäkringsinslag. Det behövs mer av individ även i dessa stora kollektiva försäkringssystem.

Det här kan ske på litet olika sätt. Man kan antingen tänka sig en obligatorisk försäkring mot inkomstbortfall och att man sedan skaffar sig en privat tilläggsförsäkring. Jag vet att flera av fackförbunden funderar på eller redan är på väg att införa den här typen av lösningar.

Ett annat initiativ är någon form av individuella sparkonton. Här finns en hel uppsjö av idéer, inte så mycket här i riksdagen som runt om bland ekonomer och andra som tänker och tycker. Vi har hört talas om medborgarkonton, livscykelkonton, kompetenskonton osv. Allt detta pekar på vikten av att inte bara ha de stora centralistiska systemen utan att också försöka få in mer av försäkringstänkande och mer av privat sparande även i socialförsäkringssystemen.

Därutöver har vi, vår vana trogen, pekat på att vi måste ha någon typ av startsparande, att vi måste återföra pensionssparandet till de nivåer det hade förut och att vi dessutom åter måste ge företagen ordentliga möjligheter att låta medarbetarna bli delägare i företagen. Det är t.o.m. så nu att amerikanska företag funderar på att flytta ifrån Sverige av det skälet att de inte kan låta sina medarbetare få del av företagets vinster. Då har det gått relativt långt.

Om dagens medarbetare skulle kunna spara 10 % av sin lön skulle de bli tryggare, mindre beroende av politiska beslut och de skulle dessutom stå väldigt mycket bättre rustade för den framtida arbetsmarknaden och det livslånga lärandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

Prot. 1997/98:30
19 november

*Tilläggsbudget 2
för budgetåret 1997*

8 § Tilläggsbudget 2 för budgetåret 1997

Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU11

Tilläggsbudget 2 för budgetåret 1997 (prop. 1997/98:1 delvis)

Anf. 180 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Sedan ett par år gäller den nya budgetlagen som reglerar hur regeringen skall agera när den anser att det finns behov av en tilläggsbudget och sedan relationerna mellan tilläggsbudgeten och det fastställda utgiftstaket.

I budgetlagens § 42 står sålunda: ”Finns det risk för att ett beslutat tak för statens utgifter eller använda utgiftsramar kommer att överskridas, skall regeringen för att undvika detta vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.”

Herr talman! Vi har en reservation som förutom av oss moderater är underskriven av folkpartister, kristdemokrater och miljöpartister. Där har vi tagit upp just regeringens underlåtenhet att följa denna budgetlag vad beträffar de stora utgiftsökningarna i tilläggsbudgeten.

Regeringen har sålunda inte gjort något försök att föreslå åtgärder för att undvika ett överskridande av utgiftstaket. Det är mycket anmärkningsvärt. Regeringen är dock i den gynnsamma positionen att det i riksdagen finns oppositionspartier som tidigare föreslagit utgiftsminskningar som det hade varit lätt att lägga fram nu. Det var bara att välja bland alla dessa förslag. Att regeringen, när den är i en sådan gynnsam parlamentarisk situation och dessutom befinner sig i ett förhållandevis gynnsamt konjunkturläge, underlåter att vidta åtgärder leder till att man frågar sig hur en sådan regering skulle agera i ett annat läge. Historien visar ju att socialdemokraterna i sådana situationer, inte minst när de har varit i oppositionsställning, gärna lägger fram förslag om bestående utgifter som skulle leda till ett växande underskott i ett svagt konjunkturläge.

Herr talman! Bland de förslag som läggs fram i den här tilläggsbudgeten är kanske de som presenteras under rubriken Regionalpolitiska åtgärder de mest intressanta. På sitt sätt är det mycket märkliga turer som

**Fel! Okänt
växelargument.**

presenteras under den rubriken. Man kan beskriva dessa turer så att regeringen drar in 500 miljoner kronor från länsstyrelsernas beslutsfattande för att på så sätt få en egen liten godispåse att besluta om i vissa län valåret 1998.

Det är en centralisering av det beslutsfattande som normalt skulle ligga på länsstyrelserna som här görs. För att därefter lugna de berörda länsstyrelserna och göra det möjligt för dem att leva upp till de åtaganden som de redan har gjort eller avser att göra vill regeringen nu ha ett bemyndigande på 500 miljoner kronor för de kommande budgetåren 1998, 1999 och 2000.

Med den här konstruktionen tas alltså framtida anslag i anspråk. Det får framdeles till följd att länsstyrelsernas beslutsutrymme kommande år minskas. Men som sagt: I det här ärendet råder andra bevekelsegrunder än att följa budgetlag och normal budgeteringsteknik. *Man merkt die Absicht und wird verstimmt.*

Herr talman! Det finns ytterligare moment som också skulle kunna kommenteras. Dit hör den märkliga betalningen av djurregistren som föreslås eller oviljan att börja trappa ned presstödet. För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3 under mom. 6, även om jag självfallet står bakom alla reservationer i utskottsbetänkandet som vi moderater undertecknat.

Herr talman! Slutligen kan jag notera att många medborgare ringer och frågar om statsministerns stora resekostnader, som har beskrivits i pressen, inryms inom ramen för Regeringskansliets tilldelade budget för det här året. Jag skall inte ställa någon sådan fråga till regeringspartiets företrädare, vilket givetvis inte hindrar att den må kunna besvaras. Det är ju tydligen väldigt många som undrar.

Anf. 181 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Även jag vill något kommentera de två reservationer som Lennart Hedquist nämnde. Det gäller nr 7 som handlar om budgetlagen. Det är alldeles riktigt som Lennart Hedquist beskrev att budgetlagen inte följs på det sätt som borde ske. Jag tycker att det är särskilt anmärkningsvärt eftersom det är precis nu i början av tillämpningen av denna nya lag som man utbildar ett slags praxis. Det är, tycker jag, mycket anmärkningsvärt att regeringen inte är angelägen om att följa lagen på det sätt som var avsett. Detta har vi markerat i en reservation.

Än mer anmärkningsvärt är väl egentligen det som rör reservation 7. Det gäller anslag där pengar tas från länsstyrelsen. Enligt det ursprungliga förslaget skulle man använda pengar som länsstyrelsen redan hade in-tecknat. Förslaget kom väldigt sent, och det var mycket ofullständigt beskrivet. Dessutom utfärdade man regleringsbrev innan riksdagen hade behandlat frågan, visserligen villkorat men dock.

Nu blev det ändring i utskottet. Även majoriteten insåg att det var litet för uppseendeväckande. Men då blev det ändrat så att man skall använda kommande pengar. Det är ett starkt avsteg från den budgetprincip och den budgetlag som nu gäller, att man direkt uppmanas att använda anslag som skall tillföras under framtida år.

Det är också i sak väldigt konstigt. Jag hade hoppats att få en liten diskussion med någon centerpartist som står bakom detta egenartade förslag. I praktiken innebär det ju att man överlämnar en halv miljard

kronor till regeringens ledamöter att använda för centrala beslut i regionalpolitiska ärenden. Kort sagt: De skall åka runt, klippa band och inviga projekt och annat inför valrörelsen. Det är milt sagt förvånande.

Men det innebär också i sak en väldigt kraftig centralisering av de regionalpolitiska besluten. Man tar ifrån länsstyrelserna pengar som skall användas av regeringen eller sådana myndigheter som regeringen vill utse för att fatta beslut i frågor där vi sedan länge har haft, trodde jag, en ganska stor samsyn. Länsstyrelserna själva är faktiskt bäst lämpade att fatta beslut i regionala frågor.

Jag är faktiskt mycket förvånad över att Centerpartiet står bakom en sådan här centralisering. Nu finns det inte någon centerpartist närvarande här i kammaren som kan förklara detta. Så jag får väl låta frågan stå obesvarad för dagen. Att socialdemokraterna också står bakom förslaget är något mindre förvånande med hänsyn till att det är deras statsråd som skall åka runt med pengarna.

Anf. 182 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Det gäller egentligen samma fråga, om regionalpolitiken.

Det dök upp ett regeringsförslag i tilläggsbudgeten som var oerhört svårt att förstå. Man talade entusiastiskt om idéer man hade kommit på när det gäller arbetet med den regionalpolitiska propositionen. Sedan slutade det med att man sade att regeringen bedömer att utrymme finns för en särskild insats på 500 miljoner kronor genom att den ordinarie verksamheten under anslaget tar i anspråk reservationer för budgetåret 1995/96.

Vänsterpartiet försökte undersöka frågan. Vi kollade med ett stort antal länsstyrelser och vi kollade med NUTEK. Vi fann att det här inte var korrekt. Det är möjligt att det fanns ett visst utrymme. Brutto fanns det över 2 miljarder. Men den som känner till någonting om hur det här går till vet att dels fattar man beslut i länsstyrelserna om fleråriga program där utbetalningar inte sker men beslut fattas, dels gör man fortlöpande återföringar av medel när beslut inte leder till åtgärder.

Det är vanligt att det sker tre till fyra gånger per år. Det betyder att många länsstyrelser inte har ett öre kvar. Man har i stället återfört dessa medel till nya projekt. I många fall har de verkligen behövts eftersom det finns ganska hårda krav på medfinansiering som ställer till med finansiella problem i många länsstyrelser.

Vi gjorde en undersökning, skrev en motion och sade att vi inte kunde gå med på det här av de skäl jag nämner och inte till det stora beloppet. I stället föreslog vi ett mindre belopp, 200 miljoner kronor. Även vi är nämligen intresserade av den nya formen av litet mer utvecklingsinriktad regionalpolitik. Vi hade i vårbudgeten föreslagit 500 miljoner för 1998, just för landshövdingeuppdraget som har ungefär den här karaktären. Vi har i vårt budgetförslag 400 miljoner till motsvarande ändamål för budgetåret 1998.

Under tiden meddelar regeringen den 2 oktober att man har ett nytt regleringsbrev. Man talar om att det här kommer att genomföras. I en bilaga finns indragningarna. De visar sig inte alls vara schablonartade. Det är helt obegripligt hur de är genomförda. Vissa län får fullständigt fantastiska indragningar, andra får inga alls.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

I några fall där jag har kollat det hela innebär det att fattade beslut inte kan genomföras. Inneliggande ansökningar av yttersta angelägenhetsgrad kan inte tillämpas.

I arbetsmarknadsutskottet där jag sitter förklarade jag situationen och motiverade vår motion. Det blev egentligen ingen diskussion, utan utskottsmajoriteten konstaterade att det fanns olika uppfattningar mellan regeringen och Vänsterpartiet. Väl att märka var det enbart Vänsterpartiet som motionerade i frågan. Övriga partier hade, vad jag kunde förstå, inte observerat detta. Det var heller ingen vidare diskussion till att börja med.

Sedan gick det en vecka. Under tiden hörde länsstyrelserna naturligtvis av sig. Alla fick klart för sig att det här inte gick. Som finansutskottet skriver: Man har fått erfara att detta innebär svårigheter.

Sedan skriver finansutskottet någonting som jag inte förstår. Det står: Utskottet förordar därför så som ett första steg att regeringen bemyndigas att för 1997 ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om totalt 500 miljoner kronor under budgetåren 1998, 1999 och 2000.

Det innebär att länsstyrelserna får ett oförändrat utrymme för beslutsfattande 1997. Det sista kan jag möjligtvis förstå. Så har nu länsstyrelserna tolkat det. Men länsstyrelserna tolkar det naturligtvis också så att de i fortsättningen kommer att drabbas av neddragningar. Hur stora de kommer att bli vet man inte. Man vet ju inte vilken nyckel som kommer att användas.

Det har ställts en del frågor under tiden. Som svar på en fråga från Marie Engström meddelade näringsminister Anders Sundström i slutet på svaret följande: Det är nu bra att vi nått en uppgörelse med Centerpartiet om att säkra en ökad ram för regionalpolitiken med 500 miljoner kronor.

Då tänkte jag: Man har alltså skaffat 500 miljoner ytterligare, ungefär som vi har gjort i vårt budgetarbete under hård press och hårda prioriteringar. Och så funderade jag på om inte utgiftstaken borde ha förändrats. Jag tittade därför efter om finansutskottet hade antagit ett utgiftstak som låg i nivå ungefär med vad Vänsterpartiet hade föreslagit. Nej, alls inte! Utgiftstaken ligger kvar i enlighet med propositionens förslag.

Vad jag förstår pratar näringsministern i nattmössan, eller också pratar finansutskottet i nattmössan. Det är oerhört svårt att förstå vad det här bemyndigandet innebär. Såvitt jag förstår kan regeringen inte ha tillgodoräknat sig andra pengar än vad de får genom riksdagens beslut och som rymms inom utgiftstaket.

Jag håller med om det som flera andra talare har sagt. Det finns en godtycklighet och en centralisering i regionalpolitiken. Oklart är om vi får samma geografiska fördelning som vi hade tidigare. Den bygger ju på vissa uppfattningar om regioners utsatthet.

Däremot är jag mycket positiv till idén om utvecklingsinriktade kraftiga grepp som gynnar regional näringspolitik. Det är skälet till att jag i första hand yrkar bifall till reservation nr 4 av Johan Lönnroth som bygger vidare på den motion som Vänsterpartiet lämnade in. Skulle den reservationen inte vinna bifall kommer Vänsterpartiet att stödja reservation nr 3.

Anf. 183 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten så värst mycket. Det mesta har hunnit sägas av andra debattörer före mig.

Det är viktigt att den nya budgetprocessen verkligen följs. Det är ett bekymmer att regeringen redan nu på flera punkter avviker från de budgeteringsprinciper vi har kommit överens om i lag.

Det gäller bl.a. det som står i reservation 7. Det handlar om finansiering av utgiftsökningar där man har fått överskridanden och faktiskt inte på allvar har försökt hitta andra besparingar för att hålla sig inom det angivna utgiftstaket. Man har helt enkelt utnyttjat det som har hänt, nämligen att skatteintäkterna blev högre än väntat, och sedan låter man det rulla på. Men det var ju det vi skulle sluta med.

Vi skulle ju fatta beslut om utgiftstak på våren och hålla oss till det, oavsett om det råkade bli mer skatteintäkter än beräknat.

Det här är ingen bra praxis. Som flera påpekat hade det nog inte varit så svårt att hitta nya besparingsförslag, om man hade varit intresserad.

Detta gäller också reservation 3 om regionalpolitiska åtgärder, som har diskuterats tidigare här. Det är ett ganska märkligt ärende. Man plockar av länsstyrelserna 500 miljoner. Om detta hade genomförts skulle fattade länsstyrelsebeslut inte kunnat verkställas. Finansutskottet hittar då på att man skall ta detta från kommande anslag utan att ändra utgiftstaket.

Detta hänger inte ihop. Det är helt enkelt fel sätt att hantera frågan. Det är synd att det tydligen finns en majoritet i riksdagen för att godkänna det här. Det finns skäl för riksdagen att verkligen slå vakt om den nya budgetlagen, och det tycker jag inte att man gör genom att låta detta passera.

Jag vill också peka på reservation 8, som är den tredje reservationen i detta betänkande vilken Miljöpartiet står bakom. Riksdagen har tidigare uttalat hur skyddsrummbyggnad skall bedrivas. Sedan visar det sig att myndigheten inte följer detta och vill ha mer pengar. Vi skall naturligtvis inte acceptera detta heller. Det gäller visserligen bara 50 miljoner kronor, vilket inte är så mycket i de här sammanhangen, där vi ofta talar om miljarder. Men återigen: Det är en fråga om budgetdisciplin, och det finns inget skäl att acceptera detta.

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom alla dessa tre reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservation 3.

Anf. 184 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! I finansutskottets betänkande FiU11 behandlas tilläggsbudget för budgetåret 1997. I detta betänkande behandlar utskottet budgetpropositionens förslag om tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1997.

Regeringens proposition beträffande tilläggsbudget tillstyrks av utskottet. Utskottet gör dessutom ett tillkännagivande om översynen av riktlinjerna för skyddsrummbyggnad och dess finansiering.

Vidare föreslår utskottet att regeringen bemyndigas att under år 1997 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om högst 500 miljoner kronor under budgetåren 1998, 1999 och 2000. Samtliga motioner har avstyrkts.

Betänkandet har också föranlett 9 reservationer och 3 särskilda yttranden.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Den svenska riksdagen har under denna mandatperiod fattat viktiga och omfattande beslut beträffande en ny budgetprocess, en process som bl.a. har som syfte att bättre styra upp de olika faktorer som påverkar en process för genomförande av en budgetbehandling för staten.

Målet är givetvis att den ursprungliga budgeten träffar så rätt som det någonsin är möjligt och att de förutsättningar och antaganden som låg till grund för själva budgetprocessen sedan slår väl ut i verksamheter runt om i landet.

Från majoritetens sida tycker vi att den nya budgetprocessen så här långt har gått bra. Det finns naturligtvis saker som bör slipas till och förbättras, men säg den process som redan från början är helt felfri.

På en del ställen i detta betänkande påpekar också majoriteten i finansutskottet att det finns skäl att inom vissa områden förbättra och styra upp budgetprocessen så långt vi hittills har kunnat se. Vi anser bl.a. att regeringen bör arbeta vidare med att utveckla formerna för att följa upp statsbudgeten under löpande budgetår och att det sätt på vilket detta sker skall redovisas klart inför riksdagen.

Vi kan också se att regeringen i budgetpropositionen redovisar en prognos för statsbudgetens inkomster och utgifter 1997. Vi kan konstatera att redovisningen för utvecklingen under innevarande budgetår är mer fullständig i budgetpropositionen än vad fallet var i vårpropositionen, men här finns naturligtvis också mer att göra.

Vår mycket bestämda uppfattning är dock att regeringen här verkligen anstränger sig för att förbättra redovisningsmaterialet.

I reservation 7, som är gemensam för Moderaterna, Folkpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna, tar man upp en del av det som jag tidigare nämnde beträffande själva budgetprocessen. Enligt mitt sätt att se är reservanterna kritiska i överkant.

Processen är inte färdig men har inletts. Regeringens ambition är att fortlöpande förbättra redovisningen gentemot riksdagen. Vidare får inte en budgetprocess i sig vara så styrande att den omöjliggör för en regering att fatta nödvändiga ekonomiska beslut som realiteterna ute i landet kräver.

Målet för politiken kan inte vara en helt perfekt budgetprocess, om denna inte samtidigt ger utrymme för fattande av nödvändiga politiska beslut. Därmed skall ingen tro att vi på något sätt är för en förslappning i åtagandet att ta hand om statens finanser på ett ansvarsfullt sätt. Det sista är kanske något överdrivet att påpeka när vi ser resultatet av den socialdemokratiska regeringens ekonomiska politik: från en budget med ca 230 miljarder i underskott till en budget i balans på tre år. Det är kanske något för dem som lider av siffergnetande att någon gång tänka på.

I reservation 8 från Folkpartiet, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna och i reservation 9 från Moderaterna behandlas bl.a. frågan om finansieringen av skyddsrummbyggnad i vårt land. För budgetåret 1995/96 anslogs 681 miljoner kronor på anslaget D 2 Skyddsrum m.m. När budgetåret var slut fanns 131 miljoner kvar därför att beställda arbeten inte var utförda, och betalningsansvaret skulle falla ut under innevarande och nästa budgetår. Detta är bakgrunden till att utskottet föreslår en tilläggsbudgetering med 50 miljoner kronor för 1997.

Däremot anser finansutskottets majoritet att verksamheter som skyddsrummbyggnad måste följas upp av regeringen. Verksamheterna

måste inriktas, styras och följas upp enligt de regler som utgått till myndigheterna. I detta fall har precisionen inte varit helt klanderfri utan behöver förbättras och skärpas.

Vi delar försvarsutskottets majoritets uppfattning att behovet av en fortsatt intensifierad översyn av riktlinjerna för skyddsrummsbyggandet och av dettas finansiering framstår som uppenbart. Detta vill utskottet också att riksdagen ger regeringen till känna.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag poängtera att det som föreslås i denna tilläggsbudget från utskottets sida har tillkommit av det enkla skälet att den politiska verkligheten ute i våra verksamheter har aktualiserat att vissa justeringar måste göras. Jag tycker personligen att det är bra att vi från riksdagen sida kan möta dessa synpunkter och göra vissa justeringar utan att äventyra kontrollen över de offentliga finanserna.

Till sist yrkar jag bifall till utskottets hemställan i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 185 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Det är något märkliga tankegångar som Sven-Erik Österberg för fram. Det gäller först frågan om man skall följa budgetlagen. Sven-Erik Österberg menar tydligen att införandet av budgetlagen kan ske successivt. Det är inte så att man behöver följa den till fullo från det datum när den börjar gälla. Jag skulle vilja fråga vad det är för speciell lagsyn som skall gälla just för budgetlagen. Budgetlagen är ju i det här fallet ganska tydligt skriven. Regeringen skall presentera åtgärder för riksdagen, om den inte kan följa det fastställda utgiftstaket.

I det här fallet har man, trots att det är en gynnsam situation för regeringen att lägga fram förslag till olika åtgärder, underlåtit att göra detta. Man etablerar därmed en praxis att den här bestämmelsen i budgetlagen inte är särskilt skarp utan att man skulle kunna strunta i den. Man erbjuder sedan riksdagen att godkänna detta förfaringssätt.

Den andra frågan gäller den speciella godispåse för regionalpolitik som regeringen vill ha det kommande året. Man lägger beslag på tidigare länsstyrelseanslag, och sedan man märkt att det blivit opposition mot detta och att man satt vissa länsstyrelser i kläm löser man frågan genom att ta framtida anslag i anspråk, utan att man, som har påpekats, har ändrat på något utgiftstak. Det leder ju till att det framtida utrymmet för beslutsfattande i länsstyrelserna – och i praktiken också i riksdagen – inskränks. Tycker verkligen Sven-Erik Österberg att det är en bra teknik att använda? Tycker han att man skall använda den även på andra områden? Skall man, om pengarna tryter ett innevarande budgetår, fatta beslut om att använda kommande års budget, så att någon annan får ta sig an de bekymren? Det vore intressant att höra en utvecklad argumentation i de här två frågorna.

Anf. 186 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! I den första frågan som gällde själva budgetlagen tror jag att Lennart Hedquist har missuppfattat mig något. Det är klart att en skriven lag skall följas så långt man någonsin kan och att man skall leva upp till det ansvar man har gentemot en lag.

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Men jag menar att processen i sig är ganska ny. Det är en helt ny lag, och vi har en ny praxis att tillämpa i förhållande till regeringens budgetförslag, som riksdagen också skall besluta om. Det kan diskuteras hurdant detta är. Man kan nog aldrig säga att något är helt fel eller helt rätt gentemot lagen. Det finns utrymme för tolkningar inom det här området. Självfallet menar också jag, på samma sätt som Lennart Hedquist, att en lag naturligtvis skall följas. Det handlar inte om någon slapphet mot lagen.

Men som jag sade i mitt huvudanförande har processen ganska nyss kommit i gång, och säg den process som redan från början är totalt förfinad och perfekt! Detta rör sig om ett samspel som både riksdag och regeringen är ovana att hantera. Vi tränar kanske ännu på detta och skall naturligtvis bli bättre på området.

Sedan gällde det de 500 miljonerna. Vi vet att när man har fattat beslut om regionalpolitiska åtgärder ute i landet så har utbetalningen kommit i en senare fas, kanske efter ett halvår eller ett år. Det har resulterat i att det faktiskt finns årsanslag som ligger reserverade men som inte är använda i väntan på att projekten skall slutföras.

Den goda tanken med detta är att man tidigare kan starta nya projekt, därför att man vet att betalningen för dem kommer senare. Det är fråga om ett slags fasförskjutning. I stället för att låta pengarna ligga oanvända i väntan på projekt kan man sätta i gång nya saker. Med tanke på den arbetslöshet som råder ute i landet är det angeläget att man kan göra så här. Det är vällovligt och behöver inte misstolkas åt alla håll.

Anf. 187 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Den s.k. goda tanken är uppenbarligen att regeringen skall ha 500 miljoner kronor till sitt förfogande att själv besluta om beträffande regionalpolitiska åtgärder. Man genomför alltså en sann centralisering i stället för att låta de länsstyrelser som haft ansvaret fortsätta att besluta kring olika projekt. Jag har redan utvecklat vilka bevekelsegrunder som ligger bakom detta, och det är inte så svårt att genomskåda. Där emot är det ganska allvarligt att man samtidigt ruckar på budgeteringstekniken här i riksdagen och låser framtida anslag på det sättet.

Sven-Erik Österberg sade att budgetlagens praxis nu skall sättas. Ja, men då är det särskilt viktigt att man följer budgetlagen, så att inte tillämpningen blir slapp från första början! Det är ju vad som sker nu. Regeringen har ju inte ens för riksdagen utvecklat vilka överväganden man kan ha gjort kring tänkbara åtgärder för att hålla sig inom utgiftstaket.

Man har i stället helt enkelt hoppat bock över bestämmelsen. Därmed har alltså denna regering satt praxis av den här lagen – en praxis som i praktiken innebär att man inte skall följa lagen. Jag finner det synnerligen anmärkningsvärt.

Anf. 188 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag tycker att Lennart Hedquist tar till överord när han beskriver tillämpningarna. Jag kan återkomma till vad jag sade tidigare om tidpunkten då processen startade. Det är överdrivet att säga att regeringen nonchalerar eller hoppar över de regler som gäller. Det finns na-

turligtvis en stor uppslutning bakom åsikten att budgetlagen skall följas så mycket som möjligt.

Det har också framgått i tidigare diskussioner att Lennart Hedquist har en klart bestämd uppfattning om hur detta skall se ut, och det får inte förekomma några avvikelser från hans uppfattning. Då är det ett brott emot lagen. Jag tycker ändå att det finns en hantering kring sådant här.

Budgetlagen är omfattande, och budgeten är stor. Det finns några ställen som man huggit tag i och sagt att de är felaktiga. Därav dras konsekvenserna att hela processen skulle nonchaleras av regeringen. Jag tycker att det är att gå för långt i det här läget. Det har skötts bra utifrån de förutsättningar som varit.

Lennart Hedquist sade att det var fråga om en centralisering med de 500 miljonerna. En del projekt kan ju vara regionövergripande, och man kan från centralt håll faktiskt ha idéer om vilka åtgärder som skall sättas in. Eftersom det inte får några konsekvenser för länsstyrelserna 1997 i dessa avseenden, påverkar det inte länsstyrelsernas beslut för det året. Det ligger också möjligheter i detta. Jag förstår att Lennart Hedquist irriterar sig över det här och tänker att regeringen kan vidta åtgärder under valåret. Men detta ligger ju ändå inom den beslutsram som är möjlig här.

Anf. 189 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Sven-Erik Österberg sade några anmärkningsvärda saker. Jag citerar ur minnet: Budgetlagen får inte omöjliggöra nödvändiga politiska beslut. Lagen skall följas så mycket som möjligt. Processen är inte förfinad eller perfekt. Nej, det kan jag verkligen hålla med om! Vi tränar, var också en formulering.

Det har ju faktiskt förts en ganska omfattande diskussion innan denna budgetlag infördes. På Sven-Erik Österberg låter det som att han aldrig hört talas om hur den skulle tillämpas förrän nu! Det är i mitt tycke extremt anmärkningsvärt att man struntar i de regler som är överenskomna i lagstiftningen första gången det handlar om litet känsliga ämnesområden som inte håller sig under de satta taken. Jag måste säga att jag finner detta ganska anmärkningsvärt.

Medan Sven-Erik Österberg funderar på hur han skall svara på detta vill jag ta upp en annan fråga, nämligen den här regionalpolitiska historien. De problemen löser man genom att inteckna kommande anslag. Överskridandena i a-kassan och handikappersättningen löser man bara genom att säga att man inte kan klara det på något annat sätt än genom mera pengar, och det råkade komma in mer skattepengar. Man varför löste man inte också det problemet genom att inteckna kommande års anslag? I skyddsrumshistorien ges det mer pengar rätt upp och ned.

Jag är ganska bekymrad över att lagen inte följs på det här sättet. Vad gäller just den regionalpolitiska frågan sade Sven-Erik Österberg alldeles nyss att det kan finnas regionövergripande projekt. Ett av problemen med förslaget var att det inte fanns någon som helst beskrivning av vad det var för projekt! Om det fanns några specifika projekt skulle man väl ha berett ärendet på ett mer fullständigt sätt?

Prot. 1997/98:30
19 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 190 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det är klart att hela budgetlagen diskuterats förut, men i praktiken kördes den ju faktiskt i gång i fjol. Det är andra året vi diskuterar den på det här sättet. Allt detta är ganska omfattande, som jag sade, och visst kan man raljera över begreppet träna. Men jag menar att det är en process som man är ovan vid och där man både från riksdagens och regeringens sida måste finna former för hur man skall hantera budgetprocessen i sig.

Utskottet har också skrivit – vilket jag förstår att Anne Wibble har konstaterat – att det finns vissa saker i processen som vi tycker borde förbättras. Men att säga att hela processen är anmärkningsvärd är faktiskt att ta i i överkant. På det mesta som gäller detta har ju Anne Wibble ingenting att anmärka.

Sedan gällde det a-kassan och assistansersättningen för handikappade. Det är ju så att bl.a. assistansersättningen har vållat regeringen många problem. Under Anne Wibbles tid som finansminister genomfördes denna reform, och hennes partikamrat Bengt Westerberg påstod att den skulle kosta 2 miljarder kronor. I verkligheten har det visat sig att den kostar 7 miljarder kronor. Det är ansträngande för regeringen att försöka lösa detta.

Däremot tycker regeringen att reformen är bra och angelägen. Det är i det här läget inte rimligt att dra in pengar och göra en besparing.

När det gäller a-kassan känner vi till hur det är. Trots dessa bitar ser regeringen att man kan hantera det och ha en budget i balans. Man klarar budgetmålet trots dessa överskridanden.

Anf. 191 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Hela poängen med budgetprocessen var, som Roy Ottosson sade mycket klart och tydligt, att man skulle hålla sig inom de utgiftsramar som var beslutade för det år det gällde. Även om det råkade komma in mer pengar skulle man inte använda dem. Var det så att några utgifter visade sig bli större än vad man trott skulle man finansiera det inom ramen.

Det är bara att konstatera att regeringen inte har lyckats att klara av det. Jag upplever att det är ganska bekymmersamt. Om man redan andra gången denna lagstiftning tillämpas på detta ganska flagranta sätt går vid sidan av lagen urholkas auktoriteten i lagstiftningen. Nästa gång kanske det inte sker tre gånger utan fem gånger eller tio gånger och med större belopp.

Det krävs inte så förfärligt många sådana tillfällen för att man skall ha förstört en som jag upplever mycket viktig reformering av budgetprocessen i Sverige. Det är bara att hoppas för framtiden. Jag inser att detta är förlorat, eftersom det finns en majoritet för det. Men det skall verkligen inte mana till efterföljd, utan när man nästa år skall tillämpa budgetlagen skall man strikt hålla sig till de upprättade ramarna och inte göra om de felaktiga överskridandena.

Man kan då återupprätta budgetlagen vid nästa tillämpning och inte fortsätta att glida åt sidan. Om så sker har vi skapat oss ett större problem. Den svenska budgetprocessen har varit ganska skraltig under lång tid. Detta var en metod att förbättra den som regeringen nu tyvärr håller på att försvaga kraftigt.

Anf. 192 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag sade tidigare när det gäller utgiftsramarna och de överskridanden som skett för a-kassan och assistansersättningen att man så långt som möjligt skall se till att hålla sig inom de ramar som finns. Det tillhör givetvis god budgetsed osv.

Men trots de överskridanden som nu sker kan man ändå se att man klarar av en budget i balans. Det stör inte något av de budgetupplägg och de ekonomisk-politiska mål som regeringen har. Jag förstår att detta med ramar oroar Anne Wibble. Från den förra regeringsperioden kan jag bara kort konstatera att Anne Wibble var van vid att alla ramar sprängdes. Jag förstår Anne Wubbles oro mycket väl.

Anf. 193 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Låt mig först bara konstatera att a-kassan är ett exempel på hur olämpligt det är att ha ett tak i ramarna på det sätt man nu har. Jag har för mig att det förra budgetåret östes in 14 miljarder. I år har det sammanlagt östs in 7 miljarder. Det gör det inte meningsfullt att hantera de ramar som föreslås i budgeten.

Återigen till regionalpolitiken. Sven-Erik Österberg sade att man måste kunna göra ändringar som är nödvändiga. Men i det här fallet är det inte särskilt nödvändigt. Det är såvitt jag förstår regeringen som inför valet eller den regionalpolitiska propositionen vill ha pengar som man inte anser sig ha för 1998 när man vill ha dem.

Vi har tänkt på detta. Det är en viktig fråga. Därför hade vi budgeterat mer pengar för regionalpolitiska insatser av ungefär den här typen. Men problemet är, vilket framgår mycket väl i Anders Sundströms frågesvar, att man inte får klart för sig vad det är för någonting.

Han räknar med att presentera offensiva projekt som skall öka sysselsättningen. Den geografiska fördelningen kommer att styras av åtgärder-
nas innehåll och ekonomiska tillväxtpotential i första hand och inte av regionernas utplacering. Sedan säger han mycket tydligt: Därmed har vi säkrat en ökad ram för regionalpolitiken med 500 miljoner kronor.

Jag vill återigen fråga: Är Sven-Erik Österberg överens med mig om att det Anders Sundström säger är fel? När jag tittar på vad finansutskottet säger om utgiftstaken för utgiftsområde 19 är de inte ändrade vare sig för 1998, 1999 eller 2000. Då tycker jag att man skulle ha väntat tills man hade anslagit pengarna och hade en aning om vilka prioriteringar som ligger bakom de beslut som man tänkt att fatta.

Anf. 194 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag kan ta det sista först om utvidgad ram osv. Jag fick tidigare en fråga av Hans Andersson från talarstolen. Han frågade om Anders Sundström eller finansutskottet har rätt eller fel. Vi kan väl skoja och säga att finansutskottet aldrig har fel. Det är inte en utvidgad ram i den bemärkelsen att taket på något sätt höjs.

Det är som jag sade tidigare. Det jag tycker är bra med detta är, mot den bakgrund att det ligger reserverade regionalpolitiska pengar som är oanvända i en tid där vi har mycket hög arbetslöshet, att man kan sätta igång nya projekt när pengarna ändå finns där. Att de får vara med att arbeta tycker jag är vällovligt.

Sedan kan man naturligtvis irritera sig på att det sköts centralt och inte regionalt osv. Men en bevekelsegrund har varit att det finns regional-övergripande projekt som kan vara intressanta för regeringen att se på. Det är en sak.

Det andra gäller det Hans Andersson säger om tak. Jag tycker visst att vi skall ha tak. Det tillhör budgetdisciplinen på sikt att man skall ha ett tak. Vi vet att den gamla budgetprocessen inte alls var bra. Utgifterna bara rullade iväg i rasande takt, och det var svårt att hålla kontroll på dem. Det finns ett starkt skäl till att man skall ha tak. Det vill jag poängtera.

Anf. 195 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! När det handlar om sådana starkt konjunkturberoende och regelstyrda saker som a-kassan tror jag att det är ytterst olämpligt att ha ett tak. Det finns andra metoder att i så fall bringa ned a-kassekostnaderna. Det handlar om det ekonomisk-politiska ansvaret.

Men åter till de regionalpolitiska medlen. Läget är nu att i stort sett alla länsstyrelser sitter och funderar på vad de skall göra. De vet inte om de kommer att få vad som var planerat att de skulle få, om de får 500 miljoner mindre eller hur medlen kommer att fördelas över länen.

Väldigt mycket är redan styrt till medfinansiering till olika EU-stöd för att över huvud taget klara detta. Annat har att göra med landsbygdsstöd, utvecklingsbidrag osv. som är regelstyrt.

Skulle det bli någonting i stil med vad man först hade bedömt var möjligt för 1997 blir det en katastrof. Är det så att det blir mycket lindrigare och att man har en sådan disciplin att man bara skjuter på detta och i stort sett gör som man ändå tänkt göra från början blir det väl inte så farligt.

Vad vi sade från Vänsterpartiet var att om man tittade noga på det och bedömde det seriöst fanns det ett visst utrymme att ta i anspråk för regeringen. Vi bedömde det till 200 miljoner. Det är möjligt att det inte heller var rätt. Men jag skulle tippa att det ligger där någonstans.

Regeringen hade ingen aning om vad man bedömde som rimligt. Jag har fortfarande i dag ingen aning om det som finansutskottet säger är rimligt. Det är det som jag tycker är så uselt. Det gör ett väldigt oseriöst intryck och skapar en oerhörd osäkerhet hos myndigheter som skall hantera frågan.

Anf. 196 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Har man ett system där det visar sig att stora pengar ligger oanvända måste man fundera på det. Precis som jag sade tidigare sker detta när det är en hög arbetslöshet. Det kan inte vara ett system som är bra framgent. Detta är ett sätt att i det korta perspektivet finna lösningar.

Jag förväntar mig att den regionalpolitiska proposition som kommer våren 1998 kommer att ge mer svar på de frågor som finns om detta och hur det skall hanteras på sikt. En återgång till det gamla systemet, där det ligger stora pengar reserverade som inte kan användas, kan inte vara någon bra politik. Vi måste hitta bättre och finare system när det gäller detta.

Bästa sättet att klara kostnaderna för arbetslöshetsersättningen är naturligtvis att se till att få människor i arbete. Får man dem i sysselsättning minskar också ersättningen. Där skall alla krafter sättas in. Det kan dessa 5 miljoner vara en del i plus en rad andra åtgärder som också har redovisats i denna kammare under denna debattdag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 november.)

Prot. 1997/98:30
19 november

9 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 19 november

1997/98:84 av *Britt-Marie Danestig* (v) till utbildningsministern
Slöjdlärarutbildningen

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 18 november

1997/98:155 av andre vice talman *Görel Thurdin* (c) till socialministern
Patienters rättssäkerhet

1997/98:156 av *Rune Berglund* (s) till näringsministern
Investering i småskalig vattenkraft

1997/98:157 av andre vice talman *Görel Thurdin* (c) till socialministern
Statsbidrag till inkontinenshjälpmedel

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 november.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 19 november

1997/98:103 av *Bertil Persson* (m) till finansministern
Projektbidrag

1997/98:112 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialministern
Äldreomsorgen

1997/98:115 av *Lena Sandlin* (s) till socialministern
Psykiatrireformens genomförande
1997/98:126 av *Carina Moberg* (s) till justitieministern
Bostadsanvisningen
1997/98:127 av *Bertil Persson* (m) till justitieministern
Brottsförebyggande verksamhet
1997/98:128 av *Dan Ericsson* (kd) till statsministern
Vilseledande av riksdagen
1997/98:129 av *Annika Nordgren* (mp) till statsrådet Leif Blomberg
Servicen på Statens invandrarverk
1997/98:130 av *Annika Nordgren* (mp) till försvarsministern
Försvarsmaktens IT-verksamhet
1997/98:131 av *Lennart Fremling* (fp) till kommunikationsministern
Storstadstrafikens miljökostnader
1997/98:132 av *Tuve Skånberg* (kd) till kulturministern
Björkö
1997/98:133 av *Elisa Abascal Reyes* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Asylsökandes skyddsbehov
1997/98:134 av *Agneta Ringman* (s) till arbetsmarknadsministern
Dyslexi
1997/98:135 av *Carina Hägg* (s) till kommunikationsministern
Stickspår
1997/98:136 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Pierre Schori
Vissa kontakter med Sydafrika
1997/98:137 av *Kenth Skårvik* (fp) till miljöministern
Kemikalier i Nordsjön
1997/98:138 av *Lennart Daléus* (c) till kommunikationsministern
Flygbränsle till Arlanda
1997/98:140 av *Mikael Odenberg* (m) till statsrådet Thomas Östros
Taxeringen av bostadsrättsfastigheter
1997/98:141 av *Britt-Marie Danestig* (v) till utbildningsministern
Studiestödet
1997/98:143 av *Ewa Larsson* (mp) till jordbruksministern
EU och smittspridning

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 25 november.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 7 § anf. 14 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 52 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 82 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 121 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 18.04,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 161 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Meddelande om särskild debatt	1
2 § Meddelande om frågestunden	1
3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
4 § Meddelande om fördröjt svar på interpellation.....	1
5 § Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Indien.....	2
Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU11	2
Beslut	2
6 § Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Kazakstan	
m.m.....	2
Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU12	2
Beslut	2
Meddelande om votering	2
7 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna	2
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU1	2
<i>Övergripande frågor</i>	<i>2</i>
Anf. 1 BO LUNDGREN (m).....	2
Anf. 2 ANNE WIBBLE (fp)	7
Anf. 3 JOHAN LÖNNROTH (v)	12
Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik	14
Anf. 5 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	15
Anf. 6 BO LUNDGREN (m) replik	15
Anf. 7 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	16
Anf. 8 ROY OTTOSSON (mp).....	16
Anf. 9 ANNE WIBBLE (fp) replik	20
Anf. 10 ROY OTTOSSON (mp) replik	21
Anf. 11 ANNE WIBBLE (fp) replik	21
Anf. 12 ROY OTTOSSON (mp) replik	22
Anf. 13 MATS ODELL (kd).....	23
Anf. 14 JAN BERGQVIST (s).....	26
Anf. 15 BO LUNDGREN (m) replik	31
Anf. 16 JAN BERGQVIST (s) replik.....	32
Anf. 17 BO LUNDGREN (m) replik	32
Anf. 18 JAN BERGQVIST (s) replik.....	33
Anf. 19 ANNE WIBBLE (fp) replik	33
Anf. 20 JAN BERGQVIST (s) replik.....	34
Anf. 21 ANNE WIBBLE (fp) replik	34
Anf. 22 JAN BERGQVIST (s) replik.....	35
Anf. 23 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	35
Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik.....	36
Anf. 25 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	36
Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik.....	37
Anf. 27 ROY OTTOSSON (mp) replik	37
Anf. 28 JAN BERGQVIST (s) replik.....	38
Anf. 29 ROY OTTOSSON (mp) replik	38
Anf. 30 JAN BERGQVIST (s) replik.....	39

Anf. 31	MATS ODELL (kd) replik	39
Anf. 32	JAN BERGQVIST (s) replik	39
Anf. 33	MATS ODELL (kd) replik	40
Anf. 34	JAN BERGQVIST (s) replik	40
Anf. 35	PER-OLA ERIKSSON (c)	41
Anf. 36	BO LUNDGREN (m) replik	45
Anf. 37	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	45
Anf. 38	BO LUNDGREN (m) replik	46
Anf. 39	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	47
Anf. 40	ANNE WIBBLE (fp) replik	47
Anf. 41	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	48
Anf. 42	ANNE WIBBLE (fp) replik	48
Anf. 43	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	49
Anf. 44	MATS ODELL (kd) replik	49
Anf. 45	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	50
Anf. 46	MATS ODELL (kd) replik	50
Anf. 47	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	51
Anf. 48	ROY OTTOSSON (mp) replik	51
Anf. 49	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	51
Anf. 50	ROY OTTOSSON (mp) replik	52
Anf. 51	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	52
Anf. 52	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	53
Anf. 53	MATS ODELL (kd) replik	59
Anf. 54	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	59
Anf. 55	MATS ODELL (kd) replik	60
Anf. 56	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	60
Anf. 57	ANNE WIBBLE (fp) replik	60
Anf. 58	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	61
Anf. 59	ANNE WIBBLE (fp) replik	62
Anf. 60	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	62
Anf. 61	ROY OTTOSSON (mp) replik	63
Anf. 62	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	64
Anf. 63	ROY OTTOSSON (mp) replik	64
Anf. 64	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	64
Anf. 65	BO LUNDGREN (m) replik	65
Anf. 66	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	66
Anf. 67	BO LUNDGREN (m) replik	66
Anf. 68	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	67
Anf. 69	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	67
Anf. 70	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	68
Anf. 71	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	68
Anf. 72	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	69
<i>Skattefrågor</i>		69
Anf. 73	KARL-GÖSTA SVENSON (m)	69
Anf. 74	TREDJE VICE TALMANNEN	74
Anf. 75	KARIN PILSÄTER (fp)	75
(forts.)		79
Välkomsthälsning		79

Anf. 76 TREDJE VICE TALMANNEN.....	79
7 § (forts.) Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna	
(forts. FiU1).....	79
<i>Skattefrågor (forts.).....</i>	<i>79</i>
Anf. 77 PER ROSENGREN (v).....	79
Anf. 78 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	82
Anf. 79 PER ROSENGREN (v) replik.....	83
Anf. 80 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	83
Anf. 81 PER ROSENGREN (v) replik.....	84
Anf. 82 RONNY KORSBERG (mp).....	84
Anf. 83 KARIN PILSÄTER (fp) replik	89
Anf. 84 RONNY KORSBERG (mp) replik	90
Anf. 85 KARIN PILSÄTER (fp) replik	91
Anf. 86 RONNY KORSBERG (mp) replik	91
Anf. 87 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	92
Anf. 88 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	95
Anf. 89 KARIN PILSÄTER (fp) replik	100
Anf. 90 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	101
Anf. 91 KARIN PILSÄTER (fp) replik	101
Anf. 92 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	102
Anf. 93 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	102
Anf. 94 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	103
Anf. 95 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	103
Anf. 96 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	103
Anf. 97 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik.....	104
Anf. 98 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	104
Anf. 99 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik.....	105
Anf. 100 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	105
Anf. 101 PER ROSENGREN (v) replik.....	106
Anf. 102 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	106
Anf. 103 PER ROSENGREN (v) replik.....	107
Anf. 104 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	107
Anf. 105 ROLF KENNERYD (c)	108
Anf. 106 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik.....	110
Anf. 107 ROLF KENNERYD (c) replik	110
Anf. 108 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik.....	111
Anf. 109 ROLF KENNERYD (c) replik	111
Anf. 110 INGER LUNDBERG (s).....	111
Anf. 111 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	115
Anf. 112 INGER LUNDBERG (s) replik	115
Anf. 113 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	116
Anf. 114 INGER LUNDBERG (s) replik	116
Anf. 115 KARIN PILSÄTER (fp) replik	117
Anf. 116 INGER LUNDBERG (s) replik	117
Anf. 117 KARIN PILSÄTER (fp) replik	118
Anf. 118 INGER LUNDBERG (s) replik	118
Anf. 119 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik.....	119
Anf. 120 INGER LUNDBERG (s) replik	119

Anf. 121 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	120	Prot. 1997/98:30
Anf. 122 INGER LUNDBERG (s) replik.....	120	19 november
<i>Arbetsmarknadsfrågor</i>	121	
Anf. 123 PER UNCKEL (m).....	121	
Anf. 124 ELVER JONSSON (fp).....	125	
Anf. 125 HANS ANDERSSON (v).....	129	
Anf. 126 PER UNCKEL (m) replik.....	133	
Anf. 127 HANS ANDERSSON (v) replik	134	
Anf. 128 PER UNCKEL (m) replik.....	134	
Anf. 129 HANS ANDERSSON (v) replik	135	
(forts.).....	135	
Ajournering	136	
Återupptagna förhandlingar	136	
7 § (forts.) Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna		
(forts. FiU1)	136	
<i>Arbetsmarknadsfrågor (forts.)</i>	136	
Anf. 130 GUNNAR GOUDE (mp)	136	
Anf. 131 DAN ERICSSON (kd)	139	
Anf. 132 JOHNNY AHLQVIST (s).....	143	
Anf. 133 DAN ERICSSON (kd) replik	146	
Anf. 134 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	146	
Anf. 135 DAN ERICSSON (kd) replik	147	
Anf. 136 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	147	
Anf. 137 PER UNCKEL (m) replik.....	148	
Anf. 138 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	148	
Anf. 139 PER UNCKEL (m) replik.....	149	
Anf. 140 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	150	
Anf. 141 HANS ANDERSSON (v) replik	150	
Anf. 142 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	151	
Anf. 143 HANS ANDERSSON (v) replik	151	
Anf. 144 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	152	
Anf. 145 GUNNAR GOUDE (mp) replik	152	
Anf. 146 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	153	
Anf. 147 GUNNAR GOUDE (mp) replik	153	
Anf. 148 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	153	
Anf. 149 ELVING ANDERSSON (c).....	154	
Anf. 150 DAN ERICSSON (kd) replik	157	
Anf. 151 ELVING ANDERSSON (c) replik.....	158	
Anf. 152 DAN ERICSSON (kd) replik	158	
Anf. 153 ELVING ANDERSSON (c) replik.....	159	
Anf. 154 ELVER JONSSON (fp) replik	159	
Anf. 155 ELVING ANDERSSON (c) replik.....	160	
Anf. 156 ELVER JONSSON (fp) replik	160	
Anf. 157 ELVING ANDERSSON (c) replik.....	160	
Anf. 158 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	161	
Anf. 159 PER UNCKEL (m) replik.....	164	

Anf. 160 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	165
Anf. 161 PER UNCKEL (m) replik	165
Anf. 162 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	166
Anf. 163 HANS ANDERSSON (v) replik	167
Anf. 164 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	167
Anf. 165 HANS ANDERSSON (v) replik	168
Anf. 166 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	168
Anf. 167 DAN ERICSSON (kd) replik	169
Anf. 168 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	169
Anf. 169 DAN ERICSSON (kd) replik	170
Anf. 170 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	171
Anf. 171 GUNNAR GOUDE (mp) replik.....	171
Anf. 172 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	172
Anf. 173 GUNNAR GOUDE (mp) replik.....	172
Anf. 174 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	173
Anf. 175 ELVER JONSSON (fp) replik	173
Anf. 176 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	174
Anf. 177 ELVER JONSSON (fp) replik	174
Anf. 178 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	175
<i>Övriga frågor</i>	175
Anf. 179 PER BILL (m).....	175
(Beslut skulle fattas den 20 november.)	177
8 § Tilläggsbudget 2 för budgetåret 1997	177
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU11	177
Anf. 180 LENNART HEDQUIST (m).....	177
Anf. 181 ANNE WIBBLE (fp)	178
Anf. 182 HANS ANDERSSON (v)	179
Anf. 183 ROY OTTOSSON (mp).....	181
Anf. 184 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	181
Anf. 185 LENNART HEDQUIST (m).....	183
Anf. 186 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	183
Anf. 187 LENNART HEDQUIST (m).....	184
Anf. 188 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	184
Anf. 189 ANNE WIBBLE (fp)	185
Anf. 190 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	186
Anf. 191 ANNE WIBBLE (fp)	186
Anf. 192 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	187
Anf. 193 HANS ANDERSSON (v)	187

Anf. 194 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	187	Prot. 1997/98:30
Anf. 195 HANS ANDERSSON (v).....	188	19 november
Anf. 196 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	188	
(Beslut skulle fattas den 20 november.).....	189	
9 § Anmälan om interpellation	189	
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	189	
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	189	
12 § Kammaren åtskildes kl. 22.29.....	191	

Gotab, Stockholm 1997